

- posse dem. Card. ad hoc gl. not. in §. final. gloss. fi. 16.
 6 quæst. 6. quæ vult, quod prælatus potest præiudicare ecclesie in querendis, non in queritis.
 B* Idem tenet b* Innocentius in c. fraternitatem supra de dona. Bal. in l. honoris, C. qui admit. ad bon. posses. poss. facit gloss. no. in c. potuit. supra de loca. quæ dicit,
 7 quod prælatus recipiens præfensionem ab eo, quem poterat priuare, propter non solum canonem: præiudicare ecclesie, vt amplius expellere non possit. vide Ludou. consil. 184. cuius meminit Andr. Sicul. in c. cum causa. de emp. & venditio. col. 7. ver. in limita. facit in simili quod dicimus de prelo, qui non impleuit conditionem positam in legato factæ ecclesie: nam ecclesia tunc perdit legatum: licet secus sit in modo: vt not. in regula delictum de regul. iur. lib. 6. de quo videas no. per Bar. Socin. in l. quibus diebus, §. final. ff. de condit. & demonst. fi. col. Ad idem facit, quod not. voluit Bal. in Imagin. puto. §. fundum, ff.
 D* de re. co. vbi dixit, & quod ille, qui obligauit
 9 omnia bona sua: potest repudiare legatum si b. factum inuito creditore. quod est not.
 §. Facit no. dictum Innocentius in c. quod in dubio, supra de renun. vbi dicit, quod licet beneficiarius non possit renunciare beneficio quaesito sine superioris consensu, bene tamen iuri quaerendo, vt in c. veniens. co. tit. beneficium dilecti. co. tit. et quod ibi not. & in l. legatus. de off. prefid. idem tenet Calde. consil. §. tit. de renun. Matth. & Card. in cle. 1. 4. & 7. de renun. De hoc dicto Innocentius meminit Fede. consil. 9. te fert Andr. Sicul. in repe. l. cum acutis. C. de fideicom. colum. 165. inferens ad hoc, quod dispositio c. de multa de prob. habet locum in duobus beneficiis quaestis: secus in vno quaesito, & alio quaerendo. per clem. gratia. de reser. & ibi Card.
 §. Ad idem; quod voluit not. Abb. in cap. reueniens, supra de prescrip. 4. col. vers. pro quorum concordia. vbi voluit, quod priuilegium concessum contra alterius priuilegium, tollit illud ius, si nondum erat quaesitum, sed quaerendum. Idem, imò fortius, dicit Ioann. Fabel. in §. fin. Inst. de iure nat. quod licet priuilegium concessum non subito cum causa reuocari non potest: vt not. in c. 1. sup. de prob. Iuri tamē quaerendo per priuilegium præiudicari potest per principem, etiam sine causa: quia rescriptum, per quod præiudicatur iuri quaerendo, tenet, quamuis non probetur ex certa sententia concessum. quod est not. secundum eum. §. Ad idem facit quod no. voluit Ioannes de Imol. & Dominus in c. quamuis pactum, de pac. lib. 6. pe. col. vbi dicit, quod lex civilis vel laici non possunt disponere circa iuramentum iam præstitum, sed bene circa præstandum: vt l. que sub conditione. ff. de cond. inst. Quod not. pro lege regni. ord. lib. 3. tit. de las suyes. ius. ordinationu Tol. 117. quam dominus Ferdinandus, & domina Helizabeth, reges & domini nostri in æternum celebrandi, ediderunt. De cuius validitate vide Bald. in l. pactum. C. de collat. 1. col. Anch. in regula, ea que sunt de reg. iur. lib. 6. col. 28. in fi. Abb. in c. 2. de arbit. col. ver. in glo. in verbo, & in c. sua el. 1. de deci. Paulum de Cast. consil. 95. & plures alios

de quibus per Felin. in c. ecclesia. de consil. 40. col. ver. & ista verba. Hinc est, quod laici quamuis disponere non possunt circa res acquiritas ecclesie: bene tamen circa quaerendas. quod disputando terminauit Richardus de Salic. in quadam sua disputatione, vt ipse refert in repe. l. 1. C. de sacrosanct. eccl. in finalibus verbis, Andr. Sicul. in repe. l. cum acutis. C. de fideicom. col. 166. de quo per eum in repe. rub. de reb. accl. no. alienan. not. voluit Bal. in c. ecclesia sancta Maria. supra de consil. fi. co. ver. vbi est quaestum, sed nunquam est contra eos, & in c. cleric. sup. de iudic. 2. col. post Signorolum consil. 21. incipiente statuto ciuitatis, & Bald. consil. quod incipit, factum super quo petitur consilium. & repetitur inter consilia Ancha consil. 11. §. Ex istis infero ad illud mirabile dictum Ioann. de Imol. in l. 1. 3. colum. ver. & si vis tenere, ff. de condit. inst. vbi dicit, quod licet episcopus vel alius citra Papam non possit alterare relicta ad pium vsum. clem. quia contingit, in princ. de relig. domi. adde l. libertus octoginta ff. de bo. li. vide Bal. in l. ruita. C. si quis omis. cau. test. hoc est verum in voluntate testatoris iam executam: voluntatem autem nondum executam potest episcopus alterare. quia facilius tollitur sciendum, quam factum: vt d. l. patre fueris. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cap. quemadmodum sup. de iur. iur. Vide Ancha & alios in d. cle. e* §. Ad idem facit quod voluit Sal. in l. pactum curatoris, C. de pac. vbi dicit, quod tutor seu curator potest præiudicare pupillo in quaerendis vt ibi per eum, & est text. in l. §. C. de acquir. pos. cum concor. §. Ad idem facit, quod voluit Bald. in aushen. si qua mulier. C. de sacrosanct. eccl. vbi dicit, quod licet bona ingressi acquirantur monasterio: vt aushen. ingressi. co. tit. & quia ingreditibus, supra. de test. tamen prælatus cum suo conuentu possit permittere, quod illa bona vadant in cōiunctos illius ingressi. & hoc idem, quia agitur de acquirendis. Huius decisionis meminit Andr. Sicul. in c. suam de penit. fol. 4. col. 1. vide eundem Bald. consil. 18. in fi. 3. volum. §. Ad idem facit quod voluit idem Bald. in l. si matre. C. de sua & le. herod. vbi dicit, quod si dicitur statutum Mediolani, quod mulier nupta extra territorium Mediolani, non succedat in Mediolanensi territorio: modo mulier mortuo patre, immiscuit se hereditati patris: & deinde nupsit cuidam Mutinensi, non perdit hereditatem: quia statutum debet intelligi de acquirendis, non de acquisitis, priusquam nuberet. quod not. licet contrarium teneat Imola post Ancharam in cap. vi super. de reb. ecclesi. non alien. & ibi Andreas Sicul. 3. colum. vbi de alijs. §. ¶ Numquam tamen non omitto: quod etiam si valeat repudiatio prælati, solius repudiantis legatum factum ecclesie: contra cuiusmodi repudiationem competit ecclesie beneficium restitutionis in inte. quod datur sibi, etiam quando agitur de lucro captando, vbi, cumque ecclesia poterat lucrum consequi, & ex facilitate, vel negligentia prælati non fuit consecuta: §. vt sentit gloss. & ibi not. Abb. in c. auditis, supra. de reser. in integ. in versul. restitu-

missi. facit text. in cap. constitutus, eo titul. & ibi not. Abbas in 6. not. Ad idem est text. in l. ait prator. in fi. ff. de minor. & in l. non omnia, eo. titul. quod tene menti. Nec reperio hoc in specie tactum per aliquem. ¶ Ex prædictis inferitur,

D quod mulier donationem sibi absenti factam, potest repudiare, non servata solemnitate statuti dicentis, quod in alienationibus mulierum debeat intervenire consensus mariti, vel consanguineorum: quia illud statutum loquitur vbi est quæsitum ius mulieri, quod non est hic, per cap. sibi absenti. in ver. ut tuum, de preben. li. 6. ita in contingencia facti consuluit Paul. de Cast. vol. 2. consil. 173. incipiente, in casu presenti. refert & sequitur las. in l. beneficium, 6. col. ff. de constitutio. prius. quod not. pro l. regni. Et an vxor sine marito possit repudiare donationem sibi factam, vide hodie l. 53. & 54. de tutor. ¶ Ratio prædictorum potest esse, quia ius ad eundem non est in bonis nostris, vt l. perierit rerum, ff. ad l. Falcidiam. qui text. alibi non reperitur, secundum Bal. in l. 2. in fi. C. de iur. & fac. ign. bene facit text. in l. fi. C. de acqui. poss. ff. vbi dicitur, quod licet seruus non possit præiudicare domino in bonis quæsitis, bene tamen in quærendis. Ita ergo in casu, de quo agitur, dicendum erit, quod licet maritus non possit facere donationem vxori, constante matrimonio, de bonis quæsitis: poterit tamen de bonis quærendis, cum ex hoc non dicatur fieri pauperior. ¶ Et ex his infero ad vnum, quod meo tempore in regali audientia de facto euenit. Vir constante matrimonio, volebat emere vnam domum: vxor dicebat se nolle habere partem ipsius, & super hoc fecit cum marito pactum. Deinde vxor volebat medietatem domus, tanquam esset acquisita constanter matrimonio: hæres mariti obiebat pactum inter eos initum. vxor dicebat illud non valere, quia constante matrimonio erat factum, & ex eo resultabat quodammodo donatio inter coniuges, quæ prohibita est inter eos. Sed nos approbauimus pactum: & totam domum heredi mariti adiudicauimus: quia licet ex hoc pacto maritus efficeretur locupletior, vxor tamen non fuit facta pauperior. Et ad hoc allegari prædicta, & glos. quæ hoc videtur sentire in dist. 2. infra eodem, in ver. non est aliud quod obstat. dicit gloss. scilicet pactum vel consuetudo. & legem Silii. 221. incipit, Otrouisi el marido. quæ dicit, quod si maritus est administrator bonorum aliusius, vel an endator, vel collector vectigalium, bona vxoris erunt obligata, sicut bona maritis: nisi vxor à principio fuerit protestata, quod non vult lucrum, nec damnum, quod exinde prouenerit: tunc enim nec suscipiet partem lucri, nec soluet partem damni. Sic ergo in casu nostro videtur dicendum, quod vxor non habebit partem domus. & hoc in terminis nostris tenent domini de Rota in decisionibus antiquioribus tit. de pactis, decis. 2. quæ incipit, consuetudo est in quodam loco. secundum Bernardum, qui illas decisiones collegit, vt ibi latius poteris videre.

Palacios Roy.

& refert & sequitur Nicolaus de Vbaldis in suo tractatu de successuibus ab intestato. 2. parte. in finalibus verbis. Idem tenet Rota in antiquis, titul. de consuetudine, decis. 12. Adde, quod quando contractus fit cum marito & vxore, ille mariti consensus habetur pro licentia: vt not. in l. cum pater. §. liberto. de leg. 2. & in l. fin. C. de bon. qua liber. Hinc est, quod stante statuto, quod vxore præmorte maritus lucratur medietatem dotis, poterit maritus huic lucro renunciare, vt vxor sibi habeat, vel alteri concedat: ita singulariter decidit Bart. Socin. consil. 189. per plura fundamenta, quæ per te videas: nec poterit maritus penitere, vt ibi per eum, quem rogo videas, quia pulchre loquitur. faciunt ad hoc notata in c. 2. ijs. r. vt late disseram infra, cum de lucris acquirendis inter virum & vxorem statim dicemus. ¶ Ad prædictorum confirmationem facit text. not. in l. quia de murtu, §. si mandemur, ff. mandat. vbi dicitur, quod si mandauimus procuratori meo, vt pecunias meas Titio crederet sine vsuris: ille autem sub vsuris credidit, suo tamen periculo: non tenebitur mihi reddere lucrum vsurarum. quia ex quo suscepit in se periculum, commodum etiam erit suum. ¶ Ad idem facit text. in l. quia poterat, ff. ad Treb. vbi si hæres de restituendo grauatus nolit adire, & fideicommissarius velit, quod adeat suo periculo, cogitur: & tunc fideicommissarius consequitur commodum, de quo nihil habebit hæres. per quem text. dicit ibi Bart. in fin. post Dy. quod si duo socij erant vnus mercantiz: vnus vult ire Venetias: alter contradicit. & ille dicit, volo ire meo periculo. & sic vadit illo inuito, suo periculo, & multa lucratur. socius non debet habere partem lucri. & ita dicit fuisse determinatum per illam legem. idem tenent ibi Angel. Paul. & Alexand. Ludon. & Angel. in §. illud, in fin. de societate. & Pe. de Vbaldis, in tractatu de societate, quinta parte, quæ 4. tenent etiam Angel. & Ioann. de Imol. in l. posulente, §. sed si in huiusmodi eo titul. per illum textum loquitur de feneratoris suo periculo. Paul. de Cast. in l. pen. §. mancipia, ff. sol. matrim. per illum textum. tenet Angel. in Lex duobus, ff. de negotiis, §. si vnus, ff. pro socio. ¶ Ita ergo in casu nostro, ex quo vxor tempore emptionis dixit se nolle habere partem domus emendæ: tota domus pertinebit ad maritum. Maritus tamen tenebitur dare vxori, vel eius hæredibus, medietatem pretij, pro quo domus fuit emptæ, vt apparet ex prædictis. solum enim fecit sibi præiudicium vxor, quod ad ipsam domum, non quo ad pretium. ar. text. & quod ibi notant Bart. & alij in l. si fundum per fideicommissum, ff. de legat. 1. vbi dicitur, quod si legatarius vel fideicommissarius consentiendo hæredi alienanti rem legatam, pro soluendo debitum hæreditarium: non censetur cōsentire animo donandi. Ideo licet sibi præiudicet in re, vt eam petere non possit, non tamen præiudicat in pretio, quominus possit petere.

K 3 &

- & non est alibi ille text. secundum Paul. ibi. Aliquando enim non consequitur quis partem rei, sed nihilominus partem aestimationis habere debet: nam licet ¶ iunior filius non debeat habere legitimam in regno, comiratu, vel dignitate patris, quia ista in diuisibilia sunt, & primogenitus illa habere debet in totum: vt in l. *quod autem*, ff. de his que in frau. credi. 6* vbi debitor in querendo non dicitur fraudare creditorem. de quo supr. facta est mentio. ad idem l. si sponsus, §. si maritus. ff. i. isto tit. vbi donatio inter virum & vxorem non valet in bonis quasitis, sed bene in querendis. ad idem text. in c. 1. §. *præterea ducatus, de prohib. seu aliena. per Freder. & ibi Bald. & alij gloss. in c. heredes sup. de testat. facit in simili c. maioribus de prebend. c. ratio est, ne fiat demembratio talis dignitatis: nam si aliter fieret, infra breue tempus ad nihilum reduci posset. Debet tamen filio regis, comitis, vel ducis solui per hæredem vniuersale, legitimam saltem in pecunia: vt volunt omnes in d. §. *præterea ducatus*, & latius firmat Guido in *decisionibus Delphinatus*, qu. 476. 487. vbi videas. bene facit, quod dicit Spec. di. de locato. §. nunc aliqua. ver. 117. quem refert & sequitur Laso in l. 3. col. 142. vbi firmat, quod licet res ¶ emphyteutica non possit transire in ecclesiam, vt possit sibi illam retinere: transit tamen, quantum ad hoc quod debeat sibi aestimatio ipsius rei. arg. l. si in familiis, §. si quid alicui ff. de legat. 1. ideo vtile imò necessarium videtur, quod in contractu emphyteosis dicatur, quod res emphyteutica nec eius aestimatio transeat in ecclesiam. Idem in constitutione maioratus videtur dicendum. quod est bene notandum, & menti tenendum, ad tollendam omnem ambiguitatē, & litigandi materiam. Ex prædictis aliqui audent dicere, quod ¶ si proximiior consentiat in venditione rei paterna, vel auitæ: non per hoc videtur renunciare rei retractu, nisi expresse hoc dicat: valebit quidem alienatio: si tamen ipsa retrahere voluerit, intra nouem dies poterit. per d. l. §. si fundum. Sed mihi non placet, per textum in l. qui Roma. §. coheredes ff. de ver. obl. & in l. quoties. la. 2. C. de fideicommissis. cum aliis similibus: vt latius dico, super lege regni. *Foro legum lib. 3. tit. de his venditis* l. 13. dixi etiam in c. constitutus, de in integrum restitutione in meis recollectis. vers. limitabis ista primò. ¶ Imò fortius posset attestari, iudicio meo, ex prædictis, quod valeat pactum factum inter coniuges, constante matrimonio: quod ex lucris communiter habitis vxor non habeat partem, cum ex hoc ipsa non efficiatur pauperior. & ita nedum à principio ante contractum matrimonium, poterit fieri pactum super lucris habendis, constante matrimonio: vt per *cornu tit. C. de pactis conuentis super dote*, &c. & no. Immo in c. si in fr. co. & sentit gloss. in d. 2. infra. co. ver. alind. sed etiam constante matrimonio, vt supr. dictum est. Et ista tene memoria: pro lege huius regni, *Foro legum lib. 3. tit. 3. l. 1.* quæ disponit, quod ¶ acquilita con-*

stante matrimonio, sunt æqualiter diuidenda inter maritum & vxorem: de quo etiam no. in c. 1. inf. isto tit. & aliquid dictum est in superioribus. dicitur latius infr. in 7. & vltim. limitatione. Quinimo posset amplius dici, quod si maritus & vxor simul viuentes, multa acquisierunt bona, & inter se conueniunt, quod illa acquisita diuidantur æqualiter inter ipsos: & de bonis acquirendis vel perdendis vxor non habeat partem: valebit istud pactum, vel conuentio, quod si maritus negociando, perdidit, soluet de bonis suis, non de bonis mulieris, vel medietate sibi debita: cum rei veritate inspecta, illius medietatis ius, & dominium statim in principio fuit acquisitum per legem regni, quæ æqualiter defert dominium marito, & vxori, in bonis superlucrat. Vnde per huiusmodi pactum solum remittit maritus ius alienandi, constante matrimonio. Cogitabis.

¶ Ex istis etiam infertur, quod si volenti mihi ¶ legare, mando, quod lege vxori meæ valet tale mandatum, quia non inducit propriè donationem inter me, & vxorem meam: vt est casus no. in l. sed si vir. §. quod legaturus, ff. i. isto tit. & dato, quod induceret donationem, non tamen ego sum factus pauperior ex ea. & ideo valeret, per ea, quæ dicta sunt. Et inde est, quod si donare volentem mihi inter viuos, rogauerim, vt vxori meæ potius donet: tenet donatio, quia suo nomine donat, non meo. & ita loquitur d. §. quod legaturus, secundum Raphael. Fulgo. in l. hec ratio in fine. ff. i. isto tit. ¶ Secus tamen est, si volenti mihi donare causa mortis, mando quod det vxori meæ. nam tunc videoe ego maritus vxori donare, & ideo non valet. vt est casus singularis in l. 3. §. si. & l. idemque ff. eo. Et ratio diuersitatis secundum gloss. ibi est, quia in donatione causa mortis fit dominus traditione facta vxori, vt ibi. sed aliud in legato, quod non traditur statim, sed post aditam hereditatem. Sed nec actio ex testamento potuit ei per mulierem acquiriti, quamuis aliquando detur mihi actio contra eum, qui instituitur meo mandato: vt *Liquidam cum filium ff. de hered. inst. ff. de furis. reuocabiliter* tamen. Merito ergo cum in primo casu sit dominium quasitum viro, factio mandato resultat donatio, secus in legato, quia sibi non acquiritur, nisi morte legantis sequuta. quod dicit fore notabile. Sed caue: quia text. in d. *Idemque*, videtur loqui, quando donatio causa mortis erat facta marito, & maritus voluit, quod res donata non traderetur sibi, sed vxori.

vxori. Text. autem in d. §. quod legaturus. videtur disponere, quando aliquis nondum legauit marito, sed legare volebat, & maritus voluit quod legaretur vxori. inter quæ magna est differentia. Istud sentit gloss. in d. l. idem. quam sequitur ibi Salyc. dicens, quod ibi vir iussit tradi, quod executionem donationis concernit. Sed in dict. §. quod legaturus. rogauit, vt legaret, quod dispositionem & eius substantiam concernit. & hæc ratio diuersitatis videtur sibi tutior, quando sumus in casu dubio, secundum

23. ¶ Ex istis etiam infertur, quod si rem t alienam donauerit maritus vxori, quia ipse ex ea donatione non fit pauperior, valet donatio, vt mulier possit vscapere: vt ff. eo. l. sed & si constante, & gloss. in c. fin. infra eo. ¶ Secus tamen est, si maritus donat rem vxoris alicui ea permittente, cum ex ista donatione vxor fiat pauperior, maritus autem locupletior, ex eo, quod ex tali donatione queritur sibi saltem naturalis obligatio ad annidatio, qua tenetur sibi donatarius. Vnde talis donatio non valebit. ita dixit not. Bar. in l. 2. §. 1. 2. col. ff. de dona. quod no.

¶ Et intellige, nisi maritus rem vxoris donaret pauperibus, vel aliis pijs locis. Nam tunc bene valeret donatio: vt voluit Bar. in l. 1. in fi. ff. verum amota. de quo infra latius dicitur.

- H ¶ Ex prædictis infertur ad vnum quotidianum, & satis notabile: quod si vir erat prodigus, & omnes fructus dotis prodigaliter consumebar, donauit fructus dotis vxori avaræ, quæ propter auaritiam non consumpsit, sed cõseruauit: talis donatio valida erit, nec poterit maritus illos repetere: quia licet vxor ex ista donatione facta sit locupletior, maritus tamen non est factus pauperior, cum apud ipsum fructus essent perituri consumptione. Istud est, quod voluit gloss. in l. pro oneribus. C. de iure dot. Et clarius firmat ibi Bald. in prima lectione, reputans hoc valde notabile.

ADDITIONES.

- A* ¶ Adde Felin. in c. qua in ecclesiis, consil. 9. de consuetudine. vers. & ista consideratio. & in c. contingit, in 1. col. fin. de sen. excommunicat. summa Syluestri. in verbo, alienatio, vers. 19. & 6. Alexand. in l. legatum, ff. de legat. 1. vbi dicit, quod contraria opinio est verior, & communis. sed Iason ibi tenet contra Alexand. Adde tamen, quod contra prælatum, qui negligit acquirere ecclesiæ quod potuit, agitur ad interesse lucris cessantis. gloss. in c. final. 12. quest. 4. quam commendat Abb. in c. 1. col. 3. de rebus in integ.
- B* ¶ Adde Felin. in c. super his, de accusat. colum. 2. etiam pro eo, quod infra dicit, in ver. ad idem. quomodo priuilegium conceditur contra alterius priuilegium.
- C* ¶ Adde quod idem tenet Abb. in c. breui. de iur. iur. colum. fin. vbi vide diuersitatis rationem, quod refert & sequitur Fel. in c. veru. de for. compe. eo. pe. ex quo habes vnam bonam differentiam

inter modum & conditionem. Adde aliam secundam, quod conditio debet impleri, antequam dispositio sortiatur effectum. Sed modus debet impleri post. Ponit hanc Bar. per iura, de quibus per eum in l. quibus diebus, §. fin. de condi. & dem. Tertia est, quod conditio mixta, si deficit per casum, vitatur legatum: vt legatum. C. de condit. infer. Secus in modo mixto: vt in l. si fundum per fideicommissum §. Iulianus, alias est l. si Titio ff. de leg. 1. & ponit Iason in l. 1. colum. 6. C. de institutio & substit. vbi post alios reddit rationem diuersitatis. Quarta differentia est, quod adempto onere per viam modum impossibile, deficit relictum: secus si adimatur conditio. gloss. in l. si quis seruum, ff. de condi. & dem. vbi Paulus post Bar. ponit diuersit. rationis. Quinta differentia est, quod modus non est adimplendus.

¶ Adde Anchar. consil. 101. in fin. qui videtur D* tenere contrarium. & dicit, quod pro prima opin. nostri doc. est textus in l. patrem & in l. qui autem, in princip. ff. de his qua in fraud. credi. quæ iura commendat Iason in §. item si quis in fraudem. pen. colu. Instit. de acq. & in l. post mortem 2. colum. C. de fideicommissis.

¶ Adde quod illud commendat & sequitur E* Fel. in c. super his, col. 2. de accus. & Hipp. in sing. 194. incipit magni est.

¶ Ultra istas differentias, quas ponit iste dominus, inter ius quesitum, & ius querendum, adde tu Felin. qui plures earum posuit in cap. super his, de accusat. colum. 2. Adde etiam aliam ultra eos, quod curius præscriptionis in iure querendo inducit consensum renuntiationis: secus in iure quesito. Baldus in l. 1. C. de in integ. restit. militum. Et aliam, quod si agatur super libertate competente, dicitur causa liberalis: secus si super cõpetitura. gloss. in l. pen. C. de lib. cas. quam ibi sequitur.

¶ Attende tamen, quod iste dominus mouetur ex eo, quod ecclesiæ datur restitutio in integrum: vt in iuribus per eum allegatis. sed huic doctrinæ videtur ob stare communis conclusio. docet per gloss. ibi in l. 3. §. labo, ff. de acquir. poss. de quo ibi per Iason in 3. colum. post Aret. videlicet quod restitutio in integrum non datur ad lucrum cum alterius iniuria. Si ergo ecclesia hic restituatur, fieret præiudicium illi, cui esset acquiritum legatum ex repudiatione prælati. Ergo non videtur, quod possit restitui, nisi teneas primum intellectum, quem dedit Aret. in dict. §. labo. ad l. & si sine §. 1. ff. de minorib. & refert Iason in d. 3. 40. per quod videtur velle, quod illa communis conclusio non procedat in minore: quia imo illi datur cum alterius etiam iniuria. Et sic dicamus in ecclesia, cum æquiparentur ipsa & minor. cap. 1. cum si de restitut. in integ. Et hac conclusione huius domini existente vera, posset vnum attentari quod esset sing. quod dicto casu, quadriennium currat ecclesiæ post mortem ipsius prælati repudiantis, ad quod mouetur ex gloss. singul. in cap. 1. in ver. bo causa, de in integ. restit. in 6. quem sequitur Abb.

in e. tam ex literis, s. tit. 3. col. & Card. in cle. 1. 26. qu. eo. tit. ubi cauetur, quod quādo ecclesie debet restitui aduersus contrāctum per prelatum celebratum, non currit sibi quadriennium, quando ipse prelatus uiuit super quo cogita.

B* ¶ Adde Felin. idem frequentem in c. qua in ecclesiariis, de consil. col. 9. vers. & ista. & eundem Fel. in c. 2. col. 2. vers. pro ista. co. tit.

C* ¶ Adde Ias. in proposito in §. item si quis in fraudem, in fin. Infit de act.

IOAN. BERNAR.

A ¶ Fieret pauperior & donatarius locupletior.] Vide Greg. Lup. pulchrē scribentem in l. 4. & §. hic allegatis, titul. 11. p. 4. & Anton. Gom. l. 60. Taur. & latius in tractu de donatione, num. 2. 4. & ante eos Alexand. consil. 2. 46. lib. 6. & Socin. consil. 11. 4. num. 8. lib. 3. Philipp. Dec. consil. 260. Paul. Paris. consil. 227. Boerum decisione 2. 44. quorum plerique cum multis aliis referuntur per Panemum de lucro dot. gloss. 8. num. 6. cum seq. quibus adiunges Marcum Mantuan. singul. 555. Couar. de spons. 2. p. 4. 7. §. 1. num. 11.

B ¶ Ex quo infertur vnum.] Adde Suarez, l. quoniam in prioribus, ampliat. 10. num. 27. cum seq. Antonium Gomez, de successione contra testamentum num. 31. Petal. in l. cum patronus num. 8. & sequent. de legat. 2. Couar. in c. Raynaldus, §. 2. de testa. Mincha. de success. progressu lib. 1. §. 4. num. 38. & seq. ac rursus in l. si quis in suo, §. legi. num. 22. & in l. quando §. illud, nu. 41. C. inoffi. test. Anton. de Meneses in l. donationis, num. 3. & 4. C. de transact. in quibus plures allegantur.

C ¶ Ex istis infero.] Vide Felin. in c. de his de accusat. 2. col. & Hippolyt. de Marfilan singul. 104. Couar. in c. tua nos, de testam. n. 7. & iuxta hæc intellige quod traditur per Mincha. lib. 1. de success. progressu p. 1. §. 7. n. 21. addeq. Franc. Crenens. sing. 125.

D ¶ Ex prædictis infertur.] Adde Castill. l. 60. Taur. num. 1. & plenius Mincha. lib. 1. q. frequent. 6. 13. nu. 3. & 4. Tiraque. post l. conuivial. gl. 5. num. 31. Felin. c. qua in ecclesiariis, de consil. Fanuc. de lucro dot. d. gloss. 8. num. 17. penes quos ingens aliorum allegatio est.

E ¶ Ex his infero ad vnum.] Vide quæ latius dicam inferius, §. 63. num. 2.

F ¶ Alter contradicit.] Vide infra, §. 62. num. 2.

G ¶ Nam licet iunior filius.] Adde pulchrē Roderic. Suarez in Lquoniam in prioribus, C. de inoffi. test. limit. 11. ad legem regiam nu. 3. & Anton. de Meneses in Leum quidam, de leg. 2. num. 24. iuxta hæc fortē intelligendus Burgos de Paz in proem. Legum Tau. num. 78.

H ¶ Ex prædictis infertur.] Adde Gregorium gloss. i. in l. 4. titul. 11. p. 4. atque in confirmatione sententiae auctoris nostri adiung. quæ traduntur per eundem inferius super text. in procmialibus, §. 21. num. 11. ubi plures adiunxi plura dicentes, ex quibus iuuatur quod in præsentiarum scribit auctor.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

1. Resistor bona fidei, qui fructus consumpsit, non tenetur restituere, nisi quatenus locupletior factus sit.
2. Donatio à patre filio facta, ut alteri donet, non valet apud se reuocari, &c.
3. Eleemosynam pro se facere potest uxor de bonis viri, eo permittente.
4. Dotare filium potest mater, sine licentia uiri.
5. Donatio vel concessio pro dote, est causa pia.

REquiritur etiam, quod donatarius sit factus locupletior, ut superius dixi. Et debet attendi hoc tempore litis contest. vt l. quod autem, in princip. ff. i. i. titul. Fit autem locupletior, cum rem sibi donatam conseruat, vel eam in utilem causam expendit. Secus, si non conseruat, nec in utilem causam expendit, & ita quauis in alia materia dicatur quis factus locupletior, quando non est factus pauperior: vt ff. de solut. l. in pupillo, gloss. in §. fin. in vers. locupletior. Infit. quibus alien. iur. & not. in l. eum qui. C. de usufr. pro emp. Dicitur etiam quis factus locupletior, ad quæ res peruenit, nisi eam in mala parte consummat. vt voluit gloss. no. in l. vtram ff. de petit. hered. gloss. 1. quam ibi extollit Angel. inferens ex ea, quod t. bonæ fidei possessor, qui fructus consumpsit, non tenetur restituere, nisi quatenus locupletior factus sit. vt traditur in l. fructus cod. titul. Si tamen probauerit se consumpsisse in malam partem, non tenebitur, quia non est factus locupletior. quod dicit esse valde notandum. & propter hoc habebis honorem, secundum eum ibi, & in l. illud, §. prado. in fi. eo. titul. in casu tamen nostro aliter dicitur locupletior.

¶ Vnde si vxor acceptam à marito pecuniam in sportulas pro cognato ordini decurionum erogauit, valet donatio: quia non videtur vxor locupletior facta, quamuis mutuum pecuniam esset exceptura, & pro affine erogata: non tamen ex necessitate, sed ex voluntate, ita dicit text. cum gloss. in l. Marcellus, ff. i. i. titul.

¶ Idem h. ex talire donata vxor faceret expensas consanguineo studet in studio, vel pro eo doctorando, vel pro nuptiis: prout fieri solet, per text. in d. l. Marcellus. ¶ Idem, si ex talire vel pecunia donata vxor emeret sibi vnguentum, vel in conuiuio consumpsit, vel si rem donatam conseruauit, & aliud tantumdem de suo consumpsit. Ex tali enim donatione, vxor donataria non est facta locupletior: & ideo valet, & non reuocatur: vt d. l. quod autem, §. si maritus, ff. eo. Secus si hæres donatij consumpsit in re inutilem. Nam tunc hæres tenetur restituere. vt l. quod de bonis, §. ex donationibus, ff. ad l. Fal. quia satis est, quod donatarius effectus fuerit locupletior. Superiori verò casu donatarius nō fuit factus locupletior, quia inutiliter consumpsit, ideo non tenetur restituere. ¶ Idem si vxor recepit à marito refutationem cuiusdam depositi, olim facti patri suo, cuius ipsa nō fuit hæres, sed recipit ea nomine fratris sui, qui est hæres. Nam

Nam ex ista refutatione vxor non efficitur locupletior, & ideo valet: vt d. l. si sponsus, §. concessa. ff. de ritu. ita decidit Bal. consil. 353. incipit. queritur verum vxor. in tertia parte consiliorum.

A Idem si maritus donauit vxori aliquam rem, vt alteri donet, & non maneat penes vxorem. Nam & tunc valet donatio, quia vxor non est facta locupletior. vt est casus in l. professio, §. ante, ff. de iure do. quere text. ad hoc allegat Bart. in l. si cum filius, ff. de donat. Ex quo infertur, quod si pater ¶ donat filio, vt filius donet alteri, non autem vt retineat apud se, valet talis donatio inter patrem & filium. de quo dicitur ex clamat Ludovicus in d. l. cum filius. & in l. si donatio, 2. colum. C. de collat. & Baptista in repe. l. frater a fratre, ff. de conditio. indebi. quest. 15. in fin. Ex istis infertur, quod si stante statuto, quod vxor e praemortiente maritus debeat habere medietatem dotis, & maritus huic lucro futuro renunciet, & vxori permittit, quod illam dotis medietatem alicui donet: valebit talis renunciatio, & consensus, quia per hanc vxor non fit locupletior, ex quo alteri donat. ita notanter decidit Baribol. Socin. cons. 189. per plura fundamenta, cuius paulo ante meminimus.

I Idem si maritus donauit vxori seruum manumissionis causa. quia tunc vxor non est facta locupletior. vt l. maritus, ff. eo. sed tunc demum incipit tenere, cum libertas imponitur. ante autem remanet seruus donantis: & ideo si non manumittatur, seruus remanet. Si vero manumissio erat fienda post certum tempus, antea facta non tenet: & si erat fienda infra certum tempus, postea facta non valet. resoluitur tamen ista donatio, si fiat diuortium, quia videtur inesse conditio donationi, vt constante matrimonio manumittatur. Idem si talis erat seruus, qui non poterat manumitti: nam tunc tenet donatio. vt hec omnia probantur in d. l. quod autem §. vltim. & p. & l. si autem. Si tamen seruus erat talis conditionis, vt nunquam ad libertatem produci possit: donatio de eo facta vxori, vt manumittatur, non valet. l. si cum seruum in princ. ff. de ritu. quia non potest per alium manumittere, qui ipse non potest. l. si quis cum qui, ff. de condit. & demonstrat. gloss. in d. l. si cum seruum. Si tamen seruus talis erat, qui poterat manumitti, & donetur a marito vxori, vt manumittatur: & vxor manumiserit tenet quidem manumissio, cum ex hac donatione vxor non sit facta locupletior, vt supra dictum est. Sed si non manumiserit, operas tamen seruo imposuit, vt sibi vel alteri seruiat: bene potest, & tenet obligatio: nec videtur mulier ex re viri locupletior fieri, cum eas operas libertus promittat. Si quidem mulier manumiserit, & pretium pro manumissione recepit: si ex peculo seruus decedit, nūmi remanent mariti, si alius pro seruo dederit, sicut nūmi mulieris. ita decidit text. in d. l. si cum seruum, §. si pecunia. Et videtur mirabile, quod vxor, cui donatur a marito seruus, vt manumittat, etiam si non manumiserit, potest ei operas

imponere, ex quibus vxor efficitur locupletior. & multo fortius, si manumittat: quia hanc manumissionem non facit ex necessitate, sed ex voluntate, eo quod cogi non poterat mulier: quia domina non erat, cum donatio inter eam & maritum non tenebat, sed eo momento, quo manumiserit, confirmatur donatio, & acquiritur dominium vxori, & definit ipsa locupletior esse: licet vir remaneat pauperior. ideo non improbat donatio: vt l. si sponsus, in fi. eo. tit. Et quia beneficium confert manumissio, dignum est, vt possit operas imponere. ita dicit gloss. in d. §. si pecunia. & Salyc. ibi, & in l. manumissionis, C. de oper. lib. in 4. oppos. sic intelligens illum text. & l. qui nummis, eo. tit. Idem dicas, si vir donauit vxori causa sepulture: vt puta, si donauit eis sepulchrum constituendum. Nam valet ista donatio, quia per eam vxor non est facta locupletior, cum locus ille ad sepulturam destinatus sit, & si hoc casu vxor corpus intulerit, locum facit religiosum: si autem non intulerit, manet locus donantis. Sed si donatarius ille fuerit illatus, licet morte eius finitum sit matrum. & eo praemortuo videtur renouata donatio: tamen fauoreabilius dicitur, locum fieri religiosum. vltima habentur in l. si sponsus, §. concessa. ff. de ritu. & 4. partit. tit. 2. l. 6. Idem, si maritus donauit vxori, vel e contra, locum ad monasterium, vel ecclesiam, vel hospitalem construendum, vel aliam donationem faceret pro anima vxoris: vt puta, si maritus donauit vxori redditus alicuius hereditatis, vel fundi, vel aliquas pecunias, vel aliam rem, ad emendum ceram, vel oleum, ad illuminandum in ecclesia: vt d. §. concessa. ver. proinde, & d. l. regni. Et ex hoc infertur ad vnum quotidianum, quod si maritus donauit vxori vel e contra, aliquam rem, vel aliquos redditus, ad constituendum capellam in ecclesia, ad capellaniam faciendam, seu dotandam, vel anniuersarium fiendum, prout quotidie fit: valebit dicta donatio, per d. §. concessa. quod in expresso tenet Hostien. in summa huius tituli. §. quae donationes a principio valent in princ. illius §. Et est ratio, quia istis casibus, & aliis similibus, licet maritus donans efficiatur pauperior, vxor tamen donataria non efficitur locupletior, quamuis illa pauperior fieret, si maritus non dedisset vt d. §. concessa.

Ex istis etiam infertur, quod vxor bene potest facere ¶ elemosynam pro se, de bonis viri, eo permittente: cum ad hoc valeat donatio inter coniuges, vt supra dictum est ita tenet Bar. in l. 1. in fi. verbi; ff. rerum amot. Idem si maritus expresse non permittat, sed vxor credat eum permitturum: nam & tunc poterit facere elemosynam, conformando conscientiam ad voluntatem mariti, hoc est, faciēdo illam, quā presumit maritū velle, & non aliam. vt voluit Host. in summa tit. de pen. & remiss. §. quibus mortui. ver. quid de facientib. elemosynam. & sequuntur Ioan. And. & do. Abb. in c. si quis per necessitatem. inf. de furtis. Secus dicunt si maritus contradiceret. Nam tunc non posset, nedū de bonis mariti, sed nec de bonis dota-

dotalibus: quia dominium rerum dotalium pertinet ad maritum, constante matrimonio: vt l. *doce ancille*, C. de rei ven. De rebus autem alienis non potest quis bonam elemosynam facere: vt dicit text. in c. *non est putanda*. l. q. 1. & in c. *quod deo patri*. 33. q. 5. vbi est bona gl. in ver. *huius*, de quo per *Galvilem*, 4. sentent. d. 16. qu. 4. col. 8. & *Ioann. Maiorem* 4. d. 15. qu. 5. col. 4. melius per *Abulensem* *Matth.* 6. c. q. 21. Si tamen vxor haberet alia bona vltra dotem, de illis potest facere elemosynam, etiam marito contradicente: quia de illis maritus non potest se intromittere contradicente vxore: vt *Lhuac* l. C. de patii conuentu inter virum & vxor. & *Lamaritum*, C. de procer. Hodie tamē secundum iura regni nō esset hoc sine scrupulo, cum lege caueatur, quod vxor non possit facere contrarium, vel alium actum obligatorium, sine licentia & consensu mariti. *Foro legum* li. 3. tit. 13. in li. 1. n. 11. f. 1. Vnde illæ leges seruantur tam in bonis dotalibus quā in paraphernalibus, & aliis, quæ habet vxor. Cogitabis, si dici possit, quod si obstat prohibitione dictarum legum possit vxor de bonis suis, quæ habet vltra dotem, aliquid donare ecclesiæ, vel alteri pio loco ignorante, & etiam forte contradicente marito, propter doctrinam singularem, quam tradidit *Bal.* in l. *generalis*. C. de sacrosan. ecclesi. ad si. vbi dicit, quod stante statuto, quod mulier non possit contrahere, vel testari sine cōsensu propinquorum: tamen poterit donare ecclesiæ, & sic pax causæ, sine illa solemnitate. & sequitur *dom. Abb. in repetitio. c. ecclesiæ de constitutionibus*, 35. col. & ibi etiam *Felin* col. 61. ver. alia autem. Anch. in *repetitione* c. 1. eo. tit. 22. charta. ver. dicit etiam *Bald.*

C. Ex quo, si verum est, potest inferri ad vnum, quod vidi in practica. Pater maritauit filiam, cui promisit ducenta milliarum & secretē sine marito dedit genero quinquaginta millia. demum mortua filia relicto filio, qui paulo pōst mortuus fuit, & pater consequens successit ei pater, petebantur a genero dicta quinquaginta millia, tanquam donata ab vxore, sine licentia & consensu viri. Opponebatur ex aduerso, quod valuit dicta & donatio, vel concessio facta pro dote, quæ est causa pia. vt est text. in l. *exum* huius, si mulier. ff. de condi. indebi. qui text. alibi non reperiretur. de quo videbimus infra super text. in 3. not. in tertio fundamento conclusionis. Et sic, tanquam in causam piā, dicebatur vxori sine viro posse donare, propter doctrinam *Baldi*. de qua supra, de cuius veritate hic non est tractandum, quia non est nostra farrago: de qua tamen videas per eundem *Bald.* in l. *hereditas*, §. 1. ff. de per. hered. & latius per *Ludou. in auth. similiter* 11. col. ver. 16. C. ad l. Fal. & per eundem *confi.* 166. col. 1. incipit, viso diligenter. Vbi reprehendit *Bal.* Pro hoc facit, l. *promittitur*, ff. de iure dot. vide *Saly. in l. f. C. 20.* vbi ait, quod noua solemnitas non requiritur in dotibus, siue contractibus dotalibus. vide *Bald.* in l. *in generalis*. C. de sacrosan. ecclesi. & quæ dico infra. fol. 41. col. 3. & fol. 38. col. 3. ver. idem videtur.

¶ Vt alteri donet.] Adde *Bartol.* in l. 2. §. si verò pater. ff. de donat. & *Tiraquell.* in l. si ynuquam, vers. suscepit liberis, num. 172. C. de reuoc. donat. & *Bacrium* de dotibus in §. 19. n. 6. & *Ioan. Crot.* l. frater a fratre. n. 75. de cond. indebit. & infra §. 52.

¶ Ex istis etiam infer cur.] Adde bonum tex. de iure regio, & ibi vtrumque gl. in l. 1. tit. 23. p. 1. & quo pacto vxori liceat elemosynam dare pauperibus, vltra D. *Thomam*, 2. 2. q. 32. art. 3. vide *Hofst.* in summa de penit. & *remif.* §. quibus & qualiter. ver. quid de facientibus elemosynam. & *Syluest.* in summa vers. elemosynam, num. 7. & 8. Penor in c. si quis propter necessitatem de furtis & plenius per *Nauarr.* Azpilcuet. in suo *Manuali* c. 17. numer. 153. Quibus adiunge quæ de potestate donandi quam vxor habet in consilio marito, tradit late *Mimb.* controuersiarum frequent. l. 1. x. 13. & vide plures iuris ciuili doctores in q. nostra relatos per *Bacrium* de dotibus c. 11. num. 56.

¶ Ex quo si verum est inferitur.] Circa hæc videndus *Tiraquell.* late scribens post leges communiales gloss. 8. q. 12. num. 170. & rursus ibidem q. 13. numer. 175. atque optimum & proprium huius questionis examen multis quæ ad rem faciunt hinc inde adductis vide per *Bacrium* de dotibus, 149. 11. num. 49. cum sequent.

S V M M Æ R E R V M.

1. Fructus consumens, in dubio dicitur fallus locupletior.
2. Mulier intercedere pro alio non potest, quominus inuenitur *Volterranus*: fauere tamen dotis pro alio potest intercedere.
3. Donatio inter coniuges fallax, ut dicitur, & maritum communis filia, an valeat.
4. Sparius alere & dotare tenetur pater.
5. Conferre debet filius post mortem patris, vel matris, quicquid sibi pater vel mater dederit, ut matrimonium contrahat, seu tempore contractus matrimonij.

EX prædictis etiam inferitur, quod si vxor §. XLVI
donat aliquam rem marito, vt ex ea constitutur dos filie communi: talis a donatio bene valet. Casus est singularis, secundum *Bartol.* ibi in l. siue vxor. ff. de iur. ad idem est bonus text. in l. *profectura*. §. si qui certam. ff. de iure do. vbi dicitur, quod si vxor aliquid dedit marito, sub ea conditione, vt pro filia genero in dotem daret: valebit quidem hæc concessio, quia non videtur marito donasse, quia non dedit ad hoc, vt ipse habeat, sed vt genero pro filia expendat. Quod si non expendit, remanet vxori, & potest illud condicere. Ad idem est bonus text. in l. cum vxor virum, eod. tit. vbi *littera* dicit: Cum vxor virum suum, quam pecuniam sibi deberet, in dotem filie communis dare iussit, & id fecisse dicatur: puto animaduertendum esse, vtrum eam dotem suo, an vxoris nomine dedit: si suo, nihilominus debere pecuniam vxori: si vxor.

si vxoris nomine dedit, ipsum ab vxore libertatum esse. Ad idem est casus singularis in leg. Lucii, ff. quibus modis pign. vel hypothec. soluitur. vbi dicitur, quod si maritus erat debitor vxori in certa quantitate, sub hypotheca aliquorum praxiorum: eadem praxia cum vxore sua filia suae in dotem dedit: per hoc videtur vxor consensisse marito donanti, & iuri hypotheca renunciare. vide Alexandrum consilio 47. 3. volum. Et quamuis text. in d. §. si quis certam. dicat hanc non esse donationem: intelligitur strictè & proprie. largè tamen negari non potest, quin vxor in effectum videatur marito donasse, cum maritus tenetur filiam dotare: vt l. §. C. de iure doti. & nisi vxor illud donasset, maritus necesse haberet aliud tantundem pro dote filiae genero promittere. Et ita ex ista donatione veritate inspecta, vxor efficitur pauperior, & maritus locupletior: vnde non videbatur debere valere hanc donationem, per text. ad hoc singularem in l. Marcellum, in d. glo. ff. §. si filio titul. vbi si vxor accepta pecunia sibi donata à viro, eam erogauit in spoliulas, pro cognato ordini decemionum: valet ista donatio, quia vxor non est facta locupletior: quia ex necessitate non erat erogatura illam pecuniam pro cognato. Ergo si ex necessitate illam erogare debuisset, videretur facta locupletior, & per consequens donatio non valet. Vnde si videretur dicendum in casu nostro, nisi aliter esset cautum iure. Ad idem facit textus no. in l. §. si filio, §. quod autem ff. de petito. hered. vbi colligitur doctrina singularis, quod bonae fidei possessor dicitur factus locupletior ex fructibus consumptis in rebus, ad quas ipse alias tenebatur. quod dicit Angelus ibi forte notandum. In dubio autem reus

† fructus consumens, dicitur factus locupletior, secundum Angelum ibi, & in l. verum co. titul. vbi videas Moderniores. & tene menti.

¶ Nec video aliud, quod hoc casu dicere possimus, nisi quod illud contingit fauore dotis, & matrimonij contrahendi. sicut videmus in simili, quod licet alias inter patrem & filiam familias non valeat donatio in profectitis: vt l. 2. C. de inoffic. donat. tamen si pater aliquid dat, vel promittit pro dote filiae familias, valet. vt l. Pompeium Philadelphum ff. fami. heres. & habetur per glo. in d. l. 2. quae idem dicit in donatione propter nupt. quae fieret per patrem pro filiofamil. accipiente vxore, & no. in l. 2. §. 1. ff. sol. mat. de quo aliquid tactum est in precedentibus. de quo videas Paul. de Castro, consil. 105. qui pulchrè loquitur, & Baptisiam in l. frater a fratre. circa finem, ff. de condic. in d. & bonum text. in l. si ex traheam ff. de condic. ob causam. Idem dicimus de muliere, quae pro alio intercedere non potest, quominus auerit Velleiano: vt l. antiquae, C. ad Velleian. & quasi per totum. fauore & tamen dotis bene potest pro alio intercedere: vt quod datur alicui mulieri dos, vt dicit text. in l. §. C. ad Velleian. & §. perit. tit. 12. 3. Hinc est, quod vxor vna cum marito potest promittere dotem pro

filia, & intercedere, vel fideiubere pro marito, & se pro illo obligare, secundum Bal. post Jacob. de Bellouis, in l. 1. §. sol. mat. de quo ibi per Fraciscum Aret. col. 12. cui hoc non placet. vide per cum, & alios Moderniores hodie, videas legem regni Taur. 52. quae disponit, quod si maritus & vxor simul dotem promittunt pro filia, vel donationem propter nuptias filio, debet solui de bonis constante matrimonio acquisitis: & si bona acquisita non sunt, quilibet soluit medietatem de aliis bonis proptiis, quouis modo sibi competentibus. Sicut ergo hoc casu, & aliis infinis, de quibus per omnes, in l. 1. §. sol. mat. fauore dotis & matrimonij multa permittuntur, quae alias sunt prohibita: patri ratione idem dicemus in casu, de quo agitur: vt valeat † donatio facta inter coniuges, vt doteur & maritetur communis filia. Hoc tamen intelligo, quando res ab vxore donata marito pro filia dotanda, non est dotalis. Nam illa etiam de communi consensu vii & vxoris non potest dari filiae in dotem, & si datur, potest vèdicari à viro constante matrimonio, & ab vxore eo soluto, nisi interueniat iuramentum. Istud est mirabile dictum Specul. titul. de emp. & ven. §. 3. loco, 4. colum. versic. quid ergo firmit. quod tene menti. cum quo transit Campesini in suo tractat. doti 4. parte quesi. 25. de quo memini infra. colum. 225. versic. si tamen non sunt bona. vide quae ibi dicam. Istud dictum Specul. sequitur Ioann. de Imol. in c. 2. cum contingat. de iur. iur. folio 7. alias col. 19. ver. scias etiam. Quod maxime procedit, quando maritus non habet bona, ex quibus soluitur vxori, vt dictum est sup. col. 78. versic. intellige tamen. Sed contra dictum Specul. videtur facere text. in l. quoniam ff. sol. mat. vbi liberatur maritus, soluens vxori dotem, ad filiam dotandam. Ad idem facit lex Tauri, 52. praedicta. in quantum videtur dicere, quod si vxor vna cum marito dotem filiae promiserint, & non sint bona superlucrata, vterque soluet medietatem ex quibuscunque bonis suis: & consequenter de bonis dotalibus. Tene menti, & cogita, & intellige, quando pater et mater sibi promittunt dotem pro filia obligando se ipsos marito, tunc mater videtur magis intercedendi animo pro marito promittere, quam de suo aliquid donare. Secus si vir non esset potens ex seipso dare dotem promissam, & mater erat diues. Nam tunc mater diues videtur se obligare de suo, & datum seu solutum non repetet, per id quod habetur in d. l. §. C. de doti promiss. vbi dicitur, quod si pater est inops, & mater diues, illa tenetur filiam dotare. vt etiam voluerunt Bartol. & Bald. in authent. res quae. C. communia. de lega. & ibi lafon 4. colum. Ista est noua & singularis decisio Baldi Nonelli in tractatu de dot. charta 19. 3. colum. alias in 6. parte, in 3. principio, in 3. colum. versic. vidi etiam de facto.

l. 1. §. 1. si. 1.

C

D

86

& dicit se ita consuluisse. Si ergo in casu, in quo *Speculator* loquitur, maritus erat inops, vxor vero locuples: & per consequens teneatur filia dotare: si ipsa vna cum marito, vel maritus ea consentiente dotet filiam de suis bonis dotalibus: bene crederem, hoc casu valere dictam constitutionem dotis, ita quod non sit locus repetitioni. ¶ Ex prædictis decidi potest questio, de qua aliis fui consultus. Vxor constante matrimonio cum ex illo matrimonio filios non haberet, donauit marito certas res, vt eas donaret filio spurio, vel naturali marito, ad matrimonium contrahendum: deinde præmortuo marito, vxor repetebat res illas à filio, tanquam proprias: obijciebatur sibi de donatione facta marito, imo potius filio naturali: per text. in *dila. l. profecticia, §. si certum remiss. de iure dot.* Ex parte mulieris dicebatur, dictam donationem nullo modo valere per prædicta: & ita fuit decisum, quia quodammodo effectus est locupletior maritus, qui aliis tenebatur filium alere, & dotare: vt no. in cap. cum haberet, *suprà de eo qui duxit in matrimonium quam polliuit per adulterium.* & dicitur latius super text. Istud autem cuitauit propter donationem vxoris, ergo, &c.

E ¶ Et secundum prædicta intelligo, & limito lege regni, *Foro legum libro 3. titul. 6. l. 14. que incipit Toda cosa.* que dicit, quod quicquid pater vel mater dederit alicui filiorum suorum, vt matrimonium contrahat, seu tempore contracti matrimonij, si pater vel mater, qui sibi dedit, moriatur, teneat filius illud ad collationem adducere. Idem vult lex 3. *titul. 4. 5. partii. & lege 3. titul. 15. 6. partii.* que fuerunt sumptus ex l. si pater & l. patiam, in fi. & l. filie, & leg. vt liberis, C. de collat. Subdit tamen *dila. l. Fori,* & in hoc reputo eam singularem: quod si maritus & vxor simul promiserunt, & tradiderunt dotem vel donationem propter nuptias pro filia vel filio: & alter eorum moriatur, vt puta mater, si vult succedere matri, debet adducere ad collationem, cum alijs fratribus, medietatem eorum, que fuerunt sibi data in dotem, vel donatio, propter nup. Et sic vult notabiliter illa l. quod non solum potest mater dotare filiam suam, quando hoc exprimit, & solum dotem concedit: vt l. si dotare volum, C. ad Vellician. & facit text. in l. si mater vestra, C. de don. ante nup. sed etiam potest & videtur dotare, quando simul cum patre promittit, & tradit dotē: quod videtur mihi satis notan. & contra decisionem Bald. Nouelli, de qua *suprà.* Sed intelligo illam l. sanē, quando vxor haberet bona paraphernalia, vel alia bona extra dotem: vel haberet bona superfluctuata constante matrimonio. Nam de illis ego intelligerem dotem esse concessam: maxime quia de illis potest maritus constante matrimonio ad libitum disponere, dummodo fraus & dolus absit: vt dicit lex regni, quam rex Henricus quartus in Nieua promulgauit anno 1473. Et cum illa bona sint communia viri & vxoris, vt *Foro legum lib. 3. titul. 2. l. 1.* de illis

intelligerem factam donationem propter nuptias vel dotis constitutionem. Si autem non sunt bona superfluctuata, crederem factam medietatem ex bonis mariti, & alia medietatem ex bonis vxoris non dotalibus, si habet: alias autem de dotalibus nihil dicerem esse donatum, propter dictum spe. de quo *suprà.* quia etiam propter dotem filia constituendam non reperimus, quod bona matris dotalia possint alienari, nisi interueniat solemnitas alias requisita. ¶ Ex istis inferni potest ad decisionem questionis, de qua aliis fui consultus. Maritus & vxor simul promiserunt dotem filiz, & genero non tradiderunt, contracto inter eos matrimonio obiit pater: gener petebat medietatem dotis à socro: volebat insuper succedere in bonis soceri, vna cum alijs hæredibus. Ex parte socris obieciatur, quod illa non tenebatur filiam dotare, sed patre: vnde quamuis simul cum patre promitteret, videbatur hoc fecisse animo intercedendi, non animo donandi. Consului secundum distinctionem præmissam. Hodie autem per l. 53. de Toro. si maritus & vxor simul promittit dotem vel donationem propter nup. filio communi: soluendum est de bonis constante matrim. acquisitis: quibus non constantibus, ambo æqualiter soluent. Si fit, maritus solus dotem promittit filiz vel filio donationem propter nup. soluetur ex bonis constante matrim. acquisitis, quibus non constantibus, soluetur ex bonis mariti. ¶ Ista menti commenda tanquam ab alio non tacta. Et cogita super illis, quia effectus est magnus. Nam si socrus tenetur ad medietatem dotis promissæ, quamuis ea mortua gener & filia volentes ei succedere, teneantur illam medietatem ad collationem adducere: fructus tamen medij temporis habebunt præcipuos, tanquam fructus dotis, deferuientes operibus matrim. vt l. pro oneribus, C. de iure dot. & l. salubriter infr. de vfu. vnde non tenebantur eos adducere ad collationem: vt l. fundus qui doti nomine ff. fami. her. & l. cum oporteat, §. cum autem, C. de bon. qua lib. ¶ Poterunt etiam, si voluerint, illa dote contenti abstinere ab hereditate maternæ: vt l. siuit questionis ff. de coll. bo. ¶ Item si mater meliorauerit aliquem ex filiis in 3. parte bonorum, non deducetur tertia de ista dote, cum non videatur esse in bonis matris: vt l. siuit questionis. Debet ergo intelligi de bonis, que in præsentii possidet: vt lege, si ita ait. & ar. leg. cum alijs pluribus de quibus alijs Deo dante dicitur: quia non est præsentis speculationis. De ista questione vide Bald. in leg. si querendo, §. 1. & in l. finem mortu, C. de inoffi. test. & in l. fin. C. de doti promiss. cuius meminit Lan de Palatium tractat. de statuto, form. mas excludente, col. 21. vers. sed in filia. qui pulchre loquitur: vide etiam Paul. de Cass. consil. 206. in 2. artic. sed hodie per l. regni, editas Titius 19. 23. 29. in fin. decidit, quod debet attendi tempus mortis, vt late dico infra in cap. per vltimas, §. sed pulchrum est videre.

ADDI-

ADDITIONES.

- A** Talis donatio bene valet. Vide *Cremens. singul. 4. & Roman. singul. 8.21. & Boer. in consuetud. Bituric. titul. de consuetud. matrim. §. 1. column. penult. atque ex nostris obiter Anton. Gomez l. 53. Tauri, numer. 25. & Bactium de dotib. cap. 11. num. 39. vbi cum præcedentib. & sequentib. profequitur, an mater possit, & qualiter obligati pro dote filiz, vt soluenda sit tota, vel pro parte ex bonis dotalibus, vel paraphernis. Adde *Duñus regul. 221. limit. 6.**
- B** Fautore tamen dotis. Vide *Gregor. gloss. l. 1. hic allegata titul. 12. part. 5. Anton. Gom. obiter in l. 53. Tauri, ac plenius Bactium pluribus allegatis disputantem, quid iuris hoc casu, quando mater indeiubet cum marito pro soluenda dote filiz communis vtrique.*
- C** Hoc tamen intelligo. Vide autorem infra §. 66. numer. 13. & adiunge *Antonium Gomez in dicta lege 53. Tauri, & Arias ibid. numer. 6. & post eos Bactium in tractat. de dotib. cap. 11. numer. 45. & seq.*
- D** Tunc magis videtur. Vide *Tauristas in l. 53. Taur. & optima consilia Soem. consil. 5. numer. 14. lib. 14. Cornei consil. 324. lib. 3. & consil. 316. lib. 4. & Armonius consil. 77. & vide autorem infra super rubric. §. 66. & rursus, super text. 3. not. §. 14. & plenius cæteris tam de iure comm. quàm regio resolucentem Bactium de dotib. cap. 11. num. 41. ac rursus aliquid scribentem in cap. 12. num. 3.*
- E** Et secundum prædicta intelligo. Vide *Castil. lib. 53. Taur. num. 9. ibi Anton. Gom. num. 14. & Arias in l. 29. num. 51. vbi repetes quid iuris in collatione dotis, quam filius dedit torori. num. 47. & sequent.*
- F** Fructus tamen medij temporis. Attende singularem & expressam authoris nostri sententiam, in ea questione, vtrum dos cum fructibus conferenda sit, que nimirum ridicula quibusdam videbitur, subannabuntque forsitan cunctationem volentis fructus conferri, tum quia inauditum id, tum quia iniquissimè inde sequi videretur, omnes filias iam diu nuptas, ex collationibus redditus pauperes ne indotas dicam, quarum legitimè fructibus ad onera matrimoniorum consumptis, exhaustæ apparuerint in computatione, diuisioneque faciunda. Fui tamen quondam de questione ista non parum instanter rogatus Salmanticæ à quodam ex meis auditoribus Betica prouincia oriundo, adolefcente quidem maximè spei apud omnes, subtilitate, iudicio, studio iuris præstantissimo, & postquam rei forensis negotia suscepit, non semel in ea propositione fui consultus. At quia nunquam fuit animus his fragmentis exiguas vires, publico spectaculo experiri, vel ob aliam expectaram diem, vel ob istum succubentis metum, amabo, sicut hæctenus contentus esto, vt videas quid dixerit *Monteroso*, vir experientia & litteratura bene meritis in sua vulgari lingua praxi, fol. 182. col. 2.

Palacio Rm.

vbi postquam praxim, & modum diuidendæ hæreditatis paternæ tradidit, & in ea dotes, & donationes ex æquo diuidendas dixit, subdit additione quadam in margine, in hæc verba. [Lo contrario de lo que tenemos dicho en este capitulo, se ha sentenciado algunas vezes en la Chancilleria de Valladolid, especialmente en vn pleito entre vn Juan Morales, vezino y regidor de Soria, y Garcia de Torres y sus hijos, que mandaron que truxessen a particion las dotes y donationes con frutos y rentas. Y esto de poco tiempo à esta parte.] Ego etiam idem iudicatum vltima sententia vidi eadem Chancilleria Tabellione Bernabe de Ortega, anno 1563. Quid autem nostri dicant, vide *Bald. consil. 37. part. 2. num. 5. & Bart. de dotib. cap. 25. num. 9. & cap. 33. num. 4. peregrinam. vers. diuisio. quest. 5. col. 3. ad fin. & text. l. filia, §. a filia de coll. dot. & que tradit ad aliud *Gregor. Imp. gloss. b. l. 3. tit. 15. part. 6. & Auendañ. respons. 17. numer. 2. Bald. in authent. ex testamento, C. de collat. numer. 7. vers. nonnum capat.**

DOCT. IOANNES BARAHONA.

SVMMÆ RERV.

- 1 Donatio remuneratoria permittitur inter coniuges.
- 2 Donare potest libertus amico dendi mercedem.
- 3 Bona ecclesia donari non possunt, tamen propter remunerationem donari possunt.
- 4 Donationem remuneratoriam pro seruitio facta ecclesia facere potest solus prelatus.
- 5 Donatio remuneratoria non potest pretextu metus renouari, nec etiam propter ingratitudinem donatarij postea seruari.
- 6 Donatio, que de sui natura propter causam ingratitudinis renouari potest, si fiat propter merita & seruitia, nullo modo potest renouari.
- 7 Fecundam propter remunerationem vel seruitium alicui concessam, puta quia liberamus dominum ab hostibus, vel a vinctis, non potest vlla causa etiam ingratitudinis renouari.
- 8 Donatio remuneratoria valet sine inscriptione, licet excedat quingentos solidos.
- 9 Exceptio, ne qui conueniatur vltra, quàm satere potest, non habet locum in donatione remuneratoria.
- 10 Necessitas non habet meritum, sed voluntas.
- 11 Mulier consentiens obligationi viri, vel se, aut rem suam obligans, ipso iure sibi non preiudicat, nisi quantum proderit in rem eius versum.
- 12 Donatio reciproca facta inter coniuges, constante matrimonio, valet, & num. 17.
- 13 Donatio excedens summam quingentorum aureorum, siue inscriptione, non valet.
- 14 Donatio mutua, siue vicissitudinaria, non eget inscriptione.
- 15 Ex incremento premisiorum, alia causa non subsistente, non oritur efficax obligatio vel actio.
- 16 Pactum reciprocum inter filios, cum consensu maritum, quod altera eorum decedente, sine filijs eius dos ad alteram perveniat, vel eius filius iure primogenitura, vel alijs, an valeat.
- 17 In contrahendis non debet inspicere euentus damni, sed principium.
- 18 Donatio reciproca facta inter coniuges, si fiat ex interuallo, an valeat.
- 19 Consensus duorum, quando ad validitatem actus requiritur, satis est quod interveniat ex interuallo.

L

21 Inter-

21. Intervallum medij temporis non vitiat obligationem.
22. Compromissum in arbitris, vel arbitratores, potest fieri per partes, compromittendo solum unam ab altera, & per ultimum consensum confirmatur primum.
23. Permutatio beneficiorum potest fieri cum intervallo temporis.
24. Donatio remuneratoria permixta est inter coniuges.
25. Benemeritis dicitur, qui aliquid in usus servitium alteri fecit, & num. 23.
26. Donatio remuneratoria vel reciproca inter coniuges, quatenus est correspondens alterius donationi, facta vel merito valet: sed in eo quod excedit, est nulla.
27. Spurio filio potest relinquere pater pro alimentis, dum tamen non excedat modum.
28. Donatio facta à patre ob benemerita, valet, quando sunt æquivalentia donationis.
29. Prælati donare potest pro remuneratione meritorum & servitiorum circa ecclesiam factorum.
30. Remuneraciones debent esse iuxta servitij meritum.
31. Donatio remuneratoria facta inter coniuges, valet, usque ad æquivalentiam meritorum vel servitiorum, & non ultra.
32. Vxor tenetur servare viro.
33. Donatio reciproca inter coniuges non valet, quando donatum ab uxore non erat suum.
34. Donationem remuneratoriam perdere non debet mulier, licet transeat ad secundas nuptias.

- §. I. **L**IMITA secundò prædicta, ut non valeat donatio facta inter coniuges, constante matrimonio, quando donatio est omnino pura: ut est illa, quæ nulla ratione cogente fit, sed sola liberalitas est causa donationis: dicit text. in l. i. ff. de donat. & not. in l. donari, ff. de regul. iur. & in cap. i. supra de donat. & in l. nec ignoras, C. cod. Secus tamen est in donatione facta ob causam: ut est
1. A. † donatio remuneratoria, quæ inter coniuges permittitur: ut est text. in l. quod autem, §. si vir, ff. i. ff. tituli. vbi dicitur, quod si maritus donat uxori vnam rem, & vxor vnam aliam marito: fit hinc inde compensatio. facit in simili gloss. communiter approbata in a. ubi not. vnde si parens, C. de inoffic. testam. & in l. si donationem, C. de collat. quæ dicit, quod licet donatio, quam facit pater filiosam, non valet: ut l. donationes, C. i. ff. tituli. gloss. in cap. final. infr. cod. tamen donatio remuneratoria propter merita vel servitia, bene valet: not. etiam per Bart. & alios in l. si forte, ff. de castrensi peculio. & in l. frater à fratre, ff. de cond. indeb. & in l. i. §. nec castrense, ff. de collat. bene per Abb. in cap. fin. in fin. infr. cod. est textus optimus in leg. viam, ff. si quid in frau. pa. vbi † libertus potest donare amicis benemerentibus. tangit gloss. sed non bene explicat, in l. si voluntate, C. de doti promiss. sed doctor ibi simpliciter tenet conclusionem prædictam, & Angel. in l. 2. §. areditum, ff. si cert. pet. Abb. Ana. & Marian. in cap. cum in ecclesia, infr. de sum. doctores in l. si divorzio, ff. de verb. obligat. §. Ad idem facit in simili bonus textus in cap. per tuas, sup. de donat. & in cap. quicumque, & cap. ecclesiasticis 12. quest. 2. quæ iura volunt, quod licet regulariter † bona ecclesiarum

non possint donari; ut per totum titulum sup. de rebus ecclesie non alien. tamen propter remunerationem donari possunt, quia bona alijs prohibita alienari vel donari, alienantur, seu donantur propter remunerationem. ut est text. not. in l. diuus, ff. de bonis damnæ. est bonus text. & ibi not. in cap. relatum, 2. sup. de testam. & in cap. cum in officio, cod. tituli. & in cap. cum creatura, sup. de celebrat. missar. Plura de donatione remuneratoria videas per Andream Scutellum consil. 28. incipiente, à Ioue, 3. volum. & in repertorio Felyn. in partem don. quæ per te videre poteris.

§. Et hinc est, quod si episcopus aliquid dedit ecclesie, & postea aliud tantundem alienat ab ecclesia, valet alienatio, quia hoc videtur fecisse ex voluntate ecclesie, argum. l. dotem, ff. sol. matrim. ita dicit gloss. not. in cap. si quis quolibet, 11. quest. 2.

§. Hinc est etiam, quod † solus prælatus potest facere donationem remuneratoriam pro servitio factò ecclesie. ut voluit Ioannes Andreas, quem alij sequuntur, in cap. fraternitatem, sup. de donat. Quod intelligi, etiam si prælatus, vel quisvis alius, faciens donationem remuneratoriam, metu esset inductus ad illam faciendam, quia nihilominus † valet, nec potest revocari prætextu metus. ut est casus valde singularis in l. metum, §. sed licet, ff. quod metus causa. quinimmo non revocatur, propter ingratitudinem ipsius donatarii postea sequutam: ut est textus singularis, & ibi Angel. in l. si pater, §. 1. ff. de donat. idem gloss. quam approbat Bald. in leg. final. C. de revocand. donat. not. Abb. in cap. final. sup. de donat. Iudonic. singulari 531. incipit, donatio revocatur, dicens hoc esse menti suam tenendum. de quo etiam per Baldum in l. qui se patri, 8. column. C. vnde libe. & per Alexandrum consilio 213. & 216. in 2. volum. & 9. 2. column. in 3. volum. las. in l. ex hoc iure, 11. col. ff. de iust. & iur. vbi ponit multa de hac donatione remuneratoria, quæ videas per te.

§. Ex istis infertur, quod si princeps concedit alicui privilegium gratuitum, per quod est ius sibi quaesitum: potest illud etiam sine causa revocare, vel modificare: per lege, qui fundos, C. de omni agro deserto, libr. 11. & tenet Bald. in lege nupt. ff. de senator. & in lege, qui se patri, C. vnde liberi, 8. column. ver. & scias. Contarium tamen sentit consilio 227. in princip. incipit, prius, in tertia parte consiliorum. Sed non est merè privilegium, vel donatio, sed conventio: tunc non potest revocare, nisi secundum ipsius rei naturam: ut lege fundi, C. de fundis patri, libro 10. Vnde si princeps recipit pretium pro privilegio, significat venditionem, quamvis uteretur verbo, indulgenus, vel simili verbo. Itaque esset irrevocabilis contractus, & non privilegium. argum. leg. final. C. de preda curi, libr. 10. vide post Bartol. & alios, Alexand. in leg. cotem, §. qui maximos, ff. de publ. 2. column. Si ergo princeps prætextu concessionis aliquid ius lucratus à suscipiente, puta aliquam

quam donationem, seu factum, quod habeat perpetuam commensurationem cum re concessa: tunc non potest reuocari, quia committeret dolum: vt ff. de dolo lege, si cum mihi. Ita tenet Nicol. de Mata. in l. vna. C. de iust. condit. campo. quem refert & sequitur Bald. in dicta l. qui se patris. de quo exclamat Ludovicus Roman. singulari 459. incipit, an iudex Mediolanen. l. fin. in l. 1. §. column. in fin. C. de iure emp. Alexand. consil. 216. 2. colum. 1. vol. ad hoc allego text. not. in l. pen. ff. de donat. vbi est casus, quod illa ↑ donatio, quae de sui natura potest reuocari propter causas ingratitudinis, si fiat propter merita & seruitia, nullo modo potest reuocari. ¶ Ex istis aliis in contingentia facti dicebant quidam aduocati; quod cum rex Henricus fecit donationes & concessiones quam plurimas magnatibus huius regni, propter eorum merita & seruitia, non potuit ex post facto illas modificare, addendo conditionem, quod intelligantur pro filio maiore eius, cui donatur: eo quod sine filijs decedente, redeant res donatae ad ipsum regem. Vide Ludovic. consil. 78. & latius dicitur infra §. 7. aliis, §. 69. aliis fol. 43. 3. colum. hinc est, quod donatio remuneratoria non reuocatur, propter sequentem ingratitudinem. Vnde si quis alicuius feudum concessit, ex eo, quod eum a morte liberauit, vel ab hostibus, vel a vinculis, nulla causa etiam ingratitudinis poterit reuocari: secundum Baldum in cap. 1. §. final. quae fuit prima caus. bene. anni. & in cap. 1. colum. 3. an mutus vel furus. & sequitur ibi Martinus de Lex. prout refert Jacob. de sancto Georgio, in tractatu feudorum, fol. 34. colum. fin. allegant ad hoc text. in l. si pater, §. 1. ff. de donat. vbi vi. Glan. & in l. final. C. de reuoc. donatio Barba. in cap. fin. colum. 2. de donat. quod not.

¶ Donatio enim remuneratoria non indicatur per regulas aliarum donationum: vt apparet ex praedictis, & facit text. in l. Aquilium Regulum ff. de donat. vbi donatio ↑ remuneratoria valet sine infirmatione, licet excedat quingentos solidos. & ibi latius per gloss. & Bartol. & alios. ¶ Ad idem facit, quod voluit Angel. in l. sed hoc ita. ff. de re iud. vbi dicit, ↑ exceptio, ne quis conueniatur ultra quam facere potest, non habet locum in donatione remuneratoria. quamuis in alijs sit secus, vt ibi latius per eum. Ratio praedictorum potest esse, quia donatio remuneratoria non est proprie donatio, sed potius est quaedam permutatio, secundum Abb. in rubric. de donat. est text. in lege, sed & si lege, §. an soluit ff. de pet. hered. tenent Bartol. & Bald. in proam. Digestorum. Abb. in cap. cum in ecclesia corpore, infra de simon. quia dare ei, cui aliquid debetur, non est donare, sed debitum soluere. l. penult. ff. de ritu nuptiarum. ↑ necessitas enim non habet meritum, sed voluntas: vt l. si seruo fideicommissoria, ff. de hered. inst. & Lyman. ex familia, §. 1. de legat. 2. traditur per Baldum in l. ex placito, 2. colum. C. de rerum permuat. vbi dicit, quod confirmatio debita non est donatio. Si ergo non est proprie

Palacios Ruy.

donatio, sed permutatio, non est inter coniuges prohibita, & propterea valet maxime, quia tantum abest a donatore, quantum sibi adest. & ita nec donator fit pauperior, nec donatarius locupletior. ¶ Ex hoc inferitur, quod licet mulier consentiens ↑ obligationi viri, vel se, aut rem suam obligans, ipso iure sibi non praedictatur: nisi quatenus probet in rem eius versum: vt in authent. si quia mulier, C. ad Velleian. Si tamen, quando mulier consentit, vir dat sibi rem aliam aequivalentem in cambiis, & istud cambium est vile mulieri, valet eius consensus: vt lege final. ff. de iure do. & authent. siue a me, ibi: nisi alias res, &c. C. ad Velleian. & ibi habetur per Cynum, ita tenet Baldus in dict. authent. si quia mulier. pen. colum. Subdit tamen, quod consilium est, quod prius fiat permutatio, & deum adhibetur consensus. ¶ Ex hoc etiam inferitur, si mulier a principio dedit dotem, & etiam fuit pacha, quod seipsum aleret suis sumptibus. quod quidem pactum valet: vt l. si quis pro uxore, in fin. ff. de iur. & l. puri, ff. de doli exceptio. si tamen vir postea constanter matrimonio donauit fructus dotis mulieri, vt ipsa subiret onera matrimonij, valet illa donatio, licet vir ipse non teneatur illos concedere, propter praerambulum pactum: quia ista donatio non est omnino pura, sed ob causam, vt ipsa subiret onera matrimonij. de hoc est casus recte intuenti in dicta leg. si quis pro uxore, in fin.

¶ Ad cuius confirmationem facit text. in leg. si pater puella, C. de inoffi. testamento, vbi propter reciprocam fideicommissum inter filios factum, non censentur filij grauari, vt eis querela competat: quia habent aequalem spem, & dubius est euentus: & procedit, etiam si alter eorum sit minor: quo casu non potest in integrum restitui, vt est text. in l. fideicommissio, C. de transact. quem pro vnicom mendat Bald. ad hoc in l. cum Archimedorum, in princip. C. vi in p. s. ff. leg. & facit secundum eum, quod not. in leg. cum donationes, ad Tit. est optimus textus in dict. lege si pater puella. per quem textum dicebant ibi Cynus, Bald. Salicet. Paul. Alexander, & alij Moderniores, quod valet ↑ donatio reciproca facta inter coniuges, constante matrimonio, hoc modo: Si contingat alteri am pramon, superfluis habere bona: quia hic non est mera liberalitas. Ex istis inferitur, quod donatio ↑ remuneratoria non computatur in tertio & quinto, de quibus pater potest disponere, prout leges regni volunt: quia est permutatio, vel debiti solutio, vt hic dicitur: est hoc de mente Bald. in lege, hac edita, in princip. verb. modo statim emergit talis questio. qui pulchre loquitur, videas per te istam questionem, a me quesiuit baccalaureus Iohannes Merino de Villar, pedagogus meorum filiorum, nunc autem guardianus del Abrojo, nomine frater Iohannes de Sanctarum: & hoc respondit. Item quod talis donatio remuneratoria non confertur, si debitum probatur, vel meritum.

L. 1 Bald,

Bald. in l. si donatio. fin. column. C. de collat. illud dictum in dicta lege, si pater. reputat singulare Ludovicus Romanus in singul. incipit nota, quod prohiberi inter se donare. vbi dicit se mirari de Baldo in dicta lege si pater, qui nititur autoritate Cyni, cum de hoc sit textus expressus in loco ordinario, scilicet in lege, quod autem, §. si vir & vxor, ff. i. si titul. supra allegata. Dicit tamen lasen in d. l. si pater, quod Bald. neglexit allegare illum text. quia nihil facit ad propositum. Ibi enim donatio mutua ex vtraque parte, re ipsa habet effectum, & consequenter neuter sit pauperior, vt ibi dicit text. & idem valet ex vtraque parte. Sed in casu nostro, quamuis ista donatio sit reciproca, tamen re non habebit effectum, nisi in vno: et si incertum sit in quo. Et sic multum differt iste casus a precedenti, & idem repone memorie hoc dictum doctorum: pro quo in specie nescio text. qui hoc dicat. Confirmari tamen potest per aliqua similia secundum lasenem vbi supra. ¶ Primo, quia licet aliis donatio, quæ excedit summam quingentorum aureorum, sine insinuatione, non valeat: vt sanctimus, C. de donat. Bartol. & alij in lege, Modestinus ff. eod. Bald. & alij in lege illud, C. de sacrosan. ecclis. tamen t donatio mutua, vel vicissitudinaria, non eget insinuatione, iuxta not. in d. l. Aquilum, & tenet Angelus consil. 179. incipiente, vbi prædictum instrumentum penult. column. vbi solum mouetur, quia non est proprie donatio. Idem consiluit Franciscus de Corte, consil. 57. incipiente, circa hoc idem voluit Oldra consil. 139. quod incipit ad habendum Iean. Andr. in additionibus ad Specul. titul. de instrum. edit. §. perro. penult. column. vbi dicunt, de duobus fratribus habentibus bona paterna in comune, & quilibet eorum donauit alteri partem suam, quam superuiuens haberet: opponebatur, quod ista erat donatio, quæ sine insinuatione non valet. Dicunt ipsi contrarium, immo quod valeat. & ita fuit decisum, quia non est meta donatio, sed vicissitudinaria; & hanc decisionem sequuntur Albericus & Salycetus, in lege fin. C. de pactis, Imol. & Ludovicus Romanus in dict. l. Aquilum Regulus, Alexand. in l. licet inter primatos, fin. column. C. de pactis, & consil. 128. 3. volum. incipit, ponderatim. vbi dicit tale pactum etiam cum iuramento non valere, & sequitur lasen in dicta l. licet, in fin. ¶ Secundò facit: nam qui conuenit, ne teneatur de euicione: tamen re euicta tenetur ad restitutionem pretij emptorem, §. final. ff. de actione empti, tamen vbi est mutua traditio, & ita conuenient est, re euicta non tenetur aliquis etiam ad pretium, gloss. est singularis * in l. si familie, in gloss. magna, circa medium, C. sem. her. ¶ Tertiò facit, quia licet de iure civili ex t iuramento promissorio, non subsistente alia causa, non oriatur efficax obligatio vel actio, l. vt iurantis, in princip. & ibi Bartol. ff. de oper. liber. Bartol. in l. si quis pro eo, ff. de fideiussor. tamen quando patres iniunctum iurant, oriatur de iure civili actio præscriptis verbis, propter vicissitudinem, ita sub dubio forte tenet Bald. in

cap. 1. §. item sacramenta, final. column. in princip. de pace iura. ff. lib. feudorum. ¶ Quarto facit quod not. tenet Angel. consil. 269. quod incipit, Paulus est in anno Domini, & in penult. column. vbi dicit quod licet promissio vnius principis facta alteri, de non recipiendo bannitos, vel eius rebelles, intelligatur de his, qui in præsentem banniti sunt. l. si ita, ff. de auro & argento legat. tamen mutua promissio facta inter duos principes vel duas ciuitates, refertur etiam ad futuros, ratione vicissitudinis, & ita dicit fuisse de mente Bartol. in dicta lege si iura. ¶ Quintò facit illud, quod not. voluit Bald. in cap. significauit, de rescriptis, in princip. vbi dicit, quod si quis a principe emerit comitatum, ita transmutetur ad heredem sœminei generis, sicut quamlibet hereditariam rem, quia ista non est mera donatio, sed venditio, ex quo interuenit pretium: & propterea non iudicatur de eo, sicut de feudo, quod non transit ad feminam, vt ibi per eum quem refert Andreas de Isernia, in cap. 1. §. & quia, qui feud. darspo. lib. feudorum, & ibi Iulius Præpositus Alexandrinus 16. col.

¶ Ex quibus omnibus aliqui audent dicere, valere pactum t reciprocum inter filias, cum consensu maritorum, quod altera earum decedente sup. filijs, eius dos ad alteram perueniat, vel ad eius filios, iure primogenituræ, vel alias: quamuis per hoc fiat deterior dotis conditio, maxime si de patris consensu fiat: per legem fin. C. de pactis, quod tamen ad præsens non firmo, sed cogitandum relinquo, quia lis est sub iudice. Alibi forsitan dabitur scribendi locus accommodatior, examinando intellectu legum, de die cum tribus seqq. ff. de pactis dotal. de quo aliquid tangam super textum in §. intellectu, §. secundò, versic. sed quamuis iste intellectus. Cum ergo his casibus, & alijs similibus, ratione vicissitudinis permittatur illud, quod alias est prohibitum, pari ratione idem erit in donatione facta inter coniuges reciproca, seu vicissitudinaria, vt debeat permitti: quamuis aliis simplex donatio esset prohibita. ¶ Et procedit hoc, etiam si fieret prædicta t donatio reciproca omnium bonorum præsentium inter virum & vxorem: quamuis dicatur, quod sit donatio inter viuos, & non possit renouari, iuxta legem, vbi ista donatur, ff. de donat. causa mort. Nam talis donatio statim erit valida, & non indigebit confirmatione per mortem, & etiam non in temeniente traditione, post mortem poterunt dona. peti: ita not. dicit Paulus de Castro in dicta lege. si pater puella, in fine. quod dicit fore singulare, & mento tenendum, quia est vile & potest frequenter contingere secundum eum, de quo meminit Bartholemeum Capella in castella, centesima vndecima, que incipit donatio inter virum & vxorem, dicens, quod ista donatio mutua, vel reciproca, videtur fieri sub conditione, si alter alteri præmoriatur: sicut sunt alie donationes conditionales inter viuos. Vnde altero premotiente etiã videtur in eo purificata cõdi-

tio, fauore superuiuentis: & ideo valet, quo ad eum, non quo ad alium pramortuum, in quo deficit conditio, ita debet intelligi dictum Pauli, secundum eum. Et hoc maxime, si in tali donatione omnium bonorum interuenit iuramentum, de non reuocando: nam tunc indistincte valet secundum eundem Paulum *consil. 76. incipiente, notandum in 2. volumine*, de quo infra in tertia limitatione. Idem dicit *Capella*, quando donatio reciproca esset facta inter coniuges simpliciter, sine aliqua conditione: nam tunc altero pramortiente, confirmatur donatio superuiuenti. & si ambo simul moriantur, & nesciat quis primo, confirmatur utraque donatio: vt *l. cum hic statum. §. si ambo, ver. proinde, ff. de iur. intell.* interueniente traditione, vel alio, quod loco traditionis habetur: vt *l. Pomponius, ff. eod. & ibi not. Bartol.* de quo infra dicetur.

¶ Et per ista videtur in effectu *Bartholomaeus Capella* velle, quod donatio praedicta à principio valuit, nec postea morte secuta potuit confirmari, nisi interueniente traditione. Cuius contrarium voluit *Paul.* cum quo transit *Lafon in d. l. si pater puella*, qui dicit, non ob stare text. in *d. §. si ambo*, super quo se fundat *Capella*, quia ibi non fuit facta donatio inter viuos sub ista mutua conditione, si alter pramoriatur, prout fuit in casu nostro. Vnde tenes dictum Pauli, & commendam memoriam, quia alibi non legi.

¶ Ad praedicta bene facit lex regni, *Foro legum, lib. 3. tit. 6. l. 9.* quod post annum à tempore matrimonij contracti, si non habent filios, possunt coniuges inter se coire societate omnium bonorum: quia per hoc neuter eorum efficitur pauperior. Sit tamen postea filios habeant, reuocatur societas, vt ibi dicitur: de quo etiam vide infra, in 6. limitatione in fine. Ista fuerunt adducta ad decisionem quaestionis. Duo coniuges pacti sunt inter se, quod si superesset, altero pramortuo, haberet ex bonis pramortientis ducenta millia nummorum. Fortè contigit vxorem pramortui maritus petebat illa ducenta. Mater vxoris viuentis, impugnabat hoc pactum, quia erat in praeiudicium legitimae sibi debite in bonis filij: per *l. nam & si parentibus, ff. de inoffic. testam. & per l. Regni in curia Laurini, secus in ordine, qua incipit Jos. ascendentes*, quae disponit, quod in vita vel in morte potest filius disponere de rebus suis, in patris vel matris praeiudicium, solum de tertia bonorum suorum: reliqua bona parentibus debentur. ad hoc *authent. presbyteros, C. de episcop. & cleric. & l. si à milite, ff. de testam. nihil*. Fuit autem decum in regali cancellaria pro marito per praedicta, ex quibus datur notabilis limitatio ad praedictam legem regni, & iura à quibus sumpta fuit, vt intelligantur, quando filius ex mera liberalitate. Secus tamen, si per pactum reciprocum, quod superuiuens habeat de bonis pramortui. nam hoc licitum est inter coniuges: vt *l. unica, §. illo procul dubio, C. de temp. actione. l. ex morte, C. de pactu conuenientiam tam super date, &c. cum concordantiis*, à quibus

Palacios Ray.

bus sumpta fuit lex Regni, 4. part. titul. 11. l. 23. & 30. potest enim pater praeiudicare filio in legitima, & è contra contrahendo titulo oneroso, l. vsque adeo, ff. si quis à parente fuerit manumissus, not. in l. 1. C. si quid in statu. pa. gloss. & doctores, in l. 1. C. de inoffic. testam. Vnde alienationes, & pactiones onerosas, non gratuitas, factas à filio, non poterit pater reuocare, quamuis in legitima praeiudicium fiant, secundum *Paul. de Cast.* in rub. C. si quid in fraudem patris, quia cum filius sit ingenuus, non est sibi restituenda vel interdicenda administratio bonorum suorum, quominus in vita possit alienare. Cum autem in casu praemisso, siue dicamus pactum fuisse reciprocum, siue donationem reciprocam: nulla reperitur gratia, vel liberalitas alterius coniugum, cum euentus mortis nobis sit incertus, nec possit aliquis eorum dici circumuentus: vt satis patet ex iam dictis, signanter ex *d. l. si pater puella, C. de inoffic. testam. & l. de fidei conueniunt, C. de transact. facit l. verum, §. sciendum, ff. de mina*, vbi in contradiis non debet inspicere damni, & euentus, sed principium vel initium ad hoc vt minor dicatur circumuentus. Ad idem lex, cum hi ff. de transact. vbi satis est contractum, à principio fuisse utilem ecclesiae, vel minori, quamquam postea temporis processu efficiatur damnosus, cum à principio pactum vel contractus aequaliter coniuges prospiciat quo ad commodum & damnum: sicut eos, qui de facto rebus paciscuntur: vt *l. si scilicet rebus, ff. de contrahend. empt. & l. firmi, ff. de praescript. verbis*. Ex quibus omnibus patet, quod dictum pactum reciprocum inter coniuges simul, & eodem tempore factum, est validum, nec potest à patre vel matre reuocari: tanquam in fraudem legitime ascendendum factum: vt voluit notanter *Bartol.* in *l. non vsque adeo, ff. si quis à pat. fuerit manu*, quem refert & sequitur *l. post alios in arch. nouissima, C. de inoffic. testam.* vide *Capellam cautela 21.* quinimo neuter coniugum altero inuito potest à pacto resilire: vt expressè vult *Paul. de Cast.* in dicta lege si pater puella, C. de inoffic. testam. & ibi *l. af. & alij Moderni*. ¶ Supradicta limitabis quando talis donatio, & reciproca inter coniuges esset facta simul in eodem tempore. Secus si ex intervallo: quia tunc neutra valebit, per text. ad hoc singularem in *l. que iam nupte, ff. si so. titul.* vbi licet dicit, quod iam nupte, loquitur in donationibus puris. In casu autem nostro donatio collata erat post mortem, ideo videtur sufficere alteram prius fieri, licet non eodem tempore. Et hoc videtur verius: quia donatio facta inter coniuges, quam vnus facit alteri, non est ipso iure nulla, quod apparet ex eo, quia morte donatoris confirmatur.

L 3

vt

ut l. 1. & 3. *C. iſto tit. & cap. fin. inſtr. ad eod.* cum ſimili. Pendet ergo ex futuro morte: quia ſi non reuocatur, confirmatur morte. ¶ Si igitur ante mortem fiat donatio ſimilis ab alio, cui dubiū, quin vtraque donatio ex tunc incipiat valere, tanquam donatio inter viuos ſub conditione facta? Quando enim ad validitatem actus requiritur ¶ conſenſus duorum, ſatis eſt quod interueniat ex intervallo, ſ. quod vnus conſentiat hodie, alius poſt menſem: vt not. in *cap. ſi tibi abſenti, de prebend. lib. 6.* facit quod in ſimili dicitur de matrimonio contrahendo, quia nõ requiritur, quod conſenſus præſtetur ſimul eodem tempore, ſed ſatis eſt, quod vnus conſentiat per prius, & duret in eodem propoſito, & alterius conſenſus poterit accedere, ex poſt facto. Ita tenet *Hoſienſ. in cap. ex literis, el. 2. ſuprà de ſponſ. & ſentit ille in cap. dilecti in eod. tit. & ibi vide Abb. Idem tenent Anton. & Cardin. in cap. ſi inter eod. tit. & Abb. in cap. cum inter canonicos, ſuprà de e. l. 1. & iſtud communiter tenetur per text. & quod ibi not. *Archi. Ioan. Andr. & alii in cap. fin. de procur. lib. 6.* Idem ſequitur *Alexand. conſil. 154. in fin. 5. volam. & latius conſil. 146. 3. ad. ver. quia reſpondeo. 2. vol. poſt. Archi. in cap. fin. & in c. nec illud, 30. q. 5.* Pro quo facit text. not. in l. 1. §. ſed verior, ſi de contrahenda emp. vbi dicitur, quod ¶ intervallo medijs temporis non vitiauit obligationem: facit in ſimili l. abſenti. ſi. de donat. vbi valet donatio abſenti facta, notatur in *c. ſi tibi abſenti, de prebend. lib. 6.* facit l. qui abſenti ſeruo, in prin. ſi. de acquir. poſſ. vbi ſi ſcripſi ſeruo meo, vt in libertate moretur, non ſtatim liber eſt, ſed tunc, cum litera ad ipſum peruenit. Ita per illum text. dicit *gloſſ. in cap. ad apoſtolicam de cler. excom. m. c. in c. 2. verbo, prim. ſuam. de conceſ. preb. lib. 6.* vide bonum text. in l. ſi ſupletur. ſi. de verb. oblig. Confirmat iſta lex Regni in ordinatione de Alcala, quæ diſponit, quod quomocunque quis velit ſe alteri obligare, etiam abſenti, & ſine ſolemnitate, citat obligatus, tene menti illam l. ad multa, quibus in contrarium faciat *gloſſ. in l. conſenſu, ſi. de ad. & oblig. & in l. 1. ſi. de contrahen. emp.* quæ dicit, quod etiam in contrahibus, qui perſcuntur de iure gentium, debet conſenſus ſimul præſtari: conſenſus eſt ſimul ſenſus. Vnde patet ex vi ſignificationis, quod ſimul debent conſentire illi, quorum conſenſus requiritur, alijs non eſt conſenſus, ſed diſſenſus. vt patet 29. q. 1. §. 1. ita dicit *Archi. in cap. obſcuribus, in prin. 43. diſt. vide Bal. in l. in venditori, in fin. C. de contrahen. emp.* ſed nihilominus teneo quod dixi. ¶ Bene facit ad prædicta text. not. valde in l. per fundum. ſi. de ſeru. ruſt. præd. vbi litera dicit, per fundum, qui plurius eſt, ius mihi eſſe eundi, agendi, poteſt ſeparatim cedi. Ergo ſubtili ratione non aliter in eum fit ius, quam ſi omnes cedant, & nouiſſima demum ceſſione ſuperiores omnes confirmantur, per quem text. dicebat not. Innoc. in cap. ſcriptum, in ver. per alios, in fin. ſuprà. 22. de elect. quod ¶ compromiſſum in arbitros, vel arbitratoreſ, poteſt fieri per partes, cõpromit-*

tendo ſeorſum vna ab altera, & per vltimum conſenſum confirmatur primus. Idem tenet *Specu. tit. de arbitris, §. 1. reſert & ſequitur Angel. in d. l. per fundum. §. Ad hoc bene facit, quod in ſimili voluit Feder. in traç. permutationu. q. 21. quod ¶ permutatio beneficiorum poteſt fieri cum intervallo temporis, verbi gratia: vadimus ad episcopum meum, & corā eo ſic proponimus: Domine episcope, ego & iſte intendimus permutare beneficia noſtra: ego ſum paratus renūciare beneficio meo, ex cauſa permutationis cum iſto faciendæ, conſeratis beneficium meū iſti: & poſtea ibimus ad episcopum ipſius, & ipſe ſimiliter faciet mihi de beneficio iſtius. Episcopos reſpondit ſe eſſe contentum, & recepit reſignationem meam ex cauſa permutationis: & beneficium meum ſic reſignatum conſulit tibi, & te in poſſeſſionē induxit. Tu dicis, quod es paratus ſimiliter facere coram episcopo tuo: bene valet, quia licet tu receperis poſſeſſionem beneficij per me renūciati, nõ tamen recepiſti ſimpliciter, ſed ob cauſam, ſ. vt ſimiliter faceres de tuo. Ex quo ergo ſtatim paratus es ſic facere de tuo, non debemus introducere alicui vacationem vacationis, de qua veriſimiliter non fuit cogitatum: & præterea poſſeſſio ſecundi beneficij non inducit vacationem primi, niſi episcopos primi beneficij tacite vel expreſſe conſentiat, iuxta not. per Ioan. 7. q. 1. §. ſi qui vero, 11. q. 2. ſi quis iam tranſlaſus. Ita Federicus, vbi ſuprà. idem ſignat *Petrus de Perſio in ſuo traç. permut. 10. col. verſ. 1. queritur.* Ecce quomodo actus vel conſenſus requiſiti ad perfectionem rei, ſufficit quod interueniant ſeorſum, & ex intervallo & vltimus validat primum. Sic ergo dicamus in caſu noſtro, vt quamvis ad validitatem reciproce ſeu mutue donationis requiratur donatio vtriusque coniugis, ſatis videtur, quod interueniat vel fiat ex intervallo, & vltima confirmabit primam per prædicta. ¶ Erad hoc etiam mouet ratione in conuincibili, meo iudicio. certum eſt, quod donatio ¶ remuneratoria permiſſa eſt inter coniuges, vt dixi in principio huius limitationis. Iſta autem remuneratio nõ poteſt fieri, niſi præcedente munere, vel ſeruitio, ſeu cauſa, propter quam fit remuneratio. Ergo non ſimul adſunt cauſa & cauſatum, ſeu debitum & ſatisfactio debiti, cum priuatio debiti, hoc eſt ipſa donatio, præſupponat habitū, hoc eſt ipſum debitum vel cauſam, propter quam fit donatio: vt l. decan. ſi. de verb. obligat. & Inſtit. qui vbi mod. tol. oblig. in prin. & cap. ad diſſol. uendum ſuprà de ſponſal. impu. Vnde ſi maritus citra affectionem coniugalem maximum beneficium fecit vxori, vel e contra, ita quod alteri ſit obligatus ad antidota, & propter hanc cauſam inter eos fuit facta donatio: valebit quidem talis donatio, cum fit remuneratoria ſeruitij recepta. ita conſuluit *Salys. in contingencia ſacri: prout reſert Abb. in cap. cum in eccleſie corpore, inſtr. de ſimo. & Ioan. de Anan. & Mariann. ibi: & Andreas Siculus in l. ſi diuerſio, 14. colum. ſi. de per. oblig.**

L. 2. tit.
16. lib. 5.

G oblig. Potest poni exemplum in marito inquisito de crimine capitali, detento in carceribus, & pendente processu ab vxore personaliter visitato, habitu muliebri transmutato cum suo, vxore ibi dimissa, eius vestibus induta: sub mulieris colore carceres a custodibus in crepusculo exire permixtus, aufugit incognitus. Vxore ipsa carceribus liberata, maritus in remunerationem beneficii in se collati, fecit sibi aliquam donationem: quis dicit hanc donationem non valere, quamvis beneficium seu seruitium vxoris praecederet? Certè nemo sana mentis, maxime cum sit casus memoria dignus: super quo alius disputauit *Florianus de sancto Petro*, & apparer in sua eleganti *disputatione, quae incipit, varia & diuersa*, de qua ipse facit mentionem in *libro homo, la 2. ff. ad l. Aquil. & Paris de Puteo in tradit. syndicat. vers. carcer cap. 3. an si plures, in fin.* Hoc idem fecerunt quidam aliae mulieres: vt refert *Valerius 4. lib. cap. 6. in fine.* Vbi inter cetera dicit, quod cum Lacedaemonij inclusi a Spartanis, capitali supplicio seruabantur: coniuges illorum illustri sanguine, velut allocutur viros perituros, intrauerunt carcerem, impetrato a custodibus aditu, commutataque veste, viros per simulationem doloris capitibus velatis, eos abire passae sunt. Fecit idem vxor Comitis Ferdinandi Gundisalui, vt habetur in chronica, & in *Valerio scholastica hist. lib. 4. tit. 7. cap. 4.* Vxor etiam Eduardi Regis Angliae, Regis Hispaniae filia. Cum enim idem Eduardus sepulchrum domini visitasset, fuissetque a quodam Mauro gladio venenato percussus, & medicorum remedijs non alleuaretur; tandem in Angliam sine salutis spe est reuersus. Eius itaque vxor nouam atque inauditam, sed amore & pietate plenam adhibuit medelam, plagas enim mariti toxico plenas atque infectas, quae ipsius veneni vitandi non poterant, lingua dictum lingebat, fugebatque humorem venenosum, sibiique dulcorem dulcissimum. Cuius vigore, dicam verius fidei vxoris virtute, sic omnem materiam veneni attraxit, vt integratis vulnerum cicatricibus, ille plene curatus, illa incolumis euasit. ita tradunt veri annales, vt refert *Episcopus Paletinus in ista historia Hispanica parte prima, cap. 4.* Simile facinus fecit domina Sancta, filia Regis Alfonsi, vxor Regis Ferdinandi primi, de qua in *Valerio historia scholastica lib. 4. tit. 7. cap. 5. & ibi cap. 6.* dicitur de Cayda vxore Regis Alfonsi. Simile facinus nostris temporibus fecit vxor cuiusdam Ioannis de Mature, mihi notissimi, in villa de Canales. Cum enim Comes de Aguilar (cuius est villa) eum odio habuisset, fecit eum capi, & ad furcas deduci: cumque prope ecclesiam iter esset agendum, captus ad ecclesiam confugit, vbi positi sunt custodes. Interea capti famulus, equum domini ad ecclesiam deduxit. Vxor ipsius, visitandi eum gratia ad ecclesiam accessit. Nocte sequenti cogitauit fraudare custodes, & famulo iussit, vt domini vestibus vestitus, equum ascenderet, interq; me-

dios custodes abiret: quatenus custodes dominum fugere credentes, eum insequerentur: & interim recedentibus custodibus, dominus liberè ab ecclesia discedens, liberaretur. Famulus verò non est ausus id facere. Vxor autem, quae maritum amabat, illud se facturam promissit, quod & fecit. Ascendit namque equum, mariti vestibus vestita, lanceam manu dextra gestans, calcibus equum percutiens, inter medios custodes fugit. Quam maritum credentes custodes, eam inlecuti sunt, ecclesiam & maritum deferentes. Quae vbi maritum incolumem atque liberum esse putauit, custodibus eam insequentibus se ostendit, quam cum cognouissent, ab insecutione destiterunt, & hoc pacto maritum a morte liberauit. De virtutibus mulierum multa scribit *Platarchus in suo libello de virtutibus mulierum, & Ioan. Bocatius in libro de illustribus mulieribus*, quae videri possunt. ideo hic non recito, vitandae prolicitatis gratia. Bene ergo merita huius donationis dicitur vxor, quae tale seruitium marito praestitit. cum bene finitius dicatur, qui aliquid in specie seruitium alteri fecit. vt dicit *gloss. not. in cap. si quis de seruis, l. 2. q. 2. allegat boni text. in cap. si quis papa, in fin. §. 9. dist. ad idem facit text. in l. qui quis, C. ad litem manit. §. Et ad hoc bene faciunt, quae dixi supra, §. 28. Sunt & aliae donationes, vers. hac tamen sanè intelligenda, dum tenui valere donationem, seu dotis constitutionem, quam facit maritus ignobilis vxori nobili, matrimonio iam contracto. Nec obstat text. in *d. qui iam nupta*, quia ibi non faciebatur donationem vxori remuneratorem propriè, cum vxor adhuc nihil ei dedisset, sed fecisset ei aliqua legata, quae liberè poterat reuocare vique ad mortem. Vnde ea viuente, nihil iuris habebat maritus in rebus sibi ab vxore legatis, sed tunc demum ea mortua: vt not. in *l. c. communia de legatis, post princ.* Ergo merito potest maritus, qui sibi aliquid donauit, etiam si tradidisset, illud condicere seu repetere. Et vt credo, iste est verus intellectus ad illam l. *¶ Prædicta tamen intelligo, vbi causa & quantitas vnus donationis alterius coniugum esset correspondens alteri donationi, vel facto vel merito alterius. quatenus enim non est correspondens, eatenus est nulla, vt est casus not. rectè intuenti, in *lex annuo, in princ. ff. eod. tit.* vbi littera dicit, Ex annuo vel mensuario, quod vxori maritus praestat: tunc, quod superest, reuocabitur, si satis immodicum esset, id est supra vires dotis, hoc est, si excedat fructus dotis facta generali computatione. sicut enim fructus dotis donare potest vxori, vt se suosque aliat: vt *ff. de iure dot. l. i. in fin. §. manente. ita & de alio suo proprio donare potest vxori, quatenus concurret cum fructibus dotis, quos sibi retinet, & quod supererit, si ex annuo vel mensuario, quod donatum est, cum fructibus dotis, reuocabitur. Ita ergo in casu nostro erit dicendum: quod valeat *¶* donatio remuneratoria, vel reciproca inter coniuges, quatenus est correspon-***

dens alterius donationi facto, vel merito, & in eo quod excedit, sit nulla. ¶ Alias quotidie fieret fraus legi, quia vnus coniugum parum donaret alteri, vt alter sibi multa posset donare.

¶ Ad quod bene facit, quod dictum est supra in §. sunt & alix donationes, ad finem illius §. col. 134. in vers. prædicta tamen intellige, dum ibi dicebam, quod constitutio dotis, quam facit maritus ignobilis vxori nobili, valet, dummodo non sit excessiua. ¶ Facit etiam quod not. in cap. cum haberet, supr. de eo qui duxit in matrim.

quam possuit per adult. & per Bald. in l. eam quam, 10. col. & de fideicommiss. vbi dicitur, quod potest pater relinquere aliquid filio & spurio pro alimentis,

27 non tamen prætextu alimentorum potest sibi relinquere magnum prædium, quia in eo, quod excedit modum alimentorum, non valet. Donatio enim remuneratoria, in quantum excedit merita donatarij: dicitur proprie donatio. vt notatur per Bart. Ang. Ioan. Imol. & alios in l. Aquilinus Regulus, ff. de donat. Vnde non est mirandum, si reciproca donatio inter coniuges, in eo quod est inæqualis, dicatur proprie donatio, & per consequens non valeat: vt hic dicitur, & tenet Salic. in l. l. c. de don. ante nupt. Cuius meminit Bartholomæus Socinus consil. 215. col. 3. ver. confirmo. vbi aliqua familia cumulat, quæ per ipsum videri possunt. & consil. 48. col. 3. De quo latius dicam super prima conclusione, in fin. Ad ista bene facit gloss. not. in cap. si quis, 12. q. 2. quæ dicit, quod ¶ bene meritis est, qui aliquid in signe seruitium fecit. ¶ Ad idem notat

28 cap. ad hoc, & in cap. relictum, d. 2. in vers. iuxta seruitij meritum, supr. de testam. vbi permittitur clerico aliquid suis seruitoribus elargiri de bonis intuitu ecclesie acquisitis, iuxta seruitij meritum: ergo non vltra, vnde in eo quod excedit, non valet. Ad idem facit text. in l. quod si vir, ff. de iur. tit. vbi litera dicit quod si vir vxori, cuius incendio ædes consumptæ sunt, ad restitutionem earum pecuniam donauerit, valet donatio in tantum, quantum edificij structio posulat. & ita quamuis valeat donatio inter coniuges ad reparationem domus, non tamen huius prætextu potest vltra donare. ¶ Confirmantur ista per ea, quæ in simili dicimus, in ¶ donatione, quam facit pater filio ob merita. nam valet, quando merita sunt æquivalentia donationi: vt tradit Oldr. consil. 5. & Ioan. Anen. in additionibus ad Speculum, tit. de reb. ecclies. non alien. in rub. Bart. in l. frater à fratre, fin. col. ff. de cond. indob. & in l. si quis pro eo, §. 1. in fin. ff. de fideiussor. & in l. si tibi, ff. si cer. p. & in l. si mortui, C. ad l. Falcid. & in l. 3. C. qui bo. ced. possunt, & in authent. vnde si parens, C. de inoffic. testamento.

Bald. ibi & in l. si donatione, C. de col. in l. illud, C. de sacrosanct. eccl. & ibi Sal. post Guilielmum. Ioan. de Imol. in l. Aquilinus Regulus ff. de donat. ¶ De quibus

29 H meritis æquivalentibus ¶ statuit assertioni vel confessioni patris, quando pater enumerauit benemerita filij in specie & æqualitate: vt notantes voluit Bald. in d. l. illud, 4. colum. C. de sacrosanct. eccl. & in l. fin. in lectura antiqua ff. de exercitatoria,

& in cap. adocer, 4. col. ad fin. sup. de rescrip. & in cap. si sciatur, 2. col. eod. tit. ¶ & procedit hoc, maxime si interueniat iuramentum patris super benemeritis filij. Nam tunc in distincte creditur patri, argu. text. in l. ratione, & authent. quod obuiat C. de probat. ita firmat Bald. in d. l. si donatione, & facit quod in simili voluit ipse in prædictis feudorum, vbi tenet, quod si prælatus cum capitulo confiscatur feudum, de quo inuestit aliquem, esse antiquum, licet non stetur eius simplicis confessioni, tamen si apponeretur iuramentum, præsumitur vera. De cuius dicti veritate vide ibi Lasen. 29. col. vide eundem Lasen. in l. petens, C. de pactis, & glan. For. leg. tit. de las laueres. For. lega. libr. 3. Et per hoc videtur, quod non sit verum illud mirabile dictum Bald. in authent. ex testamento, 3. col. C. de collat. quod refert & sequitur Ludo. in d. l. si donatione, 2. colum. dum dicit iustificare, quod benemerita filij non sint infra dimidiam rei donatæ, argum. l. 2. C. de refund. vendit. & cap. penult. supr. de empt. & vendit. & sic illud reprehendit Alexan. & las. & d. l. si donatione, 4. col. & idem las. in Lex hoc iure, 11. col. ff. de iustitia & iure, & in authent. vnde si parens, C. de inoffic. testam. 6. col. ¶ Ex his inferitur ad decisionem questionis quotidianæ, quam ponit Ioan. Andr. in d. rubrica de reb. ecclies. non alien. in additionibus ad Speculum. vbi refert, quod à quodam episcopo promotores sui extorserunt gratuitum contractum, ad vitam ipsorum, de tanto quod transscendebat duas partes reddituum episcopaliū, expressa causa seruitiorum, quæ impenderant ecclesie, & promittebant impendere quamdiu viuerent. & fuit factum instrumentum magna solennitate, & consensu capituli. Querebatur an valeret etiam ad præiudicium successorum? Dicebatur quod sic, quia ¶ prælatus potest donare pro remuneratione meritorum & seruitiorum erga ecclesiam: vt supra dictum est etiam in præiudicium successorum, vt cap. illud, 16. quasi. 6. & per alia iura ibi allegata per cum, & in cap. 2. de donat. ¶ Sed contrarium ipse decidit, referens ita fuisse iudicatum: quia ¶ remunerationes debent esse iuxta seruitij meritum: vt d. cap. relictum, cum alijs, de quibus ibi per eum, subdientem debere considerari tempus seruitij, & quantum durauit eius causa, argum. cap. statutum, ad fin. de rescrip. l. 6. & cap. cum non decet, de electione, eod. lib. Istis ergo consideratis, apparebit, vtrum donatio fuerit æqualis meritis vel seruitijs. nec sufficiat hoc casu ad probationem meritorum, quod donator illa confiscatur in instrumento donationis: sed oportet illa alijs plenè probare, secundum Ioan. Andr. ¶ Et est

31 text. in l. si forte ff. de cast. p. & in l. inuenimus la. 2. post princip. ibi scientes nulla sibi occasione vel tempore ad vicissitudinem beneficij colorati, &c. C. de sacrosanct. ecclies. quæ dicta simpliciter refert & sequitur Alexan. 1. vol. consil. 55. 3. col. incipit, consideratis. & per hoc decidit ibi pulchrum dubium, quod per te videas: quod si aliquis ex dispositione statuti vel alijs tenetur alicui relinquere

32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

linguere certam partem bonorum suorum, cui donauit ferè totam suam substantiam, adiiciens quod propter merita & grata seruitia, oportet quod illa merita & seruitia probentur: alias non valebit donatio, nisi quatenus relinquere sibi tenebatur ex vi statuti. § Sic ergo dicendum in casu nostro, vt donatio ꝑ remuneratoria facta inter coniuges valeat vsque ad æquivalentiam meritorum vel seruitiorum, non ultra. Non enim quolibet seruitia vxoris erga maritum essent sufficientia ad talem donationem, sed debent esse seruitia insignia, vt dicebat gloss. in d. cap. si quis, 12. quest. 2. & talia ad quæ vxor non teneatur ex debito sui officij, nam vxor ꝑ tenetur seruire viro, sub cuius potestate est. vt habetur Gens. 3. cap. ibi: & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tibi. & facit text. in cap. mulierem, 33. q. 5. vbi littera dicit, mulierem constare, dominio viri subiectam esse, ad idem text. in cap. mulier eadem causa & q. & quod habetur in l. vxorem, C. de condit. infertur, ratione autem subiectionis tenetur operari & seruire viro. Tenetur etiam ad ea quæ habentur Tobie 10. Item præter copulam tenetur vxor viro ad omnia obsequia, scilicet custodire res mariti, lauare caput, comestiones parare, secundum Iean. And. in cap. literas, de regis. spol. sed nihil allegat. tu vide bonum text. in cap. hac imago, & in cap. est ordo, 33. quest. 4. vbi dicitur, quod mulier est subdita, & penè famula viri, intellige ordine nature, quantum ad carnis debitum reddendum, secundum Abb. in d. cap. literas, pen. col. qui subdit, quod vxor tenetur lauare pedes, & caput mariti & similia facere, nisi sit nobilis: vt ibi per cum. Facit quod in simili dicit Abb. in cap. cum haberes de eo qui duxit in matr. & ibi Alexandr. nam, de quo aliquid in frâ dicemus. Vnde merito Spartana mulieris responsio à multis doctis viris probari solet. hæc enim cum maledictis cuiuspiam deliræ anus in virum lacessitetur; Malam in rem abi, dixit, cum nondum ex puelis excessissem, parentibus patre didici: nunc obsequi viro antiquissimum mihi necesse est, si volo esse quæ debeo. Imperet enim maritus, cuius voluntati morem gerat vxor æquilibrium est. Hinc Gorgonia illa superba mulier merito vituperari potest, quæ an ad virum proficisceretur, interrogata, Non equidem (inquit) sed ad me vir. Obsequatur igitur, & obtemperet vxor marito, vt late ac sapienter docet Franciscus Barba. in suo libello, de vxoria, l. 2. in princip. Vnde si fideliter, castè & honestè se habet circa virum, & gubernet res mariti, non dicentur illa seruitia & benemerita, propter quæ maritus possit ei donare contra iuris dispositionem: cū ad illa de iure teneatur vxor iuxta illud Paul. ad Rom. 4. vbi dicitur, Si enim Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. creditur Abraham, & reputatum est illi ad iustitiam. Ille ergo, qui ex debito necessitatis aliquid facit, non meretur, & per consequens donatio propter hoc facta, non di-

cetur remuneratoria. § Intelligo enim prædicta, vt valeat ꝑ donatio reciproca inter coniuges, vt si vir donauit vnam rem vxori, & vxor aliam viro. dummodo constet, quod res ab vxore donata viro erat propria ipsius vxoris, quia illam adduxit tempore matrimonij, vel illam habuit ex pōt facio. ut. donationis, vel ex testamento, vel ab intestato. Secus tamen, si de hoc non constaret: quia quicquid acquirit vxor constante matrimonio, videtur acquisisse de bonis viri, & pro ipso viro, vt euitetur suspicio turpis qualis: vt l. Quamtu, ff. si ita tit. & l. etiam, C. eod. etiam si per suam industriad vel diligentiam acquisisset. Nam eodem modo debent illa ad maritum pertinere, & eius heredes: vt l. sunt ff. de operi. libert. & notatur C. de condit. infertur, l. si vxor, in fin. 2. gloss. & facit ad hoc l. sed si vir in princip. ff. si ita titul. & quod not. Innoc. in cap. cum in officijs, cit. fin. 2. column. super. de test. Vnde si ex istis sic acquisitis vxor donaret viro, cum non sint, vel saltem non præsumantur sua, non valeret ista donatio: cum donaretur viro, quod suum est, vel saltem suum esse præsumitur, & per consequens non esset donatio reciproca siue remuneratoria. Ita tenent domini de Rota in decisionibus collectis per Bernardum de Bisneto, si ita tit. decisione 1. quæ incipit, Petrus existens. § Pro complemento huius limitationis & materię, vnum addendum duxi, quod ea, quæ data fuerunt vxori nobili in compensationem sue nobilitatis, à marito ignobili, constituendo sibi dotem, vel alias, vel quæ maritus donauit vxori virgini corruptæ & donatæ: iuxta text. in cap. 1. infra. de adult. vel temperando donationem ab ea sibi factam, vel beneficium, vel seruitium ab ea in cum collatum, vel alias quomodolibet remuneratorias donationem faciendos habet sibi vxor præcipua, nec illa perdit, quamuis ad secundas transeat nuptias infra annum luctus, nec tenetur reseruare filijs prioris matrimonij. § Quoniam ex quo ista non est propriè donatio, sed potius quedam permutatio, vt supra dictum est: & consequenter non habeantur ista sic donata titulo lucrativo, sed potius titulo oneroso: non poterit hoc dici propriè lucrum promouens à marito ratione prioris matrimonij. istud est quod not. sentit Bald. in authent. in donatione, C. de secund. nupt. vbi dixit, quod dispositio legum, imponens mulieri secundo nubenti perditionem eorum, quæ à primo viro consecuta est: non vendicat sibi locum in acquisitis titulo oneroso, per textum, cum ibi notatis in l. si liberis, C. de donat. ante nupt. cum qua decisione transit Iudocus. consil. 119. incipit, ex themate consulationis, per quam ipse consuluit in contingentia facti. Maritus legauit vxori septuaginta ducatos, sub conditione tacta vel expresse, secundo nubendi, quæ quidem conditio iure reputatur onus: vt l. quoniam in prioribus, C. de iussu. testamento, quamuis ipsa secundo nubat, post annum tamen luctus euitat pœnas dicarum legum, quia titulo oneroso

fo sibi relinquuntur. Idem ergo erit dicendum in casu nostro, quia cum prædictis casibus vxor habeat commodum à marito, non titulo lucratio, sed potius oneroso: non perdit bona, vel res sibi donatas, quauis secundo nubat.

¶ Confirmatur hoc ex eleganti doctrina Bald. in l. fin. C. de bonis matern. vbi est illa l. not. quod lucra, quæ vir lucratur ex forma statuti municipalis, stantibus filiis, vel non stantibus per secundas nuptias, non perditur: quia non consequitur hoc ab vxore, sed legis prouidentia.

B * quod dicit esse tenendum menti. Vnde sic videtur dicendum in casu nostro, cum vxor in prædictis casibus habeat hoc lucrum ex prouidentia legis, permittentis valere has donationes remuneratorias: dicemus per consequens, quod licet transeat ad secundas nuptias etiam infra annum luctus, si propterea perdat illas res sibi donatas à marito. ¶ Ex his ego aliis dicebam, quod nec medietatem bonorum acquiritorum constante matrimonio, quæ debetur vxori ex dispositione legis regni, non perdit vxor per transitum ad secundas nuptias, nec tenetur reservare filiis prioris matrimonij, cum hoc lucrum sibi proveniat ex dispositione legis, de quo forsan latius dicitur infra in 7. limitatione principali. ver. operatur alium & quintum effectum, §. 67. in fin. De hoc habemus

l. 6. tit. 9. hodie legem regni, in curia Tauri editam, l. 4. incipit, mandamus. ¶ Verum est, quod Bald. fuit sibi ipsi contrarius: quia contrarium eius, quod voluit

in d. l. fin. tenuit ipse in *authen. ex testamento, fin. colum. 707. sed statim in prædicta, C. de secun. nupt. & in *authen. vxori, cod. tit. & in l. generaliter, §. illud, fin. colum. 202. tit. sentit Barr. in l. 1. C. de inof. dotib. est text. optimus in *authen. de non eligendo secundo nub. §. perproximum, col. 1. & in l. femina, in princ. C. de secun. nupt. & istud videtur verius, secundum Salycet. in d. l. femina, §. illud. & Ludovic. in l. si cum dotem, in princ. ff. solut. matrim. Ex quo infertur ad vnum quotidianum: Statuto vel consuetudine cauetur, quod mortuo coniuge, coniunx superueniens lucratur certam partem dotis vel donationis propter nuptias. Præmortuus fuit maritus, relicto vno filio, ex illo matrimonio: vxor lucrata fuit donationem propter nuptias: deinde ipsa transitit ad secundas nuptias infra annum luctus, & ex isto secundo matrimonio habuit alium filium. Mortua matre, filius secundi matrimonij volebat succedere in illo lucro equaliter cum filio primi matrimonij. Veritas est, quod solus filius primi matrimonij debet illud lucrum habere, tanquam proveniens ex lucro prioris matrimonij. ita consuluit in contingencia facti do. Anton. consil. incipiente, *Christi eiusq. matris nominibus innouatis, circa examinationem dubiorum*. Idem etiam consuluit Franciscus de Crenis, vt ipse refert in *sua singularibus, in vltimo singulari*: qui saluat dictum Bald. in d. l. fin. quod vxor non perdat dictum lucrum per transitum ad secunda vota, quantum ad vsumfructum, sed proprietatem debet conser-***

uari filio primi matrimonij: per d. l. femina, & d. §. perproximum. vbi est casus, qui non potest cauilari, secundum eum. ¶ Sed propter ista non recedo ab eo, quod supra dixi: quoniam recte inuenienti hic est merum lucrum proveniens ex statuto vel consuetudine. nos autem loquimur in solutione debiti remunerati, quæ est ipsa donatio remuneratoria, seu reciproca, vbi non cadit merum lucrum, sed potius quedam permutatio: vt in præcedentibus dictum est. Concludo igitur vt supra, quod res sic donatæ vxori à marito, vel è contra, propter remunerationem, vel aliis titulo oneroso, sunt statim suæ, quo ad proprietatem & vsumfructum, adeo quod per contractum matrimonij etiam infra annum luctus nihil de his perdit. Cogitabis, quia non reperio tactum per aliquem, quem viderim. Ista faciunt ad dubium, si maritus moritur, relicto duobus filiis vxore superstiti: vnus ex filiis, mortuo patre, ex donatione, testamento legato, vel aliis bona aliqua acquisiuit, deinde moritur ab intestato: succedit mater, quæ postea transit ad secundas nuptias: an illud, quod ex donatione, vel aliis filius habuit, quo ad proprietatem, tenetur mater seruari filio prioris matrimonij. & sic an l. femina, C. de secun. nupt. habeat locum non solum in bonis, quæ filius habuit à patre, vel occasione prioris matrimonij, sed etiam si aliunde. Cogitabis.

ADDITIONES.

¶ Illa glossa est not. secundum Paul. in leg. emptorem, §. fin. hic alleg. per quem vide alios duos not. casus, in quibus ad pretium non tenetur, qui pactus est de euicitione non teneri.

¶ Adde *Segram in reperit. l. ab exheredati substituto ff. de leg. 1. col. penult.*

¶ Et ne opponas de his, quæ proximè dicta sunt, credo concordiam fore, quod poterit probari patris assertio, quæ merita sunt æquivalentia, non tamen ipsa merita aliter, quod confessio meritorum in genere non probat merita, sed in specie. sic Bald. in l. illud, colum. 4. de sacros. testib. & hoc videtur velle Segra in d. rep. vel antepenult. dum refert doctrinam Baldi.

¶ Adde, quod cum hac opinione transit Segra in tract. de bon. luc. constant. matrim. fol. 7. col. 4. dum refert sol. Bald. hoc firmantem.

¶ Adde, quod in iudicio meo hoc decidit expressè Paul. de Cassir. in l. mater, C. ad Terrul. post med. an ver. quando autem succedat. vbi tenet, quod in bonis aliunde quæritis à filio, si primo mater succedat, & postea nubat: vt in casu nostro, procedit dispositio illius text. in §. si verò alterius. videlicet quod tunc non priuatur mater proprietate dictorum bonorum: & sic non tenetur reservare eam. Secus si primo nubat, & postea succedat. & sic est decimum questionem prædicta.

IOAN. BERNARDVS.

¶ Donatio remuneratoria, quæ inter coniuges permittitur. Vide *Roman. singul. §. 20. Guid. Pap.*

Pap. singul. 878. Hippolyt. de Marfil singul. 333. & singul. 50. Hippolyt. Riminal. latè. in princ. & §. 1. de donat. copiosissime, more suo, Tiraquell. in l. si vnuquam, C. de reuoc. donat. vers. donatione largit. an. 11. cum multo sequentibus, & doctissime, maximaque cum veritatis indagazione Anton. Pinel. in l. 1. C. de bon. mater. 3. part. num. 59. cum multo sequent. Apud quos non solum effectus donationis remuneratorie disputatur. An valeat inter coniuges, verum alij omnes, de quibus per nostros in varijs locis, congestim traduntur, iustis examine, & allegatione discutuntur. Ibi que reperies multa in articulis, quos hoc §. prosequitur author circa eandem materiam. Et si velis, adiungito Suarez l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, limitat. 5. & Conarr. cap. 2. in officio, num. 10. & sequent. & Castillo, in promissio legum Tauri, col. 5. vers. ex quo tria, cum sequent. Boerum decif. 37. Gomezium in §. item Serniana, de ell. Bernardum Diaz in tractat. fallent. 213. regul.

B § Donatio remuneratoria non computatur in tertio & quinto. Vide Dida. in Segura, in l. cum filia, §. coheredi, fallent. 16. num. 174. & seq. de vulg. & pupill. Castillo in promissio legum Tauri, fol. 2. col. 1. vers. ex quo, Gomez. Arias in l. 28. Tauri, & ibi Tello, num. 3. Conarr. in cap. cum in officio, num. 11. de testam. Baetium de dotibus, cap. 17. num. 3. Præter quos licet loquentes in propria specie questionis huius, repetere scripta per Tiraquell. ac magis quæ per Pinel. vbi supra, & rursus in l. 2. C. de reuoc. vend. part. 1. cap. 4. num. 4. dicuntur.

C § Tamen vbi est mutua traditio. Vide Ripem in l. qui Rome, §. duo fratres, num. 100. ff. de ver. obligat. & pluribus allegatis, Tiraquell. in l. si vnuquam, vers. donatione largitus, num. 111. C. de reuoc. don. & Anton. de Menf. l. si pro fundo, numer. 5. C. de transact.

D § Transmitteret ad heredem femine generis. Vide Benedic. in cap. Rainutius, vers. relinquens num. 173. de test. Tiraquell. latè. de primogenit. quest. 10. num. 19. cum seq. Baetium de dotib. cap. 23. num. 5.

E § Poterit pater præiudicare filio. Vide Gregor. glossa l. 9. tit. 4. part. 5. & Suarez in l. quemiam, in prioribus, ampliat. 16. num. 9. C. in off. testam. Conarr. in cap. Rainutius, §. 10. num. 9. de test. Pinel. in l. 1. C. de bon. mater. 3. part. num. 76. Dida. de Segura in l. Imperator, ad Trebell. Tiraquell. in l. si vnuquam, vers. donatione largitus, num. 140. & in præfatione, num. 87. & dicitur inferius super text. proemial. §. 17. num. 14.

F § Non requiritur quod consensus præstetur simul, & eodem tempore. Vide Parisium consil. 55. num. 35. vol. 4. & Sylvestrum in summa, vers. matrimonium, cap. 2. num. 6. & Fratr. Domin. Soto super 4. sentent. dist. 27. q. 1. art. 3. & Gregor. Lup. glossa l. 10. tit. 1. part. 4. & pluribus allegatis optimè examinantem, Conarr. de sponsal. 2. part. cap. 4. in princ. num. 7.

G § Potest poni exemplum. Vide Pinel. l. 1. per. 3. num. 61. C. de bon. mater. Castillo in promissio legum Tauri, fol. 4. col. 4. & Gregor. glossa l. 13. tit. 15. part. 7. &

Anton. Gomez. de capt. reorum, ad fin. & authorem supra, §. 32. num. 8. cuius sententiam confirmabis ex pluribus, quæ de amore coniugum traduntur per Placam de delictis, cap. 22. num. 3. Tiraquell. in l. si vnuquam in præfatione, num. 12. & vers. libert. num. 117. de quibus supra §. 28. ad fin. & an mulieri liceat casibus hic exemplatis vti. Adde Aniles, cap. 18. vers. arcel. num. 32. Montal. glossa l. 11. tit. 1. lib. 3. fori.

§ Statut. assertioni patris. Præter supra allegatos in primâ additione, vide quæ dicam infra, §. 81. num. 18.

§ Habet sibi vxor præcipua nec illa perdit. Vide Rip. in l. femina, num. 35. C. de secund. nupt. & Conarr. de sponsal. part. 1. cap. 3. §. 3. num. 3. & Ioan. de Caro in d. l. femina, num. 42.

§ Ex his ego aliàs dicebam. Vide Franc. Cremenfem, sing. 173. & Boerum decif. 113. Dida. de Segur. in tract. de bon. consil. mat. qua sit, numer. 86. Arium Pinel. in l. 1. part. 1. num. 37. & l. fin. num. 2. & 3. C. de bon. mat. Conarr. de sponsal. part. 2. cap. 3. §. 3. num. 3. & rursus §. 9. num. 7. & authorem nostrum in l. 14. Tauri, & infra, §. 67. num. 17. vers. ex quo inferitur, vbi vide quæ dicuntur.

DOCT. IOANNES BARAHONA.

SVMME RERVM.

- 1 Denatio iurata inter coniuges an valeat.
- 2 Iuramentum seruari debet, quando non vergit in detrimentum salutis æternæ.
- 3 Donatio patris in filium cum iuramento, an valeat.
- 4 Confessio in qua maritus iurat se aliquid habuisse ab vxore, est suspecta & simulata.
- 5 Contra iuramentum promissum in casu licito præstitum non conceditur obsequio a superiore.
- 6 Datum resistere cum iuramento promittitur, in casu solus matrimonij, an tale iuramentum firmet ipsum alium.
- 7 Iuramentum offerentis non operatur, ubi posset esse suspitio fraudis.
- 8 Iuramentum remittere potest pars ad suum utilitatem præstitum.
- 9 Allegare surripitundum proprium licet, quando allegans tradit de domino, & alius de iure.
- 10 Donatio causa mortis, quoniam licet non præsentium, & futurorum cum iuramento, valet saltem coniuges.

LIMITA tertio prædicta, vt non valeat §. 1. l. 1. Nam iuramentum ipsam validat, & firmat: vt originaliter tenet Guil. de Cua in l. ff. isto tit. & in l. sed & si poffessor, §. item si iurauerit, ff. de iuriciur. quem reuert & sequitur Barr. in l. si quis pro eo, ad fin. ff. de fideiuss. & in l. Scru. & Angerius in fin. ff. ad l. Fale. Enig. & Alex. ibi in §. col. dicens se pluries ita consuluiffe. Idem tenet Bald. in d. l. 1. §. ff. isto tit. in littera antiqua, & in l. cetera multa, C. de donat. ante nupt. & Angel. in l. penult. §. mulier ff. solut. matrim. dicens se illa die sic consuluiffe. Item de Imol. in l. si quis inquilines, §. final. ff. de legat. 1. qui etiam dicit se sic consuluiffe, & in cap. idem contingat, de iur. iurand. in decimo membro principalis, vers. circa tertium, in repetitione. Abb. ibi, & in cap. fin.

in 3. quest. infrā. eod. & consil. 48. in 2. volum. Paul de
Castr. in l. 2. illa qua contra morem. C. de pact. & consil.
118. incipit, notandum est. consil. 99. ver. super se-
cundo, incipit, in ista donatione. & consil. 62. incipit,
notandum. 2. volum. & consil. 77. incipit, notandum
est. & eod. volum. Frederic. de Senz consil. 140. inci-
pit, presentis questionis. Raph. Fulgos. consil. 199. per
totum, Franciscus de Aret. consil. 74. incipit diligen-
ter & mature, in 3. volum. veris sed dubium est. Anto-
nius Corsetus in repetitione rubric. de iurcurand. 14.
column. in 25. privilegio. Alexand. consil. 8. in 2. colum.
incipit, visū & consideratū, in 2. volumin. consil. 157.
penult. column. eod. vol. & consil. 142. penult. column.
ver. item respondendo. 5. volum. de quo per eundem A-
lexand. consil. 59. 1. volum. incipit, visū instrumento,
& titul. questionis, Barth. Capella in cautelu. 111.
incipit, donatio inter virum & uxorem, in 2. column.
¶ Qui pro hoc allegat gloss. in cap. ex parte, su-
pra de consuetud. in ver. alienant. ibi: sed si iurave-
rit non contravenire, b* tenet venditio. &
subdit, quod ita fuit consilium per plures do-
ctores, quos nominat. Hanc opinionem te-
net magister Ioannes in suo viatorio iuris, ista ru-
penult. column. & fin. & alij, de quibus per Barthe-
lomeum Socinum, in lege si inter virum & de rebu du-
bitis, & ibi Ludovicus Lusitanus, eod. vol. 4. ver. ad il-
lationem. & ista opinio communiter tenetur &
observatur in practica. Quia tale iuramentum
† servatum non vergit in detrimentum salutis
aeternae: ergo est servandum. ut d. cap. cum contri-
gat. & cap. si verū, cum alij, supra de iurcurand. &
cap. quamvis pactum, de pactu. lib. 6. cum ibi not. Iu-
rumentum firmat contractum, ut in authent. sa-
cramenta puerum, C. si adversus vendit. ergo mul-
to fortius firmabit contractum mariti, qui est
aetatis perfectae. ¶ Item donatio inter coniu-
ges, propriè loquendo, non videtur à lege pro-
hibita, vel saltem non habet perpetuam cau-
sam prohibitionis, nec est contra bonos mo-
res naturales. quod apparet ex eo, quia morte
confirmatur: vt l. 1. & 3. & l. si maritus, la 2. ff. iſto
titul. & cap. fin. infrā eod. Vnde videtur potius
præter legem. nec enim tanquam inter inſe-
ſtos legibus huiusmodi donationes recipiendæ
sunt: vt l. 1. & l. cum hic ſtatut. & l. si prædica. ff. iſto
titul. Ex quo ſequitur, quod iſta prohibitio non
eſt odiola, ſed fauorabilis: fauor enim dona-
tori, ne mutuo amore ſe ſpouet, non odio do-
natarij: vt l. hac ratio ff. eod. Iura ergo, quæ videntur
loqui prohibitivè, non ſignificantur propriè
prohibitionem: ſed hoc ſonant, quòd lex talibus
donationibus ſuum fauorem non adhibet,
nec vult vt ciuilibus obligatio maſcetur: vt l. Pa-
pianus. ff. eod. & hoc fauore donatoris, non odio
donatarij. nihil enim delinquit, propter quod
dignus ſit odio. Si autem fauore donatoris hæc
prohibitio facta eſt, cui dubium, quin huic fa-
uori renunciare poſſit cum iuramento, propter
periculum petijurij euitandum? vt apparet ex
prædictis, & ex notatis in cap. si diligenti, de ſero
comper. Iurans ergo debet cogi ad obſervantiam
iuramenti: quod licitum eſt de iure naturali

& diuino, quia non vergit ad delictum iuran-
tis, nec ad aliquid, cuius executio ſit peccatum
mortale vel veniale. vt tradit Bart. l. cum lex. ff. de
fideiſſ. & Anton. in d. cap. cum contingat, de iurcur.
vbi dicit, quòd licet ex donatione inter coniu-
ges iurata, non oriatur obligatio, vel actio: ni-
hilominus iuramentum eſt obſeruandum, &
ita quoad effectum obſervantie vult idem,
quod alij, de quibus ſupra. ¶ Item donatio in-
ter coniuges eſt permiſſa cauſa religionis: vt l. ſi
ſponſus, §. conceſſa, ff. iſto titul. & dixi in præceden-
tibus. Iuramentum autem eſt magna religio:
vt l. 1. & 2. de iurcurand. ergo videtur permiſſa,
vbi iuramentum interuenit, cuius obſervan-
tia nihil habet inhonoreſtum, vel turpe de iure
diuino vel naturali. ¶ Quia donare inter virum
& uxorem non eſt formaliter turpe, nec pec-
catum: ſed poſſet eſſe occasionaliter aliquan-
do: & de illo non eſt curandum, quia iuramen-
tum non eſt nullum, quando ex eo occasionali-
ter poſſet oriri aliquid turpe, dummodo id,
quod iuratur, de ſui natura non ſit turpe. vt vo-
luit gloss. & doctores, in cap. ſi verū, de iurcurand.
Quid enim, ſi maritus multum diues, modicè
vel mediocriter donauit vxori? certe nec tunc
vir ſpoliaretur, nec impediretur educatio filio-
rum, quæ videtur eſſe cauſa principalis, in qua
verſaretur peccatum. Si autem huic donatio-
ni accederet iuramentum, quis ſanè mentis di-
cetet hanc donationem non valere? ſicut dici-
mus de pacto iurato, per quod fit deterior con-
ditio dotis, per text. in cap. cum contingat, ſupra
de iurcurand. vbi fauor animæ iurantis mulieris,
præſertim fauori matrimonij & dotis quod for-
ſan debet intelligi, quando mulier ſeciſſet pa-
ctum: tale in omnem caſum ſolu. matrim. cum
per mortem viri, ſed ſi ſimpliciter ſeciſſet pa-
ctum de dote non repeteret, in caſu ſoluti ma-
trimonij, cum iuramento: iuramentum recipere
interpretationem in forma iuris, ſcilicet
quando ſolueretur matrimonium vxoris mor-
te, fauore matrimonij: argum. l. 2. ff. de pactu dot.
& fauore publicæ vtilitatis, gloss. not. in l. cum doti,
eod. tit. ita dicit Bald. Nouellus in tractatu dotis part.
7. privileg. 11. limitation. 9. quem videas. ¶ Facit ad
confirmationem prædictorum, quod dicimus
de ¶ donatione patris in filium, cum iuramen-
to, * de quo per Baptiſtam poſt alios in lege, frater
à fratre, de conditione indebiti, qu. 15. in repetitio-
ne, quem vide. Nec iſis contradicit, quod voluit
Ioannes Andreas in additionibus ad Speculum, iſto tit.
in rubric. Cymus, & alij in l. 1. in fin. de ſacro ſanct. ec-
cleſ. Bartol. in lege. Aurelius, §. final. ff. de liberatione le-
gat. & in lege, cum quis decedens, §. Titia de legat. 3.
Bald. in l. 1. 6. colum. C. de inoffic. donat. quos ſequi-
tur Ludovicus consil. 44. in princip. quod incipit, ex ſu-
pra narrato themate. & laſ. ibi. 36. colum. verſi. 7. li-
mita. quos rogo videas, & hic inferas, dum di-
cunt, quòd ¶ confeſſio facta conſtante matri-
monio, in qua maritus iurat eſe aliquid habuiſſe
ab vxore, eſt b* ſuſpecta & ſimulata, adeo non
valet. Idem firmat Bartholomeus Socin. in d. tit. l. ff.
ſol.

sol. matrim. 24. col. ver. secunda conclusio. qui dicit, quod ita pluries consuluit, & consultum videtur per doctissimos viros, & facit in simili secundum eum, quia contractus simulatus non solet iuramento firmari. *gloss. & docto. in l. 3. C. plus valere quod agitur*, de quo latissime per do. Abb. in sua solenni disputatione, qua incipit *stante statu civitatis Senarum*, per eundem Abbatem, & Anton. & Imol. in dict. a. cum contingat de iur. an. a. * ¶ Quoniam illi loquuntur in iuramento assertorio: nos autem in promissorio. inter quæ est longa differentia, & vñ est magis favorabile, quam aliud, ut dicit Ioan. de Imol. in dict. a. cum contingat. col. 107. cuius ratio est, quamvis ille non dicat, quia in iuramento assertorio potest aliquis dicere falsum quod de facili præsumit lex inter personas ita suspectas: sicut dicimus in simili, l. 1. C. de natur. liber. & per Bal. & Modernos in liquidum cum filium, ff. de hered. instir. Quia ergo asserens aliquid falsum, quamvis per hanc assertionem sibi possit præiudicare aliquando, non tamen facere potest, quod falsum sit verum. Idcirco lex in fraudem sui non admittit hanc confessionem. Sed in iuramento promissorio non potest esse falsitas tempore iuramenti, quando verè adest concessus iurantis in promissione. Vnde imputet sibi, qui iurat. ¶ Et ideo dicit Ioan. de Imol. in d. c. cum contingat, quod licet per auct. sacramenta puberum, leges antiquæ sint contra cetera in iuramento promissorio: non tamen in assertorio: de quo loquitur, l. si alterius, C. si minor, semais dix. Licet igitur iuramentum assertorium non tollat suspicionem falsitatis, seu donationis, quæ est inter coniuges, iuramentum tamen promissorium, quod non adiuvat mendacium, nec facit fraudem legi, est servandum. ¶ Erpropterea contra iuramentum promissorium præstitum in casu licito, non conceditur absolutio à superiore, ut quis possit venire contra illud, nisi ex magna causa: ut plene tradunt doctores in c. quanto, sup. de iureiur. sed in iuramento assertorio conceditur iuranti venire contra in aliquo casu: si illud iuramentum superior non est secutus, ut in c. mulieri, & ibi notatur, suprà de iur. an. ita dicit no. Fran. de Aret. in d. consil. & sequitur Amr. Corfens in repetitione d. rub. sup. de iureiur. quæ fuit nova & subtilis investigatio. hoc idem in effectu voluit Bal. Novellus in suo tractatu, de dote char. 125. in 3. colum. aliis in decima parte, 9. col. dicens, quod Ioan. And. Cyn. Bar. & alij, de quibus suprà, loquuntur in iuramento assertorio de præterito: puta si vir constanter matrimonio, confessus fuit habuisse tantum pro dote, & ita iuravit esse verum, quia videtur tunc in fraudem iurasse, & ea ratione, quia fuit motus ad confitendum, non verum: quia ita ius præsumit: eadem ratione fuit motus ad iurandum rem fuisse, arg. l. doli mali ver. diversum, ff. de donat. Secus in iuramento promissorio: quia sicut illud firmat expressam donationem inter coniuges, ut supra dictum est ita firmat tacitam & præsumptam, ut sic idem operetur iuramentum in tacito, quod in expresso, arg. l. eum

Palacios Ruz.

quid ff. si cer. per. & l. de quibus, in ff. de legibus, cum similibus, nec tunc habebit locum exceptio non numeratæ dotis: quia talis confessio in dubio magis videtur facta sub tacita intentione donandi, quam sub spe remunerandæ sibi dotis, ex quo ita constanter matrimonio fuit facta. ¶ Retetur ergo, an sit dictum in instrumento, talis vir fuit confessus habuisse & recepit centum pro dote suæ uxoris, & ita iuraret: & tunc tale iuramentum de præterito non trahitur ad observantiam tacite donationis de futuro, & ita procedunt dicta Ioan. And. Cyn. & Bar. & sequenti. Ex istis aliis consuluit Fran. de Aret. cons. 54. incipiente in Christi nomine amen. quod stante statu Cortonenli, quod mulier habens virum, non possit obligari in iudicio, vel extra in persona, nec in bonis, nec aliquo contractu, sine consensu viri, si donavit cum iuramento, obligatur: ut ibi per eum, quod not. l. pro l. regni, Fo. legum l. 1. titul. 21. l. 1. ff. de li. 3. tit. 2. l. 13. & vide quæ ibi late & amplissime, cum legerem prædictas leges, scripsi. An autem promittendo dictam dotem restituere in casu soluti matrimonij, & ita iuraverit: nam tunc tale iuramentum de futuro firmat iuramentum tacitum, & verum, & sic ipsam donationem præsumptam ita post multa tenet Ioan. de Imol. in d. c. cum contingat, in 10. membro, quod videtur esse verissimum, secundum Bal. Novellum, vbi sup. qui per hæc reprehendit decisionem Imol. in d. cons. 44. dum dixit, quod quando surgit præsumpta donatio ex confessione facta per virum de dote recepta, alter non apparente numeratione, non firmatur iuramento. Nam vt vides, non est vis, utrum donatio inter coniuges sit expressa, vel tacita: quia utroque casu firmatur iuramento, secundum Imol. vbi sup. qui subdit posse attentari, quod iuramentum assertorium non operatur, vbi posset esse suspicio fraudis, seu quod in fraudem iuris sit præstitum: ut dicebat Bar. & alij de quibus sup. quando persona esset omnino incapax, ita quod non posset etiam cum iuramento sibi aliquid queri: lecus, quod non esset omnino incapax: quia saltem cum iuramento posset capere, ut contingit in vxore, quæ capere potest à viro per donationem factam cum iuramento, & tunc videtur, quod standum sit iuramento testationis, ne redarguamus ipsum de perituri in dubio, arg. eorum, quæ habentur in l. sancimus, C. ad iuli. repet. Dicit tamè Ioan. de Imol. quod hoc non est sine aliqua diuinatione, & sic queuit. ¶ Contrarium tamen sentit Barbo. Soci. in d. l. ff. sol. mat. pen. col. ver. 4. & vltimo limita. & dicit se ita consuluisse in fauorem mariti, ipsum defendendo à tali confessione iurata. In primis considerando, quod cum pars possit iuramentum remittere ad suam vitilitatem præstitum: ut habetur in c. 1. de iureiur. & in c. 2. sup. de spon. paritacione remittere poterat exceptionem perituri surgentem ex iuramento ad sui vitilitatem præstitum, cum sit eadem ratio, arg. l. libid. ff. ad l. Aquil. Vnde si allegatur simulatio, & pars aduersa opponit de perituri, replicari poterit, quod perituri

M rium

- rium remississe videtur, ex quo cōsensit contrarium fieri simulatum, & omnia in instrumento opponi ad simulationis corroboracionē. & hæc fuit intentio partium, secundū ito de Imo. multrum notanter in d. cum contingat. ¶ Secundo dicit, quod ex quo maritus tractat de damno, vxor de lucro excipiendo poterat se defendere, † allegando suam turpitudinem: secundum notate per Bar. & doctores in l. alius, ff. de iurior. & sic videtur cessare ratio prohibitiua, & consequenter depositio: vt c. cum cōsente sup. de app. cum fini. b. ¶ Tertiū, quia iuris præsumptione ex facie instrumenti constabat, confessionem simulatam: quia emanauerat inter personas prohibitas: vnde satis erat marito allegare vxoris ius non competere, nec opus erat de simulatione excipere, secundum ea. sic notabiliter tradit Bar. in suo consi. incipiente, Per Nicola. faciunt no. per Bart. in l. cum qui. C. qui ita ff. de verb. obli. ¶ Præsertim, quia iuramentum assertorium non videtur nocere, ex quo de perliurio constabat: vt voluit in terminis nostris Cyn. in d. l. C. de sacros. eccl. & fuit de mente Bar. in d. l. cum quis decedens, §. Titia. & latius per Imo. in d. cum contingat. ¶ Postremū dicit Socinus, quod cum maritus lege canonica ligetur, eiusdem legis beneficio solui debet, per id quod habetur in d. c. i. de iurioran. Vnde inferit, quod potest maritus contrauenire allegando simulationem, per viam denunciacionis euāgelice, ad exonerandum conscientiam aduersarii: quia in fauorem animarum potest quis suam detegere turpitudinem, secundum no. in c. cum inter dilectos, de do. Et fuit ista consideratio Ioan. de Imo. in d. c. cum contingat. & ita aliis cōsultuit Mariann. Soci. cui consilio subscripsit Bartholomæus Socinus eius filius, vt ipse refert in d. l. ff. de acq. pos. sol. mat. quod tene menti, quia quotidie venit in practica. Iuramentum ergo confirmatorium, vel assertorium, non habet validare confessionem mariti de dote recepta.
- 10 ¶ Ampliabis prædicta, vt donatio inter † cōiuges valeat, si est iuramento firmata, etiam si fiat donatio causa mortis omnium bonorum præsentium & futurorum, cum pacto & iuramento de non reuocando ipsam, vt latè & singulariter concludit Pau. de Cast. consil. 101. l. vol. quod repetitur in 2. vol. consi. 76. incipiente, notandum est, qui subtiliter loquitur, dicens quod tunc tollitur de medio pactum & iuramentum, & remanet simplex donatio causa mortis, quæ morte donatoris confirmatur, vt ibi latius per eum, quem simpliciter refert & sequitur Alex. de Imo. in l. stipulatio hoc modo ff. de verbo. obligat. 11. colum. ver. subdit ibi Pau. aliud notabile verbum. Repetio tamen, quodidem Paul. forsan non memor prioris consilij, cōsultuit contrarium, consi. 83. in ff. incipit, in ista donatione, idem eo tacito, tenuit Alexand. in l. qui doria, §. col. vers. sed iuxta hoc, ff. solu. matrim. quia verba illa, futurum tempus denotantia, non fuerūt adiecta in modum causæ finalis, sed demonstrationis causæ.

Vnde cum donatio præsentium & futurorum saltem in præsentibus valida remaneat, secundum opinionem doctōrum in l. ff. C. de pallu. licet Bar. ibi relinquat cogitandum: cessat ratio, super qua se fundat Paul. de Cast. Vnde cōcludit Alexen. quod si haberet consulere, nō multum curaret de dicto Pauli, qui profecto nimium fuit promptus ad consulendum, & admitatur de eo Alex. vbi suprà. ¶ Nec curo de opinione eorum, qui tenuerunt donationem inter coniuges non firmari iuramēto, quam tenuit Ioan. And. in addit. ad Spec. isto tit. in rubri. que incipit, est sciendum, Bar. Bal. & Saly. & Raphael Fulgus l. 1. ff. isto tit. Henricus in c. ff. infra cō. in ff. prima distinctio. nū. & Franciscus Card. ibi, & in cle. 1. de iurioran. §. ff. in §. quest. & Bald. in l. cum quis decedens, §. pen. de legat. 3. & latius in c. cum contingat, suprà de iurioran. 13. col. ver. queritur igitur, & consi. 29. incipit, casus, vir donauit vxori, in 3. part. Ange. in l. si quis pro co, ff. de fideiuss. Pau. de Cast. consil. 65. in 2. col. incipit, super isto pacto, quod repetitur in 2. vol. incipit, super isto pacto, Fran. de Curte consi. 66. 2. col. incipit, sapienter, multi alij, quos refert non curo, per iura & rationes, quæ per ipsos videri poterunt. Ad quæ satis patet responsio ex prædictis, istam opinionem sentit Angel. in auth. si qua mulier, C. ad Velleia. & alij doctores ibi communiter omnes post glo. Idem volunt plures alij, quos refert Francis. de Curte in præallegato consi. 66. & Bartholomæus Socinus cōsi. 55. incipiente, omnipotens Deus.

ADDITIONES.

¶ Adde Soci. in regula 104. inci. donatio inter virum & vxorem, in vltima fallen.

¶ Adde quod valet argu. de donatione facta per virum vxori, ad donationem factam per patrem filio. Segura referendo Ludou. Ro. & Iason in rep. l. pe. §. si vir ff. de acq. pos. fol. 5. fina. verbi, vbi vide aliquas similitudines intervtamque, inter quas hæc est posita, & remissionibus bene ornata.

¶ Adde pro eius intellectu Bal. in l. 1. ver. modo solet, C. de oper. liberto. & ibi per eius additio in littera, in parte, contrarium, & in littera & in parte, & nescio, & illam gloss. dixit ad idem singul. Iason in §. fuerat 17. col. In ff. de action. & in auth. sacramenta puerum, C. si aduen. 17. col. ver. 1. fallit. vbi assignat rationem.

¶ Materiam huius conclusionis ego latius descripsi in meis fallentibus, vltra Socin. in littera. a. in regula inci. allegari turpitudinem.

IOAN. BERNAR.

¶ Nisi fuerit iurata. ¶ Quia huius questionis repletissima sunt volumina nostratum, videto inter tot Dñetias. regul. 219. ampliatione 2. versi. Item tamen, Mimchacani de successionum progress. lib. 3. parte 1. §. 29. num. 11. Tello in l. 17. Tauri, num. 92. Couar. in rubri. de testa. parte 2. num. 10. apud quos tum diligens disputatio, tum copiosa allegatio doctōrum varia scribentum est. Ac ne Hispanorum opinionem ignores, vide Vilellobos, verbi. donatio num. 123. Arias J. 50. num. 13. & l. 67. num. 67. Tauri, & Anto. Gomez. J. 53. num. 66. ibid. Suarez. l. 1. tit.

1. i. tit. de las arras. lib. 3. fori. 4. 3. & latissimè Ioan. Gutierrez in tract. de iuramen. confirmat. 1. part. ca. 3. à num. 2.

B ¶ Est suspecta & simulata. Vide Cassillo in proemio leg. Tauri. fol. 5. col. 2. & sequens. Conarr. lib. 1. resolut. 2. 7. nu. 5. Minibar. lib. 3. qu. frequent. ca. 47. per tot. & quæ tradit Días. Perez. l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordina. colum. 1026. & infra §. 55. num. 2.

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio inter coniuges valet ad utilitatem tertij.
2. Fideiubere potest maritus pro vxore.

§. LIII. **L**IMITA quarto prædicta, vt non valeat ¶
1 Donatio inter coniuges ad utilitatem ipsorum coniugum, secus si ad utilitatem tertij, vt puta si maritus se obligauit pro muliere creditori ipsius mulieris. Nam licet ex hac obligatione resultet quædam donatio, vel irreparabilis datio: nihil tamen ad creditorem de his quæ sunt inter coniuges, quia certat de damno vitando: arg. l. vi mihi donares. ff. de do. ista est notab. decisio Bald. authent. si qua mulier. ad si. C. ad Vel. leia. cum quo transit ibi Salycet. & Paul. & communiter omnes, & facit text. in l. Seia. municipia. in princip. ff. eod. tit. & in l. 3. in si. C. ne vxor pro marito. vbi dicitur, quod maritus potest pro vxore ¶ fideiubere. Si ergo vxor se obligat principaliter, & maritus pro ea fideiubet, valet talis obligatio: vt dictis iuribus, per quæ ita firmat Albericus post alios in dict. authent. si qua mulier. nec sequitur, intercedit maritus pro vxore, ergo donat, secundum Paul. ¶ Ex his infertur, quod si vxor recipiat à marito refutatione cuiusdam depositi olim facti patri suo, cuius ipsa non est hæres, sed recipit eam nomine fratris sui, qui est hæres: cum ista refutatione non fiat ad utilitatem vxoris, sed fratris sui, bene valet. ita consuluit Bald. consil. 353. incipit, queritur virum vxor, in tertia parte consil. de quo supra habita est mentio in prima limitatione principali. ¶ Ista tamen intellige, nisi in fraudem fient, & de fraude constaret: vt puta, si vxor accepit mutuum, vel commodatum, vt in suos vltus conuerteret, vel sibi secretò retineret: postea maritus volens vxori donare, per hunc modum, intercessit pro ea, vel debitum pro ea soluit: licet hoc casu creditori, qui de fraude non participauit, obligetur, ipsa tamen vxor non habebit sibi illud mutuum, vel commodatum, per text. in l. mutuum interesi. C. si quis alteri vel sibi, & in l. 2. C. plus vale. quod agi. & in l. si cum pater, C. ad Vellem. aliis enim per viam viam concederetur, quod alia via prohibetur: quod esse non debet, vt regula, cum quid. de regul. iur. lib. 6. cum concordantia ad quod faciunt, quæ dicam infra in tertia limitatione principali, in quinto effectu translationis vxoris ad dotum, in ver. & intelligo prædicta.

Palacios Ram.

A D D I T I O.

¶ Circa tradita in hoc §. vide quæ dixi supra in §. 48. additione 1.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio inter coniuges valet, quando vxor à principio nupta fuit sine dote, postea constante matrimonio donet marito aliquid ex causa dote.
2. Argumentum à communiter accedentibus transfert onus probandi contrarium in aduersarium.

LIMITA quinto prædicta, vt non valeat ¶
1 ¶ donatio inter coniuges, nisi fortè vxor à principio nupta sine dote, postea constante matrimonio donet marito aliqua bona ex causa doris, quia valet talis donatio, vt videtur casus in l. si quis pro vxore, §. si vxor. ff. si quis tit. vbi propriè loquitur text. quando vxor constante matrimonio promittit dotem, & doris viaras marito, & dicitur, quod hoc non est prohibitum inter coniuges. Nam si ille text. intelligatur, quod ante matrimonium fuisset dos promissa, præbitaliqui volunt intelligere, fatua & indubitabilis fuisset questio: contra id quod habetur in l. quod Labeo. ff. de Carbo. & Lancel. C. de furtis, cum similibus. ¶ Quod videtur satis æquum. Nam si mulier dotata à principio hoc potest facere per viam augmenti doris: vt est expressum in l. si constante, & l. si. post principium, ver. quare enim, C. de donat. ante nupt. & expressius Institut. de donat. §. est & aliud, ver. & primus quidem, & ibi gloss. & gloss. magna in l. 1. ff. solut. matrimon. quæ simpliciter & indistinctè dicit, dotem posse per mulierem constanter matrimonio constitui, per l. si constante, multò ergo fortius, si à principio dotata non fuisset, hoc facere posset, cum vtilius sit vxori stare apud matrem dotatam, quam aliis fratre dote. Mulier enim indotata, facillime spernitur à viro: iuxta notat. in l. si cum dotem, §. si autem in sensum, ff. solut. matrimon. & dicam latè super text. ita repetitè solum Bald. Novellum, in suo tractatu de dote, in sexta parte 16. speciali. & in septima parte in 3. privilegio. ¶ Nec obstat, si dicatur, quod ex quo maritus vxorem duxit sine dote, per consequens teneatur ad opera matrimonij, & sibi impuret: vt l. quid si nulla, §. de religio. & sumpt. funer. cum alijs, de quibus dicam super text. in quinto intellectu. ¶ Quia dici potest, & non improbabiler, quod aut tempore contractus matrimonij vxor habebat bona, vnde se possit dotare: & tunc verisimiliter præsumitur nupsisse cum dote: arg. à communiter accidentibus: vt l. certi conditio. §. quoniam, ver. nam quod iudic. ff. si certum petatur, & in cap. de cetero, de clerico. non res. quod quidem ¶ argumentum transfert onus probandi contrarium in aduersarium. vt sentit gloss. in l. inque naturales, C. de probat. quam ad hoc reputat singularem Iudici. in singulari. 397. & Andreas Sicul. in c. nouit. de iuda. colum. 7. Constituyendo ergo vxor dotem constante matrimonio, videtur magis debitum agnoscere, quam

M 2

quæ

quàm donare de nouo. Aut mulier, quàm matrimonium contraxit, erat inops, & nihil habebat, sed postea sibi obuenerunt ex aliqua successione, donatione, vel aliis. & tunc verisimile est, quod si dicta bona habuisset à principio, illa assignasset in dotem, vt melius tractaretur à viro: vnde illa postea dando constante matrimonio aliqua bona in dotem, videtur gracie & humane se habere cum viro, ex eo quod ipsam accepit sine dote, & quali remunerando beneficium receptum, quæ quidem remuneratoria donatio permixta est inter coniuges: vt latè dictum est suprà in secunda limitatione principali, præsertim cum talis donatio veritate inspecta, non dicatur omnino pura & liberalis, quia non conceditur marito ex titulo lucratiuo, sed potius oneroso, propter onera matrimonij sustinenda: vt *Lex promissione*, ff. de ac. & obli. & l. parè, §. p. ff. de excep. do. & l. final. §. si à sacro, ff. de his que in frau. credi. & l. pro oneribus, C. de iure dot. & c. salubriter infra, de vsu. Si ergo dos sic constituta post contractum matrimonium, erat congrua omni respectu, scilicet tam onerū matrimonij, quàm cōditionis ipsius viri: fortè, quia erat nobilis, & magnæ conditionis, ad eò quod dicta sua condicio requirebat adhuc maiorem & nobiliorem dotem: non video rationem, quare dicta constitutio dotis fieri non possit, arg. text. in *L. quere ff. de iure do. cum simi*. Vnde ex quo maritus merebatur hanc dotem, ex hac dotis constitutione non dicitur fieri locupletior, quo casu valida est donatio inter coniuges, vt dictum est suprà in prima limitatione principali. In eo tamen quod excederet congruentiam dotis, non valeret: quia in illo censetur gratuita & liberalis donatio: vt latius firmat *Bal. Nouellus vbi supra*, quàmvis de rigore iuris aliquatiter sim dubius, propter ea quæ suprà dicta sunt, §. 28. & §. sunt & aliæ donationes, vbi tenui, maritū non posse dotare vxorem cōstante matrimonio: vbi videas latè, & fortè commodius huc caderent.

ADDITIONE.

¶ Circa questionem huius §. & quæ tradit author, vide *Bacrium de dotibus cap. 5. nu. 16. & 17.* & virum maritus vxorem cōstante matrimonio dotare possit: vide suprà §. 30. additione 1. vbi not. & author. hic adde *Thom. Parpal. l. 2. §. creditum num. 2. ff. si cert. pet. & Bald. de Bartolin. l. 1. ff. solut. mat. num. 189.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERV.

1. Donatio inter virum & vxorem, gratia honoris, vel dignitatis adipiscenda, valet.
2. Donatio inter coniuges anno elapso, à tempore contracti matrimonij, valet, si filios non habent.
3. Societatem omnium bonorum inter possunt coniuges anno elapso, à tempore matrimonij contracti, domum de non habent liberam.
4. Et an à tali societate, iuramento firmata, liceat recedere.
5. Vallon etiam iuratum de non succedendo ex testa-

mento, non præiudicat pacifcenti, ne solatur libera testandi facultas.

6. Iuramentum, quod potest feruari, sine interitu salutis æternæ, seruandum est.

7. Fratres inuicem non diuidere hereditatem, tenentur iuramentum seruare.

LIMITA sexto prædicta, vt non valeat §. LIV. donatio inter virum & vxorem, nisi fortè vxor donat marito gratia honoris, vel dignitatis adipiscendæ: idem si causa dignitatis, vel causa honoris fiat, vel gratia ludorum præparandorum auctoritate publica: vt l. quod adipiscende, cum duabus legibus sequentibus, ff. iſto tit. l. ff. famul. heredit. l. si filia §. Næratur autem. ¶ Ex quo inferitur, quòd si vxor donauit viro causa studiorum, vel ad licentiam, vel doctoratum obtinendum: valebit talis donatio. ad quod bene facit text. in l. Marcellus, ff. iſto tit. iuncta glossa. & quæ dixi suprà, in prima limitatione principali, in ver. requiritur etiam. ¶ Idem si pro militia vel nobilitate acquirenda. Hunc, & alios octo casus, in quibus valet donatio inter coniuges, ponit *Azo in summa huius tituli. & Hostiens. in summa tituli de donation. inter coniuges. §. quæ donationes, in fin. & Henricus in cap. final. infra pedem*, quos per te videas.

¶ Adde alium, scilicet quando maritus aliquid donauit vxori, vt ornator ad ipsum accedat. de quo dic vt suprà, colum. 8. ver. vestes ergo, & alia ornamenta. cum pluribus sequentibus. signanter colum. 30. §. prædicta tamen. cum sequenti. ¶ Adde aliud, scilicet quando donatio inter coniuges fieret anno elapso à tempore contracti matrimonij, si filios non habent. Si tamen postea filius nascatur, reuocatur donatio, nisi in quinta parte. Hoc disponit *l. Regni, Foro legum, lib. 52. titul. 1. l. 6. quæ incipit [Porque muchar.]* Approbatur hodie *Foro legum lib. 3. titul. 12. l. 3.* quod tene menti, nec alibi hoc reperio. Ad idem facit *lex Regni, Foro legum lib. 3. titul. 6. l. 9.* quæ dicit, quod elapso anno à tempore matrimonij contracti: possunt maritus & vxor, filios non habentes, inter se societatem coire bonorum: quæ tamen societas soluitur in totum per liberorum superuentientiam. Et secundum hoc intelligo, & limito text. in *l. cum hic statui, §. si inter virum, ff. iſto titul.* vbi dicitur, quod non valet societas inter coniuges ex causa donationis: quàmvis aliis non sit prohibita: vt l. alimenta, §. 2. ff. de alimen. & cibis. legat. Nam debet intelligi, si intra annum à tempore contracti matrimonij, secus si post, per prædicta l. regni. Et potest esse ratio, quia intra annum ardētius se amant coniuges, quàm post: quia omnia noua placent. vnde si permetteretur tunc donatio, spoliarent se coniuges donando. Ego non possum attingere aliam rationem illius l. Et secundum ista fortè debet intelligi illud, quod notanter consuluisti *Bartholomæo Socino cons. 189.* vbi concludit per bona fundamenta, quod stante statuto, quod vxor premoriente maritus habeat diuidium dotis, vxor marito consen-

consentiente, de tota dote disposuit, eam alicui
 forte donando: valebit quidem talis dispositio,
 quamvis maritus penitentia ductus, vxore ad-
 huc viuente, reuocauerit consensum adhibi-
 tum. quod est valde notandum & menti tenen-
 dum. Potest tamen intelligi, vt procedat, quan-
 do hoc fuit factum post annum à tempore con-
 tracti matrimonij, nisi forte dixeris, quod hic
 maritus videtur renunciare soli spei sibi per ma-
 trimonium quaesita, quæ poterat esse fallibilis
 ipso pramortiente. itaque in contractu videtur
 renunciare iuri querendo, non autem quaesito,
 quod inter coniuges permittitur: vt supra di-
 ctum est. Cogitabis. ¶ Sed est & pulchrum dubi-
 um, de quo alijs vidi multum dubitari. Mari-
 tus & vxor post annum à tempore contracti
 matrimonij contraxerunt inuicem societatem
 omnium bonorum ex causa donationis, vel
 alijs, cum iuramento de nunquam discedendo
 ab ista societate: modò alter eorum penituit,
 & vult discedere ab ista societate: nunquid po-
 terit? Videtur quòd sic, & quod valuit donatio,
 & dispositio, quam de suis bonis in vita fecit:
 quia pactum, seu conuentio, de nunquam diui-
 dendò rem communem, seu societatem inita-
 tam, non valet. ¶ *vt in l. in hoc iudicio, §. si conueniat, ff. de iur. iudi. l. diu. & facit l. i. §. eadem, etiam si adiciatur (super hoc iuramentum: vt notanter fir-
 mat Alexander cons. 159. alius cons. 18. secunda vo-
 luntate, in princip. per bona fundamenta, quæ videas
 per te. refert & sequitur Felinus in c. ad loci 8. col.
 in fi. de re scriptis, l. ason in l. si non sortem, §. si centum
 2. col. ff. de cond. inde. Ergo eodem modo in
 casu nostro hoc fieri poterit.*

¶ Ratio prædictorum est, quia communio
 solet generare discordiam: vt *l. cum pater §. diti-
 simus, de leg. 2. & c. ex tenore, infra, de senten. excom-
 mun. ita dicit Abb. in c. si diligenti. 4. colum. in fin.
 vers. quartus casus supra, de foro compet.* ¶ Potest
 assignari aliaratio, scilicet quia per huiusmodi
 societatem perpetuò duraturam adimitur libe-
 ra facultas testandi in rebus in societate positis:
 vt *l. cum duobus, §. idem respondit, ff. pro socio, ibi
 gloss. no. & l. nulla cod. tituli. & dist. l. in hoc iudicio,
 §. conueniat. ita dicit Ludo. Ro. cons. 13. & 14. quem
 refert Andreas Sic. in e. relatum primo 33. col. supra,
 de test.* Facit quod in simili dixit Bald. in l. fin. C.
 de pactis in vers. venio ad secundum. vbi notanter
 determinat, quod pactum etiam iuratum de
 non succedendo ex testamento, non præiudi-
 cat paciscenti, ne tollatur libera testandi facul-
 tas. refert & sequitur Lud. in l. stipulatio hoc modo
 concepta, ff. de ver. obli. & Georgius in repetitione ca-
 pit. quævis pactum, de pactis lib. 6. colum. 7. ver. for-
 titus. ¶ Reperio tamen, quod l. ason Maymus in l.
 si non sortem, §. si centum, colum. 10. ff. de cond. inde.
 dubitat, & merito, de ista decisione: quia hoc
 iuramentum de non discedendo à societate,
 potest seruari, sine interitu salutis æternæ: ergo
 seruandum est, c. cum contingat, in fin. supra,
 de iur. iur. cum concordant, præcipue cum ratio,
 d. §. si conueniat. sit propter infinitatem euitan-

Palacios Ruz.

dam, secundum gloss. in l. i. pe. in gl. magna, circa
 fin. C. de pactis. quando scilicet conuentum esset,
 ne villo vnquam tempore diuidatur, nec si di-
 ctum esset, quòd in perpetuum sicut in com-
 munione. Nam valeret, & intelligeretur in per-
 petuum, id est, quousque alter eorum viuat, l. i.
 cum gloss. iuncta l. nemo ff. pro socio. ita dicit Flo-
 rianus in dist. 9. si conueniat. ¶ Sic etiam valeret
 conuentio, vel laudum arbitratoris, quod toto
 tempore contrahentium non liceat diuidere,
 secundum Alex. cons. 18. incipiente, viso themate
 prædicto, ff. col. in 5. vel. ¶ Nec obstat gl. in c. 6.
 de procu. lib. 6. super qua se fundat Alex. quoniam
 illa loquitur in iuramento simpliciter, de non re-
 uocando mandatum. Secus tamen est in iura-
 mento aduersario præstato, de non reuocando
 talem procuratorem. Nam ex tali iuramento
 licito, & honesto, ne ei illudatur, bene oritur
 obligatio, l. si quis maior, C. de transf. ideo tunc re-
 uocari non potest ita no. dicit Bal. in rubric. sup. de
 pactis 10. col. ex quo infero, quod si notarius recipit
 tale iuramentum nomine omnium, quorum
 interest, non possit tunc reuocari: nec tunc
 haberet locum illa glo. sed in casu nostro iura-
 mentum fuit præstitum alteri sociocero habebit
 locum illa glo. secundum l. ason. vbi supra, qui
 relinquit cogitandum, quia limitatio Bald. est
 ardua, & iura per quæ mouetur gloss. in d. c. fin.
 refragantur. ¶ Ad cuius confirmationem facit
 d. c. quævis pactum, & quod notanter voluit Bal.
 in c. veniens, in fi. supra, de iur. iur. vbi dixit, quod si
 mulier iurauit alicui ad eius commodum, quod
 dotem non alienaret: quamvis postea alienet
 cum iuramento, non valebit alienatio, in præ-
 iudicium eius, cui primò iurauerat, & erat ius
 quaesitum. sic intelligit text. in c. intellectus, supra
 de iur. iur. & glo. in c. licet, eo. tit. lib. 6. quod dictum
 tanquam singulare, refert Georgius in d. c. quævis pactum,
 col. 8. ver. 2. adducit. Ad idem facit notanda
 decisio Old. cons. 2. 43. incip. factum tale est: pater si-
 lium, quam sibi appropriat lazan. And. in Speculo,
 quarta par. de iudi. §. sequitur columna 4. vers. vidi
 dubitari, vbi dicitur vidisse de facto dubitari, si
 pater in morte duos filios iurare fecit de hære-
 ditate non diuidenda intra decennium: ipsi non
 possunt prouocare ad diuisionem, nisi inuicem
 sibi iuramentum remittant iuxta not. in ca. 1. de
 despon. & in l. Labes ff. de iur. iur. Ne posita bene
 potest patrum prouocare ad diuisionem:
 quia iuramentum filij non ligat nepotem, etiam
 hæredem c. veritatem, de iur. iur. c. fin. de sepul. & ita
 sentiunt isti, quod si fratres iurantes non diui-
 dere, tenentur iuramentum seruare, & sequitur
 Alex. cons. 28. incipit, perspectus in 5. volumine. ¶ Ex
 istis infero ad vnum quoddam, pater vel ma-
 ter volens tradere filiam nupuit, iurauit eam
 meliorare in tertia parte bonorum suorum, vel
 iurauit nullum filiorum meliorare: imò quòd
 omnes equaliter succedant: quòd tali iuramen-
 to standum est præcisè, ex quo factum est causa
 onerosa, & in fauorem filiarum, & eius mariti: quia
 fauore doris non est locus presentia: vt est casus

M 3

vnicus

unicus in iure in l. si ego, §. 1. de iure dotium secundum Baldum in l. si cur in §. C. de ad. & obligat. de quo meminit Alexan. in l. si constante 10. colum. in princip. ff. soluto matrim. Quamvis ergo iuramentum non interuenisset, nisi sola promissio, cum ex causa onerosa factum sit, iustissimum erat illud obseruare. Vitam super hoc fieret lex noua, per quam euitarentur fraudes, peccata, & peritua, quæ sæpius committuntur à parentibus: qui postquam nuptui filiam tradiderunt, non verentur promissa infringere, etiam iuramento firmata, dicentes se non teneri ad illud pactum seruandum: vt l. pactum quod dotalis, C. de pactis, vbi est expressum secundum Bald. in l. cum Archimedorum, C. vt in possessione legatorum, prope §. vers. vltimus quæro, de quo meminit Iason in §. actionum, Institut. de actio. vers. scilicet quid autem sit. & quamvis ille non dicat, idem volunt Albericus de Rosate in l. si. C. de pactis, colum. penult. Postquam ista scripsi, vidi quod optabam. Nam regina sancta Helizabeth, vita defuncta, dominus noster, Rex Ferdinandus in verbum Toro nomine, curias vocans, complures ac salubres edidit leges, ex consiliariorum suorum consilio, cum quibus ego, licet immeritus, tunc temporis, sicut & nunc, consiliarius eram: vbi inter alia constituit, quod si pater vel mater pro maritanda filia, vel filio in matrimonio collocando, meliorauit, vel meliorare, vel non meliorare promissit, teneatur illud seruare, nec poterit postea pœnitere, etiam si iuramentum non interueniat, tene menti illam legem. Ad cuius confirmationem facit ratio inuincibilis: quando enim inter duos sit pactum, etiam sine iuramento, ad vtilitatem tertij, non licet pacificentibus à pacto recedere in præiudicium illius tertij: vt est textus valde singularis in l. qui Roma, §. Fleuius, ff. de verbor. oblig. tenet Bald. in l. cum à sacro, C. de iure dotium. * Cum autem hoc pactum fiat in fauorem illius, qui habet uxorem ducere filiam promittentis, vel in fauorem mulieris future nurus: non licuit in eorum præiudicium ab huiusmodi promissione discedere. Per hoc redditur mihi dubia decisio Alaroti in capit. si filij, in titul. si de fundo defuncti fuerit controuersia, vbi dicit, quod si habens filios ex prima uxore, secundam duxit, cum pacto, quod filij nascituri ex ipsa secunda, non succedant in fendis, sed filij ex prima: quod ipsi contrahentes, poterunt mutare voluntatem, & per contrariam pactum pacisci, quod succedant vna cum liberis prioris matrimonij: per glossa. in cap. si facta, eodem titul. & per §. si pro patre, §. versum, ff. de in rem verso. quod est notandum, secundum Iacobum in tractatu feudorum.

ADDITIONES.

* A Adde Hippol. con. 9. mcp. nemo cogitur, vbi refert ad hoc Oldr. consi. 241. mcp. factum tale est paterfamilias.

* B Adde in materia omnino Felin. in c. ex parte decani, colum. 1. de rescript. ver. amplius quibus. & per totum sequitur, vbi inter cætera refert singul.

verbum Alberic. in l. si procuratorem, in pen. col. vers. quid si in literis. vbi tenet simpliciter, quod non possit reuocari, quando dominus in mandato promissit illum non reuocare. & idem si apponatur ista clausula, quoties procurator esse desieris, toties te constituo.

* A Adde, quod contrariam doctrinam ponit Iason in lib. 2. fol. 21. colum. 4. C. de iure emphyt. referendo Barr. Bald. Ang. & Imol. & Ananiam. vnde post eos dicit ipse vnum, quod est not. quod si ego donauim alicui rem sub pacto, quod post tale tempus ecclesie applicetur: ego possum donatario illud pactum remittere, & sic ecclesie præiudicare, vide eund. Iason in d. l. 2. fol. 23. col. 1. post med. & in seqq.

IOAN. BERNAR.

* Hoc disponit lex regni. Vide Ant. Gomez. l. 52. Taur. nu. 66. ad fin. Bernar. Diaz. in fallentijs regul. 231. ver. quinto fallit. & Duenas regul. 221. ad fin.

* Sed pulchrum dubium. Adiunge Hippolyt. singul. 99. & Petrum Gerard. singul. 9. & Phil. Corne. consi. 48. lib. 3. & Franc. Marc. decif. 508. nu. 3. & pulchre Antonium de Petrucci in l. 1. nu. 38. ff. de iureiur. apud quos simul lectos reperies hunc articulum disputatum, societatis contracte inter coniuges iuratz vel non ad tempus vel in perpetuum. & vide quæ dicuntur, inf. §. 61. num. 3.

* Nec obstat glo. c. fin. de procu. lib. 6. Vide Roch. de Cur. de iure patronatus ver. honorificum, §. 2. & Decium c. ad nostram de consur. ritul. & plures per Cœsar. c. quamuis pact. 1. p. §. 2. num. 3.

* Quod si mulier curauit. Vide Alciac. c. cum contingat, num. 81. de iureiur. Chafan. in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 16. nu. 5. obiter c. quamuis pact. p. 2. §. 2. nu. 2. latius Ant. Gomez. l. 52. Taur. num. 38.

* Ad vtilitatem tertij. Vide Suarez. l. quoniam in prioribus, quest. 8. c. de inoffi. testam. & allegat. 19. & Cœsar. lib. 1. resol. c. 14. nu. 7. & per tot. Did. Per. l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordin. vers. hinc inferret ad Bar. col. 1066. Minchas. lib. 3. quest. frequent. cap. 62. Duen. regul. 16. Ant. Gomez. lib. 40. Taur. num. 29. & sequent. qui disputando & allegando, sedulam huic questioni operam dederunt.

D. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV.

1. Donatio inter virum & uxorem an valeat ante traditionem.
2. Confissio facta per maritum ante matrimonium de dot. recepta, non præsumitur facta animo donandi.
3. Matrimonium dicitur, & maritus & uxor dicuntur contractu duntaxat: si non solutus per verba de presenti, licet non interueniat carnalis copula, & num. 10.
4. Copula carnalis an requiratur ad validitatem matrimonij.
5. Dubium ad dom. m. an sit necessaria ad esse matrimonij.
6. Tutrix filiorum esse non potest mater, quia mortuo patre transiit ad secunda vota.
7. Beneficia eius, qui matrimonium contraxit, per verba de presenti, an vacent, si scilicet non fuerit copula carnalis.
8. Legatum si fiat mulieri pro dote, vel in tempus nuptiarum, si fiat minori, intelligendum est de die solutæ nuptiarum, scilicet quando matrimonium con-

contrahitur per verba de presenti, posito quod ad domum viri traducta non fuerit.

9. Doti promissa, vel datio, valetur facta sub conditione, si ipsa sponsa virgo dicatur ad domum viri.
10. De proximo copulanda, conuicta & copulata habetur.
11. Magni dignus trahit ad se minus dignum.
12. Valletur cognoscere sponsum domini sui, an perdas fondam, sicut quando cognoscit uxorem.
13. Coniunx dicitur non solum illa qua dicta est, sed & illa qua ad ducendum parata.

§. LV. **L**IMITA septimò & vltimo prædicta, vt non t valeat donatio facta inter coniuges constante matrimonio, quando vxor iam fuit traducta ad domum viri, & carnaliter cognita. Si autem a non fuerit traducta, quamuis esset inter eos contractum matrimonium per verba de presenti, nihilominus valeret donatio. Istud est mirabile dictum Azonii in *summa tit. de donat. ante nupt. in fin.* Tenuit etiam *Hoffens. in summa tit. de donat. propter nupt. §. fin. in fin. reuert. & sequitur Collectarius in capit. fin. infra isto titul. 3. colum. & Ioan. de Imol. in l. si solet, §. Lucius 5. colum. ff. solut. matrim. de quo facit ibi magnum festum, reuert. etiam *Alexand. in l. si sponsus, §. si vxor, ff. isto titul. in apostollu.* reputans hoc valde not. & *Andreas Siculus in l. si dormio, in princip. ff. de verbor. obligat. Antonius Cersetus in suis singularibus, in parte, donatio, singulari incipiente, vxor donauit marito. & Censetum in suis tractat. de dote, l. par. quæst. 79. & Bartholomæus Socinus consilio 123. in princip. incipit, supra scriptum. & Felin. in capit. tertio loco, de presump. Sentit idem Bald. in l. cum in te, in princip. 1. Cde donat. ante nupt. intellige quando præcellerunt sponsalia: alias per solam traductionem ad domum viri non præcedentibus sponsalibus, non videntur sponsalia contrahi: vt dicit text. not. in l. quæstum, ff. de sponsal. & in cap. ex parte supra de reuocant. spet. quia licet mulier consenserit ductioni, non tamen idè consensit nuptiis contrahendis: & consentire potest, vt concubina, ita dicit gloss. in d.l. quæstum. Traductam autem intelligo sponsam, non solum quando sponsus eam ad domum suam traduxit: verum etiam, quando sponsus transiit ad commodandum cum sponsa in demo ipsius sponsæ: quoniam utroque casu sponsa dicitur traduci, non traducere: vt notatur in prælegatis iuribus. In cuius signum cauere solent sponsæ, ne mariti limen pedibus attingant, sed translatæ introeant: vt declarent, non sua sponte, sed de quodammodo vi coactas, solum pudorem amittere. Qua ex te apud pueros illos, cum certis diebus, tum vero Calendis omni die religio fuit: eò quod eis vis quodammodo fieri videretur: quod tunc piaculum fuerat: vt latius prosequitur *Franciscus Barbarus in suo eleganti libello, de re vxoria, lib. 1. capit. 8. Vnde Gorgon illa superba mulier, merito vituperari potest, quæ an ad virum proficisceretur interrogata: Non equidem, inquit, sed ad me vir, cum vxor penè sit famula viri, vt***

et hac imago 33. qu. 5. & sibi debeat seruire, & obsequi: vt in præcedentibus dictum est. & Confirmari potest opinio tali ratione, quando vxor non est traducta, non videtur inter sponsores tanta domesticitas, nec tantus amor, nec per consequens eadem ratio prohibitionis, sicut quando vxor iam fuit traducta, idè merito talis donatio bene valebit, ita dicit Io. de Imol. d. §. Lucius.

¶ Ad quod bene facit, quod voluit *Franciscus de Aret. in l. si dormio, 3. col. ff. de verb. obl.* vbi dicit, quod t sicut confessio facta per maritum ante matrimonium de dote recepta, non præsumitur facta animo donandi: vt singulariter concludit Ioan. And. in addit. ad Specul. isto titul. in rubric. Bald. in l. penult. §. mulier, ff. solut. mat. Sic etiam, & alibi non legi. Et ratio huius est secundum eum: quia ante matrimonium consummatum non præsumitur esse tantus affectus inter eos: quia non est inter eos tanta domesticitas, sicut post. Nam constante matrimonio sæpe vir blanditiis mulieris sescitum vt l. si. c. si quis aliquem test. probi. vnde disparitas affectionis facit, quod non ita de facili præsumatur donatio ante matrimonium consummatum, sicut post. Ita ergo videtur dicendum in casu nostro, vt valeat donatio inter sponsores de presenti ante copulam. Subdit tamen *Ioan. de Imola in dicto §.* quod hoc dictum Azonis non possit praticari in partibus Lombardie, vbi vir post desponsationem conuersatur in demo vxoris, habendo secum copulam, antequam traducatur, & facit festum nuptiarum. Idem vt auditur sit apud Cantabros, & VVandalos. **¶** Sed meo iudicio nullibi hoc dictum praticari potest: tum quia contrarium tenetur plerique, vt *Cyn. & Bald. in d.l. cum in te, & Bald. in l. cum desponsæ, cod. tit. vt reuert. Alexand. consil. 143. pen. colum. vers. item respondes, 4. vol. Salycet. in d.l. pen. Bartholomæus Socinus consil. 123. colum. 2. vers. sed ibi non obstantibus, qui pulchre loquitur, videas rogo: Tum quia, vt mihi videtur, non potest iniè sustineri, cum sit contra casum expressum, cui nullatenus responderi potest, in l. penult. ff. isto titul. qui dicit donationem inter coniuges non valere, nisi ante matrimonium contractum facta sit. quod de consensu intelligitur, quem text. sic allegauit & inducit gloss. in l. 3. ff. isto titul. in ver. concubina, & Bald. in l. unica, in p. c. de vscapion. pro date, & ipsemet Io. de Imol. in l. Mentia in p. princip. ff. solut. mat. reuert. & sequitur *Alexand. in d.l. si solet, in final. ibi verbum & Franciscus de Aretio in d.l. si dormio, in fin. ff. de verbor. oblig.* **¶** Ad idem est bonus text. in dicta gloss. in vers. concubina in l. 3. ff. isto titul. vbi dicitur, quod t matrimonium dicitur, & maritus & vxor dicuntur, contractis duntaxat sponsalibus, per verba de presenti, licet non interveniat carnalis copula. & sic concludit ibi gloss. quod sicut prohibetur donatio*

inter coniuges, constante matrimonio, seu inter
 virum & uxorem: ita & matrimonio non con-
 summato, ex quo intervenit consensus de præ-
 senti. Et quamvis ibi glo. dixerit hoc procedere
 de iure canonico: tamen dico idem de iure ci-
 vili: ut probatur in *authenticis de nuptijs*, §. *nupt.* & ibi
bona gloss. collat. 4. Ad validitatem enim matri-
 monij, nec de iure canonico, nec civili, est ne-
 cessaria ductio ad domum, nec ꝑ copula carna-
 lis: ut voluit gloss. in d. l. *cum te*, C. de donat. ante
 nup. est tex. in l. *mulierem*, & l. *denique*, ff. de ritu nup.
 & in l. *nuptias*, ff. de reg. iur. Nam & vxor quan-
 doque ducit virum, ut l. *si ignorans*, ff. sol. ma. Sol-
 us enim consensus est, qui facit matrimonium:
 ut ca. 1. & cap. cum locum, supra de sponsa & c. si. de
 sponsa duor. & c. *sufficit*, & c. cum initiat, cum multis
 sequentibus 27. q. 2. & c. *unico de voto* lib. 6. Vnde ad
 * 1. matrimonij non est necessaria ductio ad
 domum sponsum, etiam de iure civili: ut supra di-
 xi, & tenet gloss. apud Legistas singularis in l. *cui*
 fuerit, ff. de condi. & demonst. vbi est bonus textus
 adde bonam glo. in §. *pe. Infit de excusa. 28. in ver.*
maritum, in §. & ibi not. Angel. in princip. qui vult,
 quod statutum in vxore, habere locum in spon-
 sa, & e contra. ¶ Ex his inferitur, quod titulus,
 vnde vir & vxor. habet locum non solum in
 vxore traducta, & cognita, sed etiam in sponsa
 de presenti: ita tenet Bald. ibi bene aduertatur, in
 l. certum §. 10. ver. *sequitur videtur de bono. pos. vnde vir*
 & vxor, & l. 1. C. vnde vir & vxor. quem simplici-
 ter refert & sequitur Lnd. Bononius in tractatu de
 successione ab intestato, in suis additionibus ad Ma-
 thesianum, charta 3. ante finem, 2. colum. Idem
 latius firmat Nicolaus de Vbal. in suo tractatu de
 successione ab inte. 4. parte in princip. qui dicit, se sic
 consuluisse in contingentia facti, de quo sta-
 tim fubiicimus. ¶ Et hinc est, quod dispositio
 authent. *præterea*, C. vnde vir & vxor. qui loquitur
 in vxore, ut constante matrimonio sine dote
 vxor inops succedat marito locupleti præce-
 denti, secundum formam ibi traditam: habet
 etiam locum in sponsa de presenti nondum
 traducta, vel cognita. ita tenuit solus Francisc.
 de Popo. in repetit. d. *auth. præterea*, 2. col. motus ex
 aliquibus fundamentis, de quibus supra, & per
 cap. *coniux*, 27. quest. 2. vbi coniux vocatur etiam
 ea, quæ concubitu cognita non est. tene menti
 illud dictum, quia est nouum. & vide Bart. in l.
 C 6. *nihil* ff. re. amot. ¶ Hinc etiam, quod sicut ꝑ
 mater filiorum, mortuo patre, quæ transiit ad
 secundas nuptias, non potest, esse tutrix eo-
 rum: ut l. *omnem*, C. ad Testam. & in l. 2. cum au-
 thentic. *ibi posita*, C. quando mu. tut. off. su. po. & c.
 A * ex parte, M. supra appel. sic quando a * contraxit
 sponsalia de presenti. Mirabile dictum est
 Specul. tit. de tutore §. *nunc dicendum* §. *colam. ver.*
 item excipitur, refert & sequitur Bart. in l. *si quis*
 sub conditione, ff. de testam. aut. §. *col. ver. quæro an*
 statim, & l. *domus*, singulari 212. incipiente, tu ha-
 bes, Bald. §. *no. autem* 9. *colam. ver.* & per hoc, Infit.
 de Attili. tutor. idem tenet Lucas de Penna in l. fin.
 sol. 1. C. de incolis lib. 10.

¶ Hinc est etiam, quod licet matrimonium
 per ꝑ verba de presenti contractum, non fuerit
 copula carnali consummatum: & nihilominus
 vacant beneficia, quæ quis habet, ut voluit
 domini de Rota. in *decisionibus novis*, 26. incipit, si
 impetratur beneficium. quæ hodie reperitur sub
 titulo de clericis coniugatis 6 *

¶ Hinc est etiam, quod si ꝑ legatum fiat mu-
 lieri pro dote, vel in tempus nuptiarum: si qui-
 dem fiat maior, intelligendum est de die festi-
 uitatis nuptiarum: ut l. *sanctum*, C. de nup. & in-
 tellige festiuitatem nuptiarum, quando matri-
 monium contrahitur per verba de presenti,
 posito quod ad domum viri non sit traducta:
 ut l. *cum fuerit*, & ibi not. ff. de condi. & demon-
 strat. ita notabiliter dicit Bart. in l. Titio centum §.
 si. col. si. ff. eo. tit. quod tene menti.

¶ Hinc est etiam, quod si dicat statutum,
 vel factum est pactum inter coniuges, quod vx-
 ore præmorta sine liberis, maritus lucretur
 dimidiam dotis: si præmoriatur sponsa de præ-
 senti dotata, ante ductionem ad domum, &
 carnis copulam: sponsus seu maritus lucretur
 dimidiam dotis: ita sentit Bart. in l. *nihil* ff. rerum
 amot. arg. illius text. & in l. 1. in princ. C. vnde vir &
 vxor. & ibi etiam Bal. Pau. Lnd. Salyc. Iason 1. col.
 ver. 2. ista regula, vbi firmant legem illam, quæ
 loquitur in vxore, habere locum etiam in spon-
 sa de presenti: secus dicunt in sponsa de futu-
 ro: quæ licet aliàs habeat privilegia competen-
 tia vxori: ut est text. notab. in l. 2. §. si. cum l. *seqq.*
 & in princip. l. *sequentis*, ff. de priuileg. credi. tamen
 non habet privilegium succedendi sponso ab
 intestato, quia nondum est perfecta aliqua affi-
 nitas: ut l. *quod seruu*, ff. de conditio. ob causam.
 hanc partem expressius tenet Bald. in leg. *sanctum*,
 C. de nuptijs, & in l. Deo nobis, C. de episcop. &
 cler. 3. *colam. versiculo*, sed iuxta hoc pone. & ibi Ra-
 phael Fulg. & latius Paul. de Castro ibidem, & in
 l. si ante nuptias, & in l. si marito, §. 1. ff. solut. ma-
 trimon. & in l. si donaturus, §. si quis indebitam, ff.
 de conditio. caus. dat. & latius consilio 123. incipit,
 super primo questio. Idem tenet Raphael Caman.
 in d. l. *nihil*, & in d. l. si ante nuptias, Angel. in lege
 1. C. de nup. lucra. descript. Anchor. in repetitione cap.
 1. supra de constitut. charta 41. in 14. qu. principali,
 versiculo, quæro de questione quæ mihi occurrit de
 facto. Hoc idem firmat multis fundamentis
 Angel. de Arezio in §. fuerat ante Infitur. de actio.
 charta 17. versiculo, quæro de questione quotidiana.
 Et subdit, quod hæc opinio seruatur in præci-
 ua: maxime si iam maritus ante mortem vxor-
 is coeperat sustinere onera matrimonij in ve-
 stibus, & alijs: ut docet experientia. Dicit etiam,
 quod quamvis ista expensa & damnum mari-
 ti non sit tantum, quantum esset lucrum dotis:
 tamen integram medietatem dotis debet
 lucrari, & haberet, prout statutum disponit,
 argumen. legis, creditor. §. inter maritum, ff. man-
 dat. qui est bonus textus. Sicur e contra potest
 contingere, quod dotis fructus, vel forte tota dos
 non

non sufficeret ad onera matrimonij inchoandi, siue iam inchoati, & copulâ carnali consummati. Nam vt videmus quotidie, antè quàm sponsus traducat sponfam, & in ipsa traductione facit magnas expensas, & ferè expendit totam dotem in vestibus, ornamentis, & in conuiuio, & in musicalibus, & similibus. Et si postea vellet illa ornamenta, & vestes vendere, non reperiret dimidiam eius quod expendit, & tamen nihilominus maritus teneretur sustinere onera matrimonij: vt l. pro oneribus, C. de iure dot. & c. salubriter infra, de vsuri. Vnde ista quodammodo dependent à fortuna, & maritus in effectu videtur misisse istum casum, sicut quemcumque alium, vt l. in vendendo, & l. finali, ff. de alien. empt. habebit ergo maritus hoc casu dimidiam dotis sponse de presenti, etiam nondum traductæ ad domum, nec carnaliter cognitz. Hanc etiam partem, vt dixi, tenet Fulg. in dicta l. Deo nobis, C. de episcopis & clericis. dicens se ita aliis consuluisset, cum pluribus doctores. Istam etiam sequitur Campanus in suo tractatu de dote, s. parte, quest. 13. per plura fundamenta, quæ videas per te, & dicit, quod illa seruaretur in practica. idem tenet Nulandus de vbi tractat de successibus ab intestato. 4. parte, in fi. ¶ Et hanc teneas, quamuis contrarium teneat Petrus de Ferris in sua practica, in forma libelli, quo vxor agit ad dotem, in parte, vxor quendam, in 2. colum. dicens, quod ꝑ promissio, vel dotis datio, videtur facta sub conditione, si ipsa sponsa virgo ducatur ad domum viri: prout fieri solitum est ab omnibus, argum. l. stipulationem, ff. de iure do. & l. non enim, l. promittendo, in princip. ff. de. Vnde cum delecta & non impleta fuerit conditio, debet cessare ipsius dotis lucrum, & acquisitio: & hanc partem videtur consuetudo inclinasse, secundum eum. Idem latius firmat Abbas in c. ex publico, in princip. supra, de conuersione coniugatorum, per illum text. dicens se sic consuluisset. & est suum consilium primum, primo velu. & in c. tertio loco, de presump. qui latè & pulchrè loquitur. ¶ Idem tenet Salys. in d. l. cum in te. C. de donat. ante nup. per rationes satis exquisitas: quibus respondere potius esset laboriosum, quàm subtile: sunt enim rationes sue, vt inquit Pan. de Castro, vbi supra, satis frivole, si bene inspiciantur, cum vadant per grammaticales expositiones vocabulorum: dicendo, quod vxor dicitur, quasi in vsu viri, & maritus dicitur quasi maris ritus, &c. quæ verba penes legistas debent esse derisoria: quia statutum & statuentes non considerant tales expositiones, quæ paucis notæ sunt: sed potius communem vsum loquendi, secundum quem vxor & maritus dicuntur statim, quod ꝑ matrimonium est contractum per verba de presenti: vt in iuribus supra allegatis. ¶ Quæstio namque vocabulorum, & pertinacibus est relinquenda, vt dicit gloss. in rubrica, ff. solut. mat. & in l. 2. in verbo, vocabula, C. de consp. pec. & Innoc. in c. quia verisimile, in fin. de presump. Ad esse ergo matrimo-

nij, & ad verificationem statuti, non est necessarium, quod vxor seu sponsa traducatur ad domum viri, nec ab eo carnaliter cognoscatur. ¶ Quinimo, quod plus est, dato quod statutum requireret ductionem vxoris, & copulam carnalem: vt puta, quia statutum diceret, in matrimonio copulato, &c. adhuc sufficeret matrimonium contractum per verba de presenti, si per sponfam stetit, quominus duceretur: vt voluit Bald. in l. non sine, C. de bonis qua liberis. ad quod bene facit l. in executione, in fine, ff. de verb. oblig. & in l. si rem. ff. de prescript. ver. s. fi. & l. iure civili, ff. de prescript. verb. secundum Paulum vbi supra. ¶ Contrarium tamen sentit Bald. in cap. capellanus, in fine, supra, de feris, dicens, quod fuit quæstio de facto, quod vir debebat lucrari dotem, si vxor præmoreretur matrimonio copulato. dicit ipse, quod matrimonium copulatum dicitur, quando est consummatum per carnalem copulam, non antè. Alias frustra de copula statutum fecisset mentionem, vt C. de nupt. sancimus: secundum eum. quia matrimonium per consensum initiatum, & per copulam perficitur, secundum Bald. in c. ex transmissa, in fi. supra de rescript. spol. & in c. pen. supra de probat. de quo latius dicitur paulo supra, s. operatur alium & secundum effectum, sed idem Bald. consp. 277. in secunda parte incipit, consuetudo, nititur concordare opiniones dicens, quod si per sponfam stetit, quominus duceretur, vel per casum fortuitum sine culpa viri, vt puta, quia mulier præmoriatur: tunc vir debet lucrari, & sic procedat prima opinio. secus si per maritum, vel eius culpa: vt ibi latius per eum. Idem fuit de mente Salys. in d. l. cum te, in fi. dicens, quod si mulier ducta esset ad domum, vt viro coniungeretur: si ante coniunctionem decessit, tunc vir lucrabitur partem dotis debitam à statuto, quia pro ꝑ coniuncta & copulata habetur, quæ de proximo copulanda erat, arg. l. pe. ff. de mil. test. & Insuper de donat. s. fi. & quia cessat potissimè ratio tenentium contrariam partem, secundum eum: ad quod faciunt multa, quæ supra adduxi in alio proposito, co. 194. s. imo fortius. ¶ Postquam ista scripsi, reperi dominum Felinum hunc articulum examinasse ultra omnes in rubrica supra de sponalibus, colum. 2. ver. ex prædictis inferitur, quem hæcenus non videram, testis est mihi Deus: & ex his quæ ipse cum alauit, & ego hic retuli, haberi potest hie veritas huius articuli. ¶ Adde, quod sponsus debet traducere sponfam ad domum suam, non autem debet expectare, quod traducatur ab ea: vt leg. pen. s. virgini, ff. illo ritu. quem text. ad hoc allegat Bald. in c. iuravit, pen. col. supra de probat. & est ratio secundum eum, ꝑ quia magis dignum trahit ad se minus dignum, aliquando tamen vxor traducitur ad domum suæ domicilij suum: vt dicit Bald. in l. fi. in princip. C. si à non compe. iur. quo casu dicitur inspicendum consuetudinem domicilij mulietis, vbi est celebratus cõtractus dotis, & est magna

- magna limitatio ad l. exigere dotem, ff. de iudic. & hoc idem disponit hodie l. regni 4. partit. tit. 11. l. 24. quam bene notabis. Et secundum eam pluries vidi iudicari in cancellaria, de quo ultra omnes vide Andream Siculam in consi. 4. 1. parte, Alex. consi. 100. 1. volumine per doctores nostros, in ca. 1.
- 33 *supra de sponsa.* Aut tamen valissimè cognoscens sponsam domini, perdat feudum, sicut quando cognovit uxorem: vide Alvarotum in cap. 1. quib. mod. feudum amittit. & Iacobinum de sancto Georgio in tractatu feudorum, fol. 32. col. 3. ver. quid in sponsa.
- 14 vbi videre poteris. Adde prædictis, quod tunc dicitur non solum illa, quæ ducta est: sed et illa, quæ ad ducendum est parata, 27. quæst. 2. §. incta, & ibi no. de quo videas Luc. de Penna, in l. huius solus co. 1. C. qui militarem non possit. 12. Adde etiam, quod tunc intervenit copula, si non interuenit, quia maritus erat senex, vel pupillulicet: *lasi*, illum referat simpliciter.

ADDITIONES.

- A * *¶* Adde hoc extendendum singula, quod imò tutelam perdat, etiam si matrimonium sit nullum, ita tenet Baldus in c. ex parte, M. de appellat. col. 3. vers. quero si mater, quod refert sequendo *lasi* in l. vbi pat. col. pen. vers. 2. ad idem, C. de transactio. & vid. Bald. vbi *supra* declarante hoc procedere, quando intervenit copula, si non interuenit, quia maritus erat senex, vel pupillulicet: *lasi*, illum referat simpliciter.
- B * *¶* Adde, hoc procedit etiam, si sponsa non dum cognita, religionem ingrediat, quia non per hoc recuperat beneficia, tenent Archid. & Domin. in c. placuit 32. dist. Item adde, etiam si tale matrimonium esset nullum, puta cum consanguinea, aut aliis nota. Ioann. And. in c. Ioannes, de clerici. conu. & refert *lasi* illud sequendo in l. vbi pactum, C. de transac. per col. ver. 1. facit, refert Indovic. Rom. huic opinioni assentiri in consil. 1283. incip. dubitatur primo in 8. colum.
- A * *¶* Adde, quod eandem doctrinam dicit singula: *lasi* in l. cunctos populos in l. l. C. de sum. Tri. vers. 1. limita. vbi tamen dicit, quod contra de directo tenet ipsomet Baldus in l. cum quedam puella, ff. de intr. am. in eandem doctrinam refert, & sequitur, & commendat *lasi* in d. *Launici* populos, consi. 16. in 2. lectura. & etiam dicit solennem Felin. in ca. 1. per. co. de sponsa. ver. 3. limita. vbi etiam nota. modifficatur, videlicet quod intelligatur, dummodo appareat, quod maritus intendit ibi perpetuo velle habitare, quod est not.

IOAN. BERNAR.

- A * *¶* Si autem non fuerit traducta.] Adde Ant. Gomez l. 53. Taurini num. 66. vers. octauum cit. & Did. de Segura in l. 1. §. si vir uxori, num. 13. Castell. Cott. in memorabil. vers. donationes inter virum & uxorem. & nunquid appellatione uxoris comprehendatur sponsa de presenti nondum cognita, vel traducta, & vnde dicatur vxor, & quid differant inter se, maritus, sponsus, vxor, spon-

sa, sponsalia & nuptiæ, vide per Fannicum de lucro dotis, gloss. 2. per totam, vbi facit multis citatis prosequitur questionem de quibus author in isto §. meminit, & vide Corras. l. qui liberos de ritu nuptiarum, nu. 17. cum precedentibus, & Ioann. Brunell. de sponsalibus consil. 1. num. 22. cum preced. & sequent. & quæ ex nostris tradit. Auendum respons. 10. quorum scriptis latè traditur nunquid appellatione uxoris comprehendatur sponsa. ultra quos vide Tiraquell. in l. 2. omnibialibus in lege 13. per tot. & Duenas, reg. 221. ampliat. 1.

¶ Sicutiam quando esset contractum matrimonium per verba de presenti.] Vide Couar. lib. 1. resol. cap. 7. num. 6. ver. quod si confessio dotis recepta. & adiungito quæ dixi sup. §. 51. nu. 4. circa vim huius confessionis maritalis.

¶ Quodficat mater filiorum.] Vide Bal. in l. omnem nu. 10. C. ad Tertull. Cifuent. l. 6. Taur. nu. 3. & pulchre Cou. de sponsa p. 2. c. 3. nu. 6. §. 9. & Socinum Iuniorum, in consi. 8. num. 4. vol. 1. Roman. singul. 222. Matth. Afflict. decis. 557. nu. 4. Boerium decis. 267. & Iuriss. Bal. in c. ex parte in de appellat. num. 20.

¶ Nihilominus vacat beneficia.] Vide totam decis. 1. de clerici. conu. in nouis, & Iuriss. de sponsal. decis. 1. in antiquis, & Staphil. de literis grat. fol. 73. & ex nostris Couar. de sponsal. 2. parte c. 6. §. 3. num. 4. & Minchas. de succes. progres. par. 1. lib. 3. §. 22. nu. 45. & circa amplificationem quam episcopus Bernard. hic facit ex *lasi* in l. vbi pactum, C. de transactio. vt conclusio autoris nostri procedat etiam si matrimonium nullius contractum sit, ac tum etiam quod si contrahatur cum impubere, & an ipso iure, vel per sententiam iudicis beneficia his casibus vacent, vide pluribus allegatis per eisdem Couar. & Minchas. vbi *supra*, per quos diligenter diuersæ nostrorum opiniones referuntur & explicantur.

¶ Si dicat statutum.] Vide Corras. l. qui liberos de ritu nuptiarum, nu. 5. cum pluribus sequent. & Brunell. de sponsal. consil. 1. nu. 23. & omnium latissime Fannicum de lucro dotis glo. 2. vbi per multas colūnas, exemplis & autoribus multis prosequitur hanc conclusionem, & ante eum lege Felin. 2. tertio loco de presumpcio, num. 1. & 2.

¶ Inspiciendam consuetudinem domicilij mulieris.] Adde secundum Bernard. hic *lasi* in l. cunctos populos, C. de sum. Tri. & Felinum c. 1. pen. ca. de sponsal. ver. aceto limita: ultra quos vide tu multos allegantem, multaque dicentem Fannicum de lucro dotis gloss. 9. num. 1. item sequent. per totam fere glossam. & ex nostris circa istam conclusionem, & explicationem text. l. 24. tit. 11. par. 4. quæ hic allegatur. vide autorem infra §. 60. ad fin. & Gregor. gloss. f. in dist. l. 24. & Roderic. Suarez l. 1. tit. 1. [de las ganancias.] libro 3. Fori. vers. cul. sexto limita. & Sumanca de heretic. cap. 9. num. 94. & Anton. Gomez lege 50. Tauri, numero 75. Villalobos versicul. domicilij, num. 98. Couarruina de sponsal. parte secunda cap. 7. in princip. num. 8.

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio facta sponſe, quæ nondum eſt viri potens, an valeat.
2. Donatio facta sponſe de futuro valeat.
3. Virginitatem minorem duodecim annis corrumpens, non debet pœna mortis puniri, sed deportari debet: secus in virgine matura.
4. Legatum factum mulieri, quando nupserit, non debet ei antiquam viri potens esse capere, licet prius nupserit.
5. Alium aditum sunt in patiente bene disposito.
6. Donatio facta in locum donationis anteriori, an valeat.

S. LVI. ET redeundo ad illud, super quo principalis nostra dirigebatur intentio, scilicet ad donationem factam inter sponſos de presenti: licet regulariter non valeat, vt in superioribus dictam est: intellige, & nisi sponsa illa de presenti nondum esset viri potens: nam tunc bene valet donatio sibi facta à sponſo. Casus est singularis in lege pen. ff. iſto titul. ratio potest esse, quia ex quo ipsa non est viri potens, & sic est impubes: verba de presenti protenta inter eos, quamuis matrimonium contrahere intenderent, iuris fictione seu interpretatione fuerunt sponsalia de futuro: vt in cap. vnic. de desponsat. impube. §. 1. 6. † Donatio autem facta sponſe de futuro valet: vt lege, inter eos, & lege, cum hic statuit, §. si quis sponsam, ff. eod. cum alijs pluribus, de quibus supra in principio. & sic non est mirandum, quod valeat donatio, quam facit sponſus de presenti, sponſa de presenti, quæ nondum erat viri potens: cum in veritate non possit dici sponsa de presenti, sed potius de futuro. Facit ad prædicta, quod in simili dixit Guiljelmus, quem refert Bald. in l. si quis non dicam rapere, in fine C. de episcopis & clericis, quod si quis † deſlorauit quandam mulierem minorem duodecim annis, non debet sibi imponi pœna mortis: sed debet deportari. Quia aliud est de virgine matura, quæ perdit virginitatem, quæ nunquam potest reſtaurari: nam est confirmatum delictum ab agente in passam. Aliud est in pupilla, quæ non potest virginitatem perdere: vnde minor pœna imponitur, quia respectu passæ illud maleficium est magis attentatum, quam perfectum & consummatum. & dicit, quod est casus in l. si quis aliquid, §. qui nondum viri potentes, ff. de pœnis, & in l. si vxor, §. si minor, ff. de adulter. Ad idem facit l. si stuprum, §. si ff. de iniurijs, & in l. si seruus seruam, §. si olivam immaturam, ff. ad legem Aquiliam. vbi si quis stuprauit virginem nondum viri potentem, non tenetur actione iniuriarum: vt d. §. si. quia virginitas potest reſtaurari secundum doctores. idem de eo, qui olivam immaturam decerpserit: vt d. §. si olivæ, de cuius intellectu vide ibi doctores & Abb. in c. nouis, de iudi. col. 11. versic. 3. oppono Titium

Et ad idem l. pen. ff. quando dies legat. vbi † legatum factum mulieri, quando nupserit, si ea minor, quam viri potens nupserit, non ante et legatum debebitur, quam viri potens esse coeperit: quia non potest videri nupta, quæ virum pati non potest. Ex istis inferitur, quod licet per leges Tauri, de quibus supra, filiusfamilias vel filia, per contractum matrimonij, cum solennitate velationum, efficiantur sui iuris, debet intelligi, dum tamen sint apti ad copulam carnalem, alijs secus. Item potest inferri, quod tunc sponsalia de futuro, tranſeunt in matrimonium de presenti, quando mulier esset viri potens: non autem si non esset viri potens, & fuit de facto stuprata: vt sentiunt doctores, Abbas & alij in c. conturbatur, & in c. à nobis, de desponsat. impu. † actus enim actiuorum sunt in patiente bene disposito, vt inquit Philoſophus. & probatur in c. venerabilem, de electione. Ad idem facit, quod voluerunt la. de Rau. & Pe. in l. non sua, C. de bo. quæ libe. quos refert ibi Bald. 1. 1. vbi dicunt, quod ſtante ſtatuto, quod filia dotata debeat esse contenta dote, & non succedat cum fratribus, si pater assignauit, & exburſauit dotem pro filia nondum nubili, nec ad matrimonium apta, quæ contraxit matrimonium, sed iuris fictione sunt sponsalia de futuro, in c. vno, de desponsat. imp. lib. 6. nihilominus succedet cum fratribus cum agatur de odio sponſe. Ecce, quod femina nondum viri potens non iudicatur integra, & perfecta, vnde marito donatio sibi facta valet. † Idem dicas, si sponſus de presenti donaret sponſe de presenti aliquid in locum † donationis ab eo factæ ipsi sponſe, cum erat sponſa de futuro, quæ quidem donatio tunc non valuerat, quia forte donata fuit res aliena. Vnde donatio poſtea ſecuta loco primæ, licet facta fuerit poſt sponsalia de presenti, & sic conſtante matrimonio, bene valet: vt est text. multum ſingularis in lege, si donata res, §. 1. iſto tit. quem ad hoc modo extollit Ludovic. conſil. 146. in ſi. incipit, iſta quaſitio. & facit ſecundum eum text. in ratione ſui, in l. filia §. Titia, ff. de condiſt. & demon. Ratio huius potest esse, quamuis ipſe non dicat, quia ſicut valuiſſet donatio inter ſponſos de futuro, ſi res donata eſſet donatoris: vt d. l. inter eos, & l. cum hic ſtatuit, §. si quis ſponſam, ff. iſto tit. ſic etiam debet valere iſta donatio nunc facta, ſubrogata loco illius, quia debet ſapere eius naturam. vt ea. eccleſia ſancta Maria, vt ſupra lite pend. cum concor. † Idem ſi fiat donatio reciproca inter ſponſos de presenti: vt puta, quia alter alteri, & e conuerſo aliquod ornamentum donauit, vt quotidie ſit, quoniam tali caſu valida eſt donatio, etiam inter virum & vxorem: vt d. l. quod autem, §. ſi vir & vxor, ff. iſto titul. vbi eſt text. ſing. & tenent Pe. Cy. Bal. & alij in l. ſi pater puella, C. de inoffi. te. & ita dicit Ludovic. conſil. 146. 2. col. in princip. de quo latius dixi ſupra in 2. limitatione, §. 5.

ADDITIO.

A § Si quis detlorauit quandam minorem.] Vide *Ioan. Fabr. in §. item lex Italia inf. de publ. iudic. & Signorol. de homicid. conf. 2. 17. Carrer. practic. criminal. §. homicidij species*, num. 16. & *Fannuc. de iure dotis gloss. 2. n. 82. Baetius de dotibus §. 18. nu. 10. pleniusque Ant. Gomez. l. 82. Tauri, nu. 42. & Greg. glo. a. l. 1. n. 31. p. 7. & Matth. de Affili. in const. Neapolit. tit. de rap. & viol. num. 16. lib. 1.*

Doct. Ioan. Barahona.

SYMMÆRERV.

1. Matrimonium præcessisse presumitur per traditionem sponsæ ad domum.

2. Consensus signa sunt læta festiuitas.

3. Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium de præserti per traditionem uxoris ad domum.

4. Professio censetur nuptiarum, qui actibus præferuntur se ingerit.

§. LVII. SED quauis, quo ad validitatem matri-

1 Simonij, & quo ad prædicta, nihil operetur † traditio sponsæ de præserti ad domū sponsi, nec carnis copula: operatur tamen vnum effectum satis singularem: facit enim præsumi matrimonium præcessisse: vt probat text. & ibi no. *Bald. in d. l. cum in re. C. de don. ante nup. in finalibus verbis*, & hoc ideo secundum eum, quia communiter accidit, quod sponsa si ducitur ad domum sponsi, nisi prius contrahatur matrimonium: & valet arg. à communiter accidentibus: vt *Laqueu nates, C. de probat. & cap. 1. supra de cle. non resp.* Quinimo hoc ipso, quod sponsus de futuro traditit sponsam ad domum suam, transeunt sponsalia in matrimonium, etiam citra carnis copulā: vt notanter voluit *Ioan. And. in c. si. sup. de sponsal. Ant. in c. ex parte de resti. spol. per illum text. tenet Bald. in d. l. cum in re. faciunt not. per eum in l. De nobis. C. de ep. & cler. per Bar. & *Inol. in l. cum fuerit. ff. de conduct. Et dem. signa* † enim consensus sunt læta festiuitas, arg. ff. ad munici. l. si quis in fructu. & C. publica latitiae vel consuetum. l. vltima. lib. 12. §. Ad idem est bonus text. in l. mulierem. ff. de rit. nup. iuncta gloss. vbi per traditionem sponsæ ad domū sponsi, sponsa presumitur vxor.*

2 Quod tamen intelligit *Bald. ibi*, quando verba fuerunt dubia, vel non apparet an de præserti, vel de futuro sint prolata: nam tunc per traditionem declaratur, quod sint de præserti, hoc idem videtur fuisse de mente *Salyc. in d. l. cum in re. vbi dixit nota*. quod ex traditione in dubio, & sic vbi aliud non apparet, præsumitur præcessisse matrimonium per verba de præserti. §. Idem dicas tu, si verba erant clara & expresse de futuro: cum iuramento: vt puta, si aliquis iurauit accipere aliquam in vxorem, postea in continenti ducit eam ad domū: videntur ratificata sponsalia, & videtur eam in vxorem accipere. Itaque † per traditionem ad domum sponsalia de futuro transeunt in matrimonium de præserti, de hoc est text. sin-

gu. in *authent. quib. mo. na. eff. legi. §. quoniam col. 6.* & ibi no. *Ang. de quo meminit Præposit. Alexad. in c. in qui. in fi. supra de spon.* §. Hæc tamen intellige, quando traditio est facta cum sollemnitate, quæ solet adhiberi in traditione vxoris, vt notanter voluit solus *Abb. in d. ca. ex parte, pe. col. sup. de resti. spo. mortis arg. text.* & quod ibi no. in c. vidua. sup. de reg. vbi dicitur, quod nouitius, † qui sponte se ingerit actibus professorum, censetur professus: ita si sponsus de futuro sponte se ingerit actibus matorum, faciendū id quod soli mariti facere cōsueuerunt, scilicet traducere sponsam ad domum suam, cum sollemnitate, quæ solet adhiberi in traditione vxorum: meritō videtur ipsam vxorē ducere. secus si aliā sine sollemnitate.

§ Intelligo, quando sponsi sunt ætatis legitimæ, & nulla interuenit violentia, aliā secus, vt d. ex parte, de resti. spol. & in cap. ex literis, de despon. impub. §. Ex his inferitur, quod si dubitatur, an donatio inter coniuges facta sit ante matrimonium contractum, vel eo constante, attenditur traditio ad domum: & si de traditione constat, in dubio presumitur facta constante matri. & non valet: vt d. l. cum ante. & tenet *Hoffm. in summa. ti. de don. propter nup. §. si in fi. & Ioan. de Imo. in d. l. Menia. in fi. princip.* Adde prædictis, quod per traditionem mulieris ad domum viri, si ipsa post modicum tempus recessit, & ad domum suam rediit, non presumitur à viro carnaliter cognita, nec ratificatur matrimonium, cui mulier coactum, meticolosumque adhibuit consensum. per ea quæ habentur in c. ad id quod sup. de spon. ita notanter cōsoluit *Ancha. conf. 210. sequitur Alexand. conf. 99. in fi. 3. 20. lafon in l. si ob turpem. ff. de conduct. ob tur. cau. in fi. dixi latius in c. 1. de his quæ vi. metusue causa sunt, col. 3. in meis recollectis.*

ADDITIO.

§ Circa materiam huius §. vide *Alex. reg. 3. presumpt. 38. Brancell. de sponsal. conclus. 12. Fannucium de iure dotis gloss. 2. nu. 7. & 8. & Censur. de sponsal. par. 1. c. 4. §. 2. & quid in foro conscientie, vide per Dom. Soto super 4. dist. 27. q. 2. art. 4.*

Doct. Ioan. Barahona.

SYMMÆRERV.

1. Sponsam nondum traditam rapiens, an teneatur pena raptus.

2. Sponsa cum tradita est ad domum sponsi, statim est in eius potestate, & potest eam inuitam cogere.

3. Matrimonium consensu initiatur, & carnis copula consummatur.

4. Naturales & spurij tantum non faciunt rempublicam.

OPERATUR alium & secundū effectum §. LVIII. traditio: quia si sponsus rapit sponsam, postquam eam tradidit, non tenetur pena raptus: sicut cum rapit vxorem, in quam habet manus iniunctionem, quia tenetur libi reddere debitum: vt l. si cur. patrum, ff. de ope. liber. cum l. seq. Secus tamen est in eo, qui † rapit sponsam nondum

non dum traductam ad domum suam: vt l. vnic. C. de rap. vir. secundum Guil. ibi. quem refert & sequitur ibi Salys. 3. col. & Bald. in l. raptores, in fin. C. de episc. & cler. & 7. partit. tit. 20. l. fin. de quo tamen dicendum, vt not. in cap. cum causam infr. de rap. Idem voluit Bald. in cap. iuravit, pe. co. sup. de probat. vbi dicit, quod cum sponsa est traducta ad domum sponsi: statim est in eius plena potestate, & potest eam inuitam cognoscere. Secus si est in domo patris ipsius mulieris. vt d. l. vnic. C. de rap. vir. Idem dicit, si forte distant per aliquas dietas: nam dum est in itinere, non debet eam opprimere: quia quod est in via, non dum est in termino: vt d. l. cum inter. secundum eum. Ratio predictorum potest esse, quia
 3. matrimonium consensu inchoatur, & carnis copula consummatur. Vnde per consensum efficiuntur vir & mulier vnum & idem voluntate & consensu animis: sed per carnalem copulam sunt vna caro. Nec est matrimonium ex omnibus suis partibus perfectum, nisi intercedente copula, quae etiam est principium generationis, & honorabilis perpetuationis generis humani: sicut in animalibus nihil generatur, nisi per coniunctionem maris & feminae: vt l. 1. §. de de iulit. & iur. & not. in authent. de nupt. in prin. Vnde sine matrimonio res publica stare non possit: quia
 4. sponsi naturales tantum, & spiritus reipublicam non faciunt: vt ff. solat. matr. l. 1. & ff. de decu. l. generaliter. §. spiritus. ista sunt verba Bald. in d. l. ex transmissa. fin. col. de restit. spol. idem sentit in cap. de sup. de probatione. Ad hoc igitur, vt mulier sit in plena potestate viri, oportet quod sit ab eo carnaliter cognita, vt sup. dictum est. & sentit Bald. in l. non episc. C. de prob. Abb. in c. ex part. de restit. spo. l. Fab. in l. non sine. in final. verb. C. de bo. qua. lib. Vnde ante hanc copulam & traductionem non videntur communicanda lucra inter sponsos: vt infra dicemus.

ADDITIO.

¶ Circa questionem istius §. quia est articulus in praxi utilis, & quibusdam nostratum aliter & citius intellectus erga sponsum non modo de praesenti, verum etiam de futuro, qui ante copulam sponfam rapit. vide Hipp. de Marf. in l. 1. C. de rap. vir. numer. 90. & Matth. de Affili. in consil. Neapol. libr. 1. titul. de rap. & violent. monial. & Greg. gloss. 6. in l. 3. tit. 20. p. 7. quae hic allegatur. Ant. Com. l. 80. Taur. numer. 38. & 39. Couar. de spons. 1. part. cap. 7. §. 4. numer. 11. & nunquid pena legalis euitetur contracto matrimonio inter raptam & raptozem, vide Matth. de Affili. vbi super. & rursus tit. de rap. virgin. numer. 7. & Ang. de malef. vers. 1. che mi hai adulterato. in. 57. circa quod vide hodie conc. Trid. sess. 24. c. 6.

D. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERV M.

1. Legatarius possit aditam hereditatem non potest auctoritate propria rem legatam capere: alius perdit Palacios RAN.

ius, quod habet in re legata.

6. Rei uxoris quocunque titulo quae sit, non capiuntur propter delictum, seu condemnationem mariti.

OPERATUR alium & tertium effectum tra- §. LIX. ductio ad domum: quia licet sponsa de praesenti, sicut nec quilibet alius, cui res legata est a testatore, vel sponso, post aditam per hereditatem, non potest rem legatam propria auctoritate capere: alius perdit ius, quod habet in re legata. vt l. no dubium. C. de leg. l. vna. C. quorum le. & l. 1. cod. titul. ff. cum concor. Secus tamen est in vxore iam traducta, quia illa potest sine metu poenae rem sibi legatam a marito propria auctoritate capere. Itaque bonum consilium est vxori, quod sit velox in acquirenda possessione rei legatae. Ita not. dixit Bald. in d. l. 1. in fin. C. quorum leg. facit in simili, quod diximus de vxore traducta ad domum viri: quia eo mortuo, potest propria auctoritate absque aliqua licentia iudicis remanere in detentione domus, quā cum marito viuente inhabitat iure familiaritatis, tāquam vxor. & eam potest propria auctoritate pro dote sua possidere. ita notari vult Bald. in l. 1. pen. colum. de non nu. pec. & in l. pignori. C. de pign. act. & in l. cum ribi. C. qui po. in pign. habe. de quo exclamat Iason May. in §. item Seruiana 17. colum. Insistit de alio. & Bald. Nouellus in tracta. privilegiorum dotu. 6. privilegio, 13. limita. 2. colum. bene facit text. in l. si quis post hac de bon. damnat. vbi dicit, quod res uxoris ex quocunque titulo quaeritur, non capiuntur propter delictum, seu condemnationem matrisimo vxor sua propria auctoritate potest illas capere, ne capiuntur a fisco. & in hoc vltimo ille textus est fing. secundum And. Siculum in cap. ex literis sup. de pog. in princip. Idem est de artibus sibi a marito donatis, vt 9. partit. titul. 10. l. 8. istud operatur traductionem ad domum, vt praedixi.

ADDITIO.

¶ Remanere in detentione domus. Articulus hic est utilis & frequens in praxi, ad quem vide Ang. & Aug. ibid. de delictis, vers. Et cum bona publicamus. & Baptillam de san. Blas. de privileg.otal. centuria 2. numer. 9. & ex Hispanis, Gregor. gloss. f. in l. 9. titul. 2. part. 5. & autorem infra §. 66. numer. 25. & peregrin. vers. creditor in parte quero de vxori. & Antonium Gomez. in l. 51. Taur. numer. 48. Castill. l. 4. Taur. vers. & nota quod ac rursus in l. 77. n. 10. vbi etiam Arias. numer. 27. & obiter Suarez. in l. 8. tit. 1. de las herencias. libr. 3. For. ante quos videndus Angel. primus huius questionis autor ab alijs relictus in l. si quis post hac. C. de bon. damn. & quae dicunt Bart. Bald. & alij. in l. si filios ff. sol. matrim. & plures in hac questione allegatos vide per Hippol. de Marfil in l. vnic. C. de rap. vir. numer. 354. ver. adde etiam.

D. IOAN. BARAHONA.

N SYMMÆ

SVMME RERVVM

1. *Traductio uxoris ad domum, hoc operatur, quid quicquid acquirit vxor, presumitur acquisisse de bonis mariti.*
2. *Prelatus in dubio presumitur acquisisse intuitu prelature.*
3. *Concubina in domo amasij retenta, presumitur acquisisse de bonis amasij.*
4. *Vasallus adulteram uxorem domini privatur feudo.*
5. *Vxor repellitur a testimonio pro marito, & etiam concubina pro amasio.*
6. *Vxores duas viventes habens, est infamis.*
7. *Concubinas duas retinens est infamis.*
8. *Emphyteusm accipere potest maritus pro se, & vxore suavitatem amasij pro amasia, vel concubina, nisi sit emphyteusis ecclesie.*
9. *Vasallus inuolvens se cum concubina domini, perdit feudum.*
10. *Acquisita inter amasium & amasiam in domo retenta, an communentur inter eos.*
11. *Acquisita per uxorem, presumuntur de bonis mariti, quamvis probetur uxorem fuisse adulteram, & m. 14. & 15.*
12. *Natus in domo ex vxore presumitur filius mariti.*
13. *Natus ex concubina in domo retenta, presumitur filius concubinarum: licet concubina aliquando diuertisset.*
14. *Acquisita per uxorem post mortem mariti, an presumuntur quasita de bonis ipsius mariti.*
15. *Et quid de rebus quasitis per cler. cum ante adeptionem beneficii, vel poli.*
16. *Prelatus quicquid reperitur possidere post prelaturam, si non constet de titulis vel possessione antiquioribus, presumitur esse ecclesie, & nomine ecclesie possidere.*
17. *Et si si ante matrimonium aliquid acquisit, presumitur ex bonis materius acquisisse.*
18. *Vxor si constante matrimonio aliquid emat, & in instrumentis dicatur, quod de sua pecunia emit, vero presertim & assensu, illa confisio tacita per iudicabitur, ut pecunia non presumatur de bonis suis.*
19. *Et si qua in domo mariti, & uxoris simul habitantium reperiuntur, casus presumuntur.*

§. IX. OPERATUR ALIUM & QUARTUM EFFECTUM

A **O** traductio: quia postquam vxor est traducta, quicquid acquirit, presumitur acquisisse de bonis mariti, ut euitetur suspicio turpis questus. ut loqe, Quintus ff. isto titul. & l. etiam. C. eod. & glossa in l. cui oporteat, in ver. ex cuius substantia. C. de bon. qua lib. Canoniste habemus glossa in ca. Constitutus in ver. communis supra de in integ. restit. & in cap. 2. infra isto titul. & in cap. Sint manifeste 12. quest. 1. & 3. part. titul. 14. l. 2. Sicut in simili dicimus in §. prelato, quod presumitur acquisisse in dubio, intuitu prelature. ut traditur in c. Inquirendum supra de peculio cler. de quo infra dicitur.

Idem dicimus in rege, qui in dubio videtur acquisisse intuitu suae dignitatis: ut est text. & ibi not. Dominicus in c. ad apostolicam §. sed ad hoc, in princ. de re iud. l. 6.

A Idem est in §. concubina retenta in domo amasij: quia quicquid acquirit, presumitur acquisisse de bonis amasij. * Istud est notab. dictum Bald. in l. 1. C. de natural. lib. arg. illius text. in d. l. cum oporteat 4. column. ver. sed queritur nun-

quid allegat ad hoc tex. in l. fin. ff. de alio & oblig. qui meo iudicio nihil probat. melius facit text. in litem legatus, §. parvis ff. de leg. 3. ubi equiparatur vxor & concubina, & non differunt nisi in dignitate, ut ibi dicitur. Sic ergo acquisita per uxorem presumuntur esse de bonis mariti: sic acquisita per concubinam de bonis amasij, ne plus operetur luxuria, quam castitas. & tene menti hoc dictum Bald. de quo meminit Andr. Sicul. in cap. 1. in princip. supr. de pecul. cleric. & alibi non legi. Facit ad hoc, quod in simili dicimus, quod licet vxor excludit fiscum a bonis viri, etiam si non ducta: ut in l. 1. C. unde vir & vxor. & in l. 2. ff. rerum amot. & l. Deo nobis, ver. & tantummodo, C. de episcopis & clericis, ita & legitima concubina excludit fiscum: ut not. gloss. in ver. legitima, in authentic. de triente & semi. §. consideremus, columna 3. quam commendat Platea in l. 1. 4. column. C. de bonis vacant. lib. 10. Et hinc est, quod sicut maritus potest defendere uxorem, & e contra: ut voluit Bald. in l. 1. 7. column. vers. tertio queritur, C. unde vi. sic amasius concubinam, & e converso, secundum eum. Hinc est etiam, quod sicut vasallus adulteram uxorem domini, privatur feudo: ut ca. 1. in princ. quib. mod. seu ami. sic si habuit accessum ad eius concubinam, secundum Bald. ibi 7. column. Hinc est etiam, quod sicut vxor repellitur a testimonio pro marito, tanquam eius domestica: ut dicit gloss. in l. si si quis, in principio ff. si quis cau. gloss. & Bartol. in l. 1. §. si vir, ff. ad Syllan. & in l. presenti, §. sane, C. de hi qui ad eccles. confug. & in l. C. de testib. & in l. quicunque, C. de re militat. lib. 12. & 4. quest. 3. §. item idonei. Bart. in l. qui testamento, §. 2. in fin. ff. de test. Bald. Angel. & Moderni, in l. si cum dotem, §. si maritus ff. sol. mar. doctores nostri in cap. in literis, sup. de testib. quamvis super hoc vacillet Specul. titul. de testi. §. 1. ver. sed de vxore. 6. * Sic etiam concubina dicitur domestica: ut l. Masurum in ver. in domo, ff. de ver. sig. ideò repellitur a testimonio, secundum Bal. & Angel. & Iason in d. l. sed & si quis, in princip. ff. si quis cau. & Bald. in d. l. 2. C. de testib. & in d. cap. in literis co. tit. Hinc est, quod licet habens duas vxores vivas, est infamis: ut l. 1. ff. de hi qui net. infam. & l. neminem, C. de incestu nupt. & traditur per Abb. in cap. 2. de sponsa duo. imò secundum legem regni est aleuosus, ut statuit rex Alfonso Segobia l. 7. & Henricus secundus Madrid, de l. 5. p. 1. 7. Sic etiam is, qui habet vnam uxorem & vnam concubinam: ut voluit notanter Bald. in d. l. neminem, & etiam dicta lex regni, quae dicit, quod si expulsa vxore, domi retinet concubinam, perdit medietatem bonorum suorum, & ultra hoc perdit quintam bonorum suorum, ut dicit alia lex regni, quam edidit rex Ioannes primus in Buruelca, era 1387. quam approbat Christianissimus rex & regina domini nostri Toleti, anno 1480 l. 7. incipit. [Muy honesta.] Imò si l. 5. tit. 19. duas §. habeat concubinas, est infamis: ut dicit lib. 5. gloss. not. in authent. quib. mo. natural. offic. sui, §. fin. collat. 7. & per hoc repellitur a testimonio, secundum Bald. in d. l. neminem. Ecce quomodo concu-

- concupina æquiparatur vxori. ¶ Et propterea
 8 sicut potest maritus † accipere emphyteolium
 pro se, & vxore sua: vt per *Specul. titul. de locato. §. nani aliqua*, sic etiam potest amafius
 pro se, & amafia, vel concubina: nisi sit emphy-
 teosis ecclesie, secundum Bald. in *authentica. si
 quas ruinas. 1. column. C. de sacrosanctis ecclesie argum.*
 I. si qua, C. de specia. libro 10. vbi dicitur, quod non
 licet in loco honesto in honestas collocare per-
 sonas. Et propterea idem de filiis bastardis: vt
 ibi per eum, & *Specul. in d. §. versicul. 67.* vbi Bald.
 hoc ampliat, etiam si sint legitimi. Idem tenet
 ille in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. &
 substit. sub condit. fac. & alij, de quibus per Laspen.
 col. intellige, nisi sint legitimi per subsequens
 C* matrimonium: * iuxta not. in cap. tanta qui filij
 sint legit. & ca. innotuit. supra de eccl. vbi vide Ab-
 bat. per col. & plures alios de quibus per Lac. in
 d. §. cum autem fin. col. Adde prædictis, quod de
 iure ciuili, sicut licitum est morari cum vxore,
 sic cum concubina: vt in concubinatu. ff. de concu-
 bitu Bald. in l. si ea conditio, C. de condit. insertu.
 Item sicut habens concubinatum cum vxore
 9 domini, perdit feudum, sic cum † concubina:
 vt late tradit *Franciscus Curtius in tractatu feudorum*
fol. 34. column. 2. & Jacobus de Aluacroti, in c. 1.
§. 1. quib. mod. feud. amit. & Jacob de sancto Georgio in
suo tractatu feudorum fol. 23. col. 2. & ibi quid de
 pedissequa ista faciunt ad dubium: an licet ac-
 quisita constante matrimonio inter maritum
 & vxorem, æqualiter diuidantur per legem
 huius regni, de qua infra dicemus, si inter con-
 cubinarios, de quo ibi dicam, dixi etiam in cō-
 mento illius legis. Est tamen differentia inter
 vxorem & concubinam: quia vxor comedit cū
 viro in eadem paropside, eamque honeste in-
 duit, & ad ecclesiam mittit, & in loco suo reci-
 pit illam, & ad mensam suam: sed quando tenet
 illam vt ancillam, non recipit eam, sed mittit eā
 adquam, & induit eam vilibus vestibus, & ha-
 bet locum separatum: declinat tamen ad eam,
 quando placet: & tunc concubina præsumi-
 tur. ita dicit *Houliens in c. illud §. fin. de præsumptio.*
 10 Ista faciunt ad questionem, an † acquisita inter
 amafium & amafiam, vel concubinam, in
 domo retentam, communicentur inter eos,
 tanquam inter virum & vxorem, de qua dice-
 mus infra, cum de societate & lucris inter ma-
 ritum & vxorem agemus. ¶ Ampliabis prædi-
 11 cta, vt † quæ sita per vxorem præsumantur de
 bonis mariti quamuis probetur vxorem fore
 adulteram. Nam & tunc potius præsumitur in
 bonam partem, quod acquisierit ex bonis ma-
 riti, non aliunde. ita singulariter voluit Bald. in
 d. l. cum oporteat 4. column. argum. text. in l. miles §.
 mulier ff. de adul. refert & sequitur *Andreas Sir.*
 in d. cap. 1. melius facit text. in d. l. miles, §. defuncto.
 12 vbi dicitur, quod † natus in domo ex vxore,
 præsumitur filius mariti: vt *Liquid semper ff. de in
 ius vocand. & l. si vicini scientibus, C. de nuptijs.* etiam
 C si probetur vxorem fuisse adulteram tempore
 conceptionis filij, ex quo illo tempore iacebat

Palacios Ruy.

cum marito, præsumitur potius filius mariti,
 quam adulteri: vt d. §. defuncto. quem textum ad
 hoc multum commendat Bald. in d. l. si vicini. C.
 de nuptijs, & in d. c. 1. 7. col. quibus mo. seu amittitur,
 & in rubrica, C. de probationibus fin. col. & in l. si ma-
 tre. C. de suis & legi. hered. & Abbas in cap. officij, de
 penit. & remiss. & in c. per tuas, in princip. supra de proba-
 13 D bat. qui idem dicit in † concubina, vt filius d. na-
 tus ex concubina retenta in domo, præsumitur
 filius concubinarij: vt ibi probatur. & ex gloss.
 expressa in cap. Michael sup. de filijs prof. quā mul-
 tum commendat Bald. in d. l. si vicini, & in l. si in
 ff. de hi qui sunt sui vel alieni in. Anch. consil. 211. Bal.
 & Abb. in d. c. per tuas, qui ampliat istud, etiam si
 concubina non semper cohabitasset viro, sed
 aliquando diuertisset, quamuis cum illo diu
 fuisset sterilis, dummodo interueniat tractatus,
 & nominatio filiationis per illum textum, se-
 cundum Abb. *Franciscum Aretinum, & Felin.* ibi,
 qui sic limitat text. in d. §. defuncto. & gloss. in d. c.
 Michael. istis concurrentibus, præsumitur filius
 amafii natus ex concubina in domo retenta,
 quamuis illo tempore cognosceretur ab alio:
 quia ex quo iacebat cum concubinario, potius
 præsumitur concubinarij, quam alterius. Istud
 tenes, quamuis contrarium dixerit Bal. & ma-
 le in d. c. 1. 7. col. qui mod. feud. amit. si feudorum. de
 quo per *Andr. Siculum in rubrica supra de probat. 9.*
 col. & in d. cap. per tuas. Ita ergo † dicamus in casu
 14 nostro, vt acquisita per vxorem, vel concubi-
 nam, præsumantur de bonis mariti, seu concu-
 binarij: & si vxor adulterum tunc temporis
 commisisset, vel concubina fornicatione: quod
 bene notabis. ¶ Amplia secundo prædicta, vt †
 15 procedant non solum constante matrimonio,
 verum etiam eo soluto, per mortem mariti, si
 breue tempus est quod maritus sit mortuus:
 arg. text. in l. si fundum ff. de fun. do. & in l. an confir-
 mando ff. de confir. tutor. Ita dicit not. *Solus Abbe. in*
d. l. etiam, C. de test. & sentit gloss. in d. l. Quintus. fa-
 cit in simili quod dico infr. §. 62. in vers. amplia
 secundo prædicta. dum dixi durate societatem
 inter maritum, & vxoris hæredem mortua v-
 xore: vt ibi videbis. Breue autem tempus intel-
 ligerem, infra annum luctus, vt durate eo quic-
 quid vxor acquirit, præsumatur de bonis mari-
 ti acquisisse, vt euitetur suspicio turpis quæ-
 stus, cum eadem castitas infra tempora luctus
 in muliere desideretur per legem, quæ deside-
 ratur constante matrimonio: vt in *authentica de res-
 sist. & ca. qua par in rubro & in negro. colla. 4.* ita di-
 cit singulariter *Angel. consil. 141. 1. column. incipit,*
in Dei nomine. super prima, &c. facit ad hoc quod
 dico, infr. §. 62. in vers. amplia secundo & §. 67.
 in princ. ¶ Intellige tamen & limita prædicta,
 nisi forte ex coniecturis appareat contrarium:
 vt puta, si filij erant diuites, & mater erat in op-
 16 præsumitur de bonis filiorum acquisisse, si ip-
 sa administrabat eorum bona. Si autem mater
 erat indultiosa, & filij pauperes, præsumetur
 potius ex indultia sua acquisisse. Si autem nō
 apparent istæ coniecturæ, tunc sufficit mari

N 2

posse.

possidenti, quod filij non probent emptum vel acquisitum ex pecunia eorum: vel si defunctus, Carbitrium tutela, & ff. de adm. tut. l. Titium & Menium, §. alter. & facit quod not. in simili in l. cum oporteat, in princ. C. de bonis qua liberis. Nam etsi non præsumatur pro matre, sufficit sibi quodd præsumatur contra matrem: quia cessantibus præsumptionibus ad alterum extremorū, sufficit re ipsa incertitudo, imo etiā si vir ageret, sufficit eius titulus: vt d. §. altero. & ideo dicitur matri non posse fieri controuersia per filios, nisi doceant vera esse quæ intentant. Nec obstat ff. de iur. i. r. r. quia ibi loquitur in quæstis constante matrimonio. Secus in acquisitis eo soluto: quia de vxore lex loquitur, non de vidua: & quia in vidua non est eadem ratio, cū ex operibus suis possit acquirere, quia non tenetur operari heredibus viri, nisi velit alimentum ab eis: vt l. si cui, ff. de oper. liber. ista sunt pulchra ver. Bart. consil. 431 incipiente, quadam vidua in 2. parte. ¶ Amplia tertio, etiam si vxor venderit aliqua bona, & maritus agat contra emptorem. Nam & tunc hæc præsumptio quodd acquisierit ex bonis mariti, operatur cōtra emptorem, sicut contra mulierem: quia nemo potest plus iuris transferre, &c. vt ff. de acquir. re do. l. tradito. & ff. de contrah. empt. l. alienatio. ita tenet Albe. post Pber. in d. l. etiam. ¶ Limita primò prædicta, vt acquisita per vxorem constante matrimonio præsumitur de bonis mariti, quādo ipsa tacet, vel forte mortua est, & est cōtentio inter virum, & vxoris hæres des. Secus tamē, si ipsa negaret fuisse acquisita constantis matrimonij tempore: nam tunc non præsumuntur tempore matrimonij quæsitā, nisi probetur, vt colligitur ex d. l. Quintus, in fin. in ratione ibi posita, in verbo, alius quæsitus. ita dicit Salys in d. l. Quintus. & in d. l. Letam. dicens hoc forte æquum & satis notandum. Mens eius est dicere, quodd cum tex. in d. l. lege, etiam solum dicat de quæsitis tempore matrimonij, quodd præsumuntur quæsitā de bonis viri, pater, quodd vir, vel eius hæres petens bona tanquam sua, fundat intentionem suam ex tempore: ex quo requiritur, quodd bona sint quæsitā post matrimonium. Ergo hanc posteritatem, & hoc tempus probare debet: vt l. matrem tuam, C. de probat. & l. 2. de peti. hered. & l. non solum, §. sed vt probari. & ibi late per Bartol. ff. de nou. oper. nun. & per gloss. in clem. fin. de reipos. ista faciunt ad dubium, quod habui in practica: maritus vxore defuncta quādo aliam superduxit, fecit inuentarium bonorum, quæ tunc temporis habebat, in quo inter cetera posuit mille ducatos, quos habebat, ne & potuit constare an illos lucratius fuerit constante primo matrimonio, an eo soluto. Dubitabatur quid iuris. Dixi, considerandum tempus quo vixit in viduitate, & qualitas personæ, & negotiorum, & bonorum, de quibus præsumi potest, quantum viduitatis tempore acquirere potuit, & illud erit suum proprium; aliud verò præsumitur acquisitum constante primo ma-

trimonio, quorū medieta debetur filiis prioris matrimonij, de duobus fructu, qui patri debetur in bonis filiorum, qui sunt in sua potestate. Ad cuius confirmationem facit quod in simili voluit Abbas post alios in capite tertio, in fin. supra, de penult clerici. vbi dicit, quodd quando dubitatur, vtum res quæsitæ per clericum, sint quæsitæ ante ademptionem beneficii vel post: ecclesia, quæ dicitur res esse quæsitæ post ademptionem beneficii, debet hoc probare. aliis præsumitur pro hærede clerici possidente: & de hoc dicit forte textum singularem cum gloss. scilicet si bene intelligatur, in cap. 1. 12. qu. 4. quodd dicit esse notidem tenet Lud. singulari 270 incipit, in habet. Cū autem prælati, quorum ad hoc, æquiparetur vxori: & not. in c. 1. supra, de penult cler. ergo illud, quodd dictum est de prælato, habebit locum in vxore possidente dicta bona, super quibus est contentio: & negante illa habuisse constante matrimonio: & per consequens idem esset dicendum in hærede vxoris, ea mortua, possidente ipsa bona, & negante matrem habuisse constante matrimonio: quia defensio quæ matri competebar, videtur ad eum transire: vt ff. de except. l. exceptiones. cum simili.

¶ Ad ista bene facit quod voluit Bald. post Nicol. de Mach. in authent. ex testamento 6. col. ver. vndecimum casum, C. de collat. vbi dicit, quodd quando filius possidet bona, quæ dicitur quæsisse ex bonis patris, tunc non est præsumptio pro patre, vel pro hære de patris agente: imò incumbit probatio actori. Idem ergo videtur dicendum in casu nostro in vxore, vel eius hærede, possidente res, super quibus agitur, vt præsumatur acquisisse ante matrimonium, nisi contrarium probetur.

¶ Nec videtur ob stare text. in d. l. leg. Quintus, & in d. l. etiam. quoniam illa iura loquuntur in his, quæ constar fuisse acquisita constante matrimonio: dubitatur tamen, an sint acquisita ex bonis mariti, vel aliunde: nam tunc præsumuntur acquisita de bonis mariti, vt euitetur delictum, id est, suspicio turpis quæsitus. Sed in casu nostro dubium est, an sint acquisita constante matrimonio, vel ante matrimonium. quo casu, licet in fauorem vxoris, vel eius hæredis possidentis dicta bona præsumamus, non propterea præsumemus delictum. & ita casus est diuersus. Vxor ergo, vel hæres eius possidens, etiam ex non iusta causa, absolendi sunt, a chore, id est, ipso marito vel eius hærede non probante quodd intenditur hoc est, quodd post matrimonium illæ res fuerint acquisitæ: vt l. fin. C. de rei vendit. & in l. i. de interdictu, §. commodum, & cap. vmo, in princip. supra, vt eccles. bene. sine iura. can. ¶ Sed quamuis hæc iura & æquitati consona videantur, contrarium tamen tenet Pber. de Bobio, in d. l. etiam. quem refert & sequitur ibi Albe. de quibus Salys. & alij nullam penitus faciunt mentionem. Dicunt enim ipsi, quodd si mulier dicat se habuisse

se ante matrimonium, & vir dicat quod post mulieri incumbit probatio, quia qui ante factum dicit, probare debet: vt l. *quoties*, C. de rei vend. maxime cum præsumptio sit pro viro: arg. text. & quod ibi not. in *authentic. licentiam*, C. de *episcop. & cleric.* vbi si dubitatur, utrum res quæ sita à prælato, fuerint quæ sita post ademptum beneficium, vel ante: in dubio est præsumendum pro ecclesia, quod fuerint acquisita post, & sic de bonis ecclesie. quod etiam tenuit *Innocent.* & alij, in *cap. cum in officij* supra, de *testam.* Ioann. Andr. Cardin. & alij in d. *capit. 3. super de pecul. cler.* Bald. in d. *authentic. licentiam* 2. columna. dicens, quod si bona quæ prælatum possidet, sunt omnino incerta, ad quæ pertineant, an ad prælatum, vel ad ecclesiam nec apparet, quando, vel vnde prouenerunt: & tunc præsumuntur ecclesie. Nam quicquid prælatus reperitur possidere post prælatum, & non constat de titulo, vel possessione antiquiori: præsumitur esse ecclesie, & nomine ecclesie possideri. Vnde prælatus de his testari non potest, nec aliquis alius administrator ecclesie, nec etiam rectores hospitalium: vt expresse apparet in corpore vnde sumitur dict. *authentic.* quod est not. dignum, secundum *Bald.* Cuius ratio est, secundum eum: quia ex quo prælatus à principio non distinxit res suas per libellum à rebus ecclesie, sicut debebat: vt probatur 12. *question. 1. cap. manifeste.* & cap. *sunt manifeste.* præsumptio est contra ipsum, quod nullas tempore promotionis res proprias habuerit, ex quo fuit in culpa, non obliuendo cautelam legis: vt voluit *Innocent.* in d. *cap. cum in officij.* Et per hoc dicit ipse multum notanter, quod si ille, cui prælatus relinquit talem possessionem, etiam iure institutionis eam occupat, propria autoritate, quod ipse incidit in penam legis, si quis in tantum, C. vnde vi. nec exculatur obtentu testamenti. Quod dictum nunquam est obliuioni tradendum: de quo exclamat *Bald.* in d. *authentic. licentiam* 3. col. & Andr. Sicul. in d. *capit. cum in officij* post princip. & in *tract. Cardin. 1. part. quest. 3. col. 14.* & 16. cum sequentibus. Ita ergo dicamus in casu nostro: quia mulieres, quibus ipsi prælati comparantur, solent dare maritis suis libellum, siue inuentarium rerum suarum, quas ferunt secum ultra dotem: vt est text. not. in l. *ego* §. *si ff. de iure do.* si hoc non fecit vxor, est quid sibi impuretur: & per consequens est præsumptio, quod nullas res habuerit tempore contracti matrimonij. Vnde quicquid ultra dotem habet, præsumitur ex bonis mariti quæsiisse. Ad quod bene facit text. in d. l. *Quintus* §. *isto titul.* vbi text. simpliciter dicit, quod cum dubitatur, vnde mulier quæsiuerit: præsumitur de bonis viri quæsiisse, nisi aliud probetur. Et licet text. in d. l. *etiam.* videatur dicere, quod istud est verum de quæsitis tempore matrimonij contracti: per hoc tamen non infertur id, quod dicit ibi *Salycet.* quod si mulier dicit se acquisisse ante matrimonium, incumbet probatio marito, vel eius heredibus: sed

Palacios Ruy.

solum infertur, hoc videlicet, quod si mulier probat se ista bona quæsiuisse ante matrimonium, non cogitur aliter probare, vnde habuerit, quia satis constat per hoc, quod non pertinent ad virum, vnde cūq; illa quæsiuerit. Et ideo vbi mulier hoc non probaret, stabo textui in d. l. *Quintus*, qui simpliciter præsumit bona quæ sita de bonis mariti: & sic in dubio fuisse quæsitae tempore matrimonij, & non antea, ita singulariter & subtiliter dicit *Francisc. Areti. consilio 31. in tertia columna. incipit in Christi. & considerata.* Et istud mihi satis placet. Nam si aliud diceremus, facile esset mulieri, vel eius heredibus dicere, illa bona fuisse quæ sita ante matrimonium, & per hoc transferre in maritum, vel suum heredem, onus probandi contrarium, & per hunc modum elideretur dispositio, & præsumptio dictorum iurium, & frustratoria redderetur. Et istud maxime procederet in vxore, quæ ante matrimonium non habebat bona propria, nec administrationem aliorum bonorum, nec erat sui iuris, sed in potestate patris, vsque ad tempus nuptiarum, seu translationis ad domum sponsum. Nam tunc non video, vnde ipse acquirere potuisset. Et absurdum videretur hoc casu, quod per solam negationem mulieris, vel eius heredis, illa bona non essent acquisita post matrimonium, & esset maritus oneratus probare contrarium, præsertim quia administratio bonorum communiter non committitur per partes feminis, & maxime puellis, sed masculis: vt l. *fin.* C. de leg. 2. Vnde non est verisimile, quod dum ista mulier esset in patris potestate, aliquid de bonis paternis acquisisset: nec etiam aliunde, quia vt not. *Bartol. in tract. de duobus fratribus in 4. question.* sicut vxor tempore matrimonij præsumitur in dubio quæsiisse de bonis mariti: ita si filia feminæ, si acquisiuit aliquid ante matrimonium, præsumitur acquisiisse absolute ex bonis paternis, & per consequens ipsi patri acquirit. Istud autem præsumere esset iniquum, quia esset præsumere furtum, aut rapinam ab ea factam de bonis paternis: ergo cessare debet ista præsumptio, vt emittetur delictum: vt l. *merito* §. *pro socio.* C. capit. cum dilecti, infra de accusat. Restat ergo, vt præsumamus talia bona, forte quæ sita constante matrimonio, & sic de bonis mariti. Secus forte esset, si vxor ante matrimonium fuisset sui iuris, vel si in potestate patris fuisset versata in amplo & magno patrimonio patris, vel alterius extranei. Nam tunc posset esse coniectura, quod ipsa fuisset lucrata de bonis proprijs, vel paternis, & ita forte posset procedere opinio *Salyceti*, de qua supra secundum *Francisc. in dict. consilio.* quem videas latius loquentem. Secundò limita prædicta, vt acquisita per vxorem constante matrimonio, præsumantur de bonis mariti, nisi addit alia præsumptio violentior, quod ex bonis suis, vel aliunde quæsiuerit. nam tunc sta-

N 3

bimus

bimus presumptioni vehementiori. arg. text. in *l. afferte de presump. facit gloss. 2. in cap. tenor de re iudic. Istud est nouum dictum Andreæ Siculi in *l. caput in princip. supra de pecul. cler.* quod mihi satis placet: quia cum iura prædicta se fundunt super presumptionem non est mirum, si illa presumptione vincatur per aliam violentiorem presumptionem: vt *l. denu. ff. de in integ. restit. & l. cum de indebito ff. de probat. & in cap. in nostra, de testi. & in cap. luterat. de presump.* quem multum not. ibi Bald. & Abb. in 1. column. dicentes per illum text. quod si concurrunt duo dicta contraria ab eodem, vnum cum iuramento, aliud sine iuramento: standum est dicto non iurato, si coniecturæ sunt pro eo magis, quam pro dicto iurato. quod dictum est bene notandum. de quo facit festum Felix Sandew in cap. cum in tua supra de testim. Sic ergo dicamus in casu nostro, maxime cum presumptione, quæ hoc casu facit, pro muliere sit specialis, quod ex aliquo certo loco, vel administratione, vel arte illa bona acquisierit. Presumptio autem, quæ facit pro viro, est generalis, quod ex suis bonis acquisierit. vnde presumptio, quæ est in specie, semper tollit presumptionem, quæ est in genere. vt est text. in *l. cum de indebito* quem ad hoc ibi ponderat Bart. in prim. ¶ Et ex his inferitur, quod si mulier tempore nuptiarum erat diues, & accepit maritum pauperem, tunc bona acquisita per vxorem, constanter matrimonio, non presumuntur de bonis mariti, cum nulla habeat, sed potius de bonis vxoris. ita tenent Anton. Anchar. & Andr. Siculus in dist. cap. 1. de pecul. cler. ¶ Hinc est etiam, quod licet alias honestas mulieris non patiat eam aliquid negotiationi præfesse, ex qua possit lucra facere: vt dicit text. not. in *l. fumina ff. de edendo*. Si tamen vxor publicè negocietur, illud, quod acquirit, presumitur quælibet ex illa negotiatione, non autem ex bonis mariti. Istud est notabile dictum Bald. in *l. cum oporteat 4. colum. ver. in super quo* quod refert & sequitur Andreas Siculus in *l. c. in princip. supra de pecul. cler.* quod dictum alibi non legi. Idem dicit *l. regni 3. parit. tit. 14. l. 1. in fin.* facit quod voluit Bald. in *l. si vxorem, 2. colum. ver. ceterum, C. de condit. infer.* vbi dicit, quod si vxor facit aliquam artem, vel mercantiam: vel esset chirurgica, vel obstetrica: quæ operæ non sunt domesticæ & familiares: id quod acquirit ex istis operis, non acquirit viro: quia nec ad præceptum viri tenetur negociari. Ad hoc bonus text. & ibi notat Raphael Fulg. in *l. si mulier, §. si vir vxori ff. de ritu rit.* vbi dicit, quod illud, quod querit vxor ex operis suis, non querit marito, sed sibi: vt latius scripsi column. 192. ¶ 10 vxor. ergo mulier. ¶ Hinc est etiam, quod si vxor constanter matrimonio emat aliquam re suo nomine, & dicatur in instrumento emptio- nis, quod de sua pecunia propria emit, viro presente, & assente: ista tacita confessio præiudicat viro, vt pecunia non presumatur de bonis viri, nisi probetur: quia confessio tacita facit cessare presumptionem, quod pecunia sue-*

rit de bonis viri. Ista est not. decisio Salyceti in *l. cum propria in fin. C. si quis alteri vel sibi*. per illum text. iuncta gloss. super verbo docenti, quod dictum refert & sequitur Ioann. de Plat. in *l. de si instrum. ta, circa fin. C. de fide instrum. & iure hasta ff. libro 10.* Hoc idem voluit Salyc. in *l. si mater. C. de contrahend. empt.* vbi idem dicit, si vxor emit rem mariti, & pretium marito soluit, & ipse recepit, vt de bonis vxoris. Nam ista tacita confessio mariti facit cessare presumptionem, quod pecunia fuerit de bonis mariti, vt in casu prædicto. Secus dicit ibi Salyc. si maritus emit fundum pro vxore absente, & pretium, quod soluit, confessus est se soluere de propria pecunia vxoris: quoniam isto casu, quia pecunia emanat à viro, presumptio est magis donationis, nisi appareat alia verisimili presumptione, quod vxor aliunde pecuniam illatam potuerit habere: quia confessio facta in fauorem eius, qui à continente non potest capere, presumitur in fraudem facta: vt *l. qui testamentum ff. de probat. & l. cum quis decedens §. Titia bonissima, & ibi gloss. ff. de lega. 3. & l. si forte ff. de castren. pe.* Sed vxor non capit à viro inter viuos. vt ff. *isto tit. per totum*, ergo, &c. ¶ Sed in casu, in quo pecunia presumatur de bonis viri, & tenetur viro reddere, res tamen emptæ non erit viri, sed vxoris ementis, vel pro qua fuit emptæ, vt est text. in *l. a. & in l. multum, C. si quis alteri vel sibi, & in l. si de tua. C. isto rit. & in dist. l. si instrum. ta, C. de fide instrum. & iure hasta ff. libro decimo*. vbi hoc tenent Bartol. & Ioann. de Plat. qui hoc intelligit, nisi vxor emat rem ex pecunia sibi donata à marito, cuius prohibita est donatio: quia tunc res emptæ ab vxore, acquiritur viro, & ipse eam vindicare potest: quantumcunque instrumentum sit confectum in personam vxoris: sicut contra ipsam vendicat rem emptam à viro ex pecunia, ab ea donata viro: vt *l. vxor marito ff. isto tit. & ita intelligo dictum Salyc. de quo supra*. Ex iam dictis inferitur vnum satis quotidianum, quod si maritus patitur vxorem negociari cum pecunia sua ipsius mariti, presumitur ei donare. ita notanter concludit Raphael Fulgositus consilia 198. columna 2. incipit, in questione. Ex quo, si verum est, possent multa sequi. Primò, quod ex tali negotiatione maritus non obligaretur: quod esset contra legem regni, *Fero legem libro 3. tit. fin. l. 13. de qua infra §. operatur alium & sextum effectum*. Secundo, quod maritus non haberet medietatem lucrorum inde habiturum, quod similiter esset contra mentem alterius regni, *Fero legem libro 3. tit. 3. l. 1. de qua infra in sequenti §. dicemus, cogitabis*. ¶ Ex prædictis etiam inferitur, quod si tabellio stipulatus est nomine mulieris à Titio centum, qui confessus fuit ab ipsa muliere mutuo recepisse, & lapsum esse biennium, ita quod non potest obijcere exceptionem non numeratæ pecunie non presumitur hæc pecunia proceßisse de bonis viri: quia possibile est, quod mulier non numerauerit pecuniam, sed biennium succed-

lit

hic loco numerationis, maximè, quia in instrumentum non continet numerationem, sed solum debitoris confessionem, inter quæ maxima est differentia: vt *l. si ex actione. C. de non nu. per.* & sic debitor non est obligatus re, sed literis, seu verbis. Vnde ista præsumptio, quæ facit pro muliere, est vehemensior, & vincit aliam præsumptionem, quæ est contra ipsam. ita tenet *solum Albericus in d. l. etiam.*

¶ Tertiò limita prædicta, vt non procedant, quo ad possessorem: quia illud, quod possidet vxor, in possessorio præsumitur vxoris: vt *l. fin. C. quorum bono.* sed in petitorio refert aut habet vetustioris possessionem ante matrimonium, & præsumitur vxoris: aut recentioris, & tunc aut est controuersia cum viro, aut eius successore: & præsumitur acquisitum de patrimonio viri: aut cum alio extraneo, & præsumitur vxoris: ita dicit *not. Bald. in d. l. si vxorem 2. columna per. strum illud. C. de condit. infertis.* refert & sequitur *Alexand. in l. qui iure, circa fin. ff. de acquir. po.* dicens hanc fore magnam limitationem ad *l. Quintus, & d. l. etiam.* ¶ Pro complemento huius articuli cadit hic not. dubium, si maritus & vxor simul habitantes in domo, habent intra domum multa bona mobilia cuius præsumetur esse, viri, an vxoris? Veritas est, quòd si reperiuntur in domo mariti, eius præsumuntur, non vxoris: vt est gloss. quæ sic debet intelligi, in *l. ab maritum. C. ne vxor pro marito.* & mulier habet probare illas res esse suas: vt ibi text. & in *l. si ego. §. dotis, ff. de iure do.* vbi textus notat, quòd hoc potest probari per priuatum scripturam mariti. Quod est menti tenendum, pro inuentorio, quod maritus & vxor facere solent de rebus, quas afferant matrimonij tempore: vt paulò ante diximus, & infra latius dicemus.

¶ Si autem reperiuntur in domo vxoris, præsumuntur vxoris, nisi appareat, quòd maritus illuc deposuerit. & potest apparere per instrumentum depositi, quòd fieri potest inter virum & vxorem: vt est text. notat. in *l. fin. ff. vt in po. leg.* quem ad hoc allegat *Bald. in l. si vxorem 2. column. C. de condit. infertis.* Ille enim, qui possidet domum præsumitur possidere mobilia, quæ sunt in domo: vt *d. l. ab maritum, & l. Titia, §. Causi, ff. de legat. 2.* ita dicit *Baldus in d. l. ab maritum, & in cap. ex part. 2. column. supra, de consuet.* quem refert & sequitur *Alexand. in d. l. qui iure, in fin. ff. de acquir. po.* ¶ Si vero maritus & vxor pariter habitant domum, nec appareat ad quem eorum dominium spectat: tunc nisi per coniecturas appareat, ad quem eorum domus spectet, iudicabimus quemlibet pro dimidia possidere: vt not. voluit *Angel. in d. l. qui iure.* Ad cuius confirmationem facit, quòd voluit *Barro. in l. si duo in princ. ff. vt possidetis.* dum dicit, quòd vbi plures sunt in possessione, faciunt sibi partes per concursum, & quilibet dicitur esse pro virili in possessione: vt *l. si finita, §. cum autem ff. de damno infecti.* Ita ergo dicamus in marito, &

vxore simul possidentibus domum: vt dicebat *Angel. in d. l. qui iure.* cuius dictum non placet *Jo. ann. de Imol. nec Alexand. & Ludovic. ibi,* qui dicunt; quòd imò in dubio præsumendum est pro marito, ex eo, quòd vxor non præsumitur habere proprium: vt *d. l. Quintus, ff. de iur. iur. & l. etiam, C. eo.* Quando ergo vxor simul cum marito possidet: tunc si res ad maritum iure proprietatis pertinet: aut pertinere præsumitur: vxor pro parte, vel pro toto ad maritum pertinente, iure familiaritatis præsumitur possidere: vt *d. l. qui iure, cum ibi notat. maximè per Oldrad.* & ita quando non apparet, cuius est domus, an viri vel vxoris: in dubio præsumitur viri, & per consequens, res quæ intra domum sunt, præsumuntur viri. ¶ Hodie tamen de consuetudine huius regni omnia bona, siue mobilia siue immobilia, quæ habent maritus & vxor, dicuntur communia mariti & vxoris: præter illa quæ quilibet eorum probat fore sua. ita disponit *lex Syri. 20. quæ incipit, [Cemo quier.]* nec facit illa lex distinctionem, virum teneantur in domo mariti: vel vxoris. & ita video seruari in practica in cancellaria. vt sentit *Bald. in l. 1. quæst. 2. C. pro socio, & in l. 1. pen. column. præter circa secundum, C. commodati:* dum loquitur de diuisione inter socios faciendam. bene facit *l. 1. & 4. sol. 11. tit. 1. de las ganancias.* Adde, hic considerandum esse consuetudinem loci, in quo habitauerunt, quo ad lucra. 4. part. tit. 11. 24. vide *l. 1. tit. 9. lib. 5. Bald. in l. 1. quæst. 2. C. pro socio.* de his luctis vide in repetitione *Lynum ex familia col. 14. per Seguram ff. de leg. 2.*

¶ Propterea cauti sunt coniuges, vt tempore, quo celebrantur nuptiæ, & faciant inuentarium de rebus, quas quilibet eorum ducit ad matrimonium. quòd est multum vile, quando matrimonium dissoluitur sine filiis, vel etiam cum filiis superstes tamè iterum contraxit matrimonium, vt quoridie fit: vel quando alter filiorum melioratur ad hoc text. not. in *l. si ego §. fin. ff. de iure do. & dixi supra column. 197.* Est ista non sunt contemnenda, quamuis lex regni, de qua statim fit mentio, communicet inter coniuges bonæ, constante matrimonio acquisita: quoniam in aliquibus partibus regni, vt Cordubæ, illa lex non fuit recepta, imò per contrarium vsum sublatæ.

ADDITIONES.

¶ Adde *Franc. de Cre in sup. 9. & eius add. ibi.* A*

¶ Adde, quòd causa etiam damnabit *Stipp. in B* l. 1. §. ad quæ column. 2. versicul. limit. 4. ff. de quæst.* quòd limita, quòd mulier esset talis, quæ non timeret virum, & esset bonæ famæ: vt per *Fel. in l. iter dero ff. col. 4. vers. salit 4.*

¶ Adde *Alexand. idem tenentem in l. ex fallo, §. si C* qui rogatus in l. ff. ad Trebell. column. 10.* qui optime in hoc loquitur, & idem tenet etiam *Felin. in cap. in presentia, column. 2. versicul. quinto inquam.* alias tres limitationes poteris videre in *mod. fallen.*

fulen. ad predictam conclus. sub littera, e. in littera incip. *emphiteosy ecclesiastica.*

IOANN. BERNARDVS.

A ¶ Præsumitur acquisisse ex bonis mariti. Singularis est conclusio sepius repetita per doctores, ad cuius ornatum, & explicationem, vide Alexand. consil. 101. libro 7. numero 3. & Philipp. Decium consil. 237. versicul. circa secundum dubium, incipit. *de usu propositio.* & Petr. Rauen. singul. 131. & 946. & Franc. Cremenf. singul. 6. Pet. Gerar. singul. 99. Aliat. regul. 3. *presumptio.* 26. Chassaneum in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 2. Et latè Neuic. an in Silua nuptial. libro 4. numero 20. atque ex nostris Bernard. Diaz. in fallent. regul. 9. & obiter Seguram de bon. lucrat. conit. n. 243. & Couarr. capite 1. numero 6. de test. apud quos omnes, & plures qui referuntur ab eis, multa reperies, de consimilibus questionibus, quas hic profecquitur author. & adde si velis Ripam libro 3. respons. capite 4. & Castell. Cott. ver. concubina, in suis memorabil. & Boerium. part. prima, decisio- ne 181.

B ¶ Habens duas vxores. Hodie iure nouissimo Hispaniz, vide l. 5. 6. & 7. tit. 1. lib. 5. & l. 3. 19. lib. 8. in noua Copilatione iur. reg. ac de pena tā iuris antiqui quā noui huic delicto imponēda, vide authorem infra, super text. in proamial. §. 18. num. 25. Gregor. Lup. gloss. l. fin. tit. 17. par. 7. Dicitur regula 290. *limitatione.* 3. Simancas de heret. cap. 40. Couarr. de spons. 2. part. c. 7. §. 3. numero. 6. & ante eos Roman. singul. 137. Alexand. consil. 165. li. 7. & Angel. de malefic. vers. che hai adulterato. num. 62. & 63. Carver. de delictis. tit. de homicid. §. 6. numer. 313. & an vnquam duas licuerit habere vxores, præter Couarr. & plures ab eis allegatos d. §. 3. vide Domin. Soto super 4. sentent. dist. 33. qu. 1. artic. 1. cum dicitur sequent. per quos simul traditur de vxore duorum simul vitorum. & vide consil. Trid. sess. 24. canone 2.

C ¶ Etiam si probetur vxorem fuisse adulterā. Vide Cremenf. singul. 137. & Boerium decis. 299. Neniz. an in silua nuptial. li. 1. nu. 51. Hippol. singul. 530. Aliat. regul. 3. *presumptio.* 57. ex nostris Ant. Gom. l. 81. Tauri. num. fin. optime Couarr. de spons. 2. part. c. 8. §. 3. n. 8. & pluribus allegatis Dicitur reg. 3. 4. 4. ampliatione 1.

D ¶ Vt filius natus ex concubina. Vide Boerium, & Dicitur proximè allegator, & Alex. consil. 157. l. 5.

E ¶ Nam quidquid prælatus. Vide Rom. consil. 159. & 356. & sing. 271. & Couarr. c. 1. n. 10. de testa. Cepollam consil. 51.

F ¶ Considerandam esse consuetudinem loci in quo habitauerunt. Vide quæ dixi suprà §. 55. num. 12.

G ¶ Faciant inuentarium. Attende vile coniugibus consilium, & vide idem consulentem Suarez. in l. 1. tit. [De las ganancias.] l. 3. For. fol. 12. col. 1. & Antonium Gom. in l. 53. Tauri. nu. 7. ex quo singulariter limitatur text. l. 103. Styli. quam habes hodie comprobata ex l. 1. tit. 9. lib. 5. in noua Copilatione.

¶ Vt Cordubæ. Attende singularem ciuitatis consuetudinem, quam etiam testificatur Simancas de heret. c. 9. num. 93. & Gregor. Lup. gloss. d. circa medium, in l. 2. tit. 11. p. 4. & an huiuscemodi doctorem assertionibus credatur, qui in locis illis non commemoratur, de quorum consuetudine testatur, vide quæ dixi ad autorem suprà §. 21. num. 1.

D. IOAN. BARAHONA.

S Y M M Æ R E R V M.

1. Societas sicut expressè contrahi potest, ita tacitè re ipsa.

2. Voluntas datur intelligi facta.

3. Societas quædam est inter virum & vxorem.

4. Concubinatus est à iure canonico reprobatus.

OPERATUR alium, & quintum effectum, §. LXI. Traductio: quia postquam sponsus de presentu traducit sponfam ad domum suam, & eā secū retinet, videtur inter eos contracta quedā vniuersalis societas: vt c. cum societas 27. q. 2. & l. cum hic status §. si inter virum. ff. de iur. & l. alimentis, §. fin. & ibi gloss. ff. de aliment. & cibari. legat. est bonus text. in l. 1. ff. de iur. nupt. in l. 1. ff. rerum amot. & in l. aduersus, C. de crimin. expilat. heret. vbi dicitur, quod maritus & vxor sunt socij diuinæ & humanæ domus: quia ex pari consensu semetipsos coniungunt: vt ait Augustinus in libro De virginitate beate Virginis: cuius meminit Valensius in comminatioquo. parte 2. disp. 4. in principio. Primaque humanæ societatis copula naturalis, fuit vir & vxor: quos nec ipsos solos Deus condidit, & tanquam alienos iunxit: sed alterum creauit ex altero, signans etiam vim coniunctionis in latere: vnde illa detracta, formata est: vt inquit Augustinus in libro De bono coniugal: refert Lucas de Penia, in l. 2. C. de proxim. sacrorum scripturum. lib. 12. col. 2. Non est ergo mirandum, si inter maritum & vxorem videatur contracta quedā societas, vt colligitur ex prædictis, & ex c. 2. suprà de spons. vbi dicitur, quod si sponsi promiserint contrahere matrimonium, fide interposita, possunt ad hoc mutuo consensu discedere: ad instar eorum, qui interposita fide societatem contraxerunt, & postea eādem fide remittunt: vt l. verum, §. fin. & l. actione §. diximus. ff. pro socio secundum gloss. in d. cap. 2. Ex quibus colligit ibi Antonius in sexto notabili, contractum matrimonij, habere instar contractus societatis. Leges ergo pro socio possunt induci ad materiam matrimonij, per hanc decretalem, secundum Anton. ibi, & merito quidem: quoniam nuptiæ, quæ sacramento, fide, & prole firmissimæ sunt, sic commendantur, vt prius iussu, posterius cōcessu facile videantur: dixerat enim Dominus post priorem parentum creationem, Crescite, & multiplicamini, & replete terram. per quæ verba, nuptiarum præceptionem intelligimus. Postea subiunxit, Hoc est nunc os de ossibus meis. quibus verbis matrimonium iniungi videtur, Gen. 2. 1. Quam verò probabiles sint nuptiæ,

prie, Christus in Enangelio demonstravit, confirmavitque: quando inuitatus, venit ad nuptias: & quando prohibuit vxorem dimitti. Nuptias igitur bonas esse, fateri necesse est, & proli causa, & virtusque fexus societate, quam nobis natura mirum in modum commendauit: alioquin inter senes coniugij dignitas defineret, si vel liberis carerent, vel adempta generandi spes esset: in quibus illa egregia laus est, vt incontinentie turpitudinem propagandæ proli honestas tueatur. Quamobrem vir, & vxor, eo iure, eo fœdere, ea necessitate coniuncti sunt, vt nec ipsa separatione disungi possint.

Hos igitur socios rectè appellamus, & societatis iura ad illos extendimus. Nam sicut potest

1. † societas expresse contrahi, sic etiam tacite re ipsa. vt l. societatem, & l. coire. & l. plane si hi. ff. pro socio. & l. qui admittitur. eo tit. cum similibus. traditur per Barr. in l. cum duobus. §. Papinianus. ff. eo. & in l. Titium & Manium. §. si circa finem. ff. de admin. tutor. & in l. 1. §. si qui hoc interdicto. ff. de trim. acti. g. priuat. per Bald. in l. si patrum 6. col. versicul. sed quæro iuxta prædicta. C. communia vtriusque iudic. quem refert & sequitur Petrus de l'ob. in suo tractatu. de societate 3. part. 6. column. vbi videas. tenet etiam Bald. in tractatu de duobus fratribus 2. column. versu. 2. quod not. Angel. de Areio. Instit. de societ. in princ. vers. sed dubium stat. Ex quo dicebat Bald. in d. l. si patrum. cuius meminit Bartholomæus Socinus. consil. 192. column. 3. versicul. quæmo in 2. parte. quod etiam nullus sociorum negocietur, potest ex actibus apparere socialis affectus: sicut est inter nobiles, qui non faciunt quæstuiarias mercedes: tamen quæcumque acquirunt, in communi conferunt: nemo enim potest negare hos esse sociales actus, ex quibus præsumuntur socialis intentio, & voluntas. Nam & † voluntas factio datur intelligi: vt l. reprehendenla. & ibi gloss. C. de insul. & subdit. sub condit. factu. not. in l. de quibus. ff. de legibus. & in cap. ex ore. sup. 2. de his que sunt à præ. Et hoc maximè inter personas valde coniunctas, inter quas de facili præsumitur societas, propter naturalem æquitatem, & charitatem: vt notat. dicit Bald. loquendo de fratribus, in d. l. cum oportet 3. column. versicul. quæro quare. C. de bonis qua libe. de quo latius per Bartholomæum Socinum consil. 192. vers. postremo. &c. vbi multa de hac materia cumulat, quæ per te videas: quia pulchre loquitur. Sed quæ maior coniunctio, quàm mariti & vxoris, qui per carnis copulam efficiuntur vna caro: Genes. capit. 2. & 3. & 30. quæstion. 4. cap. scilicet. & capit. si qui vnus. & in cap. Martinus sup. de cognat. sp. & capit. debitorum de bigam. & facit Institut. de patria potestat. in princ. Est ergo bona similitudo socii ad vxorem: quia inter virum & vxorem est quædam † societas, & quidam vsus promiscuus: vt d. l. 1. ff. rerum amo. secundum Bald. in leg. nulla. in principio. C. de iure dotum. Tacite ergo videtur inter eos contracta societas, per habitationem promiscuam: nam & expresse potuissent maritus & vxor societatem contrahere: vt notanter voluit

Petrus, quem refert & sequitur Bald. in l. si vxorem. C. de condit. insertu. 2. column. versicul. sed hoc non placet Petro. ergo & tacite videtur eam contrahere per mutuam cohabitationem: quam quidem societatem videtur approbare lex regni, de qua infra. Ista autem societas contracta tacite à lege inter virum & vxorem, non est minus privilegiata, quàm illa, quæ expresse contrahitur inter socios, secundum Bald. quem alii sequuntur in l. rei indicatæ, in §. socero. ff. solut. matrimo. 4. * Nam sicut societas expresse contracta, appellatur fraternitas: vt dicit. l. verum. ff. pro socio. ita societas tacite inter virum & vxorem contracta, dicitur quædam fraternitas. ita dicit Signorolus consilio 63. column. 2. ex quâ ratione excluduntur concubinari simul habitantes: nam inter eos non intelligitur ista societas contracta: quia illa cohabitatio, non est licita, sed † reprobata, præsertim à iure canonico: vt cap. concubina 32. quæstion. 2. cap. si concubina de sententia excommunic. & cap. 3. de coniugio leproforum. & ibi notat Abbas gloss. n. 2. in libera. ff. de ritu nupt. notatur in l. in concubinari. ff. de concubin. & in aribeni. luer. C. de natura li. quapropter lex regni super huiusmodi literis disponens, matrimonium præsupponit. Quamvis ergo iure ciuili concubina vxori comparetur, vt late diximus sup. §. 37. cum sequentibus. absurdum tamen videretur, quod in hoc casu concubina vxori æquiparetur: nisi dixeris, quod etiam ex verbis huius legis non videtur contracta societas inter concubinos, bene tamen ex mutua cohabitatione inter eos, tanquam inter alias personas iuxta notata in l. si patrum. C. communia vtriusque iudic. & in l. mandatum. C. mandat. vt dicam infra §. 62. ad finem. Sic ergo inter concubinos forte præsumitur societas contracta luci & quæstus: vt dicitur infra §. 61. prop. finem, versicul. ampliabis ista vt procedat.

§ Non intelligas quod inter maritum & vxorem sit contracta societas omnium bonorum: vt dicebat Honorius in cap. in literis, in principio, de testib. Nam bona, quæ quilibet eorum ducit tempore nuptiarum, sua remanent: sed solum contrahitur societas eorum, quæ in futurum acquiruntur. quod fieri potest: vt est text. notat. in l. cum duobus §. si in coenda. ff. pro socio. qui alibi non reperitur, secundum Baldum ibi. facit lex regni 3. partita titu. 10. l. 3. & Foro legum libro tertio, titulo tertio, l. 1. & 2. Et ista societas appellatur luci, & quæstus. ad hoc bonum text. in l. coiri co. titu. cum legibus sequentibus. dum dicit, coiri societatem, & simpliciter licet: & si non fuerit distinctum, videtur ita coita esse vniuersorum, quæ ex quæstu veniunt, hoc est, si quod lucrum ex emptione, venditione, locatione, conductione descendit. Ex quo infertur ad id, quod modernis temporibus aliqui armigeri faciunt, constituunt se fratres iuratos, quia promittunt sub certa pœna se tractare tanquam fratres, quod fieri potest.

potest. Sicut in simili potest quis aliquem extraneum filium alterius, tractare tanquam filium, sub certa pena. vt probatur in l. quidam cum filium. ff. de verb. obligat. tales enim faciunt societatem adinuicem omnium bonorum quae habent, & quae acquirunt sunt. quod etiam fieri potest. vt l. i. in fin. & l. 4. §. final. & l. cori. ff. pro socio. Vnde quicquid acquirunt, aequaliter diuidunt inter se ita dicit notante Ioann. de Imol. in l. ille autem. ff. de hered. instit. 3. columna. versicul. item aduerte. & facit text. bonus in l. duo. §. final. ff. pro socio. vbi permittitur societas coiti lucri, quæstus, & compendij. ratione cuius, id quod acquiritur, inter socios communicatur. Idem ergo dicendum erit in casu nostro.

ADDITIONES.

A* § Adde, quod istam conclus. sequuntur doctor. Moderni, & commendat Segura in repet. l. 3. §. fin. de liber. & posthum. fol. 4. colum. 4. & in strenua repet. l. vnum ex familia, §. sed si fundum. ff. de leg. 2. folio 3. columna 2. quasi in medio, & in tractatu de bonis lucrat. constant. matrimo. folio 3. columna 1. in princip.

IOAN. BERNARDVS.

A § Videtur inter eos contracta quædam vniuersalis societas. Vide circa istam conclusionem Boerium in consuetud. Bituricens. tit. de consuetudine matrimony, §. 2. & Chassaneum in consuetud. Burgundia. rubric. §. 1. & Pyrrum in consuet. Aurelianens. tit. de societ. inter vir. & vxor. c. 1. Gomez. in §. actiones. num. 12. Institut. de acq. & quæ tradit Alexand. ab Alex. libr. 4. genial. dierum, cap. 8. Nicol. Boerium decis. 12. Petrum Gerar. singul. 99. atque ex nostro Montali l. 1. tit. 3. lib. 3. Fori. Suarez. l. 1. tit. 2. vers. queritur riterius, & Dida. de Segura in l. vnum ex familia, §. sed si fundum. nu. 3. 4. de leg. 2. & de bonis lucrat. constante matrimonio. n. 27. & in l. 3. §. fin. n. 10. ff. de liber. & posthum. & Cœsar super 4. de spons. p. 2. cap. 7. §. 1. nu. 5. & Burgo de Paz in proemio legum Taur. n. 12. apud quos inuenies multa. In his quæ author noster ex professo vel obiter tangit in isto §. & repete si velis, quæ circa idē dixi supra §. 54. versicul. sed pulchrum dubium. Atque in questione nostra optime loquentem vide Tello in l. 16. Tauri. num. 13. & Anton. de Petruc. in l. 1. de inreus. n. 38. & 39.

D. IOAN. BARAHONA.

SUMMÆ RERVM.

1. Acquisita ab aliquo coniugum, constante matrimonio, debent inter coniuges aequaliter diuidi.
2. Vxor nunquam dicitur, nisi post translationem ad dominum.
3. Datus diuisi prædium hostium aequaliter remanentibus ad sarcina, & ad prædium descendendum.
4. Vnum ab vxore ex pecunia viri, an sit ipsius vxoris.
5. Sponsus si ante translationem sponsæ recipiat dotem, & ex ea negotietur, an sponsum habeat partem ex superlucratis.
6. A patria possessa non liberatur filio per matrimonium, vel nuptias sequentes.

7. Vxorem repetere potest maritus a patre, etiam eo inuito.
8. Testari non potest filiasem. quæ est in patri potestate.
9. Vxor an acquirat viro, & quando.
10. Fructus omnium bonorum, quæ habent maritus & vxor, sunt communes viri & vxori.
11. Fructus rerum paraphernalium, aequaliter pertinent ad virum & vxorem.
12. Fructus, quos percipit pater ex bonis filij, vel filij prioris matrimony, an veniant diuidendi inter matrem, & secundam vxorem.
13. Sumptus, quos fecit pater in re filij prioris matrimony, ex qua fructus percipiebat, an videatur donare filio.
14. Fructus naturales a matre, & non hominū industria promouentes, ad dominum fundi spectant, & non ad possiderem.
15. Melioramenta, quæ sunt in rebus maioratū, sine restitutione subiecta, veniunt inter coniuges diuidenda.
16. Sumptus, quos quis fecit in re subiecta restitutioni, possunt repeti ab eo, cui res restituitur.
17. Vasallus si construat castrum in re feudali, vel prædio, castriū dicitur feudale.
18. Aedificium cedit solo.
19. Peculium quasi castrensē habere dicuntur, qui stipendia de publico habent.
20. Advocati an dicantur habere peculium quasi castrensē, ita quod habeant præcipuum quod lucratur.
21. Miles quod ex militia acquirit, non ex publico, est castrensē.
22. Peculium castrensē an sit inter coniuges diuidendum.
23. Ina patronatus acquisitus in ecclesia per maritum, constante matrimonio, constructa & dotata, acquiritur aequaliter ipsi marito & vxorimaritus tantum solus, dum vivit, præstat, nisi aliter inter eos tempore acquisitionis sit consentium.
24. Lucra acquisita inter amicum, & amicam, an inter eos aequaliter diuidantur.
25. Societas contracta videtur inter coniuges, & etiam durat non solum constante matrimonio, sed etiam alter eorum mortuo, bona simul remanentibus, & non diuisis inter superstitem, & heredes defuncti.
26. Vidua donec nubat, videtur in primo matrimonio remanere.
27. Vasallus si carnaliter vxorem domini sui mortuo cognoscit, primatur feudo.
28. Locatione domus finita, si candidior in ea remansit, videtur tacite recoudicare.
29. Continuata societas videtur duorum fratrum, mercedem simul exercentium, quando alter alteri mortuo continuat superstitibus filij fratri indiuisam substantiam possidentibus.
30. Deitor ad legendum per annum de communitate conditus, cum salario centum florenorum, si deinceps alio anno eligitur sine constitutione salary, intelligitur pro eodem salario.
31. Mulier in odio suo soluto matrimonio soluta est legisu matrimonij.
32. Administrator bonorum alienius, presumitur in d. suo potius administrare tutorio nomine, quam auidio domandi.
33. Maritus si filiam prioris matrimony dotauit ex bonis constante secundo quæstus, medietas dotis debetur vxori, vel de bonis superlucratis habebit ipsa vel eius hereditantem.

VND E lucra habita seu bona + acquisita §. LXII.
constante matrimonio ab aliquo coniugum, postquam simul habitant, veniunt communicanda, & aequaliter diuidenda inter eos: ut dicitur in d. c. sum societas. & notatur in ca. 2. infra

infra isto titul. de quo habemus hodie legem regni. *Foro legum libro 3. titul. 3. l. 1. vbi dicitur, quod omnia bona, quæ maritus & vxor simul emerint, æqualiter eis acquirantur.* Idem de omnibus bonis, quomodocumque acquisitis: vt statuit rex Henricus III. in Nieuu, anno 1473.

L. s. i. 9. l. 5.

A¹ Intellige (vt dixi) postquam mulier fuit traducta ad domum viri, vt requiritur. *¶ dict. l. 1. in verbo de consensu:* quod verbum vt aliquod operetur, debet intelligi de simultanea cohabitatione, per quam contrahitur societas prædicta: ante traductionem enim non potest dici, quod simul emunt, seu lucrantur maritus & vxor: quia nec tunc vir sustinet onera matrimonii, nec lucra hinc inde percipiuntur: vt not. ff. de condictio. ob causam l. si donatorum. ea enim quæ desponsata est, ante contractas nuptias, suum non mutat domicilium: vt l. ea quæ desponsata, ff. ad municip. nisi dicas, quod illa loquitur in sponsa de futuro. Necessario ergo debemus intelligere dictas leges, postquam mulier fuit traducta, vt tunc commoda & lucra per eos habita communificentur & diuidantur æqualiter inter eos solentur. Et ita declarat diuina legem in verbo, *de consensu, quædam lex Styli. 206. quæ incipit, [tudo deudo:]* vt oporteat maritum & vxorem simul habitare. Vnde acquisita constante matrimonio, per coniuges seorsum habitantes, non communicantur, sed sunt propria æquirentis. Itaque quod dicitur de marito, intelligendum est de vxore: vt vult *Segura in repet. l. vnum ex familia §. sed & si ff. de lega. 2. sentit Bald. in authent. hoc locum, C. si secundo nupsit mulier.* vbi vult, quod dispositum in vxore, habeat locum in marito, ad hoc gloss. in l. femina §. 1. C. de secunda nupsit.

L. 4. r. 2. l. 5.

B² cum dicitur idem in viro l. Tauri 15. & ibi latissime scripti, vbi poteris videre, & sic practicaui-
mus. Nam nunquam dicitur l. 1. vxor, nisi post traductionem ad domum: vt late in præcedentibus dictum est, in §. 58. operatur alium & secundum effectum, in additione, & dicitur forte infra. Et videntur ista iusta ratione foueri, vt luctorum medietas vxori debeat: quoniam rerum domesticarum curam, & in seruis, & ad ministris diligentiam necessariam ducimus, nã rebus & seruis in cuiusque domo opus est, sine quorum copia & ope, res ipsi familiaris stare non potest. In quibus p. officio rei domesticæ moderatio ex magna parte continetur, quæ nisi consiliis & præceptis vxoris stabilita sint, pedem nullum habent, & euagari solent latissime. Velut enim viris natura, corporis robur & animi datum est, cum aliis de causis, tum vt industria, labore, multis denique partis domos locuplerent: sic (vt aliequor coniectura) feminis imbecillitas natura tribuitur, vt quæ domi sunt, curiosius ipse custodiant: quid enim prodesset multa domi conferre, nisi intro lata mulier custodierit, conseruauerit, distribuerit. Quid enim aliud de filiabus Danaï fabulose scriptum est? quæ perforatum replentes dolium, perpetuo labore frustra conuertuntur. Vnde

de non mediocres vtilitates ex hac vxoria custodia peruenisse arbitror. Consentit ad hoc prudentissimum illud dictum ab Augusto Cæsare viro prudentissimo, Longe plus laudis & fructus Alexandro futurum, si quæ adeptus erat, tueri & conseruare potuisset: quam comite fortuna, res maximas gessisse. Quocirca sua gloria fraudari non debent vxores, si quæcunque domi congesta sunt, velut earum munus est, custodiant. Ita dicit *Franciscus Barbarus in suo libello, de re vxoria libro 2. ap. 7.* Habebunt igitur medietatem bonorum, quæ constante matrimonio acquisita fuerit: ad hoc bene facit illud quod scribitur *1. Regum cap. 13. vbi 7. Dauid diuisit prædam hostium æqualiter remanentibus ad sarcinas, & ad prædam descendentibus.* Æqualem igitur operam præstat is, qui sarcinas custodit, & qui foris operatur. Ad idem facit *capit. sicut dignum, de homicidio.* vbi puni-
ti fuerunt, qui custodierunt sarcinas, sicut qui aliter opem in homicidio sancti Thomæ præstiterunt. Vnde versus, Non minor est virtus quàm quærare, paratuerit ad hoc *lex regni 2. part. titul. 3. l. 3. & titul. 31. l. 23.* Itaque inter multa, quæ Deus mirabilia in hoc mundo egit, matrimonij sacramentum sapientissime insin-
scuit, ne animantium genera deciderent: deinde vt haberemus, a quibus nostra aleretur senectus: vtque ea, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, vir & vxor iniunctim compararent: & quoniam hæc intra & extra domum diligentiam expetunt, Deus naturam mulieris ad curam intus suscipiendam in lucem protulit, mollioreque corpore, vt intra parietes officium obiret: ac viri corpus, animumque, frigora, æstus, iunera, expeditiones, facile tolerare constituit. Quapropter illi foris res agendas delegauit, in domum quæ eas inferendas edocuit: quibus in domum relatis, seruatiorem adhibere ad custodienda ea, quæ a viro parata essent, necessarium quidem fuit. hoc autem officio mulier intra domum fungitur. Quod quippe non est minoris ponderis, quàm ipsius viri officium, quod extra domum exercetur. Parè igitur diligentiam (suo munere fungendo) vterque præstare debet: vt res communes comparentur, conseruentur, & augeantur. Ista licho-
machi ad vxorem præcepta saluberrima nobis demonstrent: quæ *Xenophon magnus philosophus* scripta nobis reliquit in eo libello, qui *Xenophonis Oeconomicus* inscribitur, quem è Greco in Latinum conuertit *Raphel Volateranus*, sicut in principio suorum operum videre licet. Ridicula igitur esset mariti operatio, nisi fuerit, qui eam conseruet: sicut apum dux & magistra facere consuecit, quæ in ocio esse apes non sinir, sed quas oportet, ad opus mittit, importataque ab eis excipit, ac seruat, donec tempus vsus veniat: quæ æque omnibus diuidit: intus suis incubantibus ipsa præsidet, vt pulchre ac celeriter confection-
tur: partus vt nutrantur, curat: quos iam ad al-
tos,

tos, operique aptos videns, alio transmittit, ac eamque in colonias cum duce mittit. Vxor autem: quæ talia operatur, merito lucrorum particeps esse debet. Non igitur sine causa lex regni prædicta, requirit simultaneam cohabitationem mariti & vxoris, vt lucra inde quaesita inter eos communicentur: quia tunc vterque ponit operam suam in tali acquisitione, vt ex dictis satis constat. Non ergo sola matrimonij verba huiusmodi societatem causant, sed & mutua cohabitatio: itaque vtrumque requiritur: verba enim etiam consensum de præsentia exprimentia, hoc non inducerent, si seorsu habitarent: nec similiter cohabitatio sine matrimonio: illa enim non sufficit ad societatem ineundam, nisi lucra inter ipsos cohabitantes communicentur adinuicem, secundum *Bar. & alios in l. Titium, & Maximus ff. de administ. tutor. & in l. 1. §. si quis interdictum ff. de iur. iur. privato. Bald. & alios in l. si patrum. C. communia vtriusque iudicij*, bonus textus in *l. societatem coire, ff. pro soc.* Oportet igitur, quod vtrumque intetueniat, scilicet matrimonium, & cohabitatio: quamuis non simul negociantur, sed separatim maritus vel vxor per se: ad communem tamen utilitatem, quicquid ambo maritus & vxor simul acquirunt, ex causa onerosa, vel alter eorum, ipso iure communicatur inter eos, quantum ad dominium, & possessionem: quoniam alter alterum videtur in negocijs præponere: sicut cōtingit in duobus socijs, diuersas negociationes vel mercantias exercentibus: videtur enim inuicem infitores præpositi, ita quod factum vnius prodest & nocet alteri. *l. eo ff. de duobus reis. l. eum qui in provincia ff. si cert. per l. iure promisso. C. de febricijs ff. l. 12. tenet Iacobus de Arena, Bart. & alij in l. si tamen plures, ff. exercitatio per illum text.* de quo videas latissimè Petrum de Vbaldus in *tractatu de societate partenona, in principio*. Post talem ergo acquisitionem vterque acquirit dominium & possessionem ex facto alterius: vt colligitur ex mente legis regni prædictæ: quæ per vnum & idem verbum refert bona constante matrimonio acquisita marito, & vxori, & in hac societas mariti & vxoris, quæ ex matrimonio & mutua cohabitatione resultat, efficacior est, ac fauorabilior, quam alia societas, in qua illud, quod alter ex socijs emit proprio nomine, efficitur suum, quamuis ex alterius, vel communi pecunia fuerit emptum. Venit tamen iudicio communitatis ex conditione ex lege inter socios communicandam. *l. si qui societatem ff. pro socio & secundum hoc lex regni corrigi l. 1. & l. 4. multum in interest. C. si qui alteri vel sibi.* vbi t emptum ab vxore ex pecunia viri, est proprie vxoris lex enim regni contrarium suadet: nam siue ematur à marito suo nomine, siue ab vxore, modo ex pecunia mariti, modo vxoris: statim ipso iure communicatur inter eos, quantum ad dominium & possessionem. Vnde quilibet poterit agere actione in rem pro dominio: vt *l. in rem actio ff. de rei vendit. Institut. de acti. §. am-*

nium. traditur in cap. abbate sancte de re iudicata lib. 6. Poterit similiter agere interdictio possessionis pro possessione sibi realiter acquisita per alterum: vt supra dictum est. Vnde non dicat illam fictam possessionem, sed veram, quæ alteri per alterum acquiritur: vt excludatur decisio *Bald. in authentic. desuncto. C. ad Tertullianum, versicul. tertia quæstio ff. dum vult*, quod licet ficta possessio pariat interdictum possessionum adipiscendæ possessionis: vt *l. 1. C. quorum bonorum. nō tamen recuperanda, vt ibi per eum: quem refert & sequitur Alexand. consilij 37. in primo volum. vide quæ scripsi in l. 14. Taur. ver. 7. illud tamen, quod dixi, quod emptum ex pecunia alterius coniugum, statim & ipso iure efficitur commune vtrique: intellige, nisi ista pecunia habita fuerit ex pretio rei venditæ, quæ erat alterius coniugum, nam res postea ex eodem pretio emptæ per alterum coniugum, vel per ambos, efficitur & propria illius, cuius erat res vendita: vt decidit notantes *lex regni, Foro legum lib. 3. tit. 4. l. 11.* Cuius ratio est: quia videtur subrogata in locum alterius rei venditæ: vnde necessarium debet sapere eius naturam. *l. parabolani. C. de episc. & cler. l. vnic. C. de rei vxor. atq. Institut. de acti. §. fuerat ante, & ecclesia sanctæ Mariæ, vt l. i. pen. cap. cum tu de vsurijs.* Sicut ergo res prima erat propria alterius: sic & ista, quæ loco eius fuit subrogata. Non tamen sic est in pecunia per alterum coniugum ad matrimonium ducta, ex qua emittur prædium, vel alia res: illa enim statim videtur communicata, vt in communem utilitatem cōuertatur, & res inde emptæ communis fiat: & is, cuius erat pecunia, ex ætuo communi diuisionis tempore illam deducet. Cogitabis super hoc. Adde similiter prædictis, quod et si vxori, sicut & marito, cōpetat actio, quo ad dominium, & possessionem, vt paulo antè dicebamus: vxor tamen etiam impedita in exercitio istius actionis, donec mariti licentia interueniat, vel consensus, & approbatio postea sequatur: vt in præcedentibus factis est dictum. Item adde, quod ista simultanea cohabitatio inter maritum & vxorem, ad hanc societatem ineundam, non est amare intelligenda, vt semper debeant esse in sua domo præsentem, simul ita quod alter non possit abesse: quoniam satis dicuntur simul habitare, cum vnam & eandem domum & familiam retinent, quacunque negociationis causa alter sit absens. arg. *l. si maritus ff. de vsu & habitatione, l. quæstium, §. 1. de lega. 3. gloss. no. & ibi Bart. & alij in l. 1. §. domum ff. de liberis agnoscendis in verbo, maneat.* Sed quid si sponfus ante traductionem sponte accepit dotem, & cum ea negociabatur: an ex superfluctatis sponsa habeat partem? Videtur quod sic, cum tacite videatur inter eos contracta societas: vt apparet ex prædictis, ex quo sponsus negociatur cum bonis sponsæ, per ea quæ dicta sunt. Ad hoc bene facit *lex regni 3. partit. simul. l. 1. l. 28.* quæ disponit, quod sponsus non lucratur fructus dotis sibi traditæ ante traductionem, nisi*

nisi ex eis sustineat onera matrimonij, quod est valde notandum. Istud fecuratur in practica, propter hanc legem: vide quæ scripti in l. 16. *Tauri*, vide infra §. 64. in fin. & *lege, dotis fructum*, §. 1. ff. de iure do. & l. cum pater, §. si fundus, & ibi Bartolum & alios, ff. solut. matr. Bald. in l. res, qu. 3. C. de usu pro dote. Sed reuera contrarium videtur verius: quia si periret, sponsi periculum perderetur, cū sit numerata pecunia, & ille effectus est dominus, si extraneus, ff. de iure dot. cum cōcord. facit l. in eandem, C. si certum pet. faciunt quæ dixi supra §. 17. ver. istud tamen, dum loquebar de rebus datis in dotem, vel in donationem propter nuptias, tenebaturque restituere in casu restitutionis dotis, & pro ea fundi bona eius tacite obligata: vt l. asiduum C. qui pot. in pig. hab. Vnde iniquum videretur, quod lucrum ex ea habitum, sponsæ communicaret. ¶ Cogita tamen, si foris dici posset, quod ex tali lucro iustum esset prouidere sponsæ pro alimentis, ex quo dos datur ad alimentandum vxorem. Vide l. regni 4. partita. tit. 11. lib. 1. & c. salubriter. inf. de usu. & l. pro aueribus, C. de iure dot. pro quo facit l. si ante, in i. d. gl. ff. solut. matr. vide Bald. in l. res, qu. 3. C. de vsu cap. pro do. ad hoc facit quod in simili dixit Bald. in l. non sine in 2. colum. ver. sed nunquid C. de legi. que lib. vbi dicit, quod stante statuto, quod filia dotata non succedat, si pater in testamento assignauit dotem filiz, non succedet cum fratribus, quamuis non sit nubilis: & interim quod efficitur nubilis, debet habere alimenta illius dotis, secundum Bald. ¶ Ex ista autem societate resultat effectus singularis: quia per eam communicantur, & æqualiter diuiduntur inter maritum, & vxorem, lucra per eos & eorum alterum acquisita: cum aliis de iure communi quilibet acquirere sibi. Vnde si vxor ex sua industria vel artificio aliquid acquirere, sibi & non marito quærebatur: quia nec ad præceptum vtrius tenetur vxor negociari: vt notanter voluit Pe. Cy. & Bald. in l. si vxorem, C. de condi. infir. col. 2. verfi. ceterum, & quamuis ille non dicat, est text. no. ad hoc in l. si mulier, §. si vir vxori, ff. iusto tit. secundum Bapha. Ful. de quo feci mentionem supra, col. 192. ver. nec obstat glo. & col. 190. ver. hinc est. ¶ Quamuis enim vxor viro seruire teneatur: vt l. siens ff. de oper. lib. vbi dicitur, quod in officio mariti esse debet: tamen quod querit, sibi querit, vel ei in cuius potestate est: & ideo licet nupta sit, tempore matrimonij, erat in potestate patris per matrimonium, vel nuptias sequentes, non soluitur, nec finitur ꝑ patria potestas: imò remanet in patria potestate, & patri querit, ac si nupta non esset, d. l. si vxor, cum glo. Si autem pater mortuus est, vel aliter effecta est filii iuris, querit sibi iuxta not. per Bar. & alios in l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis, nam ex quo potest contrahere societate cum viro, vt prædixi: ergo nō acquirit viro, sed sibi: item si stipulatur aliquid cum viro, acquirit sibi partem suam: vt sentit glof. not. in l. scriptura, C. de fide instrum. ibi, aliud quo cōtinetur, quod cum vxore mea emi.

Palacios Ruy.

¶ Item lex dicit, quod debet stare in obsequio viri, d. l. siens, intellige de seruitiis obsequialibus in domo viri, secundum qualiter performantur. Sunt etiam quedam operæ parvæ estimationis, quas similiter debet operari, arg. l. in rebus, §. possunt, ff. commo. & ff. sol. mat. l. si cum dote, §. fin autem in senisimo, ista sunt verba Baldi post Petrum in d. l. si vxorem.

¶ Et secundum ista debet intelligi, quod voluit Bar. & Bal. in l. diuortio, in principio, ff. solut. matr. qui distinguunt qualiter performantur, circa operas, quas vxor tenetur prestare marito: vt ibi per omnes, ad hoc glof. not. in l. si non forem §. si libertus, ff. de condit. inde. & in l. in stipulationibus, §. operarum ff. de verb. oblig. & in l. Sabini & per totum tit. ff. de oper. lib. & in tit. de obsequio à li. pa. pref. Ad idem Insist. per quas perso. nō acquiri. vbi describuntur personæ, quæ querunt alij, inter quas non ponitur vxor, vt querat viro: vt etiam voluit Bal. in l. si in vita, C. de nuptiis. vbi dicit, quod licet maior sit potestas mariti in filiis, familias ꝑ vxorem, quam patris: quia potest illam repetere ab inuito patre: vt l. 2. ff. de lib. exhib. tamen remanet in potestate patriæ, quo ad omnia, quæ causantur ꝑ patria potestate: quia ꝑ testari non potest, per l. qui in potestate, ff. de testam. & glof. in lege, filiz, ff. solut. matrimo. Item quia patri querit aduentitia, præter operam, quam tenetur prestare viro.

¶ Subdit tamen, quod si quid querit ex quotidiana ꝑ operatione in domo viri, querit viro: vt d. l. siens, & ibi glof. quod tamen non ponit per constanti, imò debet intelligi secundum prædicta: vt etiam videtur de mente Bald. in l. 1. C. de bonis quæ liberis, vbi dicit, quod duplex est potestas, scilicet paterna, & maritalis. paterna, quia quicquid acquirit vxor mea, quo ad vsum fructum, acquirit patri suo, & nō mihi: nisi acquirit ex maritalibus obsequiis: sicut sunt omnia diurna, in quibus tenetur operari viro: quia alitur ab eo: vt d. l. siens, & sic Bald. declarat, quæ sunt ista opera diurna, de quibus dixit in d. l. si in vita. ¶ Et secundum prædicta debet intelligi, quod voluit Innoc. in c. cum in officio charitatis supra de testamentis in glof. magna, ad medium, dum dicit, quod quicquid vxor acquirit ex persona, vel opera sua, marito acquirit. quod refert & sequitur Bald. in cap. 1. §. decedente §. colum. ver. dicit Innoc. qui sentiam dare po. si. funderum. sicut liber homo bona fide possessus, & subdit Bart. dixisse, quod si vxor genit in animo acquirendi sibi ipsi, non acquirit marito: quia acquisitiones iuris gentium sunt, & fundantur, ff. de donat. l. que mihi donatum, de fide instrum. & iure iusta ff. alio l. & si iumenta lib. 10. C. isto tit. l. si filij. Sed quod prius dixi, verius videtur de iure, & ita consulendo decidit Antonius de Prato rectori, vtriusque iuris doctor solennis, consilio incipiente, verum crudeli videtur hic focer, quod reperio inter consilia Alexand. 4. velam. 133.

¶ Hodie tamen attenta mente legis regni, quæ vult, quod per contrahendum matrimonij liberetur filius à patris potestate: vt dixi supra

O

§. 43.

§. 43. sed quamuis secundum, vbi addidi *legem regni Tauri*, quæ hoc firmavit, *lege 47. dic vt ibi dixi*. & considerata lege, quæ etiam vult societatem esse inter maritum & vxorem lucri & quæstus, vt in precedentibus dictum est: quicquid acquirit vxor, acquirit sibi, & marito: & quicquid acquirit maritus, acquirit sibi, & vxori, æqualiter inter eos diuidendum, quod est satis rationale, quia vxor non est in potestate viri, quamuis habeat duplex ius seruitutis in eas vnum, quo ad debitum reddendum: aliud, quo ad ministerium. vt dicit *gloss. in cap. quod Deo, 33. questio. 5. in glo. penult. sed est socia viri vt l. 1. ff. rerum amotarum, cum aliis de quibus supra*. Natura autem societatis est, vt ad inuicem lucra communicentur, l. 1. & l. 4. *¶ l. 1. si non fuerit, ff. pro socio*. Sicut ergo vxor querit marito, vt dictum est: sic maritus debet querere vxori, aliis esset leonina societas, dict. l. 1. *¶ si non fuerit*. Et hinc est, quod & fructus forinorum bonorum, quæ habent maritus, & vxor, sunt communes viri & vxoris, & inter eos æqualiter diuidendi, soluto matrimonio. quamuis alter eorum plura bona habeat, quam alius, ita dicit, *l. regni, Foro legum lib. 3. tit. 2. l. 3. in fine. quæ incipit, quando. & eodem lib. 3. tit. 3. l. final. & tit. 4. l. 1. quæ incipit, si essent do.* Bene facit l. *societas, §. societas, ff. pro socio, & l. prima, C. eodem Institut. eodem §. de illa. & ita practicamus*. Vnde fructus maioratus, vel bohorum restitutioni subiectorum, non reputantur pars bonorum maioratus. *l. in aditu §. ex rebus, ff. de dona. tradit Bald. in ca. 1. §. donare, qualiter olim sen. alie. po. inferiori*, ex hoc quod non dicitur quis alienare rem, alienari prohibitam, quamuis fructus alienet. Idcirco in illis potest fieri & executio pro debitis possessoris maioratus: vt tradit *Bald. in auren. si qui. C. de bo. auren. ind. poss.* Isti ergo fructus maioratus, sicut & alij, communicantur inter coniuges, quod intellige, etiam si tempore, quo soluitur matrimonium, fructus non essent à solo separati. nam & tunc diuiduntur inter coniugem superstitem, & hæredes mortui, si iam fructus apparebant. Si autem non apparebant fructus, pertinent ad eum, vel heredes eius, cuius erat proprietatis fundi, ex quo fructus erant percipiendi, soluta medietate expensarum ibi factarum alteri coniugi, vel suo hæredi & hoc quando fructus erant percipiendi à vinea, vel arboribus. Si autem à fundo seminato, tunc fructus sunt diuidendi modo predicto, quamuis nō appareant. Si autem fundus nondum erat seminatus, sed erat bene cultus, is cuius erat fundus debet illum habere, & soluere alteri medietatem expensarum, ita disponit lex regni, *Foro legum lib. 3. tit. 4. l. 3. & 10.* Et ita seruatur in practica, quamuis aliter sit de iure communi: vt traditur in *l. diuortio, ff. soluto matrimonio, & in l. unica, §. sed & nouissimi, C. de rei vxoria action. cum alij*. Et per hæc corrigitur illud, quod voluit *gloss. Bart. Bald. & alij in l. cum à matre, C. de bonis mater. & in l. vbi ad huc, C. de iure dot.* vbi dicitur, quod fructus parapher-

nalium non pertinent ad virum nisi tantum ad vsum: & quatenus excedunt vsum tenetur restituere hæredibus vxoris. Hodie, vt vides, fructus & paraphernalium, & omnium aliorum bonorum viri & vxoris, æqualiter pertinent ad virum, & vxorem. ipsæ tamen res, ex quibus fructus percipiuntur, remanent eius, cuius erant, vel hæredum suorum. vt in dictis legibus dicitur. Amplius prædicta, vt procedant, etiam si fructus percipiuntur ex re restitutioni subiecta: vt ex bonis maioratus mariti, vel vxoris: vt late dico in tractatu maioratus: vbi videas satis late ac diffuse, quamuis hodie non esset multum insistendum, attenta mente legum regni prædictarum. Vnde si mulier dedit marito in dorem vnum castrum, cum iurisdictione in territorio illius castri: quidam homines commiserunt certa maleficia, propter quæ eorum bona fuerunt confiscata: & penæ & multæ fuerunt contra eos impostæ, pertinebunt ad maritum, & vxorem simul, propter legem regni præallegatam, & propter societatem inter maritum & vxorem contra eam lucri & quæstus, vt supra dictum est: quamquam his cessantibus, pertinerent ad solum maritum, quia sunt iurisdictionis fructus: rerum autem dotialium fructus ad maritum spectant, pro oneribus matrimonij supportandis *l. pro oneribus, C. de iure dotium, cap. salubriter de vsu, ita notanter determinat Bart. in l. §. in principio, ff. solut. matrimonio. quem alij referunt & sequuntur. & Iacobus de sancto Georgio in tractatu feudorum in parte, de Castro Rubei montis, colum. 2. in fine, versic. quæra etiam*. De fructibus tamen, quos pater percipit ex bonis filij prioris matrimonij, vel ex bonis filij aduentus, vel profectus, in quibus non est dare aliam proprietatem: potest probabiliter dubitari, an veniant diuidendi inter maritum, & secundam vxorem: cum in effectu videatur magis diuidi proprietatem, quam fructus. vide *Bar. in tractatu, de duobus fratribus prope finem qu. 10. & Bald. in l. filia tuum, qu. 6. C. familia heredes, & ibi etiam Paulum de Castro, & plenius per eum consilio 431. tangam infra §. 65. limitabis tertio in fine*. Quid autem, si pater fecit & sumptus in re filij prioris matrimonij, ex qua fructus percipiebat: an donare videtur filio? Vide *Barto. & Bald. vbi supra*, ego tertiū superius, §. 42. amplia quarto, in fi. ver. vnum tamen est vbi feci additionem. Cogitabis. Et prædictis infero ad id quod voluit *Joan. Faber, in §. si cui. Instit. de legat. vbi per illum text. dicit, quod stante consuetudine, quod mulieres habeant partem in rebus emptis per virum, & aliter acquisitis, constante matrimonio: si vir habebat feudum, antequam matrimonium contraheret, in quo tunc temporis vxor nihil penitus habebat: contingit, quod constant matrimonio aliqua consolidantur, & redeunt ad dominium ex aliqua causa, quod in istis consolidatis habeat vxor partem, quia videtur alia à rei proprietate, & ideo tanquam alia indicanda sunt.*

sunt. quod dictum nunquam est obliuioni tradendum. Pro quo ego allego textum valde singularem, & ibi Bartol. in l. non quocunque, §. fundus. ff. de legat. 1. vbi probatur, quod quando vñfructus reuertitur ad proprietatem, dicitur dominus proprietatis acquirere ex causa iactantia. Tene memoris illum textum ad hoc, quia forsitan non reperietur melior in corpore iuris. & vide ibi Paulum de Castro. Idem probatur in dist. §. si cui. Adde alium textum optimum in l. item si fundi. §. sed singula, ff. de usufructu. vbi probatur, quod commissum venit per modum separatum, scilicet à proprietate. Ad hoc allegat illum textum Guido in decisionibus Delphinatus, quæst. 477. dicens per hoc, quod si durante usufructu res committatur, ad proprietarium commissum pertinet. vbi latius per eum, & mihi videtur, quod ius usufructus consolidati est vnus, fructus autem sunt communes: vt statim subiiciam. Adde gloss. sor. leg. tit. [de las ganancias]. l. vnica in gloss. magna. & procedit non solum, quando matrimonium est verum, sed etiam si sit putatiuum, per ea quæ dicta sunt in tertia ampliatione principali. ¶ Ex quo infero vnum quotidianum, quod si maritus verus, vel putatiuus, tempore quo matrimonium contraxit, habebat vnam domum, vel prædium, in quo aliquis alius habebat usufructum: quia emphyteota, vel censuarius, vel alius, & mortuo usufructuario, vel cessante emphyteota, seu censuario à solutione canonis, vel aliis, consolidatur usufructus cum proprietate: iuxta not. in §. finitur, Instit. de usufructu. & in l. necessario, §. si ff. de periculo & commo. rei vendi. & in ca. potest, supra de locato, & in l. si. C. de iur. emphyt. quod illius usufructus vxor habebit medietatem, vel ipso iure, propter legem regni præallegatam, vel per actionem communi diuidendo: vt l. communi diuidendo, §. cum de usufructu. ff. communi diui. l. si cum duorum ff. de sign. ser.

¶ Intellige, quo ad commoditatem, vt ipsa diuidatur inter maritum & vxorem: nam ipsam ius usufructus tanquam incorporeale, & consequenter intangibile: Instit. de rebus corpor. & incor. §. 1. ad oculum diuidi non potest: sed ipsa commoditas, quæ est res incorporalis, licet quia dictum iudicium, communi diuidendo, datur solum pro rebus corporalibus, quæ ad oculum possunt diuidi: non autem pro iuribus, & sic incorporalibus, vt probatur in l. si rem §. inter duos. ff. de usufructu, & l. per hoc §. 1. ff. communi diui. secundum Ioann. de Imol. in d. l. si cum duorum. vtcumque sit ius usufructus, ipse usufructus, vel eius commoditas, inter virum & vxorem communicatur, vt prædixi. Ius ergo proprietatis remanet eius, cuius erat proprietatis, & sola commoditas usufructus, quæ consolidatur cum proprietate, diuidetur inter coniuges, quod est valde notandum. Cogitabis non intelligas, quod ius usufructus consolidati cum proprietate, quod debetur domi-

Palacios Ram.

no rei, debeat æstimari, & æstimatio diuidi inter virum & vxorem: quoniam hoc esset iniquum, cum sit eadem cum proprietate post consolidationem: vt ex dictis facis patet, & probatur in l. si proprietate, ff. de iure dotum, & l. usufructus in multis, ff. de usufructu, gloss. in l. re de dicimus, ff. de ver. signi. Fructus tamen, qui ex huiusmodi usufructu consolidato percipiuntur, communicantur & diuiduntur inter coniuges, sicut alij fructus ex aliis rebus percepti: vt supra diximus, & vult lex regni, Foro legum lib. 3. tit. 3. l. si. Facit alia lex regni, Foro legum lib. 1. tit. 4. l. 9. consolidatio enim usufructus cum proprietate, quamuis fiat tempore matrimonij, habet tamen originem à tempore præterito, antequam matrimonium esset contractum vel ratione legati, vel alterius dispositionis, propter quam postea sit dicta consolidatio. Vnde iudicari debet, ac si ante matrimonium facta fuisset: vt est text. no. in l. in ratione la. §. imperator. & §. sequenti. ad legem Fal. vbi si patrimonij testatoris diminutio subsecuta est post eius mortem, ex causa habente originem in vita testatoris, censetur esse in bonis testatoris, tempore mortis: imo habetur, ac si esset diminuta tempore, quo testator vivebat. Idem dicimus, si res post testatoris mortem superuenerit ex causa habente originem in vita testatoris: nam censetur habita eo vinente. Quia ergo causa semper attenditur: vt l. serui, qui apud hostes. sic erit in casu nostro: quamuis in contrarium videatur facere tex. in l. si patronus ex debita, §. si ff. de bonis libe. quoniam illud procedit fauore patroni, vt ibi colligitur, & tenet Nicolaus de Neapoli. in d. l. serui. & sequitur ibi Alexander plenius in l. in ratione, la. 2. in principio, ff. ad legem Falcidiam. Ista tene menti, tanquam peregrina, & quotidie veniunt in practica. Adde, quod sicut ius usufructus finitur morte usufructuarij, Instit. de usufructu, §. finitur, ita etiam finitur species usufructus constituendi: vt probatur in l. Sempronius Attalus, ff. de usufructu legat. & l. qui usufructu, in verbo, hoc ita, ff. de usufructu. quæ iura ad hoc allegat, & commendat Iudo in singulari 381. incipiente, usufructus, & Cepolla in primo libro, de seruitu. c. 4. in fine. Ex prædictis inferitur ad tria facis quotidiana. Primò, quod si quis habebat rem alienam, quam præscribere cuperat, antè quàm matrimonium contraheret: constante autem matrimonio præscriptionem compleuit: an dicitur res constante matrimonio acquisita, & consequenter inter coniuges diuidenda? Ista faciunt ad questionem, si constante matrimonio ego iure retractus retracti rem consanguinei mei, tanto pro tanto, iuxta l. regni & solui ex pecunia communiviri, & vxoris, an vxor habebit medietatem rei retractæ, vel solius pecunie? ¶ Secundò concessit rex alicui in Canaria aliqua bona, sub conditione, quod ibidem per quinquennium habitaret. Facta huiusmodi concessione, matrimonium cum quadam muliere cōtraxit, quam

A *

O 2

quam

quam secum duxit, & ibi per quinquennium cum ea habitauit. An medietas huius concessionis pertineat ad vxorem, tanquam acquisita effectualiter constante matrimonio? Cogitabis, & vide duas notabiles disputationes, alteram domini Antonij, alteram Calderini: quas recitat *Felin. in c. ecclesia sancta Maria, de constitut.* quod lex ante clericatum cepit disponere & post clericatum ad effectum deducitur, quomodo de eas iudicatur. Tertiò inferitur, quòd si maritus habet montē nouum, qui constāte matrimonio creuit, & effectus melior: illud augmentum spectat ad maritum solum, argu. l. fructus in fine ff. de vsu. vbi ¶ fructus naturales à natura, & non hominis industria prouenientes, ad dominum fundi, non ad possessorem spectant. not. in l. bone fidei in princip. ff. de acquir. rerum do. & institut. de rerum diuis. §. si quis à non domino. ad idem ladeo §. i. ff. de acquir. rerum do. institut. de rerum diuis. §. praterea. vbi incrementum latens per alluionem accrescit fundo, ad hoc text. not. & ibi not. Bald. in l. si. in princip. C. de alluionibus & palu. Negari enim non potest, quin illud augmentum proueniat ex causa de praterito, scilicet ex ipsa re ac iure, quod in ea maritus habebat, antequam matrimonium contraxisset. Vnde quauis postea constante matrimonio accedat naturaliter, & sine coniugum industria, vel opera, soli marito debetur per l. in ratione la. 1. §. imperator, & §. seqq. & l. serui qui. ff. ad l. Fal. de quibus statim fiet opportuna mentio. Quinimo vult lex regni, *Foro legum li. 3. tit. 4. l. 9. qua incipit, [Si el marido.]* quod melioratio contingens facto vxoris in re viri, cedit lucro mariti, facit ladeo §. cum in suo, ff. de acquir. re. do. Multo fortius idem videtur, quando sine facto vxoris, natura hoc inducente. Vnde si maritus, tempore, quo matrimonium contraxit, conduxit domum parum valentem, quæ postea tractu temporis multum valuit: cedit lucro mariti, non vxoris. Idem puto de seruo mariti, vel ancilla paruulis, & parum valentibus, qui postea constante matrimonio creuant, & roborantur: istud cedit lucro domini. Difficultas tamen est circa expensas, & sumptus quæ in hisce rebus fiunt: vt puta in custodiendo, & meliorando monte: an alter coniugum debet habere medietatem? Et videtur quod non, quando ex re ipsa aliqua percipitur commoditas, forte æquales sumptibus: vt ex nemore amputantur rami, qui sunt domui pro-ficui: ex seruus & ancillis habetur seruitium, & familia: operæ enim computantur cum expensis, l. in rebus §. possunt, ff. de commodati, l. habentem, ff. de vsufructu, l. ammino, ff. de impen. in rebus dota. fac. & videtur de mente legis regni præallegatæ, *Foro legum lib. 3. titul. 4. l. 9. & li. 4. tit. 2. l. 2. que incipit, [quando algun nro.]* facit l. 1. C. de infan. expo. & gloss. in l. arboribus, ff. de vsufructu. Ex istis etiam solet dici, quòd ¶ melioramenta, quæ fiunt in rebus maioratus, vel restitutioni subiectis, veniunt diuidenda inter coniuges, tanquam pro-

uenientia ex causa lucratia, & alia à rei proprietate. Vnde si maritus habens maioratum, fecit domum, vel castrum in villa, vel loco maioratus constante matrimonio: estimabitur sumptus soluto matrimonio, & medietas remanet marito, vel eius heredibus: alia medietas vxori, vel eius heredibus: & consequenter ista melioramenta diuiduntur inter heredes ipsorum. bene facit ad hoc gloss. nota. secundum Angel. in l. emptor, ff. de rei vendi. in gloss. magna. in §. que dicit, quòd ¶ sumptus, quos quis fecit in re subiecta restitutioni, potest repetere ab eo, cui restituit: quauis interim fructus perciperit. & sic limitat notanter l. sumptus, cod. tit. & ea que not. in l. in fundo, cod. tit. Nam intelliguntur, quando quis percipit fructus in re aliena: secus ex sua, licet restitutioni subiecta. quod tene memorizæ, & vide Bald. in l. insulam §. fructus ff. solut. matrimon. & in l. filia cuius, quest. 6. C. famel. heres. & Bart. in tractatu. de duobus fratribus, col. pen. q. 10. vbi tractat de patre, qui fecit sumptus in re filij, ex qua fructus percipiebat, an videatur donare. De quo etiam paulo antè diximus in additione, incipiente, ampliabis. Quòd autem res adiuncta rei maioratus non sumat illius naturam, est text. in c. 1. §. contrario, de iustitia de re aliena facta, lib. sen. & ibi not. Bald. ad idem c. domino guerram. §. si vasallus. in ver. hic finitur lex. intellige, quando ex facto hominis adiunctio: secus si à natura, absque hominis facto, vel ministerio: vt l. fin. C. de alluio. & late per Aluacorum in cap. 1. §. si quis de mansi. si de feud. fuer. contro. An autem augmentum rei sit eiusdem nature cum re augmentata, vide no. per doctores, signanter per Bar. Socinum in l. si ex toto col. 2. ff. de leg. 1. Ex istis, & multis aliis, que breuitatis gratia non refero, dixi, quando leges Taurinæ siebant, quòd expensæ, sumptus, & alia melioramenta, saltem necessaria, & vitilia, quæ fiunt in rebus maioratus, respectu æstimationis, veniebant communicanda inter coniuges. Sed non potui tantum clamare, quin contrarium constitueretur l. 46. quam semper putauit iniquam: & spero futuris temporibus eam reprobandam, tanquam iuri & equitati contrariam: & super dicta l. scripti, an & quando melioramenta, quæ fiunt in re maioratus, veniunt diuidenda inter coniuges. Ex istis inferitur, quòd ¶ si vasallus construit castrum in re feudali, vel prædio, castrum dicetur feudale: quia ædificium solo cedit. ita decidit Bald. in l. 1. ff. de rerum diuis. in 7. & 8. questio. refert & sequitur Alexandrinus in cap. 1. in fin. princip. de alienatione feudi. vbi videas. Sed hoc, vt dixi, est ex eo, quia ¶ ædificium cedit solo, non ex natura rei. Vnde si ad dominum rediret, sine culpa feudatarij, fortè ¶ potuisset expensas ibi factas repetere. Cogitabis. ¶ Ex his inferitur, quòd stipendia, & salaria, quæ maritus, doctor, aduocatus, vel medicus, siue auditor, vel iudex, seu quilibet alius, acquisiuit constante matrimonio, postquam simul cohabitauit & mulier

16

L

L. tit. 9. lib. 5.

17

18

M

mulier, veniant inter eos communicanda, & æqualiter diuidenda soluto matrimonio, vt videtur casus in l. cum duo viri, §. Papinianus, aliis incipit, si inter fratres, ff. pro socio. vbi dicitur, quod si inter fratres voluntarium consortium initum fuerit, stipendia, ceteraque salaria in commune redigi iudicio societatis. Et tene memorie illud text. ad hoc, quamvis gloss. illum restringat ibi, vt intelligatur, quando societas fuit contracta specialiter, vt ex quacunque causa quesita per socios communicarentur inter eos. Secus dicit, si coita esset simpliciter. Nam tunc salaria & stipendia non communicarentur: vt l. 3. §. 1. & l. coire, cod. tit. vbi in societate simpliciter contracta non venit, nisi quæstus descendens ex ingenio, seu solertia: & ad negotiationem, & lucrum, & damna ex negotiatione nascentia.

¶ Sed Bald. in dict. §. si inter fratres. non assentit restrictioni illius gloss. quia esset magnum inconueniens illam tenere. Nam posset esse, quod vnus ex sociis poneret operam suam, & dimitteret quæstus suæ personæ pro seruitiis societatis: & alius iret ad stipendium, & ad alia lucra, & nihil communicaret. hæc esset mala societas, & leonina: contra text. in l. verum, & in l. si non fuerit, ff. cod. ¶ Et propterea dicit ipse se credere, quod veniant omnia in societate salaria, stipendia, & mercedes diurnarum operarum. Et ita vult ille, quod modo fit contracta societas specialiter, hoc adiecto, quod omnia lucra qualitercunque, & ex quacunque causa acquisita per socios, veniant communicanda per eos, modo societas simpliciter sit coita, salaria, & alia lucra, communicantur inter eos. Vnde ad propositum, quod inter virum & uxorem sit contracta quedam tacita & simplex societas eorum, quæ quilibet lucrabitur, vt inter eos communicentur: vt supra dictum est: quinimò lex regi videtur facere ipsam societatem: merito ista lucra stipendiorum, & salariorum, vel aliorum lucrorum, habita per maritum aduocatium, medicum, vel iudicem, sunt cum vxore communicanda: & ita communiter obseruatur in istis regnis, maxime in regali audientia. ¶ Et ista consuetudo est multum aqua: quia vt plurimum, maritus sustentatur de bonis communibus, interim quod sunt ista lucra: iustum est ergo, quod communicet cum vxore: vt est expressum per legem regni, *Foro legum lib. 3. tit. tertio leg. 2.* vbi dicitur, quod quicquid maritus lucratus fuerit in bello, siue militia, faciendo expensas de bonis communibus viri & vxoris: debet communicare cum vxore: quia ex quo sumptus sunt communes, sic etiam lucra debent esse communia. vt ibi dicitur, & in l. cum duobus, §. quidam sagariam, in ff. pro socio, in l. merces, §. vi maior, ff. locati. ¶ Nec facio differentiationem, vtrum istud lucrum accedat peculio aduentitio: puta, quia maritus ex proprio labore, quem in officio habuit, lucrum sentit: vt l. cum oporteat, C. de bon. qua liber. & §.

quod autem ex alia. Insistit: per quas person. nobis acquirit. Nam & tunc dico istud lucrum fore communicandum per prædicta: quamvis aliud sit de iure communi: vt l. fi. C. de collat. ¶ Idem si lucrum accedat peculio, quasi castrense, puta quia ratione administrationis in officio, quod habet maritus ex publico, salarium percipit: quod lucrum est peculium, quasi castrense: vt l. final. C. de viroff. restamen. & l. veluti castrense, C. de offi. & l. fori C. de ad. diner. iudic. & 6. partit. tit. 15. §. vide l. 4. tit. 1. [de la ganancia] lib. 5. Ordin. & traditur per Specul. tit. de allore, §. 1. vol. 13. ver. item cum agitur de peculio. dicentem, quod illi qui stipendia & de publico habent, dicuntur habere peculium quasi castrense: vt in prædictis iuribus. Ponit exemplum in aduocato fisci, vel pauperum, & similibus, quibus de publico datur salarium. ¶ Secus dicit de aduocatis modernis: nam illi non dicuntur habere peculium, quasi castrense, nec habent præcipuum, quod lætantur, secundum eam. quod etiam tenuit antiqua gl. in prælegata l. fori. sed in additione, tenuit contrarium, per dict. l. veluti, C. de offi. cum assessores non recipiant de publico, & tamen quod acquirunt, est veluti castrense. Item quod miles ex militia acquirit, non ex publico, est castrense: vt ff. de castren. pecul. l. si fori. ergo idem in aduocato, qui militat: vt l. aduocati, C. de aduoc. diner. iud. maxime cum ista salaria priuatorum succedant illorum loco, quæ dabantur de publico: ergo, & c. argum. text. in cap. magna ver. cum igitur supra, de voto ita dicit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in dict. §. 1. ver. item cum agitur. Hoc idem tacito Ioan. Andr. tenet Bald. in dict. l. cum oporteat, §. vol. 2. de tertio genere peculij, C. de bon. qua liber. & hoc tenet. Istud ergo lucrum, quamuis castrense sit, vel quasi castrense, communicandum est inter maritum & uxorem, vt apparet ex prædictis, quamuis aliud de iure diuini non communicaretur: l. 1. §. nec castrense, ff. de collat. bonor. de quo etiam per Bald. consil. 21. incipit, quinq. queruntur, in tertia parte. & latius Ludouic. consil. 469. incipit quo ad primum. refert & sequitur Petrus de Phaldis, in suo tractatu de societate §. parte, quest. 15. ¶ Sed vt dixi, ista lucra semper diuiduntur inter coniuges, & ita pridie iudicauimus in causa, quæ vertebatur in hac regali audientia, inter doctorem de Montalio, & heredes vxoris sue. Adde quod donata à rege pro seruitiis regi impensis, dicuntur castrensa, vel quasi, l. cum multa, C. de bonis qua liberis. & consequenter non conferuntur, nec computantur in legitimam, l. 1. §. nec castrense, de colla. bonor. & 6. partit. tit. 6. l. 5. & 4. partit. tit. 17. l. 6. Illud tamen, quod dictum est de castrensi peculio inter coniuges diuidendo, quando communibus expensis acquisitum est, aliquibus non placet: imò quod si miles armata militia, in quo concurrunt illa sex, quæ ponit gloss. in l. penult. ff. ex quibus cau. ma. aliqua in bello acquirit, non communicat cum vxore: vt videtur colligi ex ordinatione regis Henrici quarti,

25. tit. 9. in Nieua, quæ repetitur in *compilatione Ordin. nat. lib. 3. tit. 4. l. 4.* vnde eo mortuo, transmittitur ad suos hæredes. Idem dicunt de quasi castrensi. Olim super hoc fuit edita lex à rege Iohanne secundo, Salmantice, ad preces curialium. Sed postea, vt audio, ad querelam matronarum fuit reuocata. Tene igitur, quod prius dixi, quod castrense & quasi castrense communicatur, quando communibus expensis acquiritur. ¶ Ex istis inferatur ad questionem, quam vidi in practica: maritus constituit matrimonio, ¶ adificauit ecclesiam, & dotauit, & consequenter acquisiuit iure patronatus: vt *cap. nobis de iure pat. d. xxi.* super, in introductione, an istud ¶ ius patronatus æqualiter acquiratur viro, & vxori an soli viro. Et videtur quod vtrique, per iam dicta. Sed constante matrimonio, solus maritus præsentabit, sicut & alia bona constante matrimonio administrat, nisi forte tempore, quo ecclesia construitur: aliter inter eos sit conuentum, iuxta not. in *cap. 2. i. tit. 4.* & statim dicemus in prima limitatione.

¶ Ampliabis ista, vt procedat etiam in matrimonio putatiuo, quando inter coniuges erat contractum matrimonium, quod subsistere non poterat, stante legitimo impedimento. Nam & tunc lucra inter eos habita æqualiter diuiduntur: vt est textus cum *gloss. in cap. 2. infra, i. tit. 4.* & ibi not. *Abb.* sequitur *Andreas Sualus in cap. ex lictis, de pigno.* Idem disponit *lex regni, Foro legum lib. 3. tit. 6. l. 4.* & dixi supra, in tertia ampliatione principali, colum. 341. vbi videas multa, quæ de matrimonio putatiuo collegi. Idem forte dicendum esset de duobus ¶ amasiis, simul habitantibus: nam inter eos videtur secundum aliquos tacite contracta societas, & lucra acquisita inter eos æqualiter diuiduntur, eo modo, quo inter coniuges veros, vel putatiuos, præsertim si postea inter eos contractum fuit matrimonium: vt sentit *Bar. in l. Titium & Menium penul. & fina. col. ff. de administ. tutorum, & in l. cum proponas, C. pro socio, & ibi Bald. & alij.* ad hoc bene faciunt multa, quæ cumulatim supra, æquiparando concubinam vxori, in §. operatur alium & quartum effectum, dixi supra, §. si prope finem, in additione incipiente, ista autem societas. ¶ Amplia secundo prædicta, vt videatur contracta ¶ societas inter coniuges, & duret non solum constante matrimonio, sed etiam altero eorum mortuo, remanentibus bonis simul non diuisis inter superstitem, & defuncti hæredes. Nam & tunc lucra, & damna quæ ex tali negotiatione prouenerint, essent inter eos diuidenda: vt disponit *lex regni, Foro generosorum lib. 3. tit. 4. l. 9.* quæ incipit, si vno me, quam vide, & tene memorie, ad idem facit *lex regni, Fo leg. lib. 3. tit. 4. de las Leuues* l. 6. quam not. ¶ Cuius ratio potest esse, quia ¶ vidua videtur esse in primo matrimonio, donec nubat. Et ideo dicit *Richar. Malum.* quod illa debet alimentari vidua de bonis mariti, dum in viduitate perseuerat: sicut

constante matrimonio, intellige de fructibus suæ dotis, vel si non habet vnde se aliat, alia aliat se de suo: quia non operatur viro l. sicut, ff. de oper. liber. ista sunt verba *Bald. in l. omnes, C. de bo. mater.* Inde est, ¶ quod si vasallus cognoscit carnaliter vxorem domini, eo mortuo, priuatur feudo: secundum *Andream de Isernia, & alios in ca. 2. de feudo sine culpa non amittendo*, de quo per *Iacobum de sancto Georgio, in tractatu feudorum, in parte, distig. vasalli promiserunt non committere felleniam, col. 7. ver. sed quid dicemus, alijs fol. 32. colum. 3.* & ibi etiam de sponfa. Merito ergo acquisita soluto matrimonio, antequam diuidantur bona, diuiduntur inter eam & filios mariti, tanquam si constante matrimonio fuissent acquisita: quoniam ex patientia & perseuerantia vtriusque partis, præsumitur inter eos prosecuta, & continuata societas, arg. l. queritur, §. qui impleto, ff. locati, & l. legem, C. eo. & l. in rebus, §. si ff. de prec. vbi dicitur, quod si finita ¶ locacione domus, conductor in ea remansit, videtur tacite reconducere. Videtur text. in *Liraque, & l. societatem coire, ff. pro socio. & ibi Barr. & in l. cum duobus, alias incipit, Si frater, §. item Papinianus, eod. titul.*

¶ Bene facit ad hoc quod notanter voluit *Bald. in l. mandatum, in 3. opposi. C. mandat.* vbi dixit, quod si morte patris finita erat societas, cum alio socio contracta: iuxta *Lactione, §. morte, & l. adeo in princip. ff. pro socio*, tamen si filius postea cum socio patris iidem institutibus vtatur, sicut prius: intelligitur societas cum filio renouata, quamuis filius fuisset pupillus, tutorem habens, cuius patientia interuenisset, per id quod habetur in l. si quis emancipus, §. si impubes, & l. in eum, §. si dominus, ff. de institor. bonus text. in *Lenicunque, §. final. eod. titul.* quod dictum refert & sequitur *And. Sual. in cap. quia 12. colum. supra, de iudic. & in cap. peruenit, 4. col. supra, de emptio. & venditio. Alexand. cons. 132. 1. col. incipit, perlectu, §. volumi.* ¶ Ad hoc faciunt, quæ in simili dixi supra, ista limitatione in 4. effectu translationis ad domum, versu amplia secundum prædicta, & quæ dicam in fine huius effectus, verum demum. ¶ Ad idem facit quod no. *Bald. in l. si patruus, 3. col. C. communia vtriusque iudicij*, vbi dicit, quod si duo fratres simul mercaturam exercebant, & vno eorum mortuo, alter continuat: superstitibus filiis fratri, indiuisam substantiam possidentibus, videbitur frater eodem nomine continuare, sicut faciebat frater viuentis, arg. *Luam & Sernius, §. si vno, ff. de negot. gest. & quia à primordio tituli posterior formatur euentus l. 1. C. de impo. lucra, de script. lib. 10. & l. si filia, §. Neratius, ff. famul. heresund. & dist. Lactione, §. morte.* Idem fuit de mente *Bald. in authen. ex testamento, circa fin. C. de col.* de quo meminit *Petrus de Vbaldis in tractatu de societate 3. parte 3. colum. vbi rogo videas.* ¶ Ad idem facit, quod not. *Bald. in l. etiam in fin. C. de iure dot.* vbi dixit, quod si communitas conduxit ¶ doctorem ad legendum ad vnum annum, 29

etiam salario centum florenorum: demum eligitur alio anno, sine repetitione salarii: intelligitur pro eodem salario, argum. d. l. etiam, & l. penultim. §. vxor. ff. sol. mat. Sic ergo erit in casu nostro, cum sit fauor mulieris, quo casu vidua censetur esse in primo matrimonio, vt prædicti. secus est in odiosis, in quibus ¶ mortuo marito, soluta est legibus matrimonij: vt c. fin. supra de secund. nup. Et inde est, quod si dicitur ita tutum, quod vxores rebellium perpetuo sint bannite: statim, quod sunt vidue, possunt stare in ciuitate: vt l. Titia Scio. §. yfuras, ff. de leg. 2. secundum Tacobum de Aret. vt refert Bald. in l. Voluntas, in princip. C. de fideicommiss. Cogita tu, si dici potest, quod prædicta procedant, nisi forte vxor relicta esset tutrix filiorum, in testamento patris eorum: vel aliis ipsa accepisset eorum tutelam, per authen. mat. & aua, C. quando ma. nam tunc non videretur continuata societas, per l. Titium & Maximus, §. aitor, ff. de admin. tut. & quod ibi not. Bart. & alij. Ad cuius confirmationem facit talis ratio. ¶ Administrator bonorum alicuius, in dubio potius præsumitur administrare animo administrandi tutorio nomine, quam donandi, ex quo est administratio necessaria: vt l. cum post mortem, & l. cum lege, & l. cum quidam, C. de do. promitt. tenet Bald. in l. fua. vers. quæro quid in matre, eod. tit. dicens per hoc, quod si mater administrat bona filiarum, dat fundum commune sibi & filiarum dotem pro filia, intelligitur partem suam donasse, non autem fiducia pietatis administrasse. licet in quolibet administratore necellario potius præsumatur animo administrandi, quam donandi, per iura prædicta. de quo infra latius dicetur §. aliud autem, alias fol. 39. colum. 1. in princip. vers. idem tenet Bald. in d. d. §. 1. Mater ergo tutrix vel curatrix filiorum, magis videtur eorum bona administrare tutorio, vel curatorio nomine, quam alias societatis iure. Cogitabis, quia non reperio in specie tactum: & vide in practica. Eadem ratione idem puto dicendum in patre habente administrationem filiorum à lege, & consequenter vsumfructum: vt l. cum non solum, & l. cum oportet, C. de bon. qua. libe. nam cum tunc subit alia causa, quam societatis, illa sumenda est. Pater ergo habebit vsumfructum bonorum filiorum, qui in eius sunt potestate, secus, si essent emancipati, & teneas menti: sic aliàs iudicauit in facti contingentia: & facit quod dicit Petrus de Vbaldu in dicto tractatu de societate in 3. parte colum. 2. ver. quod credo verum. vbi dicit, quod si frater maior simul habitat cum fratre minori, cuius bona administrat, est eius tutor, non præsumitur inter eos contracta societas, cum ratione officij alia coniectura sumi non debeat. ¶ Amplius ¶ prædicta tertio, vt procedant, non solum in bonis acquisitis constante matrimonio, in loco vbi fuit contractum matrimonium, in quo lex ista, vel consuetudo est, de communicandis bonis superlucratu inter coniuges: sed etiam, si in alio loco,

vbi talis lex vel consuetudo non vigeat, bona fuerunt acquisita: vt puta, quia contractu matrimonij coniuges transiunt ad habitandum in alio loco, vbi illa lex vel consuetudo non viget, ibique multa bona sunt acquisita: nam & alla veniunt inter coniuges communicanda, secundum legem, vel consuetudinem prædictam, vel pactum inter coniuges initum: ita notanter disponit lex regni 4. partita tit. 11. lib. 24 vbi videas Montaluum. Bene faciunt notata in Lexigere dotem, ff. de iudic. & in cap. 1. de sponsal. per Antonium, & alios, præsertim per Abb. in §. ¶ Amplia quarto, ¶ vt bona superlucrata diuidantur inter coniuges, adeo quod transmittunt ad suos hæredes, quamuis non fuerint acceptata: vnde si vxor præmoriatur viro, antequam acceptet medietatem lucrorum sibi pertinentem, ad suos transmittit hæredes: quia ea quæ deferuntur à lege, vt sunt ista lucra: iuxta not. in lib. 3. ff. de interdictis, & in l. §. C. de bo. mater. §. ¶ transmittuntur ad hæredes, quamuis acceptent: vt l. insantus C. de bon. pos. non obstat l. emancipata, eod. tit. quia loquitur in his, quæ iure hæreditario deferuntur: secus in his, quæ iure patrimonij: secundum Alexand. in l. ff. ad leg. Fal. vel loquitur in his, quæ deferuntur ex titulo vniuersali: secus si particulari, vt ibi notatur. Ex his inferitur, quod si pater filium meliorauit in tertia & quinta parte bonorum suorum illa ad suos transmittit hæredes: etiam si non agnouerit. c. ¶ vide Bald. in l. 2. C. de lib. prae. & in tit. episcopum vel abbatem, §. qui. & Salicetum in l. sanctimus, C. de officio testam. & doctorem de Segura in repetitioe l. vnum ex familia, §. de si fundum de legat. 2. fol. 16. colum. 2. Et prædictis inferitur, quod ¶ si maritus habens filiam ex alio primo matrimonio, eam dotaui ex bonis, constante secundo matrimonio acquisitis, medietas dotis debetur secundæ vxori: vel de bonis superlucratu habebit ipsa, vel eius hæres aliud tantumdem per prædicta. Ad hoc text. not. in l. §. socium pro filia, ff. pro socio, vbi socius etiam omnium bonorum non tenetur cõferre ad onus dotandi filiam socij: ¶ quia illa dotatio non est actus negotiationis quæstuarie: vt per Bart. in l. legatus ff. de testam. ita dicit Alexand. consil. 18. colum. 1. ver. 2. in 2. vol. incipit, diligenter inspectis. Ita ergo dicendum videtur in vxore. Idem erit in alijs largitionibus, vel debitorum solutionibus ipsius mariti, ante contractum secundum matrimonium: vt infra dicitur.

ADDITIONES.

¶ Adde quod idem tenet regula in illa singulari. l. vnum ex familia. §. sed & si fundum, ff. de legat. 2. fol. 2. ad 3. cum quatuor seq. vbi pulchre examinatur horum lucrorum materiam.

¶ Vide Fab. in proem. Insitit. in verbo, Alemani.

¶ Adde, quod idem firmavit Segura in l. 3. §. si ff. de lib. & posth. fol. 8. col. 3. circa medium.

O 4

¶ Adde,

C * ¶ Adde, quod fortius firmat Segura in rep. l. 3. §. p. de liber. & posthum. fol. 8. col. 3. in fin. & per totum sequent. quod talis melioratio nondum acceptata, facta in tertiam partem transmittitur per filium emancipatum, etiam ad quoscumque extraneos heredes. & idem dixit in melioratione facta in quinta parte bonorum; vt infra.

D * ¶ Adde tamen singularia consilia in hoc puncto in 4. vol. consiliorum Socini. in consil. 42. §. 5. & 6. vbi tandem ipse & subscriptores concludunt. quod filie socij omnium bonorum debent de comuni dotari. & optime examinant intellectum d. l. si socij pro filia.

IOAN. BERNAR.

A * ¶ Postquam simul habitant veniunt communicanda. Conclusio est vulgaris, & iure regio textualis, ex l. hic allegatis, vide Suarez in solenni sua repetitione, l. 1. tit. 3. lib. 3. Fori. & ibi Mental. & Didic. de Segura in l. vnum ex famul. §. sed si fundum num. 24. & sequent. de leg. 2. Cifuentes, l. 16. Tauri. & ibi Castillo num. 47. & Anton. Gomez l. 52. Taurinum. 70. cum prece. & sequent. & Conarr. de sponsal. part. 2. cap. 7. §. 1. num. 6. & Chafane in consuet. Burgund. rubric. 4. §. 6. & Bordinum in consuetud. Bituricensis. de consuet. matrim. §. 1. & rursus de uisione 22. num. 35.

B * ¶ Nam nunquam dicitur vxor nisi post traditionem. Vide multos, quod adiunxi, sup. §. 55. additione 1. & adde Mental. l. 1. tit. 3. lib. 3. Fori. & Matth. de Afflictis in consuet. Neapolit. lib. 2. rubr. 37. §. 5. statim num. 30.

C * ¶ Ipso iure communicantur inter eos, quantum ad dominium & possessionem. Vide authorem supra §. 65. num. 11. & §. 66. num. 24. ac rursus in l. 16. Tauri. & Gregor. glo. 1. vers. & facit hoc, in l. 55. tit. 5. par. 5. Suarez in l. 1. tit. 1. [de las ganancias]. lib. 3. Fori. queritur vltimus. Seguram in tract. de bon. laurati consuet. matrimonio num. 44. & rursus in l. 3. §. fin. num. 78. de lib. & posthum. Conarr. lib. 3. resol. cap. 29. num. 2. & Anton. Gomez lib. 51. Tauri num. 76. & Quemada de consue. bon. heretic. quest. 6. Bactium de dotibus cap. 11. num. 106. & de decimis tut. 2. 31. num. 3. & pulchre Tello in lib. 16. Tauri, num. 10. cum sequent. apud quos varia in ista dubitabili questione dicuntur. Ad quam etiam ex Gallis, vide Carol. Molin in consuet. Parisi. parte 1. §. 25. num. 2. & Chafaneum in consuetudinibus Burgund. rubrica 4. §. 2. num. 6. & rursus ex nostris Aduentum, respons. 5. num. 6.

D * ¶ Efficitur propria illius, cuius erat res vendita. Vide obiter Cifuentes lib. 16. Tauri, num. 9. & latius Suarez in lib. 1. tit. 1. [de las ganancias]. lib. 3. Fori. limitatione 2. & Mental. in lib. 11. tit. 4. lib. 3. Fori. atque iuxta hanc authoris nostri traditionem intelligito, quæ obliuio dixit Anton. Gomezini super lib. 51. Tauri, num. 36. & vide text. lib. 49. & ibi Greg. glo. 1. lib. 49. tit. 5. par. 5. & quod dicit Castillo lib. 70. Tauri, num. 27. & vide authorem supra, §. 60. num. 20. & Tiraquell. de retrah. lib. 1. §. 1. gloss. 9. num. 63. & 64.

E * ¶ Intellige de seruitutibus obsequialibus. Vide

de authorem supra §. 31. num. 2. & §. 30. num. 33. & infra super text. 3. not. §. 20. num. 30. & Suarez, lib. 9. tit. 11. lib. 1. Fori. vltimus pro euidencia, & Alexand. conf. 133. lib. 4. & Tiraquell. de nobilitate 22. 10. num. 93.

¶ Fructus omnium bonorum. Adde l. 5. tit. 9. lib. 5. in nouo volumine, & Suarez in l. 1. tit. 3. lib. 3. Fori. in limitatione col. penul. & Ant. Gomez in l. 53. Tauri, num. 33. vers. bodu tamen & num. 60. & Gregor. glo. 1. §. circa fin. tit. 10. par. 1. & Bactium, de decimis tutor. c. 24. num. 13. & nu. 16. Gregor. glo. 1. 17. tit. 11. parte 4. & authorem infra §. 65. num. 63. & rursus Baet. vbi supra c. 22. n. 13. cui adde Tiraquell. de retrah. lignag. §. 10. gloss. 1. num. 19.

¶ Potest fieri executio pro debitis possessionis maioratus. Vide latè scribentem Peraltum in l. 3. §. qui fide commissum, nu. 128. vers. secunda aserit, ff. de hered. insti. & Gregorium Lupum, gl. 2. in l. 2. tit. 8. par. 3. vbi tetigit pulchram questionem, numquid primogenij fundacione vetari possit, etiam ex fructibus solui debita possessionis Addeque Anton. Gomez pluribus allegatis, in l. 40. Tauri, num. 74. vers. quod tamen, & Pelaez à Meres in tract. maiorat. & melior. Hispan. 3. par. qu. 9. num. 24.

¶ Et tunc diuiduntur inter coniugem superstitem, & heredes mortui. Quo pacto ista diuisio fructuum maioratus cum nouo successore fiat, vide Aduentum respons. 5. & Anto. Gomez l. 40. Tauri num. 74. & pulchre Conarr. lib. 1. resol. 1. 13. ad finem, & Gregor. gloss. 1. in l. 26. tit. 11. parte 4. & optimè Ludou. Moli de Hispa. primog. lib. 3. cap. 11. a nu. 18. & Pelaez à Meres in tract. maiorat. & melior. Hisp. 4. part. quest. 24. a num. 1.

¶ Etia disponit lex regni Fori leg. lib. 3. tit. 4. l. 3. & 10. Adde l. 26. tit. 11. part. 4. & Suarez l. 1. tit. 1. [de las ganancias]. lib. 3. Fori. ad fin. vbi praxim istius diuisionis tradit.

¶ Ex predictis infert ad id, quod voluit Io. Fab. Vide Gregor. gloss. 1. l. 18. tit. 11. p. 4. Suarez, lib. 1. tit. 1. [de las ganancias]. lib. 3. Fori. ver. pone: maritus habebat, aut. Gomez de seruic. num. 19. & rursus in l. 53. Tauri num. 78. Cifuentes lib. 16. Tauri, & ibid. Castillo num. 45. optimè Conarr. de sponsal. p. 2. cap. 7. §. 1. num. 9. & ex Gallis Chafaneum consuet. Burg. rubric. 4. §. 2. num. 12. Nicol. Bordinum de consuet. matrim. §. 2. in consuetud. Bituricensis & Molinæ in consuetud. Parisiensis. tit. 1. §. 30. qu. 50. vers. secundo circa idem Tiraquell. de retrah. §. 32. gloss. 1. num. 72. & sequent.

¶ Ex istis & multis aliis. Vide Castillo n. 1. & alios Tauristas in ista l. 46. Tauri hic allegata, & Conarr. de sponsal. p. 2. 4. 7. §. 1. n. 9. & Arium Pinel latinus loquentem in l. 1. p. 2. nu. 71. c. de bon. mater.

¶ Potuisset expensas ibi factas repetere. Vide Carol. Molin in consuet. Parisi. tit. 1. §. 1. gl. 5. nu. 78. cum alij, & Pinel. l. 2. p. 2. 4. nu. 62. vers. cap. receptissima, c. de resc. vend. & rursus in l. 1. parte 2. num. 71. vers. quibus in locis cap. de bonis mater. & Ludo. Molinæ de Hisp. primog. lib. 1. cap. 26. num. 11. & Pelaez à Meres, in tract. maior. & melior. Hisp. 1. parte qu. 10. nu. 17. cum pluribus. sequent. & rursus in 4. par. quest. 37. a princip.

¶ Mari-

N **¶** Maritus sustentatur de bonis cōmunibus.] Adde *Suarez* l.1. tit.3. lib.3. *Fori* simil.3. & *Gregor. glo. in l.3. tit.10. p.5. Ant. Gomez* l.53. *Taur.* nu.72. & vtrum hac officia publica empt. constante matrimonio communicentur, vide *Auend. respons.* 9. & *Cou. lib.3. resol. cap. 19. nu.4.* & adde quæ de eorum collatione tradit *Tello* l.26. *Taur.*

O **¶** An istudius patronatus æqualiter acquiratur viro & vxori.] Vide *Cou. lib.3. resol. c. 19. nu.5. Baet. de dot. c. 16. nu. 2. & de decimis tit. c. 23. nu. 17.*

P **¶** Ut procedant in matrimonio putatio.] Vide *Suarez* l.1. tit. [de las ganancias] lib.3. *fori in princip. & Cou. de sponsal. parte 2. cap. 7. §. 1. num. 6.* & complures, de quibus memini supra §. 21. nu. 8. & §. 36. num. 1. & sequent.

Q **¶** Ampliatis prædicta.] Vide quæ dixi supra §. 55. nu. 12. & §. 60. ad ff. & adiunge *Cou. de sponsal. par. 2. c. 7. in princip.* vbi pluribus allegatis de præsentii questione in individuo loquitur.

R **¶** Amplia quarto.] Vide *Anton. Gomez* lib. 53. *Taur.* num. 79. *Cifuent* l. 16. *Taur.* nu. 11. *Baet. de decimis tit. cap. 32. nu. 12. & Segur. in l. vnum ex familiar. §. sed si secundum. nu. 172. de leg. 2. & Pinell* l. 1. p. 1. num. 36. *C. de bon. mat.* & latè *Fernandus de lucra dot. gloss. 4. num. 6.*

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M E R E R V M.

1. Lucrum communicare non tenetur socius, qui socio invito tradit Venetis pro mercantijs, suo tamen periculo.
2. Patrum, quid vxor, vel eius filij non possint capere de bonis mariti, valet.
3. Lucrum, quod maritus ex forma statuti lucratur, filius filij, vel non, au perdat per secundas nuptias.
4. Pœna ecclesiæ applicanda ex patto facientium pacem in casu quo fuerit fracta, per nos non potest remitti, etiam si ea rupta ipso reconciliantur.
5. Mulier si stipuletur à marito dotem sibi reddi, si sine liberis decesserit, alijs dos retineatur à marito pro liberis, valet hoc irrevocabiler, tanquam donatio inter vivos.
6. Legitimam habet pater in bonis filia etiam nupta, quæ non habet filios descendentes, & ea primari non potest.

§. LXIII. **L**IMITABIS ista primò, nisi forte, quando contrahitur matrimonium: vel tempore quo lucrum est proventurum ex negotiatione alterius coniugum, puta mariti, vxor protesta- retur, se nolle participare lucrum vel damnum inde proveniens. Nam tunc lucrum erit solius mariti: vt voluerunt *Barto. Dyn. Rapha. Ang. Ioan. de Imol. Pau. & Alexand.* in lege, quia poterat, ff. ad Trebel. & multi alij, quos retuli supra, in prima principali limitatione, vers. & ex his infero. vbi dicunt, quod si vnus ff. ex focis vult ire Venetias pro mercantijs, invito altero socio, suo tamen periculo: si lucratur, non tenetur lucrum communicare, & faciunt multa, quæ ibi dixi, quæ videas per te. & vltra ea, quæ ibi dixi, bene facit tex. & quod ibi not. in cap. 1. de filiis natis ex matrimonio, ad Morganicam contracto. li. feudorum.

2. vbi valet ff. pactum vel consuetudo, vt vxor, vel

eius filij, non possint capere de bonis mariti. Ampliari possunt ista, vt procedit non solum si à principio pactum interuenit, de non acquirendis bonis superluctandis inter coniuges, vt vxor non habeat dimidiam eorū: verum etiam si constante matrimonio cōueniatur inter eos, vt lucra habita diuidantur, habenda verò habeat maritus sibi, per ea quæ latè dixi supra, in prima principali limitatione, vers. & ex his infero ad vnum, & ea quæ ibi addidi, quæ melius hic caderent. Quinimo, etiam si soluto matrimonio vxor, vel eius hæres velit abstinere à lucris constante matrimonio, habitis, poterit: quo casu, nec habebit partem lucrorum, nec tenebitur ad debita constante matrimonio contrahenda. ita disponit hodie *lex Taurina* 60. quæ incipit, [quando la mujer.] de qua infra latius differemus §. 66. Idem videtur dicendum secundum aliquos, si pater tradens nuptui filiam, & constituens sibi dotem, paciscatur cum genero, quod de bonis acquirendis constante matrimonio, filia nihil habeat, & ipsa est præfens & tacet, cum pater possit adicere hanc conditionem, quando dotem constituit filiz, arg. l. quoties, ff. sol. mat. & l. 1. cum pluribus, ff. de patris dotibus, & facit text. in c. vno, de respon. imp. lib. 6. de cuius intellectu vide ibi doctores, & *Barto. & alios* in lege, quæ dotis, ff. solut. matrim. Sed hoc non placet mihi, quod pater possit filiz præiudicare, in bonis acquirendis constante matrimonio, nisi ad id expressus filiz consensus accedat: iuxta notata in l. 2. §. 1. ff. solut. matr. & in c. in Genesi, de elect. & in regula, in qua tacet, de reg. iur. lib. 6. & in cap. nonne de presumpt. præsertim cum ista lucra deferantur vxori à lege regni prædicta. Vnde pater non poterit ei auferre: propter id quod dicit *Bald.* in simili in l. si in §. c. de bonis maternis. vbi dicit, quod ff. lucrum promouens vxori ex forma statuti, non perdit per transitum ad secundas nuptias, de quo supra facta est mentio, colum. 245. vers. confirmatur, bene facit quod voluit *Bald.* in l. si constante, ad ff. c. de don. ante nup. vbi dicit, quod quando ex contractu contrahentium, vel occasione contractus, per dispositionem legalem est alicui tertio ius quæsitum re, vel spe: ab illo contractu non potest recedi in eius præiudicium, nisi eo consentiente: vt etiam sentit *Bartol.* quem alij sequuntur in leg. qui *Roma* §. Flamin. ff. de verb. oblig. & ibi *Moderniores*, signanter *Franciscus Aretinus*, column. 3. in fin. cum sequentibus. vbi inter cætera allegat *Bald.* in lege, cum à sacro, ff. colum. versis. modo reslat. vbi ferè idem sentit de quo meminit *Iason* in l. 2. c. de iure emphyl. colum. 21. versicul. 23. quæro. Idem tenet *Salycet.* in l. quoties C. de donat. quæ sub modo. facit quod in simili dixit *Bald.* in l. insulam, §. fin. ff. solut. matrim. vbi dicit, quod si ff. duo fecerunt pacem, & promiserunt eam obseruare sub pœna centum applicanda ecclesiæ, tuperunt pacem, & reconciliati sunt, & remiserunt omnem iniuriam, & pœnam: non tollitur, nec tolli potest pœna

pœna quæsitæ ecclesiæ, quamvis esset quæsitæ ex pacto ipsarum partium, de qua decisione meminit *las. in dicta lege 2. colum. 33. ver. pro hac parte*, & tene menti pro pœna, quæ quotidie ponitur pro fisco, & pro limitatione eorum quæ notanter in *capit. 2. de sponsal. & in leg. si quis in conscribendo, C. de pactis, & in capit. ad apostolicam de regularibus*. Et quamvis ista loquantur in iure iam quæsitæ: eadem tamen ratio est in iure querendo, ut non possit tolli per tertium. Et istud teneo, quicquid alij dixerint, & facit quod in simili dixit *Bald. in leg. pro hereditaria, in fin. C. de hered. aut.* vbi dicit, quod si mulier stipulatur à marito dotem sibi reddi, si sine liberis decesserit, alias dos retineatur à marito pro liberis, valet hoc irrevocabiliter, tanquam donatio inter vivos. ^{4*} quod reputat valde not. & subtile. de quo facit festum *Alexand. in dicta l. qua dotis ff. solut. matrim. 4. colum. versicul. 3. prædicta*. quem vide. Ratione ergo iuris tertij donatio revocabilis, de sui natura efficitur irrevocabilis. Cogitabis. Ex istis potest inferri vnum valde singulare, & quotidianum: quod cum in bonis filiarum etiam nuptæ, quæ non habet filios descendentes, pater habeat suam ¶ legitimam, quæ priuari non potest: ut *l. nam & si parentibus, ff. de inoffic. testam.* quæ hodie per legem regni Tauri factam, est taxata, & determinata in duabus ex tribus partibus omnium bonorum: quod in præiudicium patris, cuius est acquisitum, non poterit filia bonis acquisitis constante matrimonio, inter ipsam & maritum renunciare, vel aliter in fraudem donare, vel vendere. Bene tamen poterit fraude cessante à principio renunciare lucris futuris, ut supra dictum est.

ADDITIONES.

^{A*} Adde, quod istud dictum *Bal. sequitur Pat. in l. si cum dotem, in princip. ff. solut. mat. pen. col. qui clarius distinguendo loquitur*. quod tamen in puncto iuris non credit verum *Alexand. ibi*.

IOAN. BERNAR.

^A Ex his infero. Adde autem supra §. 47. num. 15. & Petrum Rancum, singul. 314. *Did. Perez. ad Segur. de bon. lucrat. consil. matr. num. 6.* & non quid huiusmodi protestatione liberetur à periculo & obligationibus illius casus is qui protestatur, vide *Alexand. in l. nunciatio, §. morte num. 26. ff. nuni. ope. num. & ibi Ant. Rub. num. 269. cum sequen.* Addeque hic *Castill. l. 60. Taur. num. 2.*

^B Ampliari possunt ista. Vide *Gregor. gl. g. l. 5. tit. 11. p. 4. Ant. Gomez. & Castill. num. 2. in l. 60. Tauri. Suarez. in l. 1. tit. de las. ganancias, lib. 3. ser. q. 2. vers. queritur & secundo, & Conar. de sponsal. per. 2. c. 7. §. 1. num. 11. & Minchac. lib. 2. quest. frequent. c. 13. num. 6. & obiter Batium de decimis tur. s. num. 48. quibus adiungito, quæ pluribus citatis tradit *Fanucius de lucro dotis gloss. 8. num. 16. & sequen. ac rursus gloss. 14. num. 1. & l. 9. tit. 9. lib. 5.**

¶ Non tollitur, nec potest tolli pœna quæsitæ ecclesiæ. Adde *Angel. & Imol. in l. infamiam, §. fin. ff. solut. mat. & las. l. si num. 11. ff. de pact. & vide singul. text. de iure regio, qui circa exactionem huiusmodi pœnæ, quando applicatur fisco, loquitur in l. 3. tit. 26. lib. 8. in nova copulat.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SUMMÆ RERVM.

1. Lucra per maritum constante matrimonio acquisita, non debent simul communicari, quando inter eas factum est donarium, quo ad tertium, & mutuum cohabitatiorem.
2. Relinquentes fratribus prædicatoribus centum, si enim sepeliant in ecclesia in tali loco: si ille propter sui culpam non potest in sacro sepeliri, nihilominus habebunt fratres dicta centum.
3. Maritus si acriter verberavit uxorem, quapropter ipsa fugit à civitate, non potest eam maritus accusare de adulterio.
4. Maritus uxorem expellens, quæ pœna puniatur.
5. Societati ex dolo malo renuntiata, societas se liberat: se autem ab illa non liberat.
6. Alimenta debent alicui, præstabit ei in propria domo, nisi ex culpa eius non possit alendus ibi commorari.
7. Uxor alienata, si commisit hæresim, & post tempus gratie constituit, & ab ecclesia admittitur, & in perpetuum carcerem detrahatur: maritus non tenebitur eam alere.
8. Distribuciones quotidianæ non debentur non interfecti, nisi ex culpa sua.
9. Uxor si propter adulterium recessit à viro, non est ab eo alimentanda.
10. Uxor sine culpa viri ab eo discedens, non potest ab eo petere expensas, quas post discessum fecit: si tamen iusta causa discessit, maritus tenetur eam alere, & ipsa potest dotem petere.
11. Uxor si non esset in obsequio viri, culpa ipsius, ad nullas operas ei tenetur.
12. Alere virum non tenetur uxor, quæ à viro ob eius adulterium recessit, cum dote, iudicio Ecclesiæ.
13. Alimentari non debet quis ex bonis, quæ ob delictum ab eo auferuntur.
14. Alimenta mittere patri exuli vel banuito, an teneatur filius.
15. Uxor an teneatur mittere alimenta marito exuli.
16. Maritus si à se expulsi uxorem, propter dotem non solutam, si interim multa acquisit, maritus non communicat eam uxore.
17. Lucra habita per sponsum de presenti, ante translationem sponsæ ad dotum, non communicant cum sponsa.

LIMITABIS secundò, dummodo tem- §. LXIV.
pore, quo bona fuerint acquisita per maritum, vxor & simul habitabat cum viro, ut præsupponit dicta lex regni, Foro legum, lib. 3. titul. 3. l. 1. Secus si culpa ipsius uxoris, ut quia ipsa commisit adulterium, vel aliis ex iusta causa diuortium est factum inter eos, saltem quo ad tertium, & mutuum cohabitatiorem: nam tunc non videtur, quod ¶ lucra taliter acquisita constante matrimonio per maritum, debeant sibi communicari. argu. text. not. in l. 1. ff. unde vir & vxor. de quo videas Cynum in l. 1. C. cod. & Nicol. de Vbal. in tractatu de successione ab intest. 4. parte.

¶ Ad

¶ Ad hoc tex. notabilis in *l. cum hic statum*, §. si mulier & maritus. ff. iust. tit. & ibi notat Salycetus: vbi dicitur, quod separata habitatio vxoris, & viri, retento honore matrimonij, non dirimit matrimonium: ideo inter eos facta donatio non tenet. Si ergo non retineatur honor matrimonij propter adulterium vxoris, non censentur quali coniuges, imo quasi extranei: & per consequens acquiritur per maritum, non communicabit cum vxore diuertente. ¶ Hoc videtur fuisse de mente Bald. conf. 328. incipienti, *quedam domina 4. part. vbi* concludit, quod stante statuto, vel pacto, quod maritus lucratur certā partem dotis, si vxor ex culpa sua foris habitat ab eo, maritus lucrabitur dotis partem: vt ibi per eum. idem fuit de mente Bald. in c. ex parte 3. col. supra. de consuet. vbi dicit, quod triplex est diuortij, cuius verba retuli sup. in prima ampliatione principali, in fi. col. 138. verū. ad prædictorum confirmationem. ¶ Bene facit d. l. vna ff. vnde vir & vxor. vbi dicitur, quod ad hoc vt vxor habeat bonorum possessionem, vnde vir & vxor, oportet vxorem esse mortis tempore. Sed & si diuortium quoque secutum sit, verū. tamen durat matrimonium: hæc successio locum non habet. ¶ Ad idem facit text. in *l. miles* §. reatu. de adul. vbi probatur, quod maritus non est in culpa, si vxorem dimittat, quam propter adulterium retinere non potest. Per quam legem dicebant ibi Dy. & Barr. & alij, quod si quis t̄ relinquit fratribus Prædicatoribus centum, si eum sepelirent in ecclesia in tali loco: ille occidit seipsum, vlt̄ est repertus excommunicatus: ita quod non potest sepeliri in facto: fratres habebunt legatum, licet ibi eum non sepeliunt: cum facto defuncti, & eius culpa illud acciderit. ¶ Idem tenet Bal. in l. si quis ad declinandam, fi. col. C. de epis. & cler. & in l. i. C. de insti. & sub. sub condi. facti sine fine, & ibi Sal. Paulus & Alexand. in fi. Bald. in l. vnica, in fi. C. de huius qua pena nomine, Ioan. de Imo. in l. in testamento 2. ff. de conditio. & demon. & ibi notat Socinus Ioan. de Imo. post Ancha in c. filius sup. de testam. Andr. Sicul. in cap. 2. 12. col. cod. titul. Adde prædictis bonum text. in l. filia §. debitor. vbi pater pro filia emancipata dotem dedit, & stipulatus est dotem sibi reddi filia in matrimonio decedente: alia ipse maritus lucraretur diētam dotem: filia in odium patris propter amorem, quem erga maritum habebat, diuertit, vt vir diētam dotem lucraretur, dicitur ibi, quod patri erit succurrendum, perinde ac si filia non diuertisset. ad hoc vide Bald. in l. quod in vxorem, ff. de negotio gesto. & ibi Salyc. Item cum per maritum stat, quominus vxor secum habiter, habetur ac si cohabitasset, l. si autem §. sed & huius rei vindicatione, ff. cum similibus, ergo, &c. Ad idem facit l. qui sub conditione, §. quoties ff. de condi. insti. & in l. aure. de conditio. & demon. strati. vbi conditio habetur pro impleta, quando non stat per eum, &c. item si maritus vxorem expellens, non communicaret ei lucra ex suo delicto, consequeretur lucrum, quod esse non debet. l. 3.

§. 1. ff. de donation. inter vir & vxor. & l. non fraudatur. ff. de reg. iur. cum similibus. præsertim cum hæc lucra non deferantur a marito, sed potius a legatæ regni prædictæ, & not. in l. fin. C. de bonis matris, & in l. 3. C. de interditi. & relegate. Ergo facta mariti non potest sibi auferri regula, indulgenti, de regulis iuris lib. 6. & ista mihi se obtulerunt in responsione, quam præbui Baccalantreo Ioan. Merino de Villar, vbi hanc questionem a me quesuit. ¶ Quando ergo facta, vel culpa vxoris non cohabitatio viro, imputandum est sibi: & per consequens nihil habebit ex superlucratis. secus esset, quando culpa mariti, vt puta si solitus erat in vxorem scire, acriter verberando, vel si habeat concubinas, quarum occasione malè tractat vxorem: & propterea ipsa auferat ad monasterium, vel ad domum aliam honestam: tunc enim crederem, quod sibi deberetur medietas omnium lucrorum. Aduerte tamen, quod si vxor petat diuortium propter seuitiam viri, quo ad torum, & dotem suam cum medietate lucrorum, vsque ad illud tempus traditorum, quod non communicabit de bonis postea lucrans per maritum. * *

¶ Ad quod bene facit decisio Ancha. conf. 409. incipit. probata tanta viri seuitia, de quo facit festum Augustinus in tractatu maleficiorum in verbo, [che mi hai adulterato.] §. sol. vbi consuluit, quod si t̄ maritus acriter verberabat vxorem, quapropter ipsa fugit à ciuitate, non potest maritus illam accusare de adulterio: quasi sit eius inimicus, & inimicitia sit eius culpa contracta. vt ibi latius per eum, quem videas. ¶ Facit l. si ab hostibus. & quod ibi not. ff. solut. mariti. de qua scripsi infra §. 70. vbi videas.

¶ Ad idem facit text. in *authen. vt liceat matri & auia*, §. quia verò plurimos, ver. si ergo, col. 8. vbi dicitur, quod si maritus sine causa vxorem à se expulset, & ipsa confanguineos non habens, foris habitet: non potest ex hac causa illam repudiare, cum ille causam huius rei præstiterit.

¶ Ad idem facit text. & quod ibi not. in *l. Leonis*, C. de repudiis, & l. si. cod. tit. vbi punitur t̄ maritus vxorem à se expellens: quia si tenetur ei reddere quartam partem bonorum suorum, fortius tenebitur sibi communicare lucra acquisita expulsi vxori sine eius culpa. textus in c. precipit, & in cap. qui iniquum 32. quest. 5. vbi excommunicatur maritus, qui vxorem expulset. ad idem facit lex, in *actione*, §. Labor ait, ff. pro socio. & Institut. codem §. manet. vbi si vnus t̄ ex sociis dolo malo renunciet societati; à se socios liberat, se autem ab illis non liberat. ad idem lex, vñus ff. de solut. & lex, si quis ita, ff. de condit. & demon. strati. & in *authen. vt liceat matri & auia*, §. illud. vbi attenditur, quis præbuit diuortio causam. Ex quibus iuribus aliqui dicunt, quod si quis debet alium t̄ alere, debet intelligi in domo debentis præstare alimenta: nisi forte ex culpa eius non possit alendus ibi commorari. de quo per Andream de Isernia, in constitutionibus regni Neapolitani, fol. 172. colum. tertia.

Ex

- Ex quo infertur vnum quotidianum, quod si
 7 † vxor alicuius commisit heresim, & post tem-
 pus gratie confiteretur, & ab ecclesia admittitur,
 D & in perpetuum detruitur in carcerem: maritus
 4 non tenebitur eam alere, facit quod nota-
 tur in capite, ad audientiam, de clericis non residenti-
 bus, & in cap. vnico, eodem titulo libro sexto, vbi non
 8 † interessenti ex culpa sua, non debentur di-
 stributiones quotidianae, sicut nec alimenta.
 Cogitabis, & vide quod statim subiticio de ma-
 rito & patre exulante. Hinc est etiam, quod si
 9 † vxor propter adulterium proprium recessit à
 viro, non est ab eo alimentanda: vt est glo. not.
 in lege, fideicommissum, C. de fideicommissis, secundum
 Bald. in c. ex parte, de consuet. si. col. bene facit gl.
 notanda, in c. signifiasti, de diuor. gl. 1. in fin. quae
 10 dicit, quod vxor † quae discessit à viro, intellige
 sine culpa viri, non potest à viro petere expen-
 sas, quas fecit, postquam ab eo discessit. idem
 tenet Specu. tit. de sponsalibus, §. fin. ver. quid de ex-
 pensis. Si tamen ex iusta causa discedat: puta quia
 dicebant fratres mariti, quod maritum vene-
 nasset, vnde volebant eum ponere in manibus
 iustitiae, &c. maritus tenetur eam alere, & ipsa
 potest dotem petere. ita notanter consuluit Ra-
 phael Camanus cons. 175. incipiente, dogma. ad hoc
 facit quod voluit Dy. Bald. & alij in l. 1. ff. de lega. 2.
 in fi. §. Facit ad praedicta quod scripsi in cap. 1.
 quod metus causa, in meis recollectis, quae ad-
 de hic. §. Facit etiam quod dicit Saly. in lege, quod
 in vxorem, C. de negociis gestis, de quo inf. in c. per
 vestras in 3. not. colum. 91. alias fol. 71. col. 2. vbi Bald.
 & Saly. dicunt, quod maritus vxorem expellēs,
 tenetur eam alere. Ex istis infertur, quod si pro-
 pter mariti leuitiam separatur matrimonium,
 quo ad torum, & mutuum cohabitationem: vt
 in c. literas de rebus. fol. vxori restituetur dos: vt in
 c. 1. & ibi Abb. infra isto titulo. & Bald. in c. 1. in prin-
 cip. vt lite non contestata. & etiam medietas lucro-
 rum ante separationem habitorem, vt c. 2. cum
 glo. infra isto titulo. & ibi Abbas. & in cap. 1. eodem titulo.
 deberet similiter medietas lucrorum habito-
 rum per maritum, separatione durante: quia
 mariti culpa prouenit: quamuis vxor hanc pe-
 tierit separationem, per ea, quae dicta sunt:
 Quamuis doctor de Segura, in d. l. vnum ex familia,
 contrarium velit. §. Facit quod dicit Bald. in le-
 ge, si vxorem, C. de condit. inst. 2. colum. ver. item si
 11 non esset. vbi dicit, quod si † vxor non esset in
 obsequium viri, culpa viri, ad nullas operas te-
 neretur viro. & facit lex, si stipulata, ff. isto titulo.
 secundum eum. §. Et hinc est, quod si maritus ad-
 ducit concubinam ad domum, vxor potest ab
 eo recedere, nec tenetur redire, nisi maritus ca-
 ueat de ea expellenda: secundum Baldum, in cap.
 primo supra, vt lite non contestata. 1. colum. & dico
 infra super textu, in 3. not. vers. si autem vxor.
 §. Facit quod in simili dixit Bald. in lege, vbi ad-
 buc 4. colum. vers. pone quod vir, C. de iure dot.
 12 quod si vir commisisset † adulterium, & vxor
 iudicio ecclesiae recedat ab eo, quo ad torum:
 quo casu dos debet reddi mulieri ex illa dote

non tenebitur vxor maritum alere, quia pec-
 cavit in lege matrimonij, vnde non debet ex
 matrimonio praemium consequi, quod visus est
 impugnare. argumento legi, ab hostibus, §. si vir.
 ff. soluto matrimonio, & c. quia frustra, de vsuris.
 Ex bonis † enim, quae auferuntur alicui ob delictum,
 non debent alimentari: vt est text. not. in cap. 1. §. si hominem, de pace tenenda, & cum vio-
 la. §. Et hinc est, quod si dicta statutum, quod
 omnia bona homicidae debeant auferri, & pro
 parte filijs referuari: filij ex illa parte, quam ha-
 bent, non tenentur patrem alere. ita not. dicit
 Bald. in authent. bona damnatorum, C. de bonis dam-
 natorum 1. colum. vers. quero, quamuis † alijs
 14 filijs teneatur mittere alimenta patri exuli, vel
 bannito. vt in authent. de incestu nupt. §. si verò con-
 tingerit, collat. 2. & in authent. incestus, C. de incestu
 nupt. & ibi not. Bald. De quo vide, quod latius
 dico in c. per vestras, infra eodem §. decimonono, sed
 quamuis ista, vers. quod autem de alimentis. Idem
 15 † de marito exulante dicit Barrol. in lege, si con-
 stante, in princip. 4. colum. quest. 5. ff. soluto mat-
 rimonio, post Spec. isto titulo. §. fin. ver. quid si vir Bald.
 in d. l. vbi adhuc. facit lex, mutui, §. manente, ff. de
 iure dotium. Cessante ergo culpa, quamuis leor-
 sum habiter, habeat partem lucrorum, ac si
 ambo cohabitarent. §. Ad hoc bene facit text.
 in lege, cum hic statum, §. si mulier, ff. isto titulo. vbi
 litera dicit, si mulier & maritus diu leorsum qui-
 dem habitauerint, sed honorem inuicem mat-
 rimonijs habeant, puto donationes non vale-
 re, quali durauerint nuptiae. non enim coitus
 matrimonium facit, sed maritalis affectio. quae
 verba satis nostram sententiam probant. Et per
 ista alijs dixi in contingentia facti, cum mari-
 tus cuiusdam mulieris propter debita & pau-
 peratatem dimississet vxorem, & filios, profectus
 in partes longinquas, ibi multa lucra habuit
 rediens ad propria, reperit vxorem mortuum
 de praesenti: filij petebant medietatem bono-
 rum acquisitorum per maritum constan. mat-
 rimonio: quod iuste peterent: & sic fuit pronun-
 ciatum. tene menti, quia quotidie accidit. Ex
 16 his etiam potest inferri, quod si † maritus vxorē
 à se expulit propter dotem non solutam:
 quod potest, vt capite, per vestras, infra eodem, &
 lege, frater, C. ad velleia. & vxor cum poterat so-
 luere, vel solui facere, non fecit: & maritus in-
 terim multa acquisiuit, non communicat cum
 vxore: fecus si non est, quod imputetur vxori,
 quamuis pater, vel alius, qui dotem promisit,
 non solueret per praedicta. Ex istis decidi po-
 test, quod † lucra habita per sponsum de prae-
 senti, ante translationem sponsae ad domum,
 17 non communicat cum sponsa, nisi forte cum
 dote sponse sibi data lucra fecisset. nam tunc
 vel erunt sponse tanquam fructus dotis: vt vult
 lex regni, 4. partit. titulo. vnde cum lege vigesima vlti-
 ma, vel saltem communicabuntur inter ipsos, vt
 dixi sup. §. 62. vnde lucra. ver. sed quid si spon-
 18 sus. Ex istis similiter potest inferri, quod si iu-
 dicio ecclesiae coniuges separantur, propter ali-
 quam

quam iustam causam: vt in c. ex publico. de conuer. coning. & aliquid acquirant, erit proprium acquirentis, & alteri non communicabit. intelligo, dummodo in hac separatione culpa nō possit alicui imputari, vel si ex libera vtriusque voluntate. quod not. pro ista separatione voluntaria. Vide *Glan. & Abb. in c. veniens. de reg. & in c. adu. de conuer. coniu. & Prapostum in c. 1.2. col. de sponsa.*

ADDITIONES.

A* *¶* Ista fuit sententia *Didac. de Segara in rep. §. sed si fundum l. vnum ex familia ff. de leg. 1. fol. 3. vers. septimo casu.*

IOAN. BERNAR.

A *¶* Vxor simul habitabat cum viro. De hoc requisito simultaneæ cohabitationis, fat multosque adiunxi sup. §. 6.2. ac vide quos etiam adiunxi in §. 55. in princ. & autorem l. 16. Tauri n. 12.

B *¶* Quando ergo culpa, vel factio vxoris. Quid iuris hoc casu aduersus quemlibet ex coniugibus culpatum statui debeat, vide autorem nostrum in l. 16. Tauri n. 29. cum sequent. & ibi optimè *Cassill. num. 52. cum sequent. Arias in l. 14. Tauri n. 15. quæ ante eos Did. Segur. in l. vnum ex familia §. sed si fundum num. 27. ff. de legat. 2. vbi vide Did. Perez. in addit. num. 39. Quibus adde obiter Pinel. in l. 1. p. 1. num. 58. c. de bon. mater. & Couer. super 4. de sponsal. parte 2. §. 1. num. 6. & quid si separatio ex vtriusque voto, & vt aiunt, bona gratia fiat: vide autorem num. 33. & 34. & *Cassill. d. num. 52. vers. quæro insuper in d. l. 16. Tauri. Quibus adde, quæ dicit Fanucius de lucro dot. vers. matrimonio num. 26. & Tiraquell. de retr. alt. lignag. in §. 10. gloss. 1. n. 12. cum sequent. vbi de sup. d. loquitur.**

C *¶* Debet intelligi in domo debentis. Vide *Eal. Nouell. de dot. p. 7. privileg. 34. n. 4. ver. an autem si filius, & Boeri de cis. 195. & pluribus relatis, Pinel. l. 1. p. 1. n. 54. c. de bo. mater. & Molinam, de Hiss. primogen. in 1. part. lib. 2. §. 13. num. 74. & iuxta limitationem istam nostri auctoris, & aliorum intelligit quæ tradit auctor infra 3. not. §. 13. num. 12. super text.*

D *¶* Maritus non tenebitur eam alere. Adde quæ dicunt *Alex. & alij in l. quod in vxorem, C. neg. gest. Boeri. de cis. 22. & in indiuiduo questionis nostræ, vide Simancas de heret. c. 16. num. 8.*

E *¶* Nisi forte cum dote sponse. Vide autorem supra, §. 62. num. 5. & rursus in l. 16. Tauri n. 13. & lata disputatione *Cassillo num. 50. ibidem, vbi multis perpenfis, ex studio loqui videtur, & vide ibid. num. 49.*

F *¶* Ex istis similiter potest inferri. Adde quod nec ideo cā sua cessat inter coniuges ius succedendi, ex capite, unde vir & vxor. vt censuit post alios *Decim. in l. 1. C. unde vir & vxor. de quo per Fanucium de lucro dot. vers. matrimonio num. 26. & in casu nostro vide autorem num. 33. & Cassill. num. 52. ver. quæro insuper in l. 16. Tauri.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

Palacio. Rm.

SYMMÆ RERV.

1. Lucrum dicitur, quod ex maleficio acquiritur.
2. Societas non intelligitur ex rebus indolentis contracta.
3. Vxor sive prohibita.
4. Communicare non tenetur socius ex vxoraria prauitate.
5. Filius familiæ non acquirit patri illicita.
6. Acquisita per seruum vel filium, acquiruntur domino vel patri.
7. Alii familia herede. non datur pro illicitè acquisita.
8. Lucra illicitè acquisita, non conferuntur in societate.
9. Licetè acquisita presumuntur bona, nisi contrarium probetur.
10. Maritus an de bonis communibus restituat acquisitionem.
11. Dominium acquisitionum per vnum ex socijs, non transit pro parte in alterum ipso iure, sed per traditionem, quando deductur in communem. & quid in vxore, ex his quæ maritus quasiuit consistente matrimonio.
12. Res emptæ per socium, etiam omnium bonorum non acquiruntur ipso iure consocio, sed agit ad communicandum.
13. Restituere possunt filius & seruus, quæ inuito adquisuerunt, etiam sine consensu patris vel domini.
14. Preceptum sacerdotis dicitur sententia.
15. Sacerdoti in confessione promittens non agere, vel accusare, non poterit agere.
16. Ad restitutionem male ablatorum compellere potest episcopus heredes defuncti, etiam si testator non fuisset contritus.
17. Restituere potest vxor bona per maritum turpiter acquisita: & potest furto vel alius capere, & vto restituat domino.
18. Anima pretiosior est omnibus rebus mundanis.
19. Legata pia statim debentur, etiam non adita hereditate.
20. Executor testamenti non debet executionem deferre.
21. De bonis male acquisitis per maritum, non debent vxor & familia sumere alimenta post ipsum mortem.
22. Restitutio male ablatorum cui fieri debeat.
23. Vxorarij an possint sua bona alienare.
24. Vxoraria prauitate fundus acquisitus in dote committi non potest, nisi cum sua causa: adeo potest committi maritus, sicut quilibet possessor.
25. Heres qui semper fuit in bona fide, & qui in suam personam tantum fundauit vscapacionem, & præscripsit rem legitime, scilicet tamen rem fuisse alienam, teneatur eam restituere, & purgare animam eius cui succcessit.
26. Ignorantia criminis neminem excusat.
27. Prescriptio habet vim satisfactionis.
28. Mala fides superueniens post completam prescriptionem, an necet in fora constituta.
29. Executor testamenti an teneatur restituere debitum præscriptum.
30. Rem per vim, vel alijs iniuste acquisitam, restituere damnicatam, an sufficiat.
31. Cisternam aperienti, teneatur de animali, quod in eam ceciderit.
32. Equum conducens, si ex sui culpa deterioretur, dominus equi non compellitur illum recuperare.
33. Et quid si sine protestatione illum receperit.
34. Rem male acquisitam restituere tenetur quis, cum eius deterioratur, & etiam fructus male perceptos.
35. Restitutio male acquisitionum, an statim fieri debeat.
36. Preceptum de restituendo, licet videatur affirmatiuum, cadit tamen sub illo precepto negatiuum. Non sursum facies, & illa precepta obviant semper, & ad semper.

P

37. No.

37. Nemo qui rapit, moriens, si habet unde reddat, saluatur: nec potest absolui, nisi restituatur, potens restituere.
38. Peccatum non remittitur, nisi restituatur ablatum.
39. Restitutio necessarii absolutionem precedere debet.
40. Usurarius, raptor, vel quicunque alius, qui tenetur ad restitutionem, non debet post mortem expellari: quia tunc non est locus penitentiae.
41. Necessarius tempore furari licet.
42. Executor testamenti deputatus ad distribuendum bona testatoris in pauperes, si sit in summa necessitate, poterit sibi capere.
43. Aduersus tenetur ad patrocinandum pro paupere in necessitate existenti.
44. Possessor iniustus, si spoliatus suam possessionem petatque restitui, et dominum concurrat petens proprietatem illius rei agendo, vel excipiendo, audiendus est & preferendus.
45. Pater si propter necessitatem famuli vendidit filium: cum veniet ad pinguiorem fortunam, debet illum redimere.
46. Detinens soluere qui tenetur, si illi indiget ad sui sustentationem, poterit salua conscientia retinere.
47. Hominem recitare non tenetur clericus infirmus.
48. Impedimentum superueniens in personam debitoris, quod restitutionem impossibilem facit, an excuset debitorem.
49. Executores testamentorum possunt distribuere male ablata per testatorem, in filios eiusdem.
50. Alimentare tenetur pater filium ipsurum.
51. Necessitas etiam si non sit extrema, an excuset ad restitutionem.
52. Alimenta qua debentur miserationis causa, non debentur secundum dignitatem, sed secundum necessitatem viuendi.
53. Euenit scienter rem alienam, seu ex furto, aut rapina habitam, tenetur ad eius restitutionem, & perdit pretium: nec à vero domino repetit. & n. 55. & 57.
54. Soluens scienter pretium pro re aliena, videtur donare.
55. Alienam rem detinens, etiam sine inuasiōe tenetur, ac si spoliasset.
56. Furtum si committitur per domesticum, vel mercenarium: & res furata pigrius datur alteri: non cogitur creditor pigrius restituere, nisi mutuum ei soluat.
57. Furtiuam rem scienter in custodia recipiens tenetur furtis.
58. Furtina rei dominus si non potest reperiri, vel nascitur ubi sit, erogari debet pauperibus de consilio discreti, & hoc publice fiat, per amissio banno in ecclesia.
59. Et quid si post restitutionem factam pauperibus, appareat verus dominus, vel eius haeres, an debeat ei iterum solui?
60. Castrium fortificare potest princeps inuito vasallo.
61. Lucra acquisita constante matrimonio, ex industria alterius coniugum, vel ex quacunque via, veniunt inter coniuges communicanda: sicut in hereditatibus, legatibus, & donationibus.
62. Donata socio, & non societati, efficiuntur socij, cui donantur, & alteri socio non communicant.
63. Damna & lucra obuenientia uni ex socijs, contemplatione persone non sunt communicanda cum socio, quamuis societas fuerit huius lucri occasio.
64. Vsurfructum, quem habet pater in bono filij, ex bono alimentis, vel profeclibus, non communicabit cum uxore.

§. LXV. **L**IMITABIS tertio, quando lucra essent habita seu acquisita iuste: secus si iniuste: ut puta si maritus cum esset creditor, vel iudex, aliqua ex barataria acquisiuit: vel cum esset aduocatus ex illicita aduocatione, vel ex ludo,

vel furto, vel adulterio, vel usuraria prauitate, vel alio maleficio, multa acquisiuit: ista sic acquisita non communicantur cum uxore: quia lex vel statutum disponens de rebus acquisitis, vel acquirendis, intelligitur de iuste acquisitis: ut probat text. secundum Andream Siculum ibi, quarta colum. in c. conquisitis, sup. de fo. compe. allegat etiam Lquod seruis, ff. de acquir. pos. & l. cum oporteat, C. de bonis qua libe. & l. ceteri, §. mala medicamenta, ff. famil. herci. quod dicit esse bene not. contra multos religiosos, inhiantes temporalibus, quae conantur acquirere suis monasteriis per omnem iniustum modum: quod fieri non debet. Illud enim, quod ex maleficio acquiritur dicitur lucrum, Lapud Celsum, §. auctoribus autem ff. de doli excep. unde illud quod quis vincit in ludo, dicitur habere ex titulo lucratio, secundum Bald. in l. i. in fine, C. si quid in frau. pat. & in l. i. C. de his qua in frau. credi. de quo latius per Paridem de Puteo in tractatu de ludo, colum. 13. in principio. ubi vide. Ista tamen lucra non veniunt inter coniuges, vel socios diuidenda. Lex ergo, quae de communicandis lucris inter maritum & uxorem loquitur, debet intelligi de iuste acquisitis: quia inhonestarum rerum non contrahitur societas, nec inde acquisitum communicatur: ut leg. si fratres, §. socium, ff. pro socio. ubi dicitur, quod etiam socius omnium bonorum non cogitur conferre, quae ex prohibitis causis acquisierit. Ad idem bonus text. in leg. nec pratermittendum, & l. quod autem ex furto, ff. eo. ubi dicitur, quod illud quod ex furto vel alio maleficio quatuor est, in societatem non oporteat conferri: quia delictorum turpis causa arque feda communio est. Ex quibus iuribus sumpta fuit lex regni, §. parti. tituli. 10. l. 2. & 8. quae disponit idem.

¶ Ex hoc inferret not. Ioann. de Imol. in l. lile autem 3. colum. ver. item aduerte. quod si armigeri, qui se faciunt fratres iuratos, faciunt societatem adinuicem omnium bonorum, quae habent, & quae acquisiti sunt: lucra diuiduntur inter eos, nisi illicite quarantur per alterum illorum: illa enim non veniunt in communionem, nisi expresse communicentur: per id quod habetur in dicta lege, quod autem. licet de facto obseruent idem in illicite acquisitis, quod seruant in licite quae sitis, secundum eum.

¶ Hinc dicebat Bart. in l. si vnus, §. si vnus ex socijs, ff. eodem tituli. quod cum hodie vfurarii sint prohibiti: ut dicit gloss. in l. i. de summa Trinitate & in authent. ad hoc, C. de vfurarij, & in cap. quia in omnibus, eod. tituli. si vnus ex socijs multa fuit lucratius ex vfuraria prauitate, non tenetur illa communicare cum socijs: quia in his taliter acquisitis non dicitur societas, imo vterque tenetur male acquisitum restituere secundum Bald. in capit. ad nostram, el. 2. in fine, de iur. iuran. & in authent. ex testamento, C. de collat. de quo latius per Paridem de Puteo in tractatu de ludo. colum. 14. in principio. ubi videas.

¶ §. 80.

¶ Bene facit ad hoc quod voluit Bartol. in dicta lege, quod servus, ff. de acqui. poss. & in dicta lege, cum oporteat in princip. C. de bonis qua. liber. quem omnes sequuntur. vbi dicit, quod si filiusfamilias ex pecunia peculij profectus sibi cōcessi per patrem acquiritur vlturas, vltura sic acquiritur non erunt peculij profectus, & per consequens non acquiritur patri, nec eo mortuo communicantur cum fratribus: quamvis contrarium dixerit gloss. & male, in dicta lege, cum oporteat. Hoc idem tenet Bald. in authent. ex testamento, 6. col. ver. quid dices, C. de col. vbi etiam de acquiritis per filium in ludo loquitur, quem refert & sequitur Alexand. in dicta lege, quod servus 2. col. & consil. 77. in fin. in §. volumus allegat etiam gloss. & dicit in l. 1. in princip. ff. de his qui sunt sui vel alieni. tur. Quam ibi notat Bald. prope finem, inducens eam ad confirmationem privilegiorum, vt intelligatur de instit. idem tenet ille in l. nec damnosa, C. de precibus Imperatoris. & Cymus in d. l. cum oporteat, in prima opposicione. Idem tenet Ang. de Aret. Instit. per quas personas nobis acquiritur. §. agitur in 2. col. per. sed quid si exierit, & in §. item nobis, ad §. Christophorus & Iason institut. de his qui sunt sui vel alieni iurii, quia illud, quod acquiritur per servum, vel filium, acquiritur domino vel patri, quando iuste queritur: secus si iniuste, vt est text. valde notab. in dicta l. quod servus, per quem dicebat not. Iean. And. in addition. ad Spec. tit. de actore, §. 1. l. 1. col. ver. aduentum autem, quod licet vltusfructus debeatur patri in rebus aduenticiis filiusfamilias, tamen non debetur patri in rebus aduenticiis filij, ex illicita causa quæstis, quod dictum tene menti, de quo meminir Alexand. in d. l. quod servus ad finem. ¶ Bene facit, quod voluit Rosedus in suis libellis, tit. de action. familie hercis. l. 1. col. ver. quartum. vbi dicit, quod, quo quod ad hoc, vt illa actio competat alicui, requiritur inter cetera, quod illa que sunt in hæreditate, non sint male acquisita, nec ex peculatu, nec ex sacrilegio, aut latrocinio, aut aggressura, pro talibus enim non intentabitur actio familie hercis. vt d. l. certe, ff. de. ¶ Et subdit, quod hac ratione hæreditas vlturarij non posset diuidi secundum eum: de quo fuit memor Alberic. in d. l. quod autem ex forte, & est bene notandum. Adde Bal. & Salyc. in lege, bona. C. familie hercis. & Iean. Fab. in §. quadam instit. de act. & legem regni 6. parit. tit. 15. l. 2. quæ idem vult. Ea enim, quod patris adulandi licentia, aut turpi facinore, iudiciorum iniquitate, corruptelis denique reipublicæ, aut principum aulis, vel alijs iniuste acquisita sunt, parvipendenda, prorsusque contemnenda sunt: quia nihil honestum, aut dignum emulatione, quod ex turpi scelere oritur, iuxta Solonis sententiam, quam refert Plutarchus in libello, Quomodo quis possit ab inimicis liberari, in fin. dicens per hoc non esse homines turbandos, si eorum inimicos videant magnis & iniustis opibus pollere: imo eorum turpitudine confiderata, prudenter talia fugiāt, & a similibus arceantur. Turpia igitur lucra omnino fugienda sunt, & nullo modo accipien-

Palacios Ruiz.

da a socio, nec pratermittendū, & lege, quod autem, ff. pro socio. vbi si illicite acquisita non conferuntur in societate, quia rerum inhonestarum nulla est societas. Idem ergo dicamus in illicitè acquisitis per maritum, vt non teneatur ea communicare cum vxore, vel eius hæres: maxime si vxor, vel hæres eius peteret a marito, vt sibi communicaret illa, quæ illicitè acquisiuit, dicendo illa fore illicitè, vel turpiter acquisita. Talis enim petitio, tanquam improba & vitiosa, repellenda est, non admittenda. lege penul. §. porro, ff. de condit. ob turp. causam lege, cum per delictum, ff. de regulis iurii. Secus forte, si solummodo peteret illa super lucrata, vel acquisita communicari, & non dicat illa illicitè acquisita. Nam tunc maritus non posset dicere, non teneor communicare, quia illicitè acquisiuit, per vlturas, vel aliās, quia detegeret vituperium suum, non detectum ab alio: quod non licet. vt lege, alius cum ibi not. maxime per Bart. ff. de iur. iur. ita eleganter sentit Raphael in dicta lege, quod servus, loquendo in fratre, quem refert & sequitur multum commendando Angel. de Aret. vbi supra, dicens, quod isto modo potest saluari glossa in dicta l. cum oporteat. dum dicit, quod pecunia acquisita per fratrem ex vlturis, venit communicanda cum alijs fratribus: quod late & singulariter firmat Baldus in l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alieni iurii: cum quo transit Alexand. in dicta lege, quod servus. In dubio tamen bona præsumuntur licite acquisita, nisi probentur turpiter habita. argumen. leg. i. iurii, ff. pro socio. caput. item dilect. de accusat. tenet Bald. in l. cum oporteat, colum. 2. C. de bonis qua. liber. ¶ Vnum tamen est, quod licet maritus non teneatur communicare cum vxore acquisita illicitè, quando illa haberet seorsum ab vxore, per ea quæ dicta sunt: si tamen sponte communicauit ad domum deferendo, communia erunt, & equaliter inter eos, vel eorum hæreses diuidenda. vt est text. nota. in d. l. certe. §. mala medicamenta, ff. familie hercis. vbi text. dicit, quod mala medicamenta, & libri reprobate lectionis veniunt diuidenda iudicio familie hercis. Ad idem text. in l. sed & si possessori, ff. de peti. heres. vbi in petitione hæreditatis veniunt turpia lucra. Ad idem d. lex, quod autem. vbi dicitur, quod delictorum turpis & foeda communio est. si tamen in medium sit collatum, commune erit lucrum, & etiam damnum. æquum est enim, vt qui participat lucrum, participet & damnum. ¶ Vnde si super his rebus si illicite sine turpiter acquisitis, conuentus fuerit maritus, qui illas acquisiuit, ex bonis communibus satisfaciatur. & soluet etiam penam, si vxor sciens res male acquisitas, illas amittit, secus si ignoras. Nam tunc solum principale satisfietur de bonis communibus, penam autem soluet maritus. iste est casus valde singularis in l. si igitur ex hoc, ff. pro socio. per quem text. dicebat not. Bald. in l. 1. in §. C. pro socio. Salyc. in l. si societas, eod. tit. in fin. quod si plures sunt socij omnium bonorum

P 1

rum

rum, vnusistorum ex vfuraria prauitate qua-
 siuit malra, & communicauit socio & fratri: e-
 piscopus poterit compellere fratrem, eundem-
 que socium ad restitutionem vfurarum. Idem
 ego dicerem in vxore eadem ratione: quod te-
 ne menti, quia quotidianum. ¶ Si autem ^B ma-
 ritus ista illicite acquisita restituere velit his, à
 quibus extorsit bene possit, antequam ad cō-
 munionem adduceret. 46. *dist. 4. sicut non suo.* &
 tenet *Alexan. in d. l. quod seruum, in ff. de acquiren-*
pass. Sed postquam ad communionem addu-
 xit, non posset ea accipere, nisi prius condem-
 natus fuisset: vt est casus not. in *Liquid enim ff. pro*
socio. vbi littera dicit: Quod enim ex maleficio
 contulerit socius, non aliter recipere debet,
 quàm si damnatus sit. Et potest esse ratio huius,
 quia ^{II} dominium acquiritorum per vnum ex
 sociis, non transit per parte in alterum ipso iu-
 re, sed per traditionem, quando deducitur in
 communi: vt est text. valde singularis in *l. si quis*
societatem contraxerit ff. pro socio, gloss. in l. 1. §. in so-
cietate, eo tit. ¶ Idem ^C videtur dicendum in v-
 xore, vt ex his quæ maritus acquisierit constan-
 te matrimonio, non transeat dominium in v-
 xorem ipso iure pro dimidia sibi competente,
 sed tunc demum re tradita: vt sentit *Ancha. con-*
sil. 101. incipiente in Christi. & contra dictam do-
 nationem. & videtur fuisse de mente legis
 regni, dum dicit, quòd quicquid fuerit emptum
 per coniuges constante matrimonio, habeant
 æqualiter ambo: quia verbum, habeant, non
 significat ipso iure, vt nota, per gl. & docto. in
c. si diligens sup. de for. compe. & in c. vnic. de segre-
ta & in l. in criminali, c. de iurisd. am. ind. quod ali-
 quibus placet, eo quòd sola vniuersalis socie-
 tas habet hanc prerogatiuam, quòd dominium
 transit sine traditione: vt not. in *l. 1. §. 1. ff. de vso-*
capio. pro dote. secundum *Bald. in c. 1. §. pe. col. vers.*
formatur etiam alia questio, de capitano, qui curiam
venidit, libr. fendorum. quod apertissime de cidit
lex regni 3. parti. titul. 28. l. 47. vbi dicitur, quòd
 per societatem omnium bonorum presentium
 & futurorum, contractam, quaeritur dominiū
 rerum societatis confociis, licet traditio non
 fiat. Item in lucris socij quaeritur dominium
 confociis sine traditione. & loquitur in sociis
 omnibus bonorum. Ad hoc bonus text. in *l.*
societatem vniuersarum fortunarum, ord. titul. vbi
 in societate omnium bonorum hereditas cui-
 us eorum delata, in commune redigenda est
 & inde est, quòd si filius spiritus alius, con-
 traxit societate in omnium bonorum cum Ti-
 tio: quæ Titium pater spiritus heredem insti-
 tuit, vel aliquid ei legauit: communicauit cum
 spurio, per illum text. Idem, si Titio magnam
 pecunie quantitatem mutauit, & postea ei le-
 get liberationem: illa liberatio prodest etiam
 filio spurio, quantum ad dimidiam illius quan-
 titatis. ita tenent *Dy. & alij per illum text. in l. si in*
qui duos, ff. de lib. leg. Idem tenet *Bald. in l. 1. fin. G.*
pro socio. de quo vide larius *Capellam in cautela*
47. incipiente, non videmus. vbi videas. Acqui-

retur ergo medietas spurio, ipso iure, sine tradi-
 tione: vt apparet ex prædictis, licet aliud sua-
 deant verba, *d. l. societatem vniuersarum.* dum v-
 titur verbo, redigendam. quod est futuri tem-
 poris. Secus est in aliis sociis non omnium bo-
 norum: vt *d. l. si quis societatem.* vbi littera dicit: Si
 quis societatem contraxerit, quod emerit, ipsi-
 us sit, non commune. fed societatis iudicio co-
 gitur communicare. non ergo communican-
 tur ipso iure: de quo latius dicam, col. vers. ubi
 aliter, & forte melius. Ita ergo videtur dicen-
 dum in casu, de quo agitur. Adde prædictis bo-
 num text. cum gloss. in *l. si patrum, & ibi Bald. G.*
communis vtriusque iudicij. iuncta gloss. vbi ¹² res
 emptæ per socium, etiam omnium bonorum,
 non acquiritur ipso iure confocio, sed agit ad
 communicandum. ad idem *l. 1. & pe. c. si quis al-*
teri vel sibi. Hinc est, quòd si socius omnium bo-
 norum, nomine suo de pecunia communi rem
 aliquam emit, sibi soli acquirit, adeo quod so-
 cius solum agere potest ad pecuniam ad socie-
 tatem deferendam, non autem ad rem ipsam
 communicandam: vt voluit *Bart. in l. Titium aut*
Menium, §. altero, circa finem, ff. de admin. tu. & se-
 quitur *Ioan. de Ana. consil. 65.* Si autem hoc est in
 sociis omnium bonorum, vbi presentia & futu-
 ra includuntur in societate: multo fortius i-
 dem erit in sociis lucri, & questus, prout sunt
 maritus & vxor: vt suprà dictum est. Hoc fuit
 de mente *Ancha. in prædilecto consil. 101. & Angeli*
consil. 112. & Fulgosi. consil. 209. hæc opinio placet
 aliquibus. Alij tamen contrarium sentiunt, vt
 dico inf. §. 66. ante fil. ver. bona enim acquisita.
 imo quod statim quòd deferuntur ad domū,
 æqualiter acquiruntur marito, & vxori: quali
 illa delatio ad domum habeatur pro traditio-
 ne. Cogitabis. ¶ Ego tamen crederem (salua
 decisione melius sentientis) quod etiam, post-
 quam ista illicite acquisita maritus adduxit ad
 domum, possit facere hanc restitutionem, quā-
 uis condemnatus nō fuerit: quia reperio, quod
 ista superlucrata etiam constante matrimonio
 potest maritus alienare, & de his disponere: vt
 voluit *Anch. in d. consil. & habemus hodie legem*
regni, regis Henrici IV. in Nieua, anno 1474. ¹³ *l. 1. tit. 9.*
 quæ hoc expresse dicit. Si autem licite acquisita
 potest maritus constante matrim. alienare, sine
 consensu, & licentia vxoris, dummodo ablit
 frater & dolus, vt ibi dicitur: multo fortius hoc
 poterit facere in turpiter acquisitis, restituēdo
 his à quibus habuit. Hoc expresse voluit *Bald. in*
l. 1. ff. de bis qui sunt sui vel alieni iur. vbi dicit,
 quod ¹³ filius & seruus possunt restituere: quæ
 male acquisierunt, etiam sine cōsensu domini,
 vel patris. Idem ergo poterit facere maritus ea
 quæ male acquisiuit: maximè si maritus faciens
 de his penitentiam, promissit sacerdoti resti-
 tuere malè ablata. Nam tunc satis videtur
 condemnatus ad restitutionem, ex quo promissit
 sacerdoti restituere. Nec refert, quomodo fue-
 rit condemnatus, secundum *Martimum Syl. in d.*
Liquid autem. quem refert & sequitur *Bal. in c. ad*
nostram

- uolunt et 2. in fi. sup. de inuentione. dicens per hoc, quod si duo erant socij, & vnus exercebat societatem, & communicabat alteri: postea fecit cautionem de restitutione d. vi. in vigore huius cautionis, ex quadam equitate, confesse debet socius, qui non fuit fenerator: nam pro condemnato habetur, ex quo obligauit se episcopo, vel suo vicario, tanquam confessus in iudicio, saltem animæ, secundum Martinum, vbi sup. & fiet executio, tanquam in bonis debitoris: cum etiam ipsum nomen sit obligatum pro restitutione vsuratum, secundum Bal. vbi sup. quod tene menti. Hinc est, quod si vnus ex sociis omnium bonorum ex vsuraria prauitate acquisiuit multa, & communicauit socio, vel fratri, vel vxori: episcopus potest compellere socium, eundemque fratrem, vel vxorem, ad restitutionem, secundum Bal. in l. societatem, in fin. C. pro socio. Facit ad hoc quod not. Host. in c. si de sepul. vbi dicit, quod in casu illius decretalis non solum licet erat contestata, sed etiam sententia lata, ex eo scilicet, quod sacerdos præcepit, delinquenti, vt satisfaceret illis, quos læsit, & licet præceptum sacerdotis dicitur sententia, immo dispositio testatoris, præcipiens restituere malè ablata: potest dici sententia, & habet executionem paratam: iuxta not. in l. fin. C. de edict. diu. Adri. tollen. Habet etiam vim legis: vt auct. de nuptiis, §. si pater. co. 4. Facit quod not. Bar. in l. 1. §. de iur. iudic. ff. de iust. & iure. Albericus in l. si tibi decem, §. quodam, ff. de pact. de eo qui promissit, & sacerdos in confessione non agere, vel accusare: quia non poterit agere, tanquā publice personæ sit promissum. idem tenet Collectarius supra in prologo huius volum. quem refert & sequitur Abb. ibi in §. Gregorius pen. cel. & in d. c. si. 2. col. super sepulchris. de quo per eundem in c. 1. de mal. in fin. & ibi Ana. pe. co. per Bald. in c. 1. §. iniuria 2. colum. de pace iura. firm. & in l. 2. C. de liber. & eorum lib. co. pe. & fin. per Ioan. Andr. in add. ad Specul. tit. de iust. ed. S. nunc vero aliqua. ver. 14. per Arcerium in c. super. supra de testi. remissio per Iulian. in c. pastoralis, 16. colum. in fin. supra de off. 16. facit. Quinimo episcopus potest & compellere heredes defuncti ad restitutionem malè ablatam, etiam si testator non fuisse contritus: vt notanter voluit Hostiensis in c. a nobis, 2. de sent. excom. quem alij referunt, signanter Martinus §. col. quod tene menti. Potest ergo hoc casu maritus talia bona à se turpiter quæsit, restituere, vt prædixi. quod tenet expresse loquendo in socio Petrus de V. baldus in tractatu de societate in 5. parte in 2. quæst. Vxor ergo impedire nō potest, nec debet, imò maritum ad restitutionem provocare debet: & si alius eum ad restitutionem
- 17 provocare non valeret, ipsa potest & furto, vel alius capere, vt vero restituit de minor. quoniam ex quo vxor est, dat adiutorium viro, cui salutem procurare tenetur: sicut de propriis bonis viri potest facere elemosinam, ignorante viro, & non prohibente, quia agit causam viri. Eodem modo potest facere restitutionem: ethico sciente, & non contradicen-

Palacios Rm.

te faciat, securius est. ita concludit Alexander de Ale. in suo tractatu. vsuratum, & Assensu in summa, libro 3. titulo quarto. sequitur tractat. Francisci de Platea in suo tractatu vsuratum, verb. vsura. 10. §. 27. & latius & singularius in tractatu de restitutionibus, sub rubric. de restitutione, quia vnus pro alio tenetur, §. 251. vbi post Menaldum dicit not. ad propositum, quod vbi de consuetudine regionis vir & vxor communicant sibi debita, & credita, ex contractu, vel maleficio: si res futuri, quam mulier furripuit ante matrimonium, vel post, sola, vel cum viro: vel quia vir solus furripuit ante matrimonium, vel post, & stat adhuc in eorum potestate: potest illam restituere vero domino eius, contradicente marito. Si autem consumpta est, vel vir solus furatus est, & si mulier participauit cōsentiendo, vel commendando, spontanea vel inuita: potest vxor, si vir non contradicat, negotium mariti gerendo, & seipsum liberando, estimationem rei consumptæ restituere vero domino latenter de communibus bonis, si aliter non potest: nec erit furum, quia non est fraudulenta contructio, nec animo lucri faciendi: prohibente autem viro, non est faciendi, secundum eos. Si tamen vxor contradicente viro, restitutionem faceret de rebus communibus bona fide latenter, non credo quod esset illi iniungenda penitentia, quasi pro mortali vel quod mortaliter peccaret. Ita videtur de mente doctorum, vbi sup. quos sequitur Henricus Her. in suo præceptorio, præcepto septimo, sermon. 10. colum. 4. vers. queritur ergo. adde Theologos, maxime Gabrielem 4. sent. di. 15. quæst. 3. col. 11. vers. si querit.

Ad cuius confirmationem facit quod narrantur voluit Salyc. in l. pactum curatoris, C. de pædis. vbi dicit, quod tutor, qui remittendo agit principaliter vtilitate animæ pupilli, & peccatum interim, quod animam occidit, vt si vsuras remittit, valet ista remissio: vt l. pater, C. de transact. idem dicit post Iacob Butri. si tutor infantis valde diuitis, propinquus & amicis intrinsecis destituti, cuius pater fuerat occisus, dum timeret eum sibi occidi: si inimicitia duraret, poterat principaliter propter salutem personæ illius facere pacem cum eius inimicis, etiam gratis, præsertim cum ex reconciliatione non dicatur quis perdere, sed lucrari, vbi discordia posset esse damnoſa: vt lex. credentorem, §. 1. ff. mandati, secundum Salyc. vbi supra. Si autem propter salutem vitæ potest hanc concordiam facere, multo fortius propter salutem animæ, quæ pretiosior est omnibus rebus mundanis: vt l. sancimus, C. de sacro sancti. cel. & c. sedulo 28. dist. 6. & precipimus 12. quæst. 1. c. si habes, in fi. 24. quæst. 3. & c. cum infirmus, in fi. inf. de penit. & reus. Et ex hoc dicit not. Bald. in l. tam quam, C. de fideicom. co. verb. in lectura antiqua: quod defunctorum animæ destinata ad salutem, captiuantur prius in purgatorio, intellige de anima purganda: nam anima beata statim

P 3 vadie

vadit ad celum, damnata verò statim ad infernum: vt no. in *c. tempus* 13. q. 2. Per legata autem pia redimuntur anime, quæ sunt in purgatorio: vnde ex mora hæredis non debent periclitari, ne perducantur ad salutem: vt l. *pe. ff. de his qui bus vt indig.* & ideo officio iudicis, quod in sola acquirate consistit, petuntur legata pro anima executioni mandari: * iuxta not. in l. *c. de sacrosanctis ecclesiis*. Facit quod habetur in l. *hereditas, in ff. de appetu hered. & in c. si heredes, supra de testamen. ideo secundum Bald. talia & relicta debentur etiam non adita hæreditate fauore animæ. Tene ista memorie contra executores testamentorum, & piorum legatorum. Adde *Richardum 4. dist. 45. qu. 4.* qui dicit, quod dilatio executionis pie causæ præiudicat anime testatoris, propter duas rationes, de quibus ibi per eum: quem refert *Astensis in summa tit. 23. ar. 2. in fin. & frater Angelus in summa in parte, executor. penult. col. vers. 13.* Ex quo inferit, quod grauissimè peccat, & magnâ prodicionem faciunt, qui quâ citius possunt, non exequuntur: & vocantur necatores egentium, *c. qui oblationes. c. cum duobus sequentibus 23. quest. 2.* Idem dicendum de restitutione, quam testator iussit fieri. Vnde in *Chronica Minorum* legitur, quod quidam impediebatur intrare paradysum, quousque facta fuit restitutio: quia nisi fieret, lucret in pænis. ad hoc *cap. in literis de raptoribus*. Excusatur tamen executor, si propterea tardat, vt res defuncti melius vendantur: quia mora modici temporis non videtur magnum esse periculû. Vnde si executor per modicum tempus differat, vt rebus defuncti melius venditis, ampliores elemosynas facere: licitè facit, secundum *Thomam quodlibet 6. ar. 14.* Quod intellige verum: quando tantum est augmentum, quod præualeat tarditati. vt per *Thomam, vbi supra*. quæ refert *frater Angelus in præallegato loco*. Ex istis patet, quod si & executor executionem differt, vt hæredi prolicet, vt res melius vendantur, non vt anime defuncti proficiat: non est tutus, quo ad Deum. quod tene menti. de quo vide not. per *Archiepiscopum Flor. 3. parte, titul. 10. cap. 5. §. 12.* & *Robertum episcopum Aquinatesem, form. 47. cap. 2.* & *Gabrielem in expositione canonum Missæ, lectiune 57. versicul. quartum corollarium*. Adde mirabile factû, quod refert beatus *Turpinus in sua historia epeditimus Hispania c. 7.* de quodam milite, qui morti proximus, cuidam suo consanguineo precepit, vt equum, quem infirmus habebat, venderet, pretiumque clericis egenis erogaret. Quo mortuo, equum centum solidis vendidit, pretiumque cibis, potibus, vestibusque velociter expendit. Transactis 30. diebus apparuit mortuus ei de nocte in extasi, dicens, Quoniam res meas pro anime meæ redemptione in elemosynas tibi commendauit ad dandum, scias omnia mea crimina Deum mihi dimisisse. Sed quia iniussit elemosynam meam retinuisse, per 30. dies in Tartareis pænis moras me intelligas fecisse. Te autem*

in eodem loco infernali, vnde egressus sum, de castina scias ponendum, & me in paradiso festurum. Sequenti die à demonibus captus fuit: vt ibi latè per eum, quem rogo videas, hoc similiter refert *Archiepiscopus Floren. 2. parte historiali, titul. 14. c. 4. §. 4.*

¶ Credenter tamen, quod si maritus aliquid illicitè acquisiuit solus ante matrimonium, & illud taliter acquisitum sit, potest maritus etiam inuita vxore restituere vero domino: sed si non sit, potest restituere ætimationem de bonis suis propriis, non autem de bonis vxoris, vel de bonis superlucratum constante matrimonio, cum illud sit debitum ab eo solo contractum, ad quod ipse solus tenetur, non vxor. Defuncto autem viro, adhuc pro eo tenebitur vxor satisfacere, in quantum ad eam peruenit, vel vñ est bonis & eiusdem malè acquisitis, secundum præfatos doctores. quia de illis vxor & familia non debent etiam alimenta sumere. vt not. tradit *Hosien. in summa, de panis. & rimis. §. quibus & qualiter, vers. quid de rapina. in fin.* refert & sequitur *Ancha. in rape. regal. peccatum. de reg. iur. lib. 6. c. 46. column. 6. quest. vers. sed hic queritur frater Ioan in summa confessorum, tit. de rapt. q. 64. Rayner ant. de rape. rubr. de bellis, §. 21. Henricus in c. sunt dignum, infra de homicidio, Alexan. & Astensis vbi supra, & Archiepiscopus Florentinus parte secunda, titul. 1. c. duodecimo, §. nono. Gabriel 4. sentent. dist. 15. quest. 3. col. 16. in fin.* quos sequitur *frater Franciscus de Platea in tractatu usurarum, vers. decimo, §. vigesimo octauo. & frater Baptista in summa Rosella. in parte, restitutio, octauo. versiculo secundo.* qui omnes hoc intelligunt, nisi forsan vxor ex dote sua, vel aliunde possit alimenta sumere, nam tunc excusatur propter compensationem. Idem si pro necessitate corporali, quando aliud remedium commode inueniri nō potest: sicut accidit in pauperibus medicantibus. Per hoc excusari possunt filij & filie in domo parentum, qui necessitate cogente, aliter viuere non possunt: vt in l. *hu. solut. vbi vide Bartol. ff. de cond. indeb. & eodem modo vxor. Idem si hoc fiat propter recompensationem faciendâ: vt si vxor, vel filij accipiunt necessitate cogente, sperantes se compensaturos in futurum. Idem si sunt ibi aliqua bona iussè acquisita: nam de illis sustentari possunt, si discerni possunt. Idem si discerni non possunt. Si autem nihil est de iussè acquisitis, tunc interim quod vxor & familia laborant cum marito, circa eorum restitutionem, quasi tunc causam creditorum agant, licitè tunc temporis sustentantur ex illis, nec ad restitutionem tenentur, secundum præfatos doctores. Subdit tamen *Astensis lib. 3. titul. 2. & frater Franciscus de Platea, vbi sup.* quod vxor raptoris, qui nihil habet, nisi malè acquisitum, licitè sumit alimenta ex illis, quæ sunt in domo viri, si ipsa laborat in domo sua vendendo, siue suendo, siue etiam bona ne peteant custodiendo: quia in hoc agit creditorum utilitatem. Sed vtunque fit, vxor debet*

debet laborare circa restitutionem malè ablato-
rum: quia ex quo sunt illicitè acquisita, sunt
aliena, vel saltem restitutioni subiecta: per con-
sequens non dicuntur bona superlucrata: cum
lucra dicantur deducto aere alieno.

¶ Ad hoc facit quod not. voluit *Abb. in c. re-
latum, et 2. in fin. supra de testa.* vbi dixit, quod si
† clericus aliqua acquisiuit ex illicita negotia-
tione, vel aduocatione, quæ subiacet restituti-
120 nioni: debent tanquam res alienum statim res-
titui eis, à quibus fuerunt extorta: & in defe-
ctum debentium recipere, succedunt paupe-
res. vt in c. cum tu. de vsuris, secundum eum. Sed
si plures concurrunt, à quibus extorta fuerunt
petentes sibi restitui: primò debet satisfieri
primis: quia pro vsuris extortis bona extor-
quentis sunt tacite obligata: vt not. in cap. quan-
quam. de vsuris. in gloss. in vers. facultates. vi-
de bonum text. & ibi *Raphaelem Valsosum, &
alios, in lege, privilegia, ff. de priuile. credito. & Ar-
chiepiscopum Floren. in 2. parte tituli. 2. cap. 7. & Fr-
cisum de Platea, in tractatu, de restitutionibus. fo. 53.
& §. 176. & Gabrielem 4. sent. di. 15. quæst. 2. in fin.*

H 23 ¶ Ex quo inferitur, quod † vsurarij suas
possessiones alienare non possunt, quin salu-
um sit ius hypothecarum ipsis debentibus v-
suram recipere: secundum *Ioann. Andr.* quem
refert & sequitur *Bald. in l. executorum. in princ.
C. de execut. rei iud. & in l. pe. C. de seru. pign. da. ma.
Aneba. in regula, peccatum §. 1. col.*

¶ Ex hoc sequitur vnum satis singulare, &
quotidianum, quod si pater, qui ex vsuraria
prauitate multa acquisiuit, assignauit dotem
filie de bonis suis, cum ista bona transeant
cum onere suo: vt c. pastorali. de decimis. facit
quod legitur & not. in l. si tamen, & l. si me &
Titium. ff. si certum petat. poterunt, à quibus fu-
erunt extorta, à filia per hypothecam auo-
care: ita sentit *Bald. in d. l. pe. C. de ser. pign. da.
ma. vide Antonium, Abb. & alios in cap. cum tu. de
vsuris & Baptisiam in summa, in parte restitutio §.
versus. 5. de quo per Freder. consil. 63. cuius sta-
tim fit mentio, bene facit ad hoc quod not.
Hosienf. in summa tituli. de punit. & rem. §. final.
10. colum. vers. quid de his. vbi dicit, quod siue
scienter siue ignorantèr aliquid percipit de rap-
pina vel præda, tenetur restituere: per d. l. si me &
Titium. sed vsura potest comparari rapinæ
& furto, 14. quæst. 4. c. si quis vsuram, & quæst. 5. c.
penalem. Hoc in terminis nostris tenet *Bald. in l.
rem quam, C. de iure dotium, in finalibus verbis. di-
cens, quod † fundus per vsurariam prauita-
tem acquisitus, non potuit in dotem dari, ni-
si cum sua causa. Ideo potest conueniri mar-
itus, tanquam quilibet possessor.**

¶ Intellige in defectum, vel subsidium, quia
quando res hypothecata possideretur ab extrane-
o, in subsidium intentatur hypothecaria
contra eum excipientem, de excussione. se-
cus si non excipit: vt auctor. hoc si debitor, C. de
pign. de quo vide rogo latius in summa *Rossella,
verb. restitutio §. vers. 5.* Sequit tamen dicit: quan-

do quantitas fuit data in dotem, vt puta si v-
surarius fortan nihil habens in bonis, nisi quod
extorsit per vsurariam prauitatem, tradidit nu-
ptui filiam suam Titio, cui dedit in dotem mille
ducatos: pro restitutione vsurarum non po-
terunt debentes recipere vsuras nisi in pos-
sessionem dotis filie. & ita nec maritus, nec
filia poterunt propterea à creditoribus con-
ueniri, secundum *Alexand. de Ales; in tractatu
restitutionum, & Astenfem in summa, & fratrem
Franciscum de Platea in tractatu restitutionum, §.
67. alias sub rub. de restitutione doto in fin. & Bald.
vbi supra per illum textum, allegat ad hoc Freder.
consil. 63. incipiente, quidam vsurarius. qui in
fortioribus terminis consuluit, scilicet quan-
do Titius gener recipiens dotem, sciebat illa
bona fore malè & per vsuram acquisita: & eo-
dem Titio mortuo, dos redit ad filiam vsura-
rij. Quod ipse optimis rationibus compro-
bat, & responder ad ea, quæ in contrarium
adduci possunt, quæ videas per te. & cogita su-
per hoc. Cuius contrarium sentit frater *Franci-
scus de Plat. vbi supra latius in summa Rossella, vers.
restitutio §. etiam in summa Baptisimiana, verb. resti-
tutio §. 3. col. & Henricus Herp. in suo preceptorio,
septimo precepto, sermone 44. colum. 4. vers. crede-
rimo. vbi post Astenfem & Alexandrum dicit, quod
si pater cum filiam doteauit, erat vel saltem ef-
ficiebatur impotens ad restitutionem, & ge-
ner veritatem sentiens, aut ignorantia crassa
dñctus, contraxit cum filia: non potest de re-
bus taliter acquisitis recipere dotem: licet de
subtilitate iuris ciuilis (quæ tam stricte non re-
spicit conscientiam) aliter forte dici possent:
quod si ductus erat ignorantia probabili, tunc
aliqui doctores excusare sunt conati: vide
Archiep. Floren. 2. parte tit. 1. c. 9. §. 12. Contraria ta-
men opinio videtur venior, cuius opinionis est
Alexand. de Ales, qui dicit: Et postquam gener
scit, quod dos recepta necessaria sit ad solu-
endum vsuram, & alia debita: tunc reddere te-
netur, nec potest talem dotem cum bona con-
scientia retinere: eò quod omnia bona sua fu-
erunt iam obligata restitutioni. & in hoc con-
cordant multi solemnes doctores. nimirum
cum secundum *Ioann. de Platea* post alios. In-
fir. de actioni. §. rursus. si filia doteatur in fraudem
creditorum, talis dos à creditoribus reuoca-
tur, & gener eis tenetur ad restitutionem, ff.
qua in fraud. cred. l. fin. §. 1. & 6. Addit etiam san-
ctus Bernardinus in tractatu de restitutionibus (vt
refert *Henricus vbi sup.*) quod tali filia posset da-
ri tale remedium, & consilium, quod si pater
eius haberet sufficientiam ad restituendum
certa, de quibus constat, cui sunt restituenda,
ad quæ soluenda pater principaliter obligatur:
tunc talis dos, si parua est, in totum: si verò
magna est, in partem de incertis restituendis,
posset per diuocatum tali filie per modum
elemosynæ secundum discretum iudicem as-
signari. Præterea si cessante hoc remedio mu-
lier dotem restituere velit, & viz prohibear:**

tunc ipsa est in statu salutis, dummodo proponat, quod si vir premoriatur, quam primum potuerit, restituat. Quod si ipsa praecenerit ad diem mortis, tunc vocatis marito, & filiis, vel heredibus, publice protestetur eis, quod dos sua de viuis est, & eos obsecrat, & obtestetur, quod illam restituant. Quod si vir vult dotem restituere, & vxor prohibeat: tunc secundum quosdam viro sufficit ad excusationem, quod ipse non percipiat de bonis illius, & quando posset illam restituere, proponat. Si autem uterque concordant in non restituendo, tunc ambo remanent in statu damnationis.

- 1 ¶ Ad praedictorum confirmationem facit quod nota, dicitur *Autem in c. si diligenti, de prescrip.* quod si haeres, qui semper fuit in bona fide, & qui in suam personam tantum fundauit vfucapionem, & praescripsit rem legitime, iuxta ea quae habentur in *capit. fin. eod. titul.* tamen scit rem fuisse alienam, teneatur eam restituere, & purgare animam defuncti, cui successit. iuxta not. in *capit. fin. de sequel.* quod dictum refert & sequitur Ioan. de Imol. in d. c. *fin. de prescript. 2. colu. in fin. in repet. & Angel. de Aret. Instit. de except. in princip. 13. colum.* dicens hoc valde notandum, & nunquam a memoria cadendum: & illo anno ita consuluisse. Et vide omnino Ludouic. Roman. in l. *Pomponius, §. cum quis administratio, colum. 2. ff. de acquir. poss. vbi refert illam doctinam Anton. & idem videtur de mente Bald. in *authen. ad hec, c. de iur. iur.* quem refert & sequitur Ioan. de Imol. in *repe. d. c. fin. colum. 47. & Abbas in d. c. si diligenti.* Adde bonum textum in *causelis. 1. q. 1. post principium vbi inter cetera dicitur.* quod neminem t excusat ignorantia criminis, maxime cum ex eo vtilitas deseruit ignorantia, veluti si quispiam de latrocinio, & rapina filio suo ignorantia diuitias congregat, non excusat filium ignorantia, quin post mortem patris cogatur reddere male acquisita. Idem ergo videtur dicendum de re praescripta. Sed contrarium tenet Bartol. in l. cum haeres, in principio, *ff. de diuersis & tempor. prescrip. Bald. in l. nihil, c. pro herede.* & de iuris rigore hoc videtur verius, quia non debet impediri effectus praescriptionis, ex eo quod haeres teneatur defuncti conscientiam exonerare: quia*
- 27 t praescriptio habet vim solutionis: vt *l. si pupillus, ff. de admi. tut. & l. si vnus, §. si autem, ff. de iur. iur.* Sed certum est, quod solutio liberalet animam defuncti, ergo, &c. ita dicebat Franciscus Aretinus in voce, *dum legeres, d. c. si diligenti.* prout ibi refert Benzellinus in apostillis *pen. colum.* Quod
- 28 mihi satis placet: quia superuenientia t male fidei post completam praescriptionem, non nocet in foro conscientiae, & ideo non tenetur quis rem vero domino restituere. *gloss. 2. in c. si res 14. quest. 6. & in c. si virgo 34. quest. 2. & in c. fin. de prescript. gloss. fin. & in c. 1. de concessio. prebend. Ioan. And. in regula possessor. de reg. iur. lib. 6. & ibi Ancha. 22. colum. vlt. quero curi a debitum naturale. Bal. in l. cum qui 10. colum. C. de iur. & facti ignor. & in*

*c. diligenti, de prescrip. & ibi Abbas, Ioan. de Imol. in c. fin. eo titul. 2. §. colum. cum sequentibus, & ibi Abbas 16. col. Angel. in repetitione l. 1. C. de iudic. Ludouic. Rom. in rubr. de arbitrio, 2. colum. & in l. filiusfam. ff. de donat. Astenus in summa lib. 4. titul. 2. §. sequitur videre de sexto, qui pulchre loquitur, frater Angelus in summa in parte, prescriptio, §. 47. cum sequentibus, quem rogo videas, & plures alios, quos recitat Felin. in c. diligenti, de prescrip. vbi est bona gloss. Vide Gabrielem 4. sent. dist. 15. quest. 2. col. 3. ver. addit Paul. & quest. 1. col. 6. versic. 2. conclusio, & Ioan. Maierus eodem dist. 15. quest. 7. colpe. Ex quibus t omnibus infertur, quod executor testamenti non tenetur inuiulmodi debitum praescriptum restituere, secundum Bartol. in l. si in cui, §. Flavianus, ff. de solut. & in l. legatus, ff. de liber. leg. & in leg. quibus diebus, §. dominus, ff. de condi. & demom. Bald. in l. si creditor, ff. de leg. 1. & in l. id. quod pauperibus, col. 6. C. de epis. & cler. & Petrus de Ancha. in c. si propter tua debita, de rescript. lib. 6. & in regula, possessor. de reg. iur. 20. li. & And. cum in c. cum, de testam. 2. col. 4. Ex his similiter infertur, quod si testator mandat solui debita, non intelligitur de praescriptis cum bona fide, quod debet intelligi, quando alia debita quam praescripta habet: secus si sola debita habebat, quae erant praescripta: nam tunc de illis intelligitur, secundum Bald. in d. l. quibus diebus, §. dominus, ff. de condi. & demom. refert Felin. in c. 1. de rescriptis col. 9. vide Bald. in l. id. quod pauperibus, colum. 6. in fine, C. de epis. & cler. Et ista est communis opinio, nisi dicas, quod procedit in eo, qui bona fide possedit, donec praescripserit. Antonius verò, & alij, loquuntur, quando defunctus tenuisset cum mala fide, & licet teneatur ad restitutionem ipse, & etiam haeredes, vt exonerent defuncti conscientiam. Cogitabis. Vel aliter poterit obcordare, vt opinio *Autem.* de qua hic, procedat in successione vniuersali, quae transfert totum ius a defuncto in successorem. Secus esset, si causaretur ius suum ab alio, quam a defuncto, ita notanter dicit idem Antonius in d. c. cura de iure pa. 3. colum. refert & sequitur Benzellinus in d. c. si diligenti, eo ante in fin. cogita. Adde aliam concordiam, vt regulariter non teneatur quis rem praescriptam restituere, vt est communis conclusio, nisi praescribens, vel eius haeres sit adeo scrupulosus, quod non possit deponere conscientiam, quin restituat, nam tunc teneatur restituere: tenetur 21. qu. 3. c. cui est illata, qui enim facit contra conscientiam etiam erroneam, adhaeret ad gehennam & literas, de rescript. spe. ita dicit frater Angel. in summa, in parte, prescriptio. verb. 47.*

¶ Vnum tamen in hac materia non est omitendum t quod in casu in quo tenetur aliquis 30 ad restitutionem rei alienae per vim subtrahere, vel aliis iniuste acquirere: non satisfaci exhibendo domino spoliato rem damnificatam, & supplendo deteriorationem rei: vt l. aut lex, ff. ad legem Aquil. Vnde si repositus inuasionis, vel violenter occidit bouem, vel aliud animal, aut alia re damnificauit itaq; tenetur lege Aquilia: non

non satisfaciet reddendo carnes, & corium, & suppleto in pecunia deteriorationem, vsque ad veram aestimationem: imo tenetur restituere verum pretiū in pecunia numerata: & quod plus est, erit in optione domini damnū passī, vel recipere animal mortuum, vel damnificatum, agere ad supplementum deteriorationis, vel simpliciter agere ad rei aestimationem. & caute facit, si illa non recipiat. Istud est de mente *Bart. in l. facienda. ff. arborum fur. c. aserum.* in aliquibus libris est text. not. in *l. vt tantum. ff. de seruo corrupto. in §. fin. & in l. §. seruum. §. boni. ff. de conditione fur.* ad idem text. singularis in c. 2. inf. de iniuriis. vbi si quis t cisternam aperuit, & non aperuit eam, ceciditque bos vel alius in eam, dominus cisternae reddet pretium iumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit. Ecce, quod vbi culpa praecessit damnum, is qui in culpa fuit, tenetur animal mortuum recipere. Si autem hoc locum habet. vbi culpa tantum praecessit, multo fortius si dolus, maxime cum violentia. Ex his inferitur, quod si quis fraudauit alium re sua, cum plus secundum commune forum valet, siue sit frumentum, vinum, oleum, vel quodcunque aliud: cum tamen illi tenebatur reddere debito tempore, reddens sibi eandem rem numero, vel specie, quando minus valet, secundum commune forum, tenetur satisfacere de omni lucro temporis, in quo plus valuit post moram: quia non solum damnificauit eū in tanto, sed in maiori pretio, quod tunc pro illa re poterat haberi, secundum commune forum: nisi debitor sine fraude, & omni culpa, tunc fuisset impotens ad soluendum, vsque ad tempus solutionis. ita notanter decidit *Alanus*, prout refert *Henricus Iterp. in d. sua eleganti praeceptorio, septimo praecepto sermone 6. in §. quod tene menti.* Et propter ista dicebat *Bart. in d. l. facienda.* quod si aliquis t conduxit equum, & eius culpa deterioratus est, ita quod parum, aut nihil valet, quia forte claudicat vno pede: non compellitur dominus recipere equum, quamuis exhibeat pretium deteriorationis: imo potest agere dominus ad eius aestimationem: & compellitur conductor equum soluere: vt *l. si bone §. aliquando ff. de adili. edicti.* Si tamen esset alius valoris, vt quia calcibus fuerat stimularius multum, vel vtrando duplimate fuerat dānificatus: compellitur dominus recipere, dum tamen suppleatur iustum pretium, facit *l. cum emptor. §. fin. ff. de dam. infecti.* tenet *Bart. in d. l. facienda.* quod dicit notandum pro scholasticis, qui quotidie conducunt iumenta, est glossa in *l. eleganter. §. non solum. in fin. gl. ff. de dolo.* notat *Colletianus in d. c. 2. de iniuriis.* An autem teneatur dominus equum recipere, antequam sit satis factū de pretio deteriorationis, quando conductor negat deteriorationem, nec de cōtratio appareret manifeste: & si dominus non vult recipere, quomodo conductor potest testibus adhibitis, equum solum relinqueret: & si periret, peribit periculo domini: vide *spec. titul. de locato,*

§. iam dicendum, versic. sed qui. Cyn. & alios in l. exhibitoris. C. ad exhibend. Angel. in l. sed mihi, §. si red-dita. ff. commo. Collect. in d. c. 2. vide gloss. not. in l. non solum, ff. de rei vendi.

Quid autem, si dominus recipiat t equum K 33 deterioratum, sine aliqua protelatione: & qualiter, non est praesentis speculationis: videas per doctores vbi supra, praesertim cum ista potius respiciant forum contentiosum, quam conscientiae: de quo praesens habetur sermo. Adde pro calce praedictorum, quod non solum tenetur quis restituere rem male acquisitā, cum eius t deteriorationis, vt supra dictum est: sed etiam fructus male perceptos: vt late ac singulariter probat *Lucas de Penna in l. vnica. C. publica letitia vel consulum, lib. 12. col. antepr. sed quid sit talis.* Redundum igitur ad verosum, ad quod nostra dirigebatur intentio: eo casu, quo maritus t vel quouis alius aliqua illicite acquisiuit, ad quorum restitutionem tenetur: debet statim, cum potest, restituere: vt tradit *sanctus Thom. 2. 2. quest. 62. art. 3. & Scotus 4. sentent. dist. 15. & ibi Gabriel questio. 2. conclusa. 2. vide Nicolaum de Nisio, in suo resolutorio, cum tractat de penitentiis, in 6. questione, & Archiepiscopus Florent. in summa, qua incipit, de secretis sol. 4. ante fin. & laurus 2. part. titul. 2. c. 8. post leon. Neapolitanum, quodlibet. 9. quest. 2. facit textus in c. sepe supra de restitutio. spoliar. Ratio, secundum Scotum, quia t praecceptum de restituendo, licet videatur affirmatiuum, tamen cadit sub illo praeccepto negatiuo, Non sustinui facies. Exodi 20. quae praeccepta negatiua obligant semper, & ad semper. hoc est, quod voluit *Thom. vbi supra*, dum dicit, quod sicut accipere rem alienam est contra iustitiam, ita & detinere eam. Propterea dicit textus in d. c. sepe, non multum interest, quo ad periculum animae, iniuste detinere, ac iniuste alienum. Ideo toties mortaliter peccat quis, quoties scit se debere restituere, aut satisfacere proximo, & potest, & non vult: vt apparet ex praedicta, & facit text. singularis in c. nemo qui rapit. 14. quest. 5. vbi litera dicit, nemo t qui rapit, moriens, si habet unde reddat, saluatur. imo nec potest absolui, nisi prius restituat, potens restituere: aliter non est absolutus, vt c. si rei 14. qu. 6. vbi litera dicit, si res aliena, propter quam peccatum est, reddi potest, & non redditur, penitentia non agitur, sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur t peccatum, nisi restituatur ablatus: si, vt dixi, restituat potest vbi latius dicitur, refert & sequitur sanctus Bernardus in tractatu, de restitutione male ablatorum sermone 38. 2. col. incipit, adulescent tibi dico surge.*

Primo propter continuationem: quia nullus absolui potest, quando est in continuatione mortalis culpe: sed talis accedens ad sacramentum simpliciter fictus est: nam qui iniuste possidet alienum, semper est in continuatione mortalis peccati, donec rem alienam reddiderit, si reddere potest, vt dictum est.

§ Secun-

¶ Secundò propter obdurationem: quia qui potest, & non vult statim restituere, non est re contritus, sed quodam modo induratus: nam verè contritus recedit ab omni mortali culpa: nullus autem absolui potest, quem constat nò esse contritum: ergo nec talis potest absolui: & sic absolutio nulla est, & grauius peccat absolvens, quia decipit penitentem in penitentie sacramento. ¶ Tertiò propter ligationem: quia obligatus ad restituendum, semper ligatus manet secundum iudicium Dei, quousque restituat, quod potest. Ergo quantumcunque absoluitur à sacerdote, absolutus non est: nullus enim est absolutor, nisi quem Deus reputat absolutum. ¶ Quarto propter anticipationem: quia restitutio non est pars satisfactionis, sed pæambulum ad eam: satisfactio enim fit Deo absolutione sacramentali per applicationem meriti Christi: ergo restitutio necessario absolutionem præcedere debet. Proinde cæcus est omnis sacerdos, qui aliter absoluit, & ad restitutionem obligat eum, cum experientia clamer patèret, quod tales omni anno promittunt restituere, & rar. promissum confessori seruant: & de talibus confessoribus *Matthæ 5. ait: Si cæcus cæcum ducit, ambo in foveam cadunt. de quo casu maius periculum imminet ductori, quàm ducto, id est confessori, quàm consentienti. Si quis igitur ad cõfessionem accedit, atque restituere aliena proponit, non sufficit propositum restituendi pro futuro, ex quo in præsentia restituere potest. Sicut ad iustificationem minime sufficere potest propositum contritionis de futuro: quia peccatum, quo ad restitutionem tenetur, licet sit præteritum quo ad culpam, tamen est in actu manens, & donec restituat, semper etiam sit. ¶ Nisi cum eo concordauerit, cui obligatus est. Quamvis etiam sit fide digna persona, in hoc non est ei credendum, quando promittit se restituere pro futuro: & hoc propter multa pericula, quæ circa tempora prouenire solent. Etsi credendum esset, non tamen debet absolui, donec constet de restitutione actu de facto completa, aut citò complenda, ita quòd iam ille, cui res restituenda est, illam teneat, & de hoc sacerdos veraciter sit securus. Et licet quandoque etiam sustineat, quòd à testatore mandetur heredi restitutionem facere: hoc tamen non sufficit ad salutem, nisi probabiliter & rationabiliter præsumatur, quòd melius possit per heredem expleri: quia nec ecclesia hoc docet vel approbat: sed tamen recipit minus perfectum ab hominibus, quia ab eis non potest habere, quod perfectum est: sicut aliquando fecerunt aliqui sapientes. Quamvis non videatur hoc esse simpliciter admittendum, ex quo obligatus non liberatur à periculo animæ: vt dicit *Augustinus*, & habetur transumptiue in dict. c. si res aliena. Ratio prædictorum est, quia qui habet de impiè acquisitis, & restituere non vult, cum possit, semper augmetur peccatum: inter grauissimos*

offensores in hoc aestimandi sunt, qui relicta ad pias causas non restitunt, vt tenentur: contra quos terribilia tria consilia clamant, sicut patet 12. q. 2. c. qui oblationes. cum duobus sequentibus. hæc sanctus Bernardinus in dict. sermone. & tene menti, quia non solet allegari, etiam per Modernos.

¶ Ex istis inferitur, quòd si t. vrsarius, raptor, vel quicvis alius, qui tenetur ad restitutionem malè acquisite, non restituit cum potest, in articulo mortis existens, condidit testamentum: mandans restitui malè acquisita his, quibus tenetur, non sufficit: quia testator vult hoc fieri post mortem suam, quando non est locus penitentiae, sine qua non absoluitur vrsarius, vel raptor. Vnde oportet, quòd in vita velit hoc restitui, alias non remittitur peccatum. Præterea iustitia Dei requirit, vt ille satisfaciat, qui peccauit. Et ideo sicut vrsarius vel raptor peccauit, ita ipse idem tenetur satisfacere, non autem hoc facit, sed relinquit in testamento, quod per alium fiat. Si ergo vult satisfacere, ita quòd ei remittatur peccatum: si habet pecuniam, vnde posset restitutio fieri, prius exponat eam per fidelem nuncium suum restitutioni, antequam moriatur, & faciat proclamari, quòd omnes veniant recepturi plenam satisfactionem, à quibus habita est vrsaria vel rapina: ita notanter concludit *Alexander de Alexandria in suo tractatu vrsarum. & Alensis in summa, lib. 3. quos sequitur frater Franciscus de Platæa in suo tractatu vrsarum. in verbo, vrsaria. 11. §. 4. ¶ Intellige prædicta, quando is, qui tenetur restituere, poterat restitutionem facere: si autem erat in maxima necessitate, non tenetur restituere: sed salua cõscientia, poterit sibi retinere: quia tempore talis necessitatis, potest quis t. aliena furari. Ergo eadem ratione poterit sibi retinere, quod erat restitutus. Istud est singulare dictum *Richard. 4. sentent. dist. 35. ar. 5. quest. 4. de quo per Modernos in tractatu malefactorum, cheria 119. 3. col. alibi in parte Meridori de Maledicti, 14. col. hoc idem Card. in clemen. 1. de testa. quest. 22. in fin. vbi dicit, quòd t. executor testamenti, deputatus ad distribuendum bona testatoris in pauperes: si ipse sit in summa necessitate, poterit sibi capere. hoc idem voluit sanctus Thomas, secunda secunda. quest. 32. ar. 7. ad vltimum. & 185. ar. 7. ad fin. & 4. sentent. dist. 15. q. 2. ar. 6. de quo aliquid per Petrum de Perusio in suo tractatu de quarta episcopali, in 1. par. c. 9. 6. col. Idem sequitur Scotus, 4. sentent. dist. 15. & Gabriel, c. 10. §. vers. addit Palud. & melius, col. 8. vers. sed non quid, & in sequenti col. vers. sed vtrum. Quia in extrema necessitate omnia sunt communia: vt l. 1. §. cum in eadem, ff. ad legem Rho. de iactu. & c. discipulos, de consecrat. dist. 5. & c. si quis per necessitatem, infra de furto. facit quod in simili dicit sanctus Thomas, secunda secunda. q. 71. artic. 1. dum dicit, teneri ex necessitate t. aduocatum ad patrocinandum pro paupere, quando esset in extrema necessitate. * facit in simili quod voluit Archi. in c. quoniam multos, 11. quest. 3. Vnde ista res iure Poli. efficitur detinens existen-**

40

41

42

43

B*

- ut in tali articulo: nisi ille, cui debet restitui, similiter sit in extrema necessitate: quia tunc illi debetur, qui prius in talem devenit necessitatem: & si eodem tempore deveniunt, domino est restituenda: quia duobus concurrentibus, prævalet quod est potius arg. l. *quisquis*, ff. de statu hom. secundum Rotam, vbi supra. facit quod in simili dicit Abbas in c. *litem* supra de restitut. spolia. 15. col. vers. nec obstat, c. ad decimas, vbi conclusit, quod si t. iniustus possessor spoliatur sua possessione, petatque restitutionem illius, & concurrat dominus petens proprietatem illius rei, agendo vel excipiendo: audiendum est, & præferendus arg. l. *bona fides*, ff. de po. & c. 2. de ordi. cog. licet in contrarium sit lex regni 7. parti. tit. 10. l. final. de quo vide Rotam tit. de causa posses. & proprie. dec. 3. in novis. & subdit Scot. vbi supra, quod si talis detentor eam rem non occupavit ante talem necessitatem, licet veniat ad pinguorem fortunam, non tenetur restituere, vide Glan. in l. *allicium*, §. final. de offi. praef. ff. Secus si præoccupasset ante talem necessitatem, secundum eum: nam tunc ex quo non potest statim solvere, liberatus est ab instanti restitutione propter impotentiam, sicut & totaliter ad restitutionem abfolvitur, si omnino est impotens, secundum Thom. 2. 2. q. 66. intellige vt supra. Quod etiam est de mente fratris Francisci de Platea, in suo tractatu rurarum, verb. *vsura*, 11. §. 3. qui pulchre loquitur, & subdit in §. 6. quod si is, qui constitutus in necessitate non restituit, proponat si miter in corde, quod si ad pinguorem fortunam venerit, restituet, & sic erit in statu salutis, secundum eum. Ad cuius confirmationem facit: nam si pater propter necessitatem t. famis vendidit filium: vt l. 2. c. de patribus qui filios distra. si tamen venit ad pinguorem fortunam, tenetur illum redimere, ita notanter dicit Bald. in c. ex rescripto. in fine, de iurciram. refert & sequitur Felinus in c. cum dilecta. de rescriptis, col. m. 4. q. vers. saluti octavo. Ad idem facit, quod volunt doctores, signanter Abbas in c. cum homines sup. de decimis. vbi dicunt, quod ille, qui tenetur solvere t. decimas, si illis indiget ad sui sustentationem, poterit salua conscientia sibi retinere: sed non aperiunt, si postea venerit ad pinguorem fortunam, an teneatur restituere ei, cui debebantur. Eadē questio est de clerico infirmo, qui propter infirmitatem non tenetur t. horas recitare: an postquam convalescit, teneatur eas recitare? Ioann. Maior post alios antiquiores movet hanc dubitationem 4. sententia dist. 12. q. 3. col. 5. & decidit quod non: vbi cumulat alia similia, quæ videri possunt per eum. idcirco non refero, vitandæ prolixitatis gratia. Ego tamen arbitror, quod ista & similia deciduntur per hanc notabilem distinctionem, quam faciunt doctores in illa questione, an t. impedimentum superueniens in personam debitoris, quod restitutionē impossibilem facit, debitor excuset. Et concludunt quod sic, nisi culpa præcesserit casum:

quia tunc non excusatur propter casum, ff. *solur. matrim. l. etiam* §. licet. Item nisi delinqueret: quia tunc videtur culpa casum præcedere. Ideo excusari non debet: maxime si delinquit sub spe veniæ conquirendæ. Ita per bona iura, quæ videri possunt, concludit Dynus in regula, peccatum, in fin. de regul. iur. lib. 6. Tutius tamen puto, quod et si propter necessitatem quis excusetur à restitutione statim, tenebitur tamen restituere adveniente pinguore fortuna: quia in his, quæ dubia sunt, & animam concernunt, vt est restitutio male ablatorum: quod certius existimamus, tenere debemus: vt. *immuni de pensal. de parit. dist. 7. c. 2. §. item si bonari* enim mentium est ibi timere culpam, vbi culpa minime reperitur; §. dist. c. ad eum vero c. 2. de observat. scim. multo autem fortius, quando est dubium, vt 23. q. 5. c. excommunicatorum 3. q. 2. c. in lectum. Et secundum ista possunt intelligi iura, quæ dicunt quod socius, & alie personæ pinguariæ non tenentur solvere, nisi quatenus possunt, deducto ne egeant, istas res sibi dimittas, ex quibus vivat, facit omnino suas, & poterit illas alienare ad libitum, cessante fraude: vt per Bald. in l. eius rei, c. quod cum eo qui in aliena potestate.

¶ Quod autem dixi de necessitate propria, vt propter eam excusetur quis à restitutione: idē forte dicendum est, si eius filius esset in extrema necessitate: nam tunc potuisset filio erogare. Ad hoc facit elegans decisio Ray. de Penult. forti, in secundo libro sui operis, sub titulo, de forma restitutionum. vbi dixit, quod male ablata, debent restitui per episcopum: & si episcopus videt, quod filij eius, qui male abstulit, sunt pauperes, potest episcopus aliquam partem eis concedere amore Dei, & forte totum, secundum eum: quem refert & sequitur Bald. in c. 1. in iuria. 3. col. alias, §. furtum, §. col. vers. quæro quā satisfactiorem, de pace iura. fir. li. sen. Andreas Siculus in c. cum tibi 16. col. m. supra, de testa. & in c. Raynutus 8. col. m. eo sit idem voluit Bald. in l. id quod pauperibus, penult. col. m. C. de episcop. & cleric. facit quod dicit Abbas in c. 1. in fin. supra, de coha. cleric. & m. & consil. 35. in fin. in 1. volum. & Ioan. And. in additio. ad Specul. tit. de insti. edit. §. nunc vero aliqua, vers. col. 62. Baldus in l. illa institutio, ff. de hered. institut. & in l. tutor. §. quæ tutoribus, ff. de excusat. Andreas Siculus in d. c. cum tibi 16. col. m. vbi de aliis, quos per te videas. Ex quibus colligitur consilium salubre, pro executoribus t. testamentorū, vt possint distribuere male ablata per testamentum in filios eiusdem, intellige, etiam si filij sint spurij: vt notanter voluit Bald. consil. 65. incipiente, videtur in 3. vol. Cuius ratio est, quia pater t. alimentum restituit filium, etiam spurium. saltem de acquireta canonica: vt capite cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, & cogitabis super hoc, quia non reperio tactum in specie. Videtur tamen fuisse de mente Scoti in 4. sententia dist. 15. vbi fortius dicit, quod si debitor non est in articulo extremæ necessitatis, sed tamē non potest restituere sine

sine magno suo damno temporali, puta destructione artis, ex qua vivit ipse, & familia sua, quia oporteret vendere instrumenta, & libros, vel capitale, ex quibus victum lucratur: non tenetur statim restituere, si ille cui debetur, est abundans, ita quod competenter potest transire, sine eo, quod sibi debetur: sed debet petere licentiam differendi restitutionem per se, vel per interpositam personam, si fieri potest sine periculo: quam si dat, potest differre, secundum quod conveniunt. Si vero non vult dare, tunc secundum Ioan. de Neapoli in quolibet. 9. qu. 22. etiam differre potest annuatim aliquid restituendo, prout melius poterit. pro cuius dicto facit in ar. c. *sicut in ver. inuadere cum glos.* 47. di. & d. c. *si quis, infra. de furto.* vbi patet, quod magna ¶ necessitas, etiam si non sit extrema, exculat a restitutione: debet tamen sibi cauere a superfluis, quia non potest viuere cum honore & cū decentia status quis de alieno, secundum Richard. in 4. sentent. dist. 15. ar. 5. & ibi Petrus de Palude. & ibi Gabriel. quest. 2. colum. 9. in princ. vers. *sed vtrum sit necessarium.* quos refert & sequitur frater Antonius Archiepiscopus Florentinus 2. parte, tit. 2. cap. 8. §. colum.

¶ Ex quorum dictis concludit, quod illi qui habent restituere, etiam retinent sibi quodammodo necessaria pro sustentatione sui & familie, ad vitandum multa pericula animæ & corporis, quæ verisimiliter sequi possunt, bonis suis cedendo, & omnibus bonis se spoliando pro restitutione faciendâ (quod forte tutius esset, scilicet restituere, & inde considerare, etiam si oporteat mendicare, secundum Richard.) ad hoc non videtur teneri de necessitate salutis: tamē non debent tales ita lautē viuere, & pompose vestiri cum familiis suis, & filias suas cum magnis dotibus nuptui tradere, sicut si non essent obligati ad restitutionem: sed parcē viuere, & paruas dotes tradere: & si non possunt nobili vel mercatori nuptui tradere, artifici & plebeio tradant, & alia superflua refecare. Cum multa ergo prudentia hoc negotium agendum est, vt efficaciter videantur facere quod possunt ad restituendum: & in aliis bene se habere, & cum timore Dei. credo quod possunt absolui, & communicare. hæc Archiepiscopus, vbi supra. Ad quorum confirmationem facit quod in simili voluit Iacob de Aret. & Bal. in l. si maritus. ff. sol. matrim. vbi dicunt, quod ¶ alimenta, quæ debentur miserationis causâ, non debentur secundum dignitatem, sed secundum necessitatem viuendi. Cum autē necessitas viuendi in casu nostro, sit causâ, propter quam potest quis alienum retinere: debet intelligi, quod retineat necessarium ad vitam conservandam, non autem ad honorem, seu decentiam eius. Ex quo infertur magna restrictio & limitatio ad c. cum haberet, supra, de eo qui duxit in matrimonium quam pol. per adul. vt latius in c. per vestras, infra, col. 3. ver. no. circa fin.

¶ Si autem in vitâ non potuit satisfacere, iubeat hæredi vt satisfaciât. Si verô ille, cui debe-

tur, ita egeret, sicut & ipse, tunc statim tenetur restituere: quia si licet cum alieno incommodo, meum commodum facere de alieno, quia prima caritas a seipso incipit: vt cap. nō satis 86. dist. c. nō specialis, de auth. & vsu palli. l. pater, C. de seruitutibus, & quia ibi not. nisi ille, cui debetur, libenter concederet licentiam differendi. Si verô is, cui testator mandat restitutionem facere, non restituat, ipse etiam est in statu damnationis, cum retineat alienum, ad cuius restitutionem tenetur, etiam si per mille transiuerit manus, si scienter, vt alienum retineatur: quoniam nunquam purgatur vitium rei, quominus teneatur quis ad restitutionem. arg. l. sed vbi. ff. de minor. & l. si ego, siue autem, ff. de per. hæredi. & c. si beneficia, de proben. lib. 6.

¶ Ex quo infertur, ¶ quod si quis emit scienter rem habitam ex furto, vel rapina, seu alienam: tenetur ad ejus restitutionem, & perdit pretium, nec repetit a vero domino vt ff. de iusticio l. si ideo, & l. si per imprudentiam, in princip. ad idem l. emptorem, ff. eodem tit. & l. emptorem, ff. de actio. empti. l. si fundam, C. de iusticio. l. quemadmodum, C. de agric. & censib. lib. 11. & ibi notatur, & in cap. si quis presbyterorum, de reb. ecclesiæ. non alien. per Abb. in cap. causam, in fin. de re iudic. Ille enim, qui ¶ scienter pretium pro re aliena soluit, donare videtur. argum. ff. de reg. iur. l. cuius per errorem. probat l. si fundam, C. de iustic. & l. in ciuilem, C. de furis. fortius dicit lex regni, Foro legum, tit. [de las compras.] l. 6. quæ incipit, [si algun hombre.] quod qui scienter emit rem alienam, tenetur eam, & tantundem domino restituere. Idem, si titulo donationis vel permutationis habuerit: quod est valde notandum ad extensionem iuris communis. Itaque non solum tenetur ad restitutionem, ¶ qui sciēt emit rem alienam: sed nec liberatur vendendo, aut aliter alienando: nec amissione seu interitu rei: nec alio casu interveniente: etiam si vi, vel furto iterum ei subtrahatur: nam & tūc tenetur restituere rem, vel pretium rei, si vendidit, vel casu perit, quantum plus valuit ex ea die, quæ emit, vel aliter illicite acquisiuit, & quicquid inde habuit, nullas expensas deducendo: quia contrahendo rem alienam, furtum committit, & tanquam fur semper est in mora non restituendo: vt l. qui inuenta. ff. de furis, & l. 2. cap. ff. de condi. furti. l. in re fortuna, ff. de commodat. l. si vt certo. §. sed interitum, C. de rei ven. l. certum. ita not. concludit Hostiens. in summa tit. de penit. & remiss. §. quibus & qualiter, verb. quid de pradam emittibus.

¶ Ratio prædictorum potest esse, quoniam qui scienter detinet rem ¶ alienam, etiam sine inuasiōe, tenetur, ac si spoliasset: quia succedit scienter in vitium, vt c. sapē, de rescriptis. spol. & c. quia Gu. de iudic. quæ si non restituat, furtum committit: vt l. falsus, §. qui alieno. ff. de furis. facit c. si quid inuenisti. 13. qu. 5. & quod not. in c. quia frustra, infra, de vsuris, & l. ancilla, §. fin. C. de fur. & l. fin. C. quæ res emi non po. Is enim, qui rem alienam scienter detinet, partitur cum fure, &

de per consequens fur est. vt cap. qui cum fure, infra de fur. glof. fin. in cap. dilectus. de exce. pro. & pœna furti teneatur, vt disponit l. regni. Foro legum, lib. 4. tit. 13. l. 6. incipit, [toto homine que aliqua cosa.] & l. sequenti de quo per Henricum in cap. furti dignum de homic. col. 4. & per Anchuta. in repetitioe regule peccatum, 28. col. de reg. iur. lib. 6. Adde bonum text. in l. cum heres. ff. de diuersis & temp. prefcript. turpia eorum lucra sunt ab heredibus expellenda. & ab ipsis retinentibus extorquenda. ff. de calum. l. in heredem. glof. in cap. ecclesia. q. 4. per conquistat. vbi text. non dicit, quod nullum excusat ignorantia criminis, maximè cum ex eo vitulus deferatur ignorant: veluti si quis piam de latrocinio & rapina filio suo ignoranti diuitias congreget, non excusat filium ignorantia, quin post mortem patris teneatur reddere male conquistata. Ratio est secundum glof. quia in vitium succedit parentis, vt supra dictum est. de quo pulchre Gabr. 4. sentent. dist. 15. q. 3. col. 13. vers. 1. & col. 15. vers. secunda propositio. Idem dicendum, si quis ignoranter emit, vel aliter habuit rem alienam, & illicitè acquisitam. Nā & tunc ad eius restitutionem teneatur, si ignorantia fuit crassa, & supina: vt quia communiter dicebatur apud omnes vicinos, seu maiorem partem eorum, quod res esset aliena: arg. text. in cap. apostolica, de clerici. excommunic. & ff. de verb. signif. l. lata culpa, ad idem l. in civile. C. de furtis, videas Gabriel. 4. sentent. dist. 35. q. 3. col. 15. vers. secunda propositio. & Ioan. Maior. ca. di. quesi. 20. maximè si ecclesia hoc prohibeat, ne tales res emanent tanquam alienæ, & emptores excommunicantur. facit ad hoc text. in cap. 1. §. fin. & cap. 2. de ord. ab epis. qui resq. epis. & 16. que 1. si cap. quo casu, si ad mandatum iudicis restituat, poterit agere contra venditorem ad pretium, & ad interesse, vt cap. fin. supra, de empt. & vendit. 12. q. 2. vltima. Si autem restituat ad preceptum sacerdotis in foro penitentiali, restat cuius. Sed in eodem foro inducendus est venditor, vt ipsum feruet indemne: licet in contentioso non teneatur, vt ff. de emul. l. si rem. & d. cap. fin. de empt. & vendit. Si tamen ille, qui rem à principio male acquisiuit, vero domino satisfecit: liberati sunt omnes, qui postea illam habuerunt ex titulo emptionis vel donationis, vel quouis alio modo: quia purgatum est vitium, ex quo plenarie fuit satisfactum. Si verò aliquid restat restituendum, tenebitur succesor ad restitutionem: vt latè tradunt præfati doctores in locis præallegatis. signanter Ancha. vide Capollam, cautela decimanona. ¶ Vno tamen casu t. cuiens scienter rem alienam, non perdit pretium, in d. illud recuperare potest à vero domino quando scilicet emit bona fide, non vt ipsam lucretur, sed vt ipsam restituat domino, recepto pretio, & interesse suo, cum aliàs dominus rei, illam recuperare nullo modo posset, vel nō ita de facili de quo casu non committit furtum, vt l. falsus, §. pen. ff. de furtis, imò viliter gerit negotium. Idco totum poterit recuperare pretium,

Palacios Ruy.

& interesse suum, et si res sine culpa sua perimatur vel amittatur: vt tamen quicquid percepit ex tali re, vel occasione illius: totum compenset vique ad quantitatem concurrentem. secundum Ray. arg. ff. de negot. gest. l. sed an vltro, §. 2. infra de acen. & ann. dilectis, §. fin. Adde bonū text. in c. rapinam, 14. q. 5. vbi dicitur, quod rapinam emere non licet, nisi ea intentione, vt ei cui est ablata restituatur, vide decisionem Thofolanū, 151. Idein dicas, t. si furtum committatur per domesticum vel mercenariū, & res furata pignori detur alteri: non enim cogitur creditor ad restitutionem, nisi mutuum ei solvatur: ita disponit lex regni regis Alphonsi, [de las tabuerias] l. 32. incipit, [aqueos que tienen homines.] quia videtur bona fide receperit, credens quod mādato domini pignoralet, vel vt domino restituat, recepto pretio, vt prædixi. Intellige, dummodo famulus vel domesticus erat communi opinione bonus, & fidelis: vt latè dico infra in cap. per resuras, in sexta notabili, §. 7. inferius, vt ex quo possit attentari. Sed licet in iudicio animæ credatur ei de conscientia sua: in iudicio tamen contentioso non credatur ei, nisi publicè hoc protulerit. arg. de negot. gest. l. Nescimus, C. de furtis l. 2. ff. de adm. tut. l. non existimat, sup. vt cels. bene cap. vno, §. 1. supra de cler. & quia propter, §. fin. Ex istis inferitur, quod t. recipiens in custodiam res furtivas scienter, iurati teneatur l. eos qui, C. de furtis, & ibi Bal. facit contra receptantes res furtivas scienter. Idem dicendum de his, qui scienter recipiunt pignori res furtivas, ff. de condic. iudic. l. forum cum iudam. quod est nō, secundum Raphael in dist. l. 1. c. 1. Si tamen non potest reperiri t. dominus rei, vel nescitur vbi sit, erogatur pauperibus de consilio diocesani: & hoc etiam publicè fiat, premissio banno in ecclesia, & diligenti inquisitione facta, vt omnis suspicio cuitetur, arg. in cap. cum inhibito supra de clen. despen. & cap. cum in tuas, qui m. a. cons. pos. Et si hoc facto non inueniatur, cuius sit res, liberabitur dando eam pauperibus, pro anima illius, cuius res est: quia in hoc viliter gentur negotium suum, ar. 12. q. 2. a. quatuor, circa fin. ita tenet Host. in d. vers. quid de prædam contentibus, in fin. & Anchor. in d. regula, peccatū. & Henricus in d. cap. sicut digni, qui subdit, quod si interim res pereat, aut casu amittatur sine culpa possessoris, perit periculo domini: & si non pereat & debeat pauperibus erogari, eo casu, quo non reperitur dominus, si ille qui emit, est ita pauper, poterit eam remeare sibi, si, tanquam pauperi, de mandato & consilio prælati, quod est bene notādum, & faciunt ad hoc multa, quæ superius retuli. Sed est pulchra dubitatio, quid si t. post restitutionem factā pauperibus, appareat dominus, vel eius heres, an debet ei iterum solui? Vide Gabr. 4. sentent. dist. 35. q. 2. fin. a. in prin. ¶ Ex quibus omnibus inferitur ad vnum, quod quotidie accidit, & vidimus de facto temporibus retrō actis. ¶ Durante enim schismatis tempestate in his regnis, aliqui tyranni occupauerunt castra ad alios pertinē-

tia,

tia, ex quibus castris in locis conuicinis, & personis, per tyrannidem multa damna inferrebat: cumque domini castrorum ea de facto recuperare non possent, alij domini temporales, quorum terra & vasalli grauiam damna patiebantur, dicta castra certa pecunia redemerunt: aut circumeuntes cum magno exercitu & sumpibus, illa castra obtinuerunt, non animo lucrandi, sed potius restituendi veris dominis, & euitandi incommoda sibi & suis occurrentia: & ut vexationem suam redimerent, cum aliter se defendere non possent. Certè isti tales non dicentur male fidei possessores, nec tenebuntur veris dominis castra restituere, nisi prius satisfiat eis de expensis, & damnis, quæ in recuperatione castrorum sustinuerunt: quoniam illi vtiliter gesserunt negotium eorum, quorum castra erant. Ita per plura & singularia fundameta concludit *Anchar. in d. regula, peccatum, 26. colum. ver. sed occurrat questio.* quæ per te videas, & memorie commenda: & vide *Bar. l. nam & seruus, ff. de neg. gesti. & l. fin. C. de bon. aut. ind. pos. quam tene menti.* vide *Bar. in l. fin. non fortem, §. si centum, de condit. indeb. ff.* Adde prædictis, quod si princeps inuito vasallo potest fortificare castrum: ut *l. fin. §. fin. ff. de pignor. act. & l. 1. C. de nautico non exhibendis lib. 11.* secundum *Albericum in l. fin. ff. de vsu & habet.* Idem sentit *Ang. in authent. nunc se habere, C. de litigiosis.* refert & sequitur *Iacob. de sancto Georg. in tractatu feudor. in parte, de Castro rubei montis, col. 2. ver. quero vitrum, & col. 3. in princip. & in tractatu, de homagio, col. fin. ver. rusus, & in prædicta column. 3. ver. dubitatur.* Eo tamen casu, quo princeps fortificat Castrum vasalli, vel ecclesiæ, vt exinde commodius guerram faciat: postea finita guerra, dominus repetit Castrum: debet vbi restitui sumpibus non solutis, nisi tanquam vnus de populo, cuius fauore Castrum fuit fortificatum, secundum *Bald. in l. fin. in aliquam, in fin. principij, ff. de offic. proconsulis & legati.* quod tene menti. refert & sequitur *Iacobi in tractat. feud. in parte, de Castro Rubei montis, col. 4. in fin. cum sequentibus.* Ex istis aliis dicebatur in contingentia facti temporibus nostris, cum regnum istud pluribus calamitatibus laboraret, & Pontem Ferratum quidam in custodiam teneret, pro regina Ioanna domina nostra. Comes de Lemmos, videns locum & Castrum illud peticulo subiacere, quia forsitan alij magnates illud capere volebant: ipse illud cepit, vt Regina, sicut ille dicebat, restitueret, vel pro ea conseruaret. Quod si hac intentione fecit, non incideret in pernam: immò posset sumptus ibi factos repetere, per ea quæ paulò antè diximus de emente rem alienam, vt vero domino restituat. Multa alia in materia restitutionis male ablatorum dicere putau: prætermisi tamen ex proposito, quia locus iste non est accommodatus. Melius enim cadere in cap. per restitui, infra. e. in versu. ad partem honesti lucris. Sed quia de lege regni, quæ de lucris mariti & vxoris loqui cepit, ne materia diuideretur in partes, volui hic pone-

re. Sufficiant ista, per quæ saltem mediocriter poteris instrui, an & quando maritus, qui aliquid illicitè acquisiuit, teneatur ad eius restitutionem: & quid de vxore, & filiis, & successoribus. ¶ Limitabis quartò prædicta, vt acquisita constante matrimonio, veniant inter coniuges communicanda, quando acquiruntur ex industria alterius coniugum, vel ex questu, vel opera: vt *l. coni. cum il. sequen. ff. pro socio, & l. sed & si adiuciat, e. tit. vbi dicitur, quod ea quæ a sociis acquiruntur ex emptione, venditione, vel locatione, conductione: cetera quæ ex opera & diligentia descendunt, communicantur inter eos, vt sic communicent sibi actiones & passiones vir & vxor. nam & compaternitatem sibi communicant: vt est in cap. Martinus, de cogn. spi. & l. si cum dotem, §. sed illud. ff. sol. matrim. non tamen sibi communicant hæreditates, legata, & donationes, cum ex questu non dependant, quia ista non sine causa proveniunt, sed forte ob meritum aliquod accedunt: vt *l. per adiuciat, cum sequentibus, & l. duo, §. fin. ff. pro socio.* Itaque in societate omnium bonorum, quæ contrahitur ex promisso, aut actibus socialibus, nõ sunt conferenda, nisi ea, quæ ex actibus quasiarijs & negociationibus acquiruntur: non autem quæ ex legato vel donatione etiã facta ob merita obueniunt: vt *d. l. coni. cum sequen. vsque ad l. cum ducatur, ff. pro socio.* licet secus sit in expressa societate omnium bonorum, etiam facta per conuentionem expressam, *l. 3. §. 3. alias Papinianus, §. socium, eod. tit.* hanc differentiam facit, *l. si duobus, eod. tit. alias d. Papinianus, §. socium, & l. socium pro filia, in dicta gloss. eod. tit. secundum Bald. in authent. ex testamento, pen. col. ver. 2. quero, C. de collat. Alex. consil. 40. 2. vol. col. 1. ver. 2.* Et inde est, quod si donata socio non societatis, efficiuntur socij, cui donantur, & alteri socio non communicat, quamuis sit frater: secundum *Bald. in l. cum oporteat sup. de bon. que libe. 2. col. ver. circa istud.* Intellige, nisi fuerint socij omnium bonorum: vt *l. societatem vniuersorum, ff. pro socio, & dixi supra.* ¶ Ad idem facit text. in *l. socium qui in eo, §. socium, ff. eod. vbi probatur secundum Bar. quod si damna & lucra obuentionia vni ex socijs, contemplatione personæ non sunt communicanda cõ socijs: quia vis societas huius lucris fuerit occasio. ¶ Vnde si propter societatem habui necesse accedere ad curiam principis, & eum coram principe tractare negotia, placui principij, ex quo donauit mihi Castrum. Certè hoc non facit contemplatione societatis, sed persone mex tantum: licet nunquam accessissem nec habuissem, nisi propter societatem. Vnde nunquam istud venit communicandum, secundum *Bar. Idem tenet Bald. in rubric. C. pro socio, in fin. facit text. in l. cum duobus, §. cum duo, ff. eod. & idem tenet Bald. in tractatu, de duobus fratribus, in §. questu, inferendo ex hoc, quod si filius faciendo iuramentum, cum pecunia paterna, habuit notitiã cum aliquo domino, qui ei donauit aliquod, illud non venit conferendū cõ socijs contrarij veli-***

Specul. de ind. §. sequitur videre, ver. quid fuisse filio, de quo per Angelum, consil. 81. cuius meminit Las. in lallud. pen. col. C. de collat. ¶ Et ratio est secundum Bart. quia negociatio vel mercantia est causa remota ipsius donationis: licet per mercantiam filius habuit notitiam cum donatore, quam alius non habuisset. ideo tanquam aduentitium non venit communicandum: vt dict. 1. socium qui in eo, §. fin. & ibi gloss. & in l. 1. §. nunc videamus. ff. de eman. libe. Secus esset, si mercantia esset causa proxima & immediata ipsius donationis: vt quia ratione mercantie quis donauit, volens societati acquiri: nam tunc venit conferendum, vt l. in altum, §. item Labro. ff. pro socio. Ex quibus apparet, secundum Bart. quod omnes leges dicentes respiciendum, cuius contemplatione, &c. debent intelligi de causa proxima & immediata, per d. §. fin. quod est valde notandum. Et facit quod in simili de causa proxima dicunt doctores in alia materia, in cap. de cetero, infra de homicid. & quod voluit Abb. in cap. postulat. ff. de comensu. proben. & multi alij, de quibus supra, §. 45. ver. nec etiam obstat. ¶ Et ex his sumpta fuit lex regis, Foro legum lib. 3. l. 1. & 2. vbi dicitur, quod illud, quod alter ex coniugibus constante matrimonio habuit ex hereditate patris, vel alterius propinqui, consanguinei, aut ex donatione regis, aut consanguinei, vel amici, non venit communicandum cum alio coniuge. Ad idem optima lex regis Henrici III. in Nieua, anno 1473. quæ declarando legem prædictam, & nonnullas alias, quæ super eam emanarunt, dicit, quod omnia quæcunque bona castrensis & officia, & bona donata à rege, vel alia, quæ aliquis coniugum constante matrimonio acquisiuit, non tenetur cum alio communicare: fructus tamen ipsorum bonorum sunt communes, & etiam alia bona superlucrata sine acquisita, durante matrimonio, vt ibi dicitur. Et ita prædicatur in audientia regali, & sic prædicauius in causa doctoris de Montaluo, cum filiis vxoris. Nam strenuissimi reges nostri concesserunt ipsi doctori triginta milia marapedinorum percipiendorum ad vitam ipsius doctoris: cui adiudicauimus titulum, & fructus perceptos consistere matrimonio, pronunciauimus fore communes. ¶ Ex istis inferitur ad duo satis notabilia & quotidiana. Primum, quod fructus, quos maritus habet ex commenda sancti Iacobi, quia est commendatarius, licet dicantur quali castrenses: communicant cum vxore. Secundo inferitur, quod si vsamfructum, quem habet pater in bonis filij, ex bonis aduentitijs, vel profectitijs (cum ibi non sit dare aliam proprietatem iuxta not. in l. cum oporteat, C. de boni qua. libe.) non communicabit cum vxore. Cogita vide quæ dixi supra, §. 61. vnde lucra habita: ver. vnde fructus omnium bonorum, in additione incipientie, ampliabis prædicta & videtur expressum in l. fin. §. fin. verò persona dissipata, C. ad Tertullianum. vbi in vsufructu patri iure patris potestatis acquisito, vxor nullum habet

Palacio. Ruy.

ius, patre viuentē: præsertim si vxor non est eiusdem filij mater, quoniam si mater est, æqualiter admittuntur pater & mater, attentā mente legum regni. Quamuis aliter hoc non sit sine scrupulo. Vt cunque sit ille vsufructus, qui patri debetur, non communicat cum vxore, bene tamen communicat fructus inde perceptos, vt ex prædictis satis patet, & ita prædicamus.

ADDITIONES.

¶ Adde, quod ne huic conclusioni refragetur illa communis opinio, quæ habet, quod legata ad pias causas non debentur, hereditate non adita, quam tenet Bal. in l. fin. C. de testam. manu. Angel. & Imol. in l. qui filio, §. i. ff. de her. inst. & eam dicit communem Las. in l. eam quam, col. 2. C. de fideicom. & in l. 1. in l. secunda, col. antepen. de sacrosanctis, & in ea l. 1. in l. deit. solam fin. intellige eam, quando dilatio talium legatorum affert periculum anime testatoris: vt est in restitutione vsurarum: vt per Las. in dicto loci, in 2. limitatione, ad dict. conclus. assignata. Ex quo nimis restringitur ista conclus. vt vides.

¶ Adde Felin. in cap. 1. de offi. iud.

IOAN. BERNARDVS.

¶ Sic acquisita non communicantur. Vide A. Suarez in l. 1. tit. [de las ganancias] limitat. 4. lib. 3. For. Boerium de decimis, cap. 26. num. 3. & 8. Didac. de Segur. in l. si ex legati causa, num. 47. ff. de verb. obligat. & Didac. Perez. in adiutorio ad eundem, in l. 1. §. si vir vxori, num. 91. ff. de acquir. possess. & Chassaneum in consuetudinibus Burgundie, rubrica 4. §. 2. ver. & hac quest. num. 16. apud quos plura referuntur de non communicandis vel acquirendis rebus, quæ turpiter & iniuste parantur inter coniuges, socios, patrelque familias, & id genus alios, quibus aliis competit ius ad acquisita per alium, in ijs ipsis articulis, quos author noster tractat, in huius, §. prosecutione.

¶ Si autem maritus ista illicitè acquisita restituere velit. Vide Cifuentio in l. 16. Tauri, nu. 14. Gregor. glossa, l. 8. tit. 10. part. 5. & Boerium de decimis tutor. cap. 26. num. 8. adiungeque Nauar. Acipiluer. in suo Manuali, cap. 23. num. 94.

¶ Idem videtur dicendum. ¶ Circa questionem istam vide auctorem infra, §. prox. num. 24. & rursus supra, §. 6. num. 3. vbi plures adiungit, in vers. Quæntum ad dominum & possessionem.

¶ Sicut de proprijs bonis vir potest facere relemosynam. ¶ Vide quos adiunxi supra, §. 48. nu. 3. & circa restitutionem, de qua per auctorem huc, vide Castill. l. 5. Tauri, num. 11. & Gregor. glossa in l. 8. tit. 10. part. 5. & quod consilii hoc casu Nauar. Acipiluer. in suo Manuali, cap. 23. num. 94. & pro authoris sententia, contra coniugem vel socium iniusti detentoris, vt possit & debeat restituere, facit text. l. falsus, §. qui alienum de furtis, & cap. si quid inuenisti, l. 4. q. 5. & cap. qui cum fure, de furtis, cum pluribus, quæ latius disputat atque congerit Conar. in reg. peccati, 2. par. §. 3. m. 3. & seq. & vide Syluest. in summa, vers. restit. 3. nu. 6. & quæ tradit Frater Damin. Soto de iust. & iur. l. 4. q. 7. ar. 3.

Q 2

¶ Ad

E ¶ Ad cuius confirmationem.] Ultra gloss. & scribentes, in l. *preses*, C. de *transact.* & in *Lampertoribus*, ff. de *pass.* vide quæ scribit *Franciscus Curtius*, in d. l. *preses*, ad fin. relatus ad hoc duabus contrariis opinionibus.

F ¶ Quod defunctorum animæ.] Circa hoc vide *Sylvestr. in summa*, vers. *purgatorium*, ac magis ex professo *fratrem Dominic. Soto super 4. sentent. dist. 19. quest. 3. art. 1. & 2. ac tursus dist. 45. quest. 1. artic. 1. & seq.* ex relativo per nostrum authorem hic. Obiter confirmabis quæ dixit ipse *suprà*, hoc §. num. 7. hæreditatem, scilicet, usufructuarij non posse diuidi: explicabilis non insubtiliter controuersiam Canonistarum, in c. *tua nos*, de *usufr.* & *Legitimarum*, in l. 2. §. & *harum*, ff. de *verb. oblig.* qui nondum concordēs disputant, anxie quidem, nunquid obligatio restituendi usufructus pro defuncto, sit in hæreditibus diuidua, vel teneantur in solidum, quod satis est dicere, cum principaliter agatur de restitutione ad exonerandam conscientiam, quod est merum factum: cuius obligatio est indiuidua, vt l. *stipulationes non diuiduntur*, de *verb. obligat.* & scribitur in d. l. 2. §. & *harum*, & in l. 4. §. *Cato*, ff. de *ex quo tursus cum Alciato in dist. 5. & harum*, num. 34. dicimus eandem obligationem indiuiduam, si vel restituito debeatur sine mora & culpa, vel mortem debitor obierit infidelis, de cuius salute non sit spes, eam vtroque casu cesset ratio, ex facto liberationis proueniens, propter quam hæredes non ex beniguitate modo, vt quidam Canonistarum volebant, sed iure stricto teneantur in solidum tanquam in obligatione facti, quod si dicas vel nunquam, vel raro, secundum hæc iudicari posse, quin status defunctorum viuientibus sit incognitus, maxime iudici seculari, nec triste esse considerandum euentum, quominus bonum fiat. Aduerte hoc casu de exactione debiti temporalis iudicari; & vide doctrinam quam tradidit ingeniosus ille *Bald. in l. 2. vol. consil. 354. incipit, proponitur*. quam sequitur securè *Favenc. de lucra dotis gloss. fin. nu. 6.* secundum quem probatio efficax ad condemnationem criminalem & grauem, per famam & indicia aliaque non sit plena testimonia. Sufficit ad condemnationem ciuilem damni dari, de quo fortè incidenter agitur. ac magis propriè vide *Panorm. in cap. ad nobis, de seni. excom. numer. 5.* & quæ tradit in *cap. quia in omnibus*, de *usufr.* num. 4.

G ¶ Qui quam citius possunt non exequuntur.] Adde *Nauarrum Aspilcuet. in suo Manuali*, cap. 25. num. 65. & vide text. l. nulli, C. de *cleric.* & l. 6. tit. 10. par. 6. vers. *lo mas ayna*. & ibi *Gregorium*, & *Iacob. Canob.* de executione vltim. volunt. 2. part. §. *consentaneum*, num. 18.

H ¶ Ex quo inferitur quod usufructuarij.] Adde *Lepum allegat. 74.* & latè doctèque morte suo *Cenar lib. 3. resol. cap. 3. num. 6.* & nunquid exactio usufructuum fieri possit ex fundo usufructuario, qui in dotē datus est, vlt. *Ductas*, qui simpliciter nostrum sequitur auctorē. *Regul. 13. ad fin. & Nauar.*

Aspilcuet. in suo Manuali, cap. 17. nu. 278. vide *l. si cum seruum numer. 5. §. si cert. per. & Sylvestr. in summa de usufr. 8. numer. 4.* adiungeque authoris nostri quæstionem eundem *Sylvestr. ibid. de usufr. 6. num. 5. & Dominic. Soto de usufr. & iure*, lib. 6. q. 1. art. 4. vbi exactè diligenterque docet, quo pacto bono usufructuarij, & quidquid usura peperit, sit restitutioni obnoxium.

¶ Ad prædictorum confirmationem.] Vtrū huiusmodi hæres teneatur defuncti conscientiam exonerare, & an sua bona fide legitimè præscripserit, licet defunctus in mala prædecesserit, vide *Didac. de Segur. in Lab. exheredarij substituto*, num. 84. de leg. 1. *Ductas*, reg. 344. nu. 4. *Sylvestr. in summa*, vers. *prescript. 1. num. 8.* *Guido Papa singul. 836. Dominic. Soto de iustit. & iure*, lib. 4. q. 5. artic. 4. *Medinam de restitut. q. 18. Minchas lib. 2. quest. illust. cap. 73. & cap. 74. Couarru. in reg. possess. 2. part. §. 9. & part. 3. §. 1. Francisc. Bal. de prescript. 2. part. 3. partitio princip. q. 9. & 12. & Traquel. de prescript. in princip. gloss. 2.* apud quos doctè disputatur de quæstionibus istis, & plussquam satis sit allegator: ac reperiens etiam inter eos, nunquid quod legitimè præscriptum sit superueniente mala fide, restitui debeat. Indeque facile colliges quid consilendum sit, executoribus testamentorum, in exoluendis debitis testatorum, quæ præscripta sunt, de quo nominatim vide *Angelum de Gambell. de testamentis*, q. 18. num. 3. & *Iohan. Jacob. à Canibus de execut. vltim. volunt. §. consentaneum*, num. 8. *Traquel. d. gloss. 2. ad fin. & Minchas d. cap. 74. num. 3.* & *suprà* dictis adde *Mathef. singul. 23.*

¶ Quid autem si recipiat dominus equum deterioratum.] Vide *Bart. in l. exhibitorum*, C. ad exhibend. & tursus eundem, & *Paul. de Cast. & Ang. in l. qui sibi*, §. qui *Stichum de solat. & Gregor. glo. b. d. 13. tit. 11. part. 5.*

¶ Debet statim restituere.] Vide *Sylvestrum*, vers. *restituere*, §. & *Angel. verb. restituere*, 3. *Nauar. Aspilcueta in suo Manuali*, numer. 54. & seq. & tursus, in *cap. nouit*, 6. not. §. 3. *presuppono*, num. 74. de *induc. Dominicum Soto de iustit. & iure*, lib. 4. q. 1. art. 4. & *Couarru. in reg. peccatorum part. 1. in princip. per tot.* Ultra quos habes plenissimum & saluberrimū de restitutione tractatum *Iohan. de Medina*, doctissimi Hispani, per quos omnes acerrimè, ac prout res ipsa postulat disputantur articuli, quos hic prosequitur author noster, aduersus inmorosos debitores, qui iustitiae suæque salutis inmemores & contemptores, solutiones procrastinant. Contra quos vide ex nostris *Didac. Perez in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 1065. & Guidon singul. 361.*

¶ L. 2. C. de patribus, qui filidist.] Adde l. 8. & 9. tit. 17. part. 4. & l. 3. & 7. tit. 13. part. 5. & *Couarru. lib. 3. resol. cap. 14. num. 4. & Minchas part. 2. lib. 1. de success. progreff. §. 1. num. 17. Didac. Perez*, obiter *Did. Seguram in l. cum parroum*, num. 17. de leg. 2. *Pinel. latius in rubric de bon. mater. 2. part. nu. 20.* cum *preced. & sequent.* & *Hippol. Mar. singul. 101. & Mar. Mantuan. sing. 77. Traquel. de retrahit. §. 2. 6. nu. 14. cum sequent.* vbi propter necessitatem multa permittit

permissa congerit, quæ faciunt ad authorem
hic. & vide Petr. Gerard. singul. 100.

N ¶ Vno tamen casu. Vide Capel. cautel. 10. Syl-
vest. ver. regitur. 3. q. 7. Conarra. in regul. peccatum,
3. part. in princip. num. 5.

O ¶ Ex istis inferitur. Vide Gregor. gloss. h. l. tit.
7. par. 1. & ibi Montalium. vbi multa de istis com-
mentatoribus debentur.

DOCT. IOANNES BARAHONA.

SVMME RERVM

- 1 Lucrum est deductio damni, & damnum dicitur de-
ductio lucri.
- 2 Debitum contrahitur inter coniuges, existante matri-
monio, debet per eos soli.
- 3 Societas proprium est, quod lucra & damna inter
socios diuidantur.
- 4 Gregem peculum si quis dederit astitutum, cum pa-
cto, quod omnis utilitas & periculum sit communis: si
periculum casu mutantur, quilibet patitur damnum,
quoniam pactum sit contrarium emptione.
- 5 Maritus si est carceratus pro debito, de bonis commu-
nibus est solvendum.
- 6 Debitum contrahitur ad alimenta, an debeat solui ab
uxore, viro existente non solvendo.
- 7 Dos filia soluitur de bonis constante matrimonio ac-
quisitis.
- 8 Dotare filiam tenetur maritus de suo.
- 9 Donatio quam facit vxor marito, ut maritus sit
communis, valet.
- 10 Viriano non imatur mulier, qua pro dote inter-
cessit.
- 11 Vxor se obligat cum viro, vel pro eo in causam viri,
est ipso iure iuta, & non valet obligatio.
- 12 Dotem repetere potest vxor à marito, qui absque erat,
quando ipsa filiam dotauit.
- 13 Exirantem, qui dedit vel promisit dotem pro muliere,
si erat debitor eiusdem mulieri, in eadem quanti-
tate, vel maior, videtur hoc facere animo compensan-
di, vel se liberandi, etiam si hoc non expresse fecit.
- 14 Vir si ex seipso non esset potens ad tantam dotem,
quanta promissa fuit pro filia communi: ipsa mater
videtur de reliquo se obligasse.
- 15 Alimenta prestat filia, quam mater retinebat in do-
mo, non repetuntur à matre.
- 16 Filius si ab hostibus per matrem redimatur, non re-
detur animo repetendi redemptio, nisi protecta a iu-
ris.
- 17 Gesser negotiorum, in dubio videtur expendere de
bonis illius, cuius negotia gerit.
- 18 Donare non videtur mater, si est administratrix ne-
cessaria.
- 19 Pater non debet vxor pro marito, nec à contri.
- 20 Si viri ex socij commisit delictum, de quo fuit con-
demnatus, ista condemnatio non debet solui de com-
muni.
- 21 Seruus communis, vel familia, si furum fecerit, alex-
er ex dominis sciens, si qui fecit, omnium pecunie te-
nebitur.
- 22 Delictum prelati non nocet ecclesie.
- 23 Abbas si sit obligatus, cum conventu delinquendo ad-
uersus donatorem ipse cum conventu à monasterio
expellitur: donatio tamen non renouatur.
- 24 Delictum quasi contrahitur.
- 25 Maritus ex causa soli nubere suo potest alienare res
quas sit constitante matrimonio: sed in socio fecit.
- 26 Administratio generalis alicui concessa, non permis-
sit ei quid dolose facere, nec per hoc obligat do-
minum.
- 27 Administratio generalis litigii sine iusta causa, si
condemnatur in expensis, soluit de suo.

Palacios Rau.

- 28 In generali mandato non includitur illicita.
- 29 Demandi potestas non venit in generali mandato.
- 30 Administratio regni potest donare ratione generalis
administratiui, quam habet in regno.
- 31 In soluta agredi est culpa.
- 32 Sententia in culpa est casus fortuitus.
- 33 Venditor non tenetur de euisione, si iudex male in-
dicauit.
- 34 Casus fortuitus non imputatur socio.

ILLUD autem, quod supra dictum est, quod §. LXVI.
Inter coniuges tacite videtur contracta, que-
dam societas, propter quam lucra acquisita,
constante matrimonio, per alterum eorum ve-
niunt diuidenda: intellige etiam in damnis.
Lucrum enim est deductio damni, leg. 3. ff. de
in rem verso, l. sed si adiuciat, ff. pro socio, l. Maritus,
& ibi Bart. ad tit. l. sicut est contra damnum dicitur
deductio lucri, secundum Paul. ibi. & consil.
155. Nam omne debitum contra contractum per
eos constante matrimonio, debet per ipsos solu-
ui, ut disponit lex regni, Foro legum, lib. 3. tit. 20.
l. 14. & lex Sylv. 205. qua incipit, [redo debite]. I-
dicens, quod licet solus maritus contrahat debi-
tum, nihilominus vxor tenebitur ad medieta-
tem debiti. Et subdit fortius, quod si vxor vol-
uit cum marito, tanquam duo rei debendi, in soli-
dum se obligent pro debito: & illud petatur à
sola vxore, ipsa tenebitur ad totum debitum:
quia ex quo vult habere partem in lucris, simi-
liter debet participare in debitis seu damnis.
Et videtur hoc satisfactoriale, nam ex quo
sunt socij, ut supra dictum est: proprium est
societatis, quod lucra & damna inter socios di-
uidantur: ut l. si merces, §. vi maior, ff. locati, & l.
cum duobus, §. quidam sagariam, ff. pro socio. vbi
si socius profectus causa negotiationis ad
merces comparandas, incidit in latrones, suam
pecuniam & res perdidit, serui eius vulnerati
sunt: tenebitur socius actione pro socio, vt par-
tem damni agnoscat, tam pecunie, quam cete-
rarum rerum, & expensarum medicorum. I-
dem tenet Bartol. in l. socium, §. socius, ff. eod. ad i-
dem est text. in l. si id quod, §. idem Celsus, eod. tit.
cum pluribus alijs, & 5. part. tit. 10. l. 7. Prædi-
cta sunt sane intelligenda, nisi forsitan vxor, vel §. 9. l. 9. tit.
eius hæres velit abstinere à lucris: nam tunc
non tenebitur ad debita, ut dictum est supra,
§. 63. in fin. & disponit lex Taurina, 60. incipit,
[quando sola mulier.] & cum ius acceptandi vel
repuudiandi duret triginta annis, licet, l. cum an-
tiquioribus, C. de iure delib. oportet, quod monita-
tur vxor vel hæres, quod acceptet vel repudiet
lucra, constante matrimonio habita, & tenetur
hoc facere infra centum dies, ad mandatum
iudicis, & qui poterit illud tempus abbreviare
ut l. 2. ff. de iure deli. & l. 3. §. si intra, ff. de successi-
ditio. Instit. de bonorum pos. §. liberis ad idem l. quan-
do, & ibi Bart. ff. de acquir. her. & l. sicut curatoris,
ff. de iure deli. si qui infirmatur, ff. de hereditat. instit.
Postquam autem vxor vel hæres femel decla-
rauit acceptando, vel repudiando, non poterit
penitere, ut l. sicut, C. de repud. hered. quin immo
poterit

Q 3

poterit

poterit iudex breuius tempus assignare: iuxta notata per gloss. & doctores in cap. ex parte, el. 1. de verbor. signific. & in l. diffamari, c. de ingenui manumissu. & ita practicator. Mandat ergo iudex ad petitionem mariti vel heredis, seu creditorum, quod infra decem dies vxor vel hæres declaret, an velit habere partem lucrorum, nec ne: alioquin habeatur pro repudiante vel acceptante. si hoc est sibi deterius: iuxta not. in l. fin. §. fin. autem, c. de iure delib. & in l. de etate, §. qui tacuit, ff. de interrogat. ait. & in d. l. quamdiam. Si ergo maritus vtatur re communi ad eum vsum, ad quem deputata est res: si res perijt, ambobus perditur: vt l. communis seruus, la. 2. ff. de communi diui. & l. pen. ff. de ac. empt. Secus forsan esset, si res perditā nō erat communis, sed alterius coniugum, & casu perijt: nam tunc periculo domini perijt: vt l. quod te, ff. si cert. pet. & l. incendium, C. od. & l. que fortuitu, C. de pign. ait. cum fini. vnde non refarcietur de bonis superlucrat. Consuetudo tamen huius regni est in contrarium: immo quod de bonis superlucrat. refarcietur damnum casu eueniens in bonis alterius coniugum: & sic iudicatum fuit in cancellaria, & videtur satis rationabile, per text. in d. l. si merces, §. vi maior ff. locati, & d. l. cum duobus, §. quidam sagariam, ff. pro socio, vide Glan. For. legum, lib. 3. tit. 1. de las ganancias. [l. i. ver. [por medio.]] Negari enim non potest, quin omnia bona coniugum sint ad commodum vtriusque, ex quo fructus sunt communes. Damnum ergo superueniens, vel casus fortuitus, debet refarci ex bonis communibus: nisi forsan culpa ipsius coniugis, cuius sunt bona, damnum euenit: quo casu iudicio meo, non refarcietur de lucro communi, per ea quæ cumulat Felin. in c. que in excoisium de consi. 4. c. col. ita concludit Montaluis For. legum, lib. 3. tit. 3. l. i. in verbo, [por medio.]] ad hoc l. cum duobus, alius incipit, si fratres, §. per contrarium, & l. adeo, §. quod in alia ff. pro socio, facit. Quod qui ex culpa ff. de reg. iur. facit ad prædicta, quod voluerunt Petrus & Bald. in l. si pascenda, C. de pati. Alexand. in l. vbi ita donatur, ff. de donat. causa mor. in apostillu. vbi dicunt, quod si aliquis dat ¶ gregem pecudum æstimatum, & apponitur pactum, quod omnis utilitas & periculum sit commune: si pecudes casu moriantur, quilibet patitur damnum, quāvis pactum sit contra naturam emptionis: & per consequens tollatur de medio, & pro hac decisione videtur casus in d. l. i. cum duobus, §. damna fatalia, ff. pro socio, secundū Alex. vbi supra, vide in c. per vestras, inf. eod. G. not. in prima limitatione, ver. ex prædictu habet. Idē dicimus in debitis contractis constante matrim. nam & damnum talium obligationum debitorum erit commune mariti & vxoris: vt supra dictum est text. in l. omne et alium, cum l. sequenti, ff. pro socio. Et si maritus est ¶ carceratus pro debito, de bonis communibus est soluendum: vt d. l. cum duobus, §. damna, & §. quidam sagariam, eod. tit. Et si non sunt bona communia, ex quibus possit creditoribus satisfieri, satisfaciendum est de bonis

vtriusque: vt volunt leges prædictæ. Et si forte maritus nulla habeat bona, siquidem contraxit debitum, recipiendo mutuū pecuniam, ex qua aluit vxorem: tenebitur vxor illam pecuniam soluere, vt voluit Ioan. de Pla. in l. vxorem, C. de decurio, lib. 10. argum. eius quod in simili voluit Bart. in l. huius solus, ff. de condit. indebit. vbi dicit, quod si ego mutui pecuniam pauperi, & existenti non soluendo, qui ex illa pecunia ¶ alimentauit filios: possum agere ¶ cōtra filios, qui habent forte res maternas. quod dictum refert, & sequitur Angel. in d. l. huius solus, & Ludovic. singulari 212. incipit pater, & Capella cautela 352. incipit, quid si pater. Vnde cautus debet esse creditor, qui mutuat pecuniam, vt faciat poni in instrumento, quod mutuat pecuniam patris, ad alimentandum filios: vel marito, ad alimentandum vxorem, & erit hoc vtile argum. l. fin. ff. de exercito. Licet enim filij vel vxor ex tali pecunia locupletiores facti non sunt: tamen negari non potest, eos locupletiores eius occasione, ergo, & c. vt l. 2. §. i. ff. ad l. Rhod. de iact. Et si vestimenta filijs empta starent, non esset dubium. Sed consummata in alimoniam, an sint repetenda, in hoc consistit dubium: considerato, quod naturalis stimulus ad alendum parentes necessitat. Credit tamen Angel. in d. l. huius solus, idem, si tempore alimentorum pater erat inops, & sic non tenebatur alere: vt l. si quis a liberis, ff. de lib. agno. & facit l. in summa, §. instrumenta, ff. de cond. indebit. secundū Ang. & est magna restrictio. Cogitabis. ¶ Ex istis inferitur ad vnum quotidianum, si ¶ maritus viuente vxore promisit dotem pro filia communi, cum sit debitum constante matrimonio contractum, debet ¶ ex bonis communiter acquisitis solui, propter generalitatem legis regni prædicti, quæ dicit, quod omne debitum contractum constante matrimonio inter virum & vxorem, debet ex bonis vtriusque solui, & per consequens de bonis superlucrat. præsertim quia lex regni, ordinationum lib. 5. tit. 4. l. 5. tit. 4. l. 4. de qua statim fiet mentio, permittit marito lib. 5. de bonis superlucrat. disponere, dummodo dolose & fraudulenter non faciat. Modo ergo constituat pater filix dotem, modo illam promittat: videtur hoc fecisse de bonis constante matrimonio acquisitis. cum hic nulla fraus vel dolus interueniat: immo hoc ipso quod constituit filix dotem, vel promisit, videtur omnis fraus abesse: quia pietas patris non est reprehendenda: vt dicit ille textus singularis in l. 1. §. at si transfegit, ff. si quid in fraudem patroni. Hoc est hodie consensum per legem Tasorianam, §. incipit, [¶ siel marito.] Adde ad prædictam confirmationem l. 3. tit. 9. nem notandam legem Styli 208. quæ disponit, lib. 1. quod si durante matrimonio marito debeatur centum ducati per debitorem, ipseque debitor faciat donationem alicuius rei filio ipsius creditoris, cum hoc, quod sibi soli queratur per viam maioratus, & ob hoc creditor debitum sibi remittat: valet ista debiti remissio, nec vxor poterit vnquam contradicere, vel aliquid ratione

none debiti petere. Itaque valet remissio debiti, facta favore filij: quamuis debitum sit comune mariti & vxoris, valebit similiter dotis datio filio de bonis acquisitis constante matrimonio à solo marito. tene menti hanc inductionem. Vnde si solus maritus dotem promissit, vel aliud debitum constante matrimonio contraxit, sub hypotheca bonorum suorum: eoque defuncto, diuiduntur bona superlucrata inter filios & matrem; filia cui dos fuit promissa, vel creditor, potest agere contra matrem, eandemque vxorem pro medietate debiti, cum lex præsupponat eam obligatam, ergo dabitur actio contra eam: quia obligatio est mater actionis. *l. licet, §. ea obligatio, ff. de procu. insti. de ver. oblig. in princip.* quinimo videtur, quod filia, cui dos fuit promissa, vel creditor debet agere contra matrem pro dimidia, cum lex diuidat obligationem, iuxta not. in *l. 1. c. si plures vna sententia fuer. condemnati*. Non ergo poterit agere contra fratres, patresque hæredes in solidum. Poterit ergo filia vel creditor agere contra matrem actione hypothecaria pro dimidia, super bonis superlucratis, quæ similiter venerunt: nec se excusabit dicendo, quod prius ageret contra hæredes mariti, vel bona sua, & ad illam deueniatur in subsidium. Cogita super his.

¶ Et si quispiam dixerit, quòd imò fraus videtur inesse in tali promissione, cum filius maritus ex suo teneatur dotare filiam: *vt l. fin. de dotu promissio*. Vnde soluendo de bonis communibus fraudat vxorem. Dico, quòd illud procedit de iure antiquo: secundum quod omnia constante matrimonio quaesita, erant mariti: ut dicebat Innoc. in *cap. cum in officio de testam. in gl. magna, ad medium*, quem refert & sequitur Bald. in *cap. 1. §. decedente, qui send. dare possit. feudorum*. dixi supra col. 308. ver. ex ista autem societate. Nam tunc iustum erat, quòd maritus teneretur præcisè dotare filias de bonis suis. Sed, cum hodie per iura regni bona acquisita constante matrimonio communicentur inter maritum & vxorem: iustum est, vt de istis bonis acquisitis videatur maritus dotem donare, vel promittere: equum est enim ex quo vxori consulitur super bonis acquisitis, vt medietatem habeat, similiter grauetur in alio, vt dotetur filia de communibus, argum. *legu. cum qui ff. de iureiur. cum similibus*. vide iuxta hoc Marianum *consil. 215. incipiente, visa pradilla, ver. non obstat, circa medium*. vbi tractat quòd mater tenetur filiam dotare. ¶ Et si dixeris, imò de iure civili antiquo vxor acquirerebat sibi, non marito: vt conclusimus supra in loco præallegato: sed nihilominus onus dotandi filias incumberebat patri: *vt l. fin. c. de dotu promissione*. Dico, quòd si vxor acquirerebat sibi ex operibus fabrilibus, non tamen obsequialibus, quas marito prestare teneatur, vt dixi: maritus autem quicquid acquirerebat, sibi ipsi quærebat, vnde cumque acquisisset, & multo plura acquirat maritus, quam vxor. Vnde ex quo lex grauat maritum in hoc quòd acquisita per eum

diuidat cum vxore: æquissimum videtur, quòd de istis lucris soluantur dotes filiarum, quamuis ad curam & onus patris spectent, quamuis sine vxore dotem filie promississet, vel constituisset: onus enim dotandi, occasione matrimonij provenit, exinde filij generantur, & dos & donatio propter nuptias constituitur, & per consequens est debitum contractum constante matrimonio, & occasione matrimonij & societatis, quæ per matrimonium contrahitur: & consequenter de bonis communiter acquisitis soluendum, per text. not. in *l. socium qui in eo, §. sociu. ff. pro socio, cum l. sequenti*. vbi damnum proveniens socio ex causa societatis, de bonis societatis soluitur, & ibi not. Bart. de quo supra habita est mentio, §. 65. ad fin. ver. limitatio quarto pradilla vt acquisita, &c. Ad idem facit text. in *l. amne ei, & l. cum duobus, §. quidam sugarium, cod. tit. & l. ex parte, in princip. ff. fami. her. ad idem l. contra iur. §. filius ff. de pac. ad idem l. 1. §. sed nonnulli. ff. de tutel. & ratio dista. & l. cum plures ff. admi. tu. & l. filiusfam. in princip. ver. quid ergo ff. de do. qui text. est not. ad propositum, ad idem facit quod notanter dicit Bald. in *authent. ex testam. §. col. ver. decimum septimum capitulum, c. de collat.* quem per te videas. Ex quibus omnibus concludo vt supra, præsertim si vxor vna cum marito dotem pro filia promiserit soluendam. Nam tunc sine dubio videtur dos data vel promissa de bonis superlucratis, constante matrimonio: quamuis eorum dominum pro sua parte statim fuerit acquisitum vxori: vt infra dicetur. Ad hoc allego text. singularè in *l. Lucius, ff. quib. mod. pig. vel hypoth. solui*. vbi dicitur, quòd si maritus erat debitor vxori in certa quantitate, sub aliquorum prædiorum hypotheca, & eadem prædia cum vxore sua filia suæ in dotem dedit: per hoc videtur vxor marito consensisse donanti, & iuri hypothecæ renuntiare. Bene facit text. sing. in *l. mater cum filia ff. de iur. do.* vbi littera dicit: Mater cum filia aurum dedisset vtendum: pater puellæ id aurum in dotem viro appendit: deinde mortua est mater. Si infamia, inuitave vxore vir id aurum in dotem dedisset, manet id aurum hæredis matris, vendicarique potest, & omnino rem in dotem datam viro non esse placuit, & quia res emptæ est, marito competit aduersus socrum actio. A contrario ergo sensu, si vxore volente, vel saltè faciente & tacente, id aurum est, præiudicium vxori. ¶ Idem videtur de mente legis regni *Foro legum, lib. 3. tit. 6. l. 14.* vbi dicitur, quòd si maritus & vxor simul dotem filie dederunt, valet dotis constitutio, & altero mortuo tenetur filia medietatem ad collationem ducere. Ad huius confirmationem facit quod dictum est *supr. in prima limitatione principali, §. 49. versu. ex pradilla*. vbi dixi valere donationem, quam facit vxor marito, vt maritus sit communis filia, & facit *l. fin. c. ad Velleian.* vbi mulier intercedens pro dote, non inuatur beneficio Velleiani, & hinc est, quòd si mater dat simpliciter fundum communem*

mune, cum ipsa filia, pro dote filie: videtur in dubio partem suam donare, & valebit talis donatio, secundum Bald. not. in d. l. fin. C. de dote promissis. *col. v. ff. quæro quid in matre.* intellige, dummodo res taliter donata non sit dotis matris, patre viuentis: nam tunc etiam pro dote filie non valeret donatio, quia reipublice interdictum, dotes mulieribus conferuari: vt l. i. ff. solut. matrim. & dixi sup. col. 223. ver. hoc tamen, & colum. sequenti, versic. & secundum prædicta.

¶ Et hinc est, quod si mater intercessisset vel se obligasset pro filio recipiente dotem, non iuuabatur Velleiano: imò renunciatio tunc facta per matrem iuri hypothecarum, sibi esse equaliter nocet, etiam si ipsa aliud non posset habere regressum contra bona mariti. Idem si vxor se obligat vna cum viro pro dote filie, vel pro restitutione dotis communis filij, qui vxorem accepit: nec tunc iuuaretur beneficio authenticæ si qua mulier. C. ad Velleian. quæ vult, quod vxor se obligans cum viro, vel pro eo in causam viri, est ipso iure tuta, & nõ valet obligatio: illud enim procedit in casu, quo mulier olim iuuabatur beneficio Velleiani, hodie est ipso iure tuta. Sed in casu, in quo mulier intercedit pro dote de iure antiquo, vel saltem de iure C. mulier intercedens pro viro suo, vel pro alia persona, in causam dotis dandæ vel restituendæ, non iuuatur Velleiano: vt dicit l. fin. C. ad Velleian. Ergo nec hodie iuuabitur beneficio dicte authenticæ, ita not. dixit Bald. Nouellus in suo tractatu de dote, 6. part. in 3. speciali, seu privilegio, in fin. idem repetit in 12. fin. col. eiusdem parti, qui dicit sic videlicet consulum in contentoria facti, & sic obitum. ¶ Subdit tamen, quod is casus, quo pater & mater simul promittunt dotem pro filia, obligando se marito filiz, mater magis videtur marito promittere animo repetendi, quam de sua aliquid donandi, ex quo negocium spectabat in totum ad virum, cuius officium est filiam dotare: vt l. fin. C. de dote prom. & sic repetet vxor ab eo. argum. l. vir vxori, §. final. ff. ad Velleianum. vbi probatur, quod si mulier intercedit pro alio, vel cum alio, non tamen ad suam vilitatem, iuuatur Velleiano, & est pulcher textus, secundum Bart. & Paul. ibi. idem si filia haberet patrem forte absentem, qui posset dotare filiam: nam si tunc mater etiam suo nomine dotauerit, licet aliter non protestetur, posset saltem ab ipso patre petere, per actionem negotiorum gestorum: ex quo onus dotandi non spectat ad ipsam, sed ad patrem: prout dicimus in alimentis, vt l. si quis à liberis, §. si mater, de liberis agno. per Bartol. in dicta lege, Nescimus. & in lege, alimenta, C. de negot. gest. secundum Bald. Nouell. in dicto 3. speciali, qui dicit idem forte in quocunque alio extraneo, & sic posset limitari multum notanter dispositio l. unica, §. accedit, C. de rei vxor. aut. vt habeat locum, quando onus dotandi spectabat ad ipsam mulierem. Si autem ipsa mulier haberet patrem, qui posset & teneretur filiam dotare: quæ tamen non dotatur à

patre, quia forte est absens, vel in remotis, vel in carceribus, vel forte peridia detentus, nollet maritare & dotare filiam: tunc si amicus vel coniunctus dotem promiserit, non præsumitur donatio, sed animo repetendi, & repetet à patre. facit l. nihil ff. de in rem versis, & dicit §. si mater. de quo dico aliquid infra, super textu, in tertio not. §. 14. ad finem, versic. & quod plus gis.

¶ Ex his infertur ad vnum singulare & quotidianum, quod si tunc extraneus, qui dedit vel promisit dotem pro muliere, erat alius debitor eiusdem mulieris, in eadem quantitate, vel maiori, etiam si nõ expressisset, quod animo compensandi vel se liberandi à muliere hoc faceret: præsumitur, quod animo se liberandi hoc fecisset, per prædicta. quamuis Bald. Nouellus in dicto tractatu dote, 6. part. 45. primus in fin. contrarium teneat propter dictum §. accedit. Illud tamen, quod de matre dixi, intelligo verum, quando non erant bona fupellectilata constante matrimonio: nam cum gerat officium mariti, promittendo dotem pro filia marito absente: videtur promississe de bonis mariti, & si de suis soluit, posset ab eo repetere. Quando autem essent bona acquisita constante matrimonio, crederem de illis esse dotem filie promissam, & soluendam, propter ea quæ paulo ante dicebam: quia vniuersus negocium gerit. Si autem non sunt bona acquisita constante matrimonio, vxor tamen habet bona dotalia & paraphernalia, aduentitia vel profectitia, si vna cum marito dotem promisit, vel ipsa sola marito absente tenetur saltem ad medietatem dotis promissæ: vt sentit lex regni prædicta, Foro legum, lib. 3. titul. 6. l. 3. soluet ergo medietatem de bonis paraphernalibus, aduentitijs vel profectijs, ex quo habet. Si autem non haberet, nisi sola bona dotalia, crederem quod de illis non teneatur. argum. leg. prima ff. soluto matrim. & propter dictum Specul. titul. de emptione & venditione, §. 3. loco ver. quod ergo si vir. de quo feci mentionem supra, colum. 273. ver. hoc tamen intelligo, vbi rogo videas, & cogita. Hodie tamen lex regni Taurina, leg. 4. videtur velle, quod si vxor vna cum marito dotem pro filia communi promissit, & non sunt bona fupellectilata, ex quibus dos soluitur: tenebitur vxor ad medietatem dotis soluendam ex suis bonis dotalibus, si alia non habuerit. tene memoriam illam legem contra dictum Specular.

¶ Si tamen tunc vir non esset potens ex seipso ad tantam dotem, quanta fuit promissæ pro ipsa filia communi: tunc ipsa mater diues, ad illud reliquum videtur se obligasse de suo, nec illud repetet: per id quod habetur in simili, in dicta lege final. C. de dote promissis. dico infra super textu, in 3. not. ante finem, §. 22. In constituenda tamen dote idem dicendum, quando mortuo patre sola mater administrans bona filiz diuitis, promissit dotem pro filia ultra patrimonium filie: nam tunc de illo excessu videtur de suo dotasse mater animo donandi: per textum in lege

yna. §. accedit, in iure §. extraneo, C. de rei vxor. act. vbi expresse fit mentio de matre, dum loquitur de quocunque ascendente per lineam fornicatam: nec ibi distinguitur, an filia dotata vel neptis à matre, vel auo seu auia maternis, est diues vel inops: quod etiam probatur in l. Nescimus. ff. de negot. gest. vbi mater non repetit alimenta præstata filie, quam tenebat in domo: etiam quando filia de suo poterat alimentari, quando sua bona mater non administrabat. de quo notatur in l. alimenta, C. de negot. gest. cum pari favore procedant dos, & alimenta.

16 Sic si mater ꝑ redimat filium captum ab hostibus, non videtur animo repetendi, nisi fuerit protestata: vt est text. singularis in l. liber captus, C. de captiuis, nec ibi distinguitur, an ipse filius redemptus fuerit inops, vel diues. Non sic, si extraneus redimeret: quia tunc animo repetendi videtur fecisse, vt ibi probatur secundum Baldum Nouellum in dicto tertio speciali. Ex istis alijs in contingencia facti dicebam, quod cum quædam mulier vidua tuitrix, seu curatrix filiorum, bona ipsorum administrans, promissit dotem magnam, forsan vltra vires patrimonij filie, quam nuptui tradidit in eo, quod excedebat patrimonium filie, videbatur mater ex suo donare, quando suo nomine dotem promissit. Vnde tenetur soluere integram dotem, & solutam non repeti, quia non videtur promississe animo repetendi. Secus crederem in extraneo, qui administrabat bona puella, tanquam tutor: quia licet simpliciter promitteret dotem vltra patrimonium puellæ, videtur animo repetendi promississe, vt est text. valde not. in lege, cum post mortem. §. qui cum esset. ff. de adminis. tuto. & ibi gloss. & Bart. in d. l. Nescimus, ff. de negot. gest. dicens, quod ꝑ gestor negociorum in dubio videtur expendere de bonis illius, cuius negocia gerit; & est ista aded violenta præsumptio, quod tollit præsumptionem pietatis, quæ alijs erat. quod reputat multum not. nam licet pater vel frater, qui dotat filiam vel sororem, in dubio videatur dotare de suo; vt dicit l. final. C. de dotis promiss. hoc est verum, nisi esset gestor negociorum filie, vel sororis, vt ibi; & ita sentit gloss. in d. l. final. circa principium. secundum Bart. vbi supra idem tenet Bald. in d. l. final. C. de dotis promiss. §. col. ver. quæro quid in matre, qui dicit, quod si mater forsan administrans bona filie, det fundum communem sibi & filie in dotem: intelligitur partem suam donasse, non fideicia pietatis administrasse; licet in quolibet administratore potius præsumatur animo administrandi, quam donandi, in administratione necessaria: vt d. l. cum post mortem, & Lamm lege, & l. cum quidam. cod. tit. secundum Bald. vbi supra, qui tenet (vt vides) in vltimis verbis, quod ꝑ si mater est administratrix necessaria. non videtur donare, quod est contra prædicta. Cogitabis, quia hoc videtur verius in patre & auo, & in alijs, qui tenentur dotare, licet gerant negotia filie; tamen in dubio intelliguntur dare de suo:

vt dicit l. f. & gloss. loquitur ibi in extraneo, & ita loquitur Bart. in l. i. §. nec castrense. ff. de collat. bo. §. col. London. dicit l. i. §. solut. matrim. reprehendendo Bart. in d. l. Nescimus & Alexand. §. col. in d. l. i. dico infra, in cap. per vestras, §. 14. ad finem. Ex istis infertur, quod si maritus ex bonis superlucratis, constanter matrimonio, cum secunda vxore, dotauit filiam ex prima vxore: tenetur aliud tantundem ex eisdem bonis lucrativis præstare secundæ vxori, quia debitum suum soluit ex bonis superlucratis cum secunda vxore. & si non sint alia bona superlucrata, ex quibus dedit tantundem percipiat, dabit maritus secundæ vxori medietatē ex bonis suis proprijs: vt plenē dico in prædilecta l. regni, Foralegem l. 3. r. l. i. ¶ Prædicta sunt intelligenda, quando debitum descendit ex contractu: secus si ex delicto commissio per aliquem eorum, de quo fuit condemnatus. Nam tunc non debet solui de bonis alterius, nec de bonis communibus: sed solum de bonis ipsius delinquentis. Volo dicere, quod si maritus commisit delictum, propter quod fuit condemnatus ad certam penam pecuniariam, vel bona sua veniunt confiscanda, vel sunt confiscata ipso iure: quia forte commisit crimen læsæ maiestatis, hæresis vel apostasie, nihil accipietur de bonis proprijs vxoris, vel de sua medietate bonorum habitorum, constanter matrimonio. Hodie habes l. 7. tauri 77. quæ docidit pro vxore. Primò, quia ꝑ vxor non debet pro marito puniri, vel e contra, vt C. ne vxor pro marito in rubro & in nigro. vbi ob maritorum culpam, vxores inquietari leges vetant: vnde si aliquæ res ipsius à fisco occupate sunt, quas sui dominij esse probauerit, ius publicum exequetur. ¶ Ad idem text. in l. i. C. de priuilegijs, & in l. i. C. ad l. iul. de vi pu. vbi propter delictum viri, vel ciuile munus, res vxoris, quæ pignori capiuntur, vim contrahere videntur. ¶ Ad idem facit text. in d. l. cum duobus, §. fin. ff. pro socio. vbi ꝑ si vnus ex socijs commisit delictum, de quo fuit condemnatus, ista condemnatio de communi solui non debet, sed solum de bonis ipsius delinquentis, est etiam text. cum gloss. in l. quod quis, ff. de reg. iur. Idem si vnus ex fratribus, qui sunt in communione, fuit condemnatus propter delictum à se commissum: nam illud debet soluere ex suo proprio, non autem ex communi: vt est gloss. not. in in l. cum duobus, §. Papinianus, in ver. nō redigetur. quam ad hoc multum commendat Ioan. de Imo. in l. cum siluam. 3. col. ff. de verb. oblig. & Alexand. in d. §. Papinianus, & Angel. de Arer. in §. manet, in si. Instit. de societate. Idem si alter ex coheredibus condemnatus est ob maleficium à se commissum, licet alijs bene tractauerit hereditatem, tamen de parte sua tantum soluenda erit condemnatio, nec fiet compensatio eius, quod bene egit: vt ff. pro socio, l. & idem, & l. adeo, & tenet Spreng. in 4. part. tit. de iudic. §. sequitur, §. col. ver. quid si alter ex coheredibus, reuert & sequitur Bald. in d. l. §. patrum, 4. colum. C. communia vtriusque iudic. ver. & not. bene facit

l. fin. tit. 2. lib. 5.

19

10

facit l. si u cum quo, ff. communis diui. vbi si is, cum quo fundum communem habes; ad edictum non respondit, & ob id motu iudicis, villa dirupta est, aut arbuta caesa sunt: praestabitur detrimendum iudicio communi di. quicquid enim in communi culpa socij amissum est, eo iudicio continetur. ¶ Ad idem l. si communis familia, ff. de noxa. act. vbi si tu communis familia, vel

communis seruus furtum fecerit, altero ex dominis sciente: is qui scit, omnium nomine tenetur, & contentus alterum quoque liberat: nec a socio quicquam debet conlequi: sui enim facti nomine poenam incurrit. ¶ Ad idem text. in l. inter coheredes, §. quod ex facto, ff. famil. her. vbi quod ex facto suo vnus ex coheredibus ex stipulatione hereditaria praestat, a coherede non petet: vnde ex dolo commissio ab vno ex socijs vel coheredibus, alij non tenentur. Cum autem maritus & vxor sint socij (vt late in superioribus dictum est) ergo delictum & condemnatio vnus non debet alteri obesse. ¶ Sicut in simili dicemus in praelato respectu ecclesiae, cuius maritus reputatur: vt cap. sicut vir, & cap. sicut alterius, 7. q. 1. & cap. inter corpor. sup. de translat. epis. & in cap. cler. sup. de vit. & benef. cler. gloss. in cap. dudum, in §. fin. in ver. intitulatum, sup. de elect. ¶ Et propterea, sicut bona mariti sunt tacite obligata pro restitutione dotis: vt l. aspidius, C. qui po. in pign. hab. ita bona praelati pro dote ipsius ecclesiae, si male administrant: vt est gloss. in cap. ex literis, in ver. obligat. sup. de pignor. quam multum commendat ibi Abb. pro qua dicit non reperiri text. ¶ Item sicut fructus dotis cedunt ipsi marito ad sustentanda onera matrimonij, vt l. pro oneribus, C. de iure do. & in cap. salubriter, infra de vsur. sic fructus praebendae cedunt praelato, quia est usufructuarius: vt est gloss. not. & communiter approbata in cap. praesentis, de offic. ord. lib. 6. & in cap. cum olim, sup. de reuoc. permitt. cum pluribus alijs, de quibus vltra alios per

22. And. sic in cap. fin. sup. de pign. cleric. ¶ Si tamen praelatus delinquit dolose aliquid faciendo, vel alijs male administrando: tenetur soluere de suis bonis, non autem de bonis ecclesiae: vt in cap. qui abstulerit, 12. q. 2. gloss. in cap. fin. de success. ab inte. not. in cap. peruenit, sup. de fideiuss. & in cap. Odoardus, de solut. gl. in cap. 1. de dol. & contum. & in cap. de multa sup. de praebend. delictum enim in damnum ecclesiae redundare non deberet, vt cap. si episcopum, 16. q. 3. & in cap. venerabilis, sup. de praebend. & in regula delictum, de regul. iur. lib. 6. cum conuoc. de quo late per Abb. in d. cap. 1. sup. de dolo & contum. 4. col. & per Felin. in cap. cum venerabilis de except. 3. col. ¶ Imo plus dicit Specul. tit. de donat.

23. §. 1. ver. quid si aliquid quod tu Abbas cum conuentu est ingratius delinquendo aduersus donatorem, Abbas cum conuentu expellitur de monasterio: sed donatio non reuocatur, & sic puniuntur persone, sed non ecclesia. quod dictum sequitur Dominicus in cap. 1. §. ad hac, de religio. dom. lib. 6. pro quo est gl. fin. in cap. de hoc infra de Simo. & ibi exclamat Ioan. de Ana pen. col. Felin.

in cap. nouit. de iud. 8. col. pro hoc alleg. not. per Abb. in d. cap. 1. de dolo & contum. 4. col. ver. sed aduertere, vbi dicit, quod dispositio legis si qui in caram, C. unde vi. non habet locum in ecclesia, licet prelati per violentiam occupet rem suam, quia si alienando rem ecclesiasticam requiritur solennitas, multo minus poterit praelatus delinquere alienare. ¶ Ex his redditur dubia decisio Ioa. de Imol. in cap. cum M. sup. de consuet. 4. col. ver. aduertendum tamen. vbi dicit, quod si ecclesia collegiata committeret ingratitudinem aduersus principem priuilegiantem, posset princeps reuocare priuilegium, arg. gloss. not. in cap. 2. sup. de ordin. cog. in ver. dolum. quae dicit, quod delictum praelati communicato consilio cum capitulo, nocet ecclesiae: idem vult gloss. in regula delictum, de reg. iur. lib. 6. not. Abb. in d. cap. 2. in 2. col. Sed vt videas, hoc non procedit sine scrupulo, signanter in exemplo Ioan. de Imo. de ingratitudine ecclesiae, cum ecclesia ingratitudinem committere non possit: vt voluit Card. in cle. 1. in pen. char. in qu. 3. de iur. iur. Si ergo praelatus delinquit, & ratione delicti fuit condemnatus, soluet de suo, si habeat vnde, per iura praedicta. si autem non habet, ad arbitrium iudicis punietur: vt c. illud, 16. q. 6. Ita ergo erit dicendum in marito delinquente, & propter delictum condemnato, vt debeat soluere de suo, non autem de bonis vxoris, seu de bonis acquisitis constante matrimonio, saltem de medietate competenti vxori.

¶ Ad quod videtur mihi textus optimus in l. si quis posthac, in princip. C. de bonis damna. vbi littera dicit, Si quis posthac (quod abbit) Stylum proscriptionis exceperit, vxor eius res proprias ex quocunque titulo quaesitas, veluti manu iniecta, mox vendicet. Ecce, quod res vxoris ex quocunque titulo acquisita, non capiuntur propter delictum seu condemnationem mariti: imò ipsa suae propria auctoritate potest illas capere: vt est ibi text. optimus, secundum Ang. de quo facit festum Andr. Sicul. in cap. ex literis, in princip. sup. de pign. Idem dicendum est de arthi tibi a marito donatis, vt 7. part. tit. 10. l. 8. Et multo fortius poterit vxor retinere tibi donata, vel alia bona mariti iure pignoris, si ad eam iure pignoris peruenerunt: secundum Bal. in leg. pignoris, C. de pign. alt. & in l. pen. in princip. C. de non nupe. late per Iason. in §. fuerat ante insit. de alt. Cum autem bona acquisita constante matrimonio sunt communia mariti & vxoris, & statim acquiruntur vxori pro parte sua, vt supra dictum est: ergo medietas, quae ad vxorem pertinet, capi non potest pro delicto mariti. Sicut ergo propter haereticum, vel aliud crimen, propter quod maritus illud committit, non praedicitur vxori in dote: vt cap. decreuit, de hereticis, lib. 6. intellige, dummodo realiter consistat, quod sit dos vxoris. Nec videtur sufficere instrumentum, quo maritus confiteretur se dote recepit, per Andream de Isernia, in cap. 1. ver. de finibus, de statutu & consuetudinibus contra lib. eccles. lib. fenderem, lib. 3. & plures, quos memorauimus

morauí supra post princip. §. Ex prædictis inferri potest ad quart. quotidianam hic, quòd delictum mariti non præiudicat vxori in dote, aliqui volunt intelligere, quantum ad proprietatem dotis, secus in usufructu, qui debetur marito ad onera matrimonii sustentanda. l. pro oneribus, C. de iure dotium, cap. salubriter, de vñm.

H Illa ergo commoditas fructuum, quæ ad maritum spectat, efficiatur propter delictum mariti, & veniret in confiscatione mariti, per l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, de iure fñss. & ibi Glan. ad idem §. hereditatem, lege, cum Pater, de leg. 2.

I Pari ratione videtur, quòd si dosi propter delictum vxoris confiscatur. l. si constante, §. fin. ff. solut. matrim. & l. quicumque, cum sequent. ff. de bon. damnatorum. fructus dotis, viuent vxore, non veniunt in confiscatione. Cogitabis. Non obstat prædictis, si dicatur, quòd durante matrimonio, maritus est dominus istorum bonorum, consistit matrimonio acquilitorum: quia potest illa ad libitum alienare. vt dicit lex regni, quam edidit rex Henricus III. in Nieua, anno 1473. & lex Stila, 20. §. & per Anchar. consil. 101. de quo supra, folio 75. fin. col. habita est mentio. Si ergo delinquendo alienet, valebit alienatio: quia ex quo maritus potest alienare per contractum modo prædicto, ergo per delictum, quia in §. delictis quasi contrahitur, *

34 A* & per quasi contractum se obligat delinquens ad penam: vt l. imperatores, ff. de iure fñs. & in l. final. C. de collat. feudor. part. lib. 11. & ibi not. Angel. & not. gloss. in lege prima, §. bestias, in vers. enervari, ff. de posuend. & in l. si seruum, ff. de his qui nos. infam. Cardin. & Imol. in cap. quæsiuit, de his que sunt à ma. parte cap. & idem Cardin. in elem. pastoralis, in fin. principio, de re iud. Delictum enim est preparatio penæ: vt l. quæsiuit, ff. qui & a quibus, & l. aliud, ff. de verbor. significatiue. Qui ergo consentit in antecedent, videtur consentire in consequenti: vt l. & si non cognito, C. si contra ius vel vñl. pñ. & inde est, quòd in delictis * est reperi obligationem naturalem, vt voluit Innoc. in cap. in nostra, infra, de iniriis. refert & sequitur Angel. in dict. §. bestias, in fin. ¶ Potest dici, quòd licet obligationes ex delictis habent consensum, iste tamen consensus est fictus, non vetus: ideo magis debilis, secundum Angel. Paul. de Cast. & Ias. in lege si tibi decem, §. quedam, ff. de pñl. Non est ergo inconueniens, si dicamus, quòd per viam contractus possit alienare maritus ista bona: non tamen delinquendo.

K ¶ Vel aliter, & forte melius, dico, quòd illud procedit, quando in casu licito, vel saltem non dolofo, vt dicunt istæ leges. Secus si in casu licito, puta delinquendo: quia vt plurimum, delictum non committitur sine dolo: vt not. in cap. 1. supra, de presumpt. & per Bartol. in l. Aurelius, §. Seia, ff. de liber. legat. & in l. nec exemplum, C. ad l. Corneliam, de fñss. & per Baldum in l. vnica, C. de confessu, Angel. in l. vacante, C. de bonis vacan. in reperi.ione. *

B* Vnde iniquum esset, quòd vxor efficeretur ex delicto mariti: cum penæ suos de-

beant tenere autores: vt l. sanimus, C. de penib. & dicto cap. quæsiuit. an bona acquilita inter coniuges statim eis acquiruntur. Bona enim acquilita constante matrimonio, secundum aliquos, eo ipso quòd ducuntur ad domum, efficiuntur communia, & dominium transit pro parte in ipsam vxorem: vt sentit gloss. reputata singularis in l. 1. §. in societate, ff. pro socio, text. optimus in l. si societatem contraxerit, eod. titul. immò etiam sine traditione: vt sentit Azco in summa, tit. pro socio, 4. column. C. circa hoc tamen, & Bald. consil. 103. ad finem, incipit, statuto Tergest. in prima part. vbi hoc tenet expresse, & alibi non legita bene. Ad hanc partem facit præallegata l. regni, l. 5. tit. lib. 5. titul. 4. l. 4. dum dicit, quòd maritus potest alienare bona cõmuniter acquilita, dummodo hoc non faciat malitiosè & fraudulenter in præiudicium vxoris: ergo ipsa habet eorum rerum dominium pro dimidia. Et videtur de mente legis regni, dum dicit, quòd acquilita per coniuges constante matrimonio, habeant æqualiter ambo, quod verbum refertur ad maritum & vxorem, quasi velit, quòd ista bona acquilita æqualiter deferantur marito, & vxori: & non magis marito, quàm vxori. Sicut ergo marito statim quæritur dominium, sic & vxori. Cogita super ista ponderatione illius legis, & vide quæ dixi supra, in princip. huius tertiz limitationis, ver. idè videtur dicendū in vxore.

¶ Quamuis ergo lex permittat marito, quòd illa dona possit alienare: debet intelligi in casu licito, non autem delinquendo, vt est casus valde singularis in lege, rei vxoris, C. isto tit. vbi litera dicit: Res vxoris, quæ vel successione qualibet vel emptione, vel etiam largitione viui in eam ante reatum iure peruenierant, damnato ac mortuo ex pñna marito, vel in seculum conditionem ex pñna qualitate deducto, illibata esse præcipio, nec alieni criminis infortunio astringi vxorem: cum paternis maternisve, ac proprijs bonis frui eam integro legum statu, religiosum sit. Ecce quomodo bona quouis modo acquilita vxori, non auferantur ab ea, propter delictum mariti: & sic ipse delinquendo non potest illa alienare, immò ipsius vxoris remanent. vt etiam probat text. in l. sed si maritus, ff. isto tit. quem pro singulari commendat Bald. in l. executorum, 9. colum. vers. quæro, quidam, C. de executione rei iudic. & dico infra, §. 61. vers. confirmatur etiam donatio. & hoc est satis rationabile. Nam sicut maritus ex delicto aliquid acquirit, puta ex furto, rapina, ex ludo, vel alijs, non tenetur illud communicare vxori: vt supra dictum est: sic non debet vxor grauari ex delicto à marito commisso, dando bona sua pro eius condemnatione: vt est textus in lege, si id quod, §. final. ff. pro socio, vbi quod in alea vel adulterio perdidit locius, ex medio non est laturus.

¶ Præsupposito sine veritatis præiudicio, quod medietas bonorum sic acquilitorum constante matrimonio non esset acquilita statim vxori,

uxori, immò sola spes reſeruata poſt matrimonio ſolum ad huc videtur, quòd ſi ex delicto mariti eius bona veniunt publicanda, vel eſſent publicata ipſo iure, quòd ſua medietas reſeruaretur uxori, per text. ſingulari em in l. 3. §. ſed primum, ff. de minorib. vbi publicatis bonis paternis, peculium filij etiam proſcriptum, in quo pater habet proprietatem, non eſt publicatum. *

L
C *

quod eſt bene not. ſecundum Bartolum ibi, qui dicit ſe neſcire alibi. Ad idem text. in l. ſi filium tuum, C. de bon. damna. vbi publicatis bonis filij, peculium etiam caſtrenſe non publicatur, ſed patri relinquitur. Sic ergo videtur dicendum in caſu noſtro. Cogitabis. Hinc eſt, quòd ſi pater dedit filio in peculium aliquam rem, cum hoc, quòd filius poſſit illam alienare, donare, perdere, & in mare mittere, ſecundum velle ſuum: ſi committat delictum, propter quod omnia ſua bona conſiſcantur, non conſiſcabitur illa res in patris præiudicium. ita dicit Aug. quem ſequitur ibi Ioan. de Imol. & ceteri

D *

Moderniores, in leg. ſi filius familiaris, ff. de damno infecto, quod not. *

25 M

Ex iſtis concluditur, quòd ſi maritus poſſit alienare bona conſtante matrimonio acquiſita, dummodo ceſſet fraus & dolus ut puta, ſi adeſt cauſa ut venditor requirere leges regni prædictæ, ſignanter lex Stric. 205. dum dicit, [Si mungit le ſuere.] & in hoc diſſert maritus à ſocio. † Marius enim ex cauſa ſolus ſuo nomine poteſt alienare res quæſitas conſtante matrimonio: ſocius verò non niſi portionem ſuam, altero diſſentiente: vt Luceno, ff. pro ſocio, intellige, niſi in mercibus & rebus, quas haberent venales. nam ipſi quilibet ex ſocijs vendit alterum ex ſocijs præpoſuiſſe ad vendendum: vt ff. ſi certum petatur, l. eius qui in provincia, in fin. ff. de exercitor. l. tertia in principio. Iſtud de mente gloſſe in dict. l. nemo, & ibi tenet Bald. & in rubrica, C. pro ſocio, in fin. & facit text. in l. curator, §. duobus, ff. mandat. & lege prima, §. ſi plures ff. de exercit. & quoties quis exercet actum in ſolidum, vnus obligat alium: vt not. Cyn. in lege, cum te, C. ſi certum petatur. Vberiore ergo poteſtatem habet maritus in bonis acquiſitis conſtante matrimonio, cum poſſit ea alienare quàm ſocius in rebus ſocietatis, quæ non ſunt expolitæ venales.

¶ Vnum tamen eſt, quòd nec venales poſſet ſocius fraudulentè vendere. ita dicit gloſſe & Bald. in dict. lege, nemo, cum fraudulentam alienationem inuicem mandare non videantur: vt l. ſi procurator, §. 2. ff. de conduct. indeb. vbi in mandato procuratorum non venit, vt indebitum ſoluat, quali fraudem commiſerit indebitum ſoluendo idem diſponit leg. regni, 4. partit. titul. 14. l. 23. & videtur mihi textus optimus, & ibi not. Bald. in lege, creditor, §. Luceni, ff. mandat. vbi † data alicui generali adminiſtratione, non permittitur ei quid diſpoſe facere, nec per hoc obligat dominum, ſed bona fide. & in caſu licito agere debet. Quem textum multum commendat idem Baldus in leg. final. C. de con-

trahend. emptio. quem vide. Bartol. in lege final. in fin. ff. de preor. ſupul. qui pulchre loquitur, & in l. ſi ſic, in fine principij, de leg. 1. & in lege, ſiſcedimus, §. ſi ſic, in fine, de legat. tertia. Adde gloſſe in clement. ſepe, de ver. ſig. in verbo, deſenſiones, in principio, quæ allegat dict. l. credita, §. Luceni, & Parid. de Putco in tractatu de re militari, libro ſecundo, cap. decimo, column. 3. & Ioan. Fab. & Ioan. de Placia, in §. in bone fidei, inſtit. de aſſib. & ibi laſ. 2. column. vbi rogo videas, & Matth. de Afflicto, deſenſione 129. in fin. vbi per dictam legem creditor, §. Luceni, multa & ſingularia dicunt. Per quam legem dicebat Bald. in additionibus ad Specul. titul. de conſeſſione, §. poſterio, 3. column. quòd conſeſſio procuratoris præiudicat domino, quando procurator conſtitetur bona fide: ſecus ſi per dolum, quia non videtur hoc ibi mandatum: vt dict. §. Luceni. Hinc eſt, quòd ſi procurator meus vel amicus, expendit aliquid ſimoniacè, vt mihi conſeratur certum beneficium, non imputatur mihi, nec poteſt repetere à me, etiam ſi ei mandeſſem: vt notanter voluit Abbas in cap. bone, cl. 2. 3. column. ver. not. bene. de poſſ. prelat. & ſequitur Felmo. in cap. 1. ſupra, vt lite non conſeſſata, column. 12. ver. & dicit Abbas, facit gloſſe not. cap. licet, inſtr. 2. de accusat. in gloſſe, 1. ad finem. dicit, quòd excuſatur de minus ab expenſis, ſi nuncius formam mandati exceſſit. idem de procuratore dicunt doctores in dict. cap. 1. per text. in cap. cum olim, cl. 1. de offic. dele. & not. gloſſe in regula, non debet. de regul. iuru. lib. 6. gloſſe in cap. fin. in ver. expreſſe de iurcir. libr. 6. & ibi not. Dominicus ad finem. Hinc eſt, quòd ſi præſatus, qui dicitur procurator, non dominus: vt cap. 2. de donat. temere litigauit, & condemnatur in expenſis, ſoluet de ſuo: quia in generali ſua adminiſtratione non venit, vt cauſa iniuſtam promoueat: vt l. ſi procurator, ff. de conduct. indeb. & l. ſi pater ff. que in fraud. credit. Oldrad. conſil. 66. Ad idem textus in l. ſi liberus ita iurauerit, ff. de operi liber. idem ¶ in omni iad-

N 27

miniſtratore generali, agente ſeu litigante ſine iuſta cauſa: vt ibi notanter voluit Bartol. quem reſert & ſequitur Abbas in cap. reprehendiſſimo, in fin. de appellat. eſt bonus textus cum gloſſe in l. non eſt ignotum, C. de adminiſtr. tu. de quo meminit Felmo in dict. cap. 1. vt lite non conſeſſata, column. 12. ver. & dicit Abb. de appellat. vbi multa ſimilia cumulari, quæ videas: ex quibus conſtat, quòd in generali mandato non includuntur illicitæ. Ad idem text. in l. ſi cui, ff. de ſervitut. & l. ſicut venator, ff. de aſſib. edicto, per quæ iura dicebat Paris de Putco in tractatu ſyndicatu, in titul. de exceſſibus baronum, 1. column. in fin. quòd licet in conceſſione baroni facta à rege dicatur cum regalibus angarijs & pangarijs: & per hoc poſſint exigere ſeruitia à ſubditis ſoluta mercede ſicut ipſe rex, vt verba privilegij vel conceſſionis aliquid operentur: vt ibi late per eum. ſubdit tamen, quòd propter hoc non poſſunt ipſi barones excedere & gravare ſubditos, quia facultas alicui conceſſa, intelligitur, vt ex bona fide

28

fide agat, & tali facilitate vtatur ciuilitet & humaniter per iura prædicta. Idem est de mente Bald. in ca. contringit. in fin. supra. de transact. vbi inter cetera dicit, quod per hæc verba, omnia possis, quæ possum ego: vel, quæ potest verus dominus. bene conceditur libera potestas, dum tamen bona fide se gerat: vt d. l. creditor. §. fin. Idem tenet Bald. in cap. fin. 1. column. de dilatione. & ibi Abb. in fin. Sic ergo dicendum erit in marito, cui permilla est alienatio acquisitionum, constante matrimonio, quando cessante fraude alienat. Secus, si in fraudem vxoris: vt puta, si alienat, vt conuertat in pecuniam, & eam filius alterius matrimonii tradat, vel quid simile faciat. Ex hoc infertur, quod si pro modico pretio tales res vendidit. præsumitur simulata venditio in l. cum hi. §. modus. ff. de transactioibus. gloss. in l. per diuersas. C. man. bonus text. & ibi Bald. in capite 1. §. donare, qualiter olim feud. pot. alien. not. in capitulo. illa res. de pign. de inuito pretio: de cuius solutione aliter, quam per confessionem mariti non apparet: nam licet marito confitenti præiudicet, non tamen vxori, vel eius hæredi: quia quantum ad eos, similiter præsumitur simulatio. argum. l. ab Aug. glo. vers. si qui autem, C. mandat. arbitrio. de equalitate dotum, §. 1. column. 7. Bartol. & alij in d. l. per diuersas. Quamuis ergo maritus vendens non possit repetere partem suam l. falso, C. de communi rerum aliena. l. portionem. C. de donat. vxor tamen, vel eius hæres sic. l. officium. ff. de rei ven. l. 1. C. vbi in rem actio. Idem dicunt aliqui, si pretium fuit iustum & solutum, sed in malos vias consumptum: vt in ludo, vel alea, si emptor participauit de fraude, vel dolo, quia sciebat rem ad illud venditam. Vnde ex suo dolo non debet commodum reportare. argum. l. si quis cum sciret. 2. responsio. ff. pro emptore l. si a res in fine. ff. de fideiussoribus. Bart. tamen in d. l. si quis cum sciret. videtur aliter sentire, cum decidit, quod si quis emit ad lusorem, & resoluit, non dicitur soluisse omnino consumptum, quia forte vincet: vnde valet venditio l. fin. ff. de alea. intellige, nisi emptor sit collusor: nam tunc vterque delinquit. Vnde non valet contractus, nec venditor tenetur de euiditione. l. fin. §. fin. ff. quarum rerum actio non datur, secandum Bartol. & alios.

Ex his infertur, quod cum donare, sit perdere, quamuis maritus amplam habeat potestatem alienandi & disponendi de rebus, constante matrimonio acquisitis: non tamen poterit donare * * * similiter, qui voluerit, secundum Bald. dicto consilio 103. quoniam potestas * * * donandi non venit in generali & libera administratione, nisi specialiter concedatur: vt text. not. in l. 1. §. 1. ff. de offic. procur. Cesaris. vbi litera dicit, si rem Cesaris procurator eius, quasi rem propriam tradat, non puto eum dominium transfere: tunc enim transfert, cum negotium gerens Cesaris, consensu ipsius tradit: denique in venditionis, vel transactionis, vel donationis causa quid agat, nihil agit: non enim alienare ei

rem Cesaris, sed diligenter gerere commissum est. Ecce quod procurator Cesaris, quamuis liberam habeat administrationem a lege concessam donare non * * * potest: secus si haberet ab homine, vt l. procurator cui libera. ff. de procurat. ita notat dicit Bald. in d. §. 1. quod est valde notandum pro tutoribus, & administratoribus, qui habent liberam a lege: vt l. præses, C. de transactio. gloss. in l. mandato generali. gloss. fin. in fin. ff. de procur. Bart. in l. inter bonorum ff. de admin. tu. Vnde non poterunt donare res pupilliv. l. 1. post princip. ff. de tut. & ratio distrah. & l. prohiberi. §. plane. ff. quod vi aut clam. & in l. non quis quid. cum gloss. C. arbitretur. Idem dicimus in prelati ecclesiasticis, & aliis similibus, administrationem liberam habentibus: vt not. Cyn. & Bald. in l. 1. C. etiam per procurat. & c. & notat in d. l. præses, C. de transactio. Non tamen possunt remittere exceptionem peremptoriam: quia in effectu est donare, secundum Innoc. in ca. cum olim et l. de offic. del. & in cap. 1. de deposito. Ioan. Andr. & alios in cap. 2. supra de donatione. nec remittere debitum liquidum, quia esset donare: vt l. si quis delogauerit. ff. de noua. nec compromittere, & c. in l. quod dicitur, §. si compromisso, C. de iur. sicut nec filius res peculii: nam & si maxime quis administrationem peculii habeat concessam, donandi ius non habet: vt l. contra iur. §. si filius. ff. de pact. & l. 1. ff. qua res pignori oblig. poss. & l. filium. §. item videamus. ff. de donatione. Ex istis, vt opinor, leam de l. mol in l. lile autem. fin. column. vers. item aduerte. dicebat, quod armigeri, qui dant sibi inuicem potestatem, quod vnus eorum possit de rebus communibus disponere, vt de propriis: non poterunt donare bona, nisi aliter fuerit expressum: nec aliquid dolose agere, latius per eum, quod est notandum, vt ibi bene facit quod voluit Gabriel a. sent. distinct. 15. quaestio. 1. column. 11. in princip. & column. 2. in fin. quem rogo videas. Quod autem de prelato, vel administratore dictum est, quod non potest aliquid gratis remittere: intellige, quando est liquidum. Secus quando non est liquidum: nam tunc bene remittit. gloss. in d. l. contra iur. ff. de pact. in §. si filius. Idem, si est liquidum, dum tamen in debito consequendo fierent maiores expensæ, quam esset debitum principale, per l. mediterranea, C. de anno & tribus. libro 10. & quæ ibi notat Bartol. Platea, & alij. Idem si debitor est pauper, per l. fin. co. titul. & ibi Bartol. vide ad prædictam l. Stil. 208. ista faciunt ad dubium, an prorex, vel * * * administrator regni potest donare ratione generalis administrationis, qui habet in regno. De quo per Innocent. gloss. & alios doc. in cap. grandi. de supplen. neg. pra. lib. 6. aliquid tetigi supra in introductione huius rubricæ, redeo ad propositum. Vno tamen casu crederem condemnationem mariti debere solui de bonis, constante matrimonio, acquisitis. scilicet, quando maritus illa bona, quæ turpiter acquisiuit, vxori communicauit: quo casu si ex hac causa maritus condemnaretur, condemnatio esset soluenda

da de bonis communibus, imo si vxor scienter admisit dicta bona turpiter acquisita, teneretur soluere etiam penam: vt est casus singularis in d. l. si igitur ff. pro socio. vbi litera dicit: Si igitur ex hoc conuentus fuerit, qui maleficio admisit id, quod contulit, aut solum, aut cum pena solum auferret: si mihi proponas in sciente locio in societatis rationem hoc contulisse: quod si sciente, etiam penam socium agnoscere oportet: æquum est enim, vt qui participauit lucrū, participet & dampnum. Et hoc non ex eo, quod est vxor: sed ex eo, quod est participans in delicto, & quali cooperans consentiendo: iuxta not. in c. supra de offic. deleg. ¶ Idem dicerem, si maritus administrando bona communia aliquod delictum commisit, propter quod fuit condemnatus: nam istam condemnationem occasionaliter prouenientem, crederem ex communi soluendam, dummodo non se immisceret rebus illicitis, prohibitis, vel insolitis: est enim quedam culpa insolita aggredi: vt l. si negotia absentis ff. de neg. gest. & tenet Bald. in d. l. si parricid. C. communia vtriusque iudic. & facit tex. & quod ibi not. in l. fidei iudic. §. frumenta ff. de contrahend. empt. & in l. socium qui in eo. §. socius cum resisteret, in d. l. secundum Iulianum, ff. pro socio. ¶ Et hoc maxime, si maritus fuisset iniuste condemnatus: nam istam iniustam condemnationem soluet de bonis communibus, iuxta ea, quæ not. in l. cum duobus, §. Papinianus & §. fin. vbi est text. optimus alius est l. si frater, §. fin. ibi: si iniuria iudicis damnatus sit cōsecuturum, &c. ff. pro socio. & tenet Bald. in tractat. de duobus fratribus fin. column. ver. & primo querō. vbi dicit, quod si vnus ex fratribus, in communione habitantibus, soluit condemnationem, ad quam iniuste fuit condemnatus: ista condemnatio debet solui de communi iure societatis, quod dictum refert & sequitur Alexand. in dicto §. Papinianus in apostil. ¶ Et potest esse ratio (quamuis ipsi non dicant) quia quod facit iudex ¶ male iudicando, est casus fortuitus: vt not. in d. l. cum duobus, §. fin. & per doctores nostros in capit. fin. supra de empt. & ven. vbi ¶ venditor non tenetur de euictione, si iudex male iudicauit. de quo ibi per doct. signanter per Andr. Sicul. in 7. column. Casus autem ¶ fortuitus non imputatur socio, cui contingit, sed de communi perditur: vt dicit l. cum duobus, §. damna. & §. quidam sagariam. Sic ergo dicamus, in marito vel vxore iniuste condemnatis a iudice, vt ista condemnatio debeat solui de bonis, constante matrimonio, acquisitis. Adde Raphaelē Fulg. consil. 129. incip. vñsi. vbi concludit, quod si ex mala sententia iudicis contra socium damnificatur, dampnum spectat ad omnes socios, nisi propter inimicitiam socij lata esset. quod est bene notandum. ad limitationem predictorum videtur text. in d. l. cum duobus. aliam incipit si frater, §. per contrarium, ff. pro socio. Vnde si iudex maritum cōdemnavit propter eius absentiam, vel contumaciam, sibi imputet: vt vult gloss. in dict. §. per contrarium,

ad hoc l. si ideo ff. de tunc. vide bonam gloss. in l. i. C. de contrario iudic. tutel. Bald. in l. res, C. quibus res iur. non nocet. & in capite primo, si de feudo. va. ab ali. inter fuer.

ADDITIONES.

¶ Adde, quando procedat arg. de contractibus ad delicta, per Nicol. Gerardum in suis Topicis iuris fol. 32. col. 3.

¶ Adde hoc in tantum procedere, quod in delictis non æquipantur lata culpa, dolus, secundum communem conclusionem: vt firmat l. as in l. in actio. col. 5. ff. de in litem iur. nisi in duobus casibus, vt ibi per cum, & vide bon. reg. cū suis fallent. in meis regulis, vltra Soc. in reg. 33. §. incip. pena corporaliū.

¶ Adde, quod istum etiam text. sing. dicit Bald. in l. executorem column. 9. C. de execut. rei iudic. de quo per Alexand. in l. si finita, §. de re iudic. column. 19. & seq. de damn. assecl. vbi hoc limitat tripliciter.

¶ Adde, quod idem tenet Alexand. in d. l. si finita, quam supra alleg. ver. item adde, & Segura tractat. de bon. lucratis constant. matrim. fol. 14. col. 4. prope finem.

¶ Adde, quod idem tenet Didac. de Segura, in E* tractat. de boni lucratis constant. matrim. in fol. 60. col. 4. in prime.

¶ Adde in huius confirmationem duodecim conclusiones, quas cumulat Fel. in c. pastoralis, §. fin. col. pen. de offic. deleg. in quibus est potentior prouiso hominis, quam legis.

IOAN. BERNARDVS.

¶ Non omne debitum. ¶ Vide l. 25. tit. 13. p. 5. & l. 9. tit. 9. libro 5. & l. 9. tit. 3. eod. libr. & Tauri in l. 60. & l. 61. Tauri, & Segura, & ad cum Did. Perez. in tractatu de bon. lucratis. constant. matrim. 6. Contrarij libr. 3. resolut. cap. 19. num. 3. Chaff. consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 9. Baet. de dot. cap. 11. numero 43.

¶ Qui poterit illud tempus abbreviare. ¶ Vide Gregor. gloss. k. l. 2. tit. 6. part. 6. & Segura, ibique Didac. Perez. in Leobred. §. cum filia, num. 102. de vulg. & Tiraquell. de re tract. signat. §. 1. gloss. 10. numero 58. & adde, quæ scribit ead. gloss. 10. numero 31.

¶ Possum agere contra filios. ¶ Vide autem l. 61. Tauri numero 11. & ibi Castil. numero 23. & Arias numero 7. Crenesim. singul. 37. Roman. singul. 213. Capellam, castel. 246. & preter alios Decim. laseu. & Alciat. in l. si cum seruum, ff. si cert. per.

¶ Debet ex bonis communiter acquisitis solui. ¶ Adde Tauristat. in l. 53. Tauri, & Gregor. gloss. a. in l. 6. tit. 10. part. 5. & Contrarij libro 3. resolut. capite 19. numero 3. vñque ad fin. & Bactium de dotib. cap. 11. num. 43.

¶ Si vxor se obligat vnā cum viro. ¶ Circa ista & questiones alias, quas persequitur autor vsque ad num. 18. vide Tauristat. in l. 13. Tauri. maxime Ant. Gom. numer. 24. & 25. cum preced. & seq. & optimum

optimum consilium *Aymonius consil. 77 part. 1. & Batrium de decimis. capit. 11 n. 35.* cum multis *seq. per tot. & c. 12 n. 11. & autorem inf. super text. §. not. §. 14.* vbi vide quæ dixi. & *Batr. de decimis tit. c. 4. n. 58.*

F. ¶ Prædicta procedunt. Circa conclusionem hanc reperies vbiq; nostratum operam, & diligentiam; inter quos vide plenissimum eius questionis examen, curamque disputandi ex professo susceptam per *Did. Segur.* de bonis lucrativis *constit. matrimonio:* apud quem plures adduntur per *Did. Perez* ac rursus vide eundem in *l. si ex legati causa. num. 35. de verb. oblig. & Suarez in l. 1. tit. 1. de las ganancias;* *verficul. queritur circa hoc libro 3. for. & ibi Montal.* Addeque *Anteq. Gom. J. 53. Taur. num. 79. & Arias in l. 77. numer. 22. & Cifuentes in l. 16. numer. 13. in l. Taur. & Baptistam de Villalobos inter communes sententias, verficul. vxor ad fin. Placiam de delictis. cap. 19. numero 1. verficul. secundo ad regiam constitutionem. Conar. lib. 3. resol. c. 19. n. 2. Batrium de decimis tit. c. 27 n. 28. & 31. & text. l. 18. tit. 11. p. 4. vbi vide *Greg. gloss. e. & rursus gl. e. in l. 13. tit. 10. p. 5.* quorum omnium atque aliorum est communis opinio ne in huiusmodi lucris, delictum coniugis innocenti coniugi noceat. quibus adde *Chaff. consuet. Burg. rub. 2. §. 2. Molin. in consuet. Parisiens. tit. 1. §. 3. n. 74. Conar. li. 2. resol. c. 8. n. 7.**

G. ¶ Sua propria autoritate, &c.] Vide autorem *inf. §. 77. nu. 1. & inf. in proam super text. §. 42. & expressius sup. §. 19.* vbi plures adiunxi.

H. ¶ Illa ergo commoditas. Admirabile, & in praxi dubitabile. Cum enim in iudicio criminali aduersus maritum dos mulieri adjudicatur, non solet de ratione fructuum eius amplius queri, cum dos eo casu, non solum in tutum vendicetur portum, vt salua proprietas sit: sed propter fructus quibus ad onera matrimonii est opus. *l. pro oneribus cum vulgaribus. C. de iure do. & adiunge quæ per autorem traduntur inferius §. tex. in proam. §. 33.* vbi tenuit, nõ excusare marito restitutionem dotis ex causa inopie dato fideiussore, quia superest fructuum periculum ad onera matrimonii necessarium. Sed cum autor noster de his tantum fructibus, qui supersunt confiscandis agit, opinionem sane insinuat in iure defendibilem. Tu ad questionem vide quæ traduntur per autorem *inf. super text. notab. 3. m. 4. & in proam super text. in §. 42. & §. 19.* & quæ scribit *Greg. gloss. e. l. 4. tit. 5. p. 6.* cum multis quos adiunxi *inf. super text. in proam. §. 38. nu. 6.* Videatque *Ant. Gom. in l. 53. Taur. nu. 33. per tot. & quæ dicit Batrium de dotib. c. 11. num. 127. & seq. in quorum traditionibus latent fundameta quædam in veritatem huius conclusionis partem, atque in indiuidua eius specie, vide *Bald. Novel. de dote 7. p. prime. specul. 17. & Ant. Gom. J. 78. Taur. m. 4.* Aduertendumque quod si autonis lententiam admittas, dimidiam partem fructuum, qui supersunt, possit vxor vendicare, tanquam lucrosum in quibus sibi non nocuit maritus delinquens, iuxta tradita sup. addit. penul. & vide quæ dicam infra super text. in proam. §. 20.*

Palacios RAN.

¶ Dos propter delictum vxoris confiscatur.] Adde text. & ibi doct. in l. 78. Taur. & *Quemada cap. 6. de confis. bonorum heret. & Seguram in Leonhered. §. cum filia num. 245. de vulg. & Placiam de delictis. 23. n. 10. ver. hinc & illud. & Conar. de spons. p. 2. c. 7. §. 5. n. 5.*

¶ In delictis est repetere naturalem obligationem.] Vide *Minch. elaborato vt plerumque solet examine lib. 2. controuers. fallit. c. 55. & rursus p. 1. l. 1. de succes. progr. §. 1. n. 665. & Pinel. in auth. nisi tricenale, C. debon. mat. nu. 32.* a quibus multis allegatis plura dicuntur.

¶ Non est publicatum.] Vide *noer. decisio. 7. Paul. Parisiens. consil. 157. volum. 4.* ac plures referent *Conarr. lib. 2. resol. cap. 8. num. 7. & Suarez ante eum, qui vbi scribit, non est dimittendus in l. post rem indicatam, vlt. not. ante legem regni, ff. de re indicat. & Bernard. Diaz. in pract. crimin. c. 124. numero 6.*

¶ Solus suo nomine potest alienare.] Vide *Suarez in l. 1. de las ganancias;* lib. 3. fori. *Did. de Segur. in tractat. de bon. lucrat. const. mat. numer. 11. & Anton. Gomez. l. 73. Taur. numer. 73. Villalobos verficul. vxor. ad fin. & pulchre Tello l. 19. Taur. num. 2. & sequent. & quos sup. retuli, verficul. prædicta procedunt.*

¶ Idem in omni administratore.] Vide *Ripam in l. si se non obtulit. num. 19. de re indic. & Marantam de ordine iudic. tit. de execut. sent. num. 39. & pluribus allegatis Batrium de decimis tutor. cap. 2. numero 109.*

¶ Non tamen poterit donare.] Vide quos adiunxi supra verficul. prædicta procedunt. & *Quemada questio. 6. de bon. confisic. heret. Cifuentes in l. 16. Taur. numero 13. Anton. Gomez. in l. 53. Taur. numero 73. Didac. de Segur. de bonis lucrat. const. mat. nu. 21. & rursus numero 160. Chaff. in consuetud. burgund. rubric. 6. §. 7. nu. 25. Iafonem & alios in l. preses, C. de transact. Tiraquell. in l. si vnquam. verficul. donatione largit. numero 174. C. de renocat. donatione. Pinellum de bon. mater. parte 3. numero 56.*

¶ Male iudicando est casus fortuitus.] Vide *P. Meneses in rubr. de transact. C. num. 3. & Conarr. l. 3. resol. c. 17. num. 10.*

D. IOANNES BARAHONA.

SVMMÆ RERV M.

1. Vxor post mortem mariti luxuriose viuens, perdit communem bonam, quæ sibi obuenerat ex lucris habitis, constans matrimonio.
2. Vxor gaudet privilegio prioris mariti interim quod est vidua.
3. Perna statuta contra secundo nubentes, habent locum in his, quæ non honeste viuunt.
4. Legato primari debet vxor luxuriose viuens post mortem mariti.
5. Legatarius si post mortem testatoris dormierit cum vxore testatoris, perdit legatum.
6. Vidua si durante viduitate committit stuprum, perdit dotem.
7. Adulter sicut propter adulterium dicitur inimicus propinquorum maritica etiam si post mortem ad viduam accessum habeat.

R 2

S. Man.

8. Mandatum factum procuratori, videtur eo ipso renatum, si postmodum efficiatur quidam ribaldus, vel inimicus, aut aliis conditionem mutavit in detestum.
9. Executor ultima voluntatis, si postea mutavit conditionem in detestum, finitur eius officium.
10. Mutatio morum presumit mutationem voluntatis etiam, qui administrationem concedit.
11. Disoritur inter spouses interveniens, arguit mutationem voluntatis.
12. Mutata causa, propter quam datus est tutor à matre, non confirmatur.
13. Inimicitia superueniens inter dominum & procuratorem, facit finiri mandatum: & idem de tutela.
14. Mater, quæ relicta fuit uxori in testamento, si transeat ad secundas nuptias, repellitur à tutela.
15. Executionem testamenti non perdit uxor propter transiitum ad secundam vota.
16. Uxor, quæ post mortem mariti luxuriose viuit, perdit privilegia, & remota, quæ aliis à lege sunt ei concessa: perdit etiam tutelam filiorum.
17. Vidua, seu viduitatem feruare dicitur, quæ virum defunctum honorat, non quæ inhonestè viuit.
18. Exclusus à beneficio, propter eius renouationem, admittitur ex alio titulo superueniente.

§. LXVII. V N v m demum pro complemento huius

1. Articuli non est omitendum, quod si t vxor post mortem mariti turpiter viuit, & luxuriose, perdit omnia bona, quæ sibi obuenerunt ex lucris constante matrimonio habitis. ita disponit lex regni, quam rex Henricus III. anno 1473. edidit, & applicatur hæredibus viri, vt ibi dicitur. reperitur *Ordin lib. 3. titul. 4. l. 1.* quod intelligendum est, de quibuscumque hæredibus, etiam extraneis. l. *hæredis appellatione. ff. de ver. sign. quæuis aliquando verbum, hæres, ad filios tantum referatur, l. ex facto, §. fin. ff. ad Trebel. l. Gallus, §. & si parente. ff. de li. & posthum. ca. si clientulus de alien. feud. lib. 3. c. & vtrique not. Et pondera, quia dicit illa lex, [& ferendo viuda.] q. d. quod debet honeste viuere, non solum infra annum luctus, sed etiam post, durante viduitate. Quod videtur satis rationale: quia ex quo interim t quod est vidua, gaudet priuilegiis mariti, & suam dignitatem retinet: vt c. ex parte B. de se. compet. & ibi gloss. & in clem. ne Romani. de elec. in ver. uacare, text. in l. filij, §. vidua. ff. ad mun. & præterea retinet domicilium viri, donec alteri nubat, l. fin. C. de bon. mat. notat. in lege prima, §. ex alio. C. de rei vxor. act. Bartol. in d. §. vidua. Si ergo durante viduitate luxuriose viuat, etiam post annum luctus, iustum est, quod perdat lucra, quæ maritus acquisiuit, & sibi communicauit: quia quodammodo videtur esse in matrimonio, durante viduitate. Et ideo quantum ad prædicta, eadem castitas desideratur, ac si matrimonium duraret, non solum infra annum luctus: vt not. in authent. de rest. & ea quæ parit. in fin. & dixi supra colum. 281. versicul. breue autem tempus. sed etiam perpetuò, hoc est, viduitate durante.*

2. Ad hoc bene facit, quod notari voluit Bal. in c. firmiter, in fin. supra de iur. iura Tri. dum dicit, quod si pater relinquit filie centum, si continenter vixerit: intelligitur de perpetua conti-

nentia. Quod tene memoriz. videmus enim quod ex transitu ad secundas nuptias incurrit aliquas penas: de quibus in l. fame, C. de secun. nupt. & in cap. fin. eo tit. Fortius dicendum erit de ea, quæ luxuriose viuit, ne plus operetur luxuria, quam castitas: vt d. authent. de rest. & ea quæ parit. in fin. & not. in c. quod ad te de cler. conuig. ¶ Hinc est, quod omnes t pœnæ statutæ contra secundas nubentes, habent locum in his, quæ nō honeste viuunt. ita not. dixit Barr. in l. hi solu, C. de reuoc. do. de quo facit festum Andr. Sicul. in d. c. ex parte B. de se. compet. 1. col. & Benzeli. in c. ex parte. M. de appell. in apofit. vide Bartol. in authent. de non elig. secundo nub. §. cum igitur, in fin. & Lind. Bonon. in addi. ad tractatum Marthes. de succ. ab intest. 11. col. ¶ Idē est, si maritus aliquid donauit, t vel legauit v. B. 4. xori, vel ipsam vxorem instituit, & postea eo mortuo luxuriose viuat, priuatur hæreditate, vel legato, vt indigna, licet maritus non adiecerit clausulam, si caste vixerit: vt l. regni For. legum lib. 3. tit. 12. l. 9. & firmat Salys. in l. fideicommiss. C. de fideicommiss. propter gloss. not. ibi, quæ dicit, quod t si legatarius concubuit cum vxore testatoris, per hoc perdit legatum: quam gloss. multum not. ibi Barr. & in l. 1. ff. de his quibus vt indig. in fin. Ad idem gloss. not. in l. fororem, C. de his quibus vt indig. quem mandat Bartol. ibi notari. & Bald. in c. xue in fin. de procur. quæ dicit, quod si testator aliquem instituit hæredē, qui post mortē testatoris concubuit cum vxore defuncti, auferitur ab eo hæreditas, tanquam ab indigno. ¶ Ex quo dicebat ibi Paul. de Casti. & in d. l. fideicommissum. & latius consil. 121. quod si t vidua committat stuprum, durante viduitate, debet perdere dotem: sicut si viuente marito hoc fecisset: a quia videtur adhuc esse in priori matrimonio: vt l. fin. C. de bon. ma. ibi, dum dicit, in priori matrimonio, & c. ibi not. Bald. & facit quod dixi supra §. 60. vers. amplia secundò, & §. 62. vers. amplia secundò. quod videtur satis rationale, quæuis Alexand. in d. l. fororem. aliter videatur sentire: vt ibi per eum. ¶ Bene facit ad hoc, quod not. voluit Bald. in cap. accedens, de procur. in fin. verbi. vbi dicit, quod si vxor adulteratur, non habet priuilegium dotis: quia reatus omnem honorem excludit: vt l. 1. C. vbi sena. vel cla. Nam si perdit dotem, multo fortius non habebit dotis priuilegia. Adde in simili, quod sicut adulter t propter adulterium dicitur inimicus propinquo mariti, l. unica, C. si vester prouinc. & l. unica, C. si quacunque pradi. po. ita etiam si post mortem, secundum Bal. in l. si mulier, C. de adult. Ita faciūt ad dubium de vasallo, qui de honestate vxorem domini sui iam mortui de qua per Andream de Isernia, in ca. 2. de feud. sine culpa non amittit. cuius meminit Lucas de Penna, in l. fin. in fin. C. de ioco lib. 10. ¶ Ex istis infero ad vnum, quod non reperio in specie statum: quod si maritus relinquit vxori facultatem pro eo testandi, & eo mortuo ipsa luxuriose viuit, per hoc videtur reuocatum sibi mandatum. ¶ Ad quod bene facit illa sing. licet

cet vulgata doctrina Dyn. Bart. & Paul. in l. si cum
 8 Cornelius. ff. de solut. vbi dixit, quod si post mād-
 D datum factum procuratori, est factus a quidam
 rabaldus, vel inimicus, vel aliis conditionem
 mutauit in deterius: videtur eo ipso reuocatum
 mandatum. vt ibi, & in l. cum qui in princip. cod.
 tit. & tenet Cyn. in l. falsus in l. q. ff. de fur. & ibi Bart.
 & alij. Idem tenet Bald. in l. mandatum 4. colum.
 ver. vni. ad quæstiones. C. mandat. & in l. cum qui ita
 9 q. si si ff. de ver. oblig. & ibi Ioan. de Imol. in princ.
 qui dicit idem esse in t. executore vltimæ vol-
 untatis: quia si post testamentum, vel mortem
 testatoris, efficiatur vnus rabaldus, finitur eius
 officium. ad quod facit secundum eum l. liberta
 10 s. longius. ff. de an. leg. bene facit text. & ibi Bartol.
 in l. in confirmando. ff. de confirm. tu. vbi ex t. muta-
 tione morum præsumitur mutatio voluntatis
 eius, qui administrationem concedit. de do-
 11 ctrina Bartol. in d. l. si cum Cornelius. meminit Abb.
 in tract. consilij Bassienensis fol. 38. colum. 1. & Lucas de
 Penna. in l. Agentes circa fin. C. de agent. in re. lib. 12.
 vide ad hoc multa, que cumulat Felin. in cap. ex
 parte decani, de rescript. cum agit de reuocatione
 mandati propter mores mutatos. ¶ Ad idem
 facit text. not. in l. quod Seruius. ff. de conditione
 11 indebi. vbi t. diuortium interueniens inter spō-
 sos, arguit voluntatis mutationem. per quæ dice-
 bat not. Bald. post Dyn. in l. miles. §. quæritur,
 ff. de adul. quod si aliquis contrahit sponsalia cū
 minore duodecim annis, ea pubescente tacite
 matrimonium confirmatur. vt l. si vxor. §. si mi-
 nori. ff. de ad. tit. Sed pone, quod sponsus, antequā
 puella perficeret duodecim annos, duxit aliam
 vxorem, quæ est mortua: quæritur, an illa puel-
 la pubescente matrimonium reconualescat.
 Dico quod non, quia illud est verum, si spes
 primi matrimonij non fuit finita. ¶ Ad idem
 bonus text. in l. pater heredi. ff. de testam. tur. vbi
 12 mutata t. causa, propter quam datus est tutor à
 matre, non confirmatur. Ex quo colligit ibi
 Bald. quod cum mutantur mores, mutantur
 honores. ex quo infert, quod si procurator cō-
 stitutus ad exigendum, mutauit bonam con-
 ditionem in malam, ex qua efficiatur suspen-
 sus: eo ipso finiatur mandatum, & debitores
 ei soluentes non liberentur, si hoc sciant. allega-
 tur iura, de quibus ibi per eum, & glossa in l. finon
 sortem. §. qui filio. ff. mandat. ad idē gl. not. in l. filius.
 §. procuratorem. ff. mandat. quod t. inimicitia su-
 perueniens inter dominum & procuratorem,
 facit finiri mandatum. Item facit finiri tutelam,
 Institut. de excus. tu. §. inimicitia l. tutor. & ibi Bart.
 13 ff. de susp. tutor. Vnde t. mater, quæ relicta fuit
 in testamento tutrix filiorum, vel alijs fuit sibi
 decreta tutela, per authentic. vt liceat mat. & au-
 E nia. si t. transcat ad secundas nuptias, repellit de-
 bet à tutela. authentic. vt sine probib. mat. §. quia
 vero. colum. 7. & authentic. sacramentum. C. quan-
 do mulier tutor affic. fun. po. quia præsumitur filio-
 rum inimica. l. lex que tutores, §. fin. C. de admi. tu.
 vide in decisionibus Delphinatis quæstio. 549. Multo
 fortius si luxuriose viuat, ne fruorabilius sit lu-

Palacios Ruu.

xuria, quā castitas: vt notat. in capit. ex parte, de
 appel. Ex his dicebat Ioann. de Imol. not. in l. si quis
 arbitratu. ff. de ver. oblig. quod per examinationem
 superuenientem in persona arbitri, maxi-
 me ex parte alterius compromittentium, fini-
 tur compromissum. ad hoc l. pater, §. fin. ff. de tes-
 tiam. tu. & l. licet. ff. de arbit. l. cum qui in promissa. ff.
 si cer. pet. capit. 2. de procur. libro 6. Ex istis aliqui
 15 audent dicere, quod si maritus relinquit vxori
 potestatem faciendi pro eo testamentum, vel
 illud exequendi, & mutet statum transiendo
 ad secundas nuptias, perdit hanc potestatem.
 Ad hoc bene facit decisio not. Bartol. in l. ex fa-
 cto. §. colum. ff. de vulg. & pup. vbi dicit, quod
 facultas data ab illa l. matri substituendi filio
 furioso, vel mente capto, & per consequens tes-
 tandi pro eo: perditur per transitum ad secun-
 das nuptias, hoc sequitur ibi Angel. Raphael, Paul.
 Alexand. & alij Moderniores. licet Bald. in l. huma-
 nitati 1. colum. C. de impu. & alij, teneat contra-
 rium. & sentie Bartol. in l. a filio. ff. de alimen. & cib.
 leg. Bald. in authentic. silem panis C. de secund. nupte.
 per l. cum pater, §. hereditatem, de legat. 2. dicentes,
 quod t. per transitum ad secundas nuptias vx-
 15 or non perdit executionem testamenti. Cogita.
 ¶ Ex quibus etiam iudicio meo attentari
 potest, quod authentic. præterea. C. vnde vir & vx-
 or. non habet locum in vxore, quæ post mortem
 viri luxuriose vixit. ad cuius confirmationem
 multa potuissent adducere, quæ breuitatis
 causa omittuntur, quia non est iste locus ac-
 commodatus. Vide Anchar. in cap. ex parte decani.
 de rescript. & in cap. quem admodum sup. de iur. & in
 cap. sua nobis sup. de dec. & Ioann. de Anania in
 cap. qualiter & quando, el 2. colum. ad fin. inf. de
 accusat.

¶ Ex istis forsitan potest attentari, quod si mari-
 tus aliquid donauit vxori, quæ postea adulte-
 rium commisit, tacite videtur reuocata dona-
 tio: vt sup. dixi. Vnde non confirmabitur postea
 morte mariti: vt dico infra §. 38. versicul. ta-
 cite etiam. t. vxor enim, quæ post mortem ma-
 16 riti luxuriose viuat, perdit privilegia & cōmo-
 da, quæ alijs à lege sunt ei concessa. ¶ Vnde
 quamuis lex concedat viduæ, vt interim quod
 est in viduitate gaudeat privilegio fori ma-
 riti. vt l. filij libertorum, cum similib. ff. ad muni-
 cipia. si tamen luxuriose viuat, amittit illud pri-
 vilegium. ita dicit notat. Angel. in l. cum quedam
 puella, ff. de iur. omni. iudic. vbi videas doctores,
 signanter Alexand. columna secunda, versicul. quod
 autem. b. ¶ Item perdit t. tutelam filiorum, se-
 17 cundum Specul. titul. de tutore, §. nunc dicendum,
 ver. item excipitur contra matrem. gloss. & Bald. in
 authentic. matri & auia, C. quando mu. tutor. offic.
 fun. po. & in authentic. sacramentum, po. titul. facit l.
 fin. eo. titul. quæ requirit, quod pudicè viuat. &
 not. in cap. ex parte. M. inf. de appellat. ¶ Idem di-
 cendum in executione testamenti mariti reli-
 cta vxori: quia si turpiter viuat, perderet illam,
 secundum Imol. in d. l. cum qui. §. qui si ui, prima
 columna, ff. de verbor. obligat. quia sicut perdit
 R 3 tutelam,

tutelam, sic executionem: cum executio testamenti & tutela equiparentur *gloss. in l. Antepen. ff. de tutel. & ibi not. Bart. qui allegat in simili glo. 2. in l. vxor. ff. de sal. illa enim dicitur vidua, seu*

- 17 *viduitatem seruare, quæ defunctum virum honorat, non quæ inhoneste viuunt, vt autem de nupt. §. quid vero collat. 4. quæ text. ad hoc allegat Bald. in autem ex testamento 2. col. C. de secund. nupt. refert & sequitur Marianus in cap. ex tenore in fi. de foro compet. vide Bald. in l. ma. column. 1. C. de priuileg. & Lucan. de Pen. in l. fin. C. de inco. lib. 10. & Valens in summa. in pluribus locis, signan-*

ter in communioquis parte 3. dist. 6. cap. 2. §. Vnam tamē tene memorie, quod licet vxor, quæ post mortem viri luxuriose viuunt, perdat priuilegia viri, &c. de quibus sup. non tamen sic erit in ea, quæ transit ad secundas nuptias. nam ista non perdet, nisi habita distinctione, de qua in l. femina. C. de secund. nupt. & hoc, quando tempore transitus ad secunda vota habebat filios. Si tamē mortui erant, non amittit eorum successio-

nem, ex quo nullus filius superest. vt plene notatur in autem ex testamento co. titul. secundum

Bald. consil. 212. incipiente, quidam nomine 2. volum.

- I *§. Ex quo inferitur, quod lucra, quæ sibi obueniunt ex bonis cōstante matrimonio acquisitis, non perdit, quamuis transcat ad secundas nuptias: nec tenetur proprietatem eorum reseruare filiis prioris matrimonii, quia beneficio legis regni sibi obueniunt ad hoc text. not. & ibi Bald. in l. fin. in fin. C. de bonis maternis. de quo feci mentionem sup. §. 5. prope finem, ver. confirmatur hoc & ita aliis in contingētia facti dixi, consului, & obtinui, quamuis aliqua videantur facere in contrarium, de quibus suprà ibi, ver. verum est. Postea vero fuit hoc lege conflit-*

l. 6. tit. 9. l. 5.

us in curijs Tauri 14. incipit, Macedonios. §. Sed reuera illa procedunt in mero lucro habito ex bonis mariti. Nos loquimur in acquisi-

tis cōstante matrimonio, quæ proueniunt ex opera & industria mariti & vxoris. vnde tene quod dixi. Idem videtur de arthijs vxori datis nantid. quod ex eis secundum dispositionem legis regni sibi debetur, suum est: quia dantur in præmium pudicitie. vt l. ex vxoris. C. isto titul. & ibi not. Bald. dixi suprà column. 44. ver. quæ quidem & sic titulo oneroso. ergo non perdet illas, quamuis transcat ad secundas nuptias: debet tamen in vita illis vt, reseruata proprietate filiis illius mariti, à quo habuit illas. vt dicit lex regni, Foro legum libro 3. titul. 2. l. 1. Ista faciunt ad dubium, quod vidi in practica, & quotidie accidit. Mortuo marito, mortui eius filius: vxor succedit in bonis filii, quæ postea luxuriose viuunt. nunquid bona quæ habuit ex filio, erunt sua propria, vt de illis in vita, vel tempore mortis possit libere disponere: an tenebitur ea necessario relinquere filiis defuncti fratribus legitimis? Per prædicta videtur quod sic: nam sicut tenetur eis relinquere, si ad secundas transcat nuptias: vt d. l. femina. C. de secund. nu. fortius tenebitur, si luxuriose vixerit, ne plus operetur

luxuria, quam castitas. Cogitabis. Similiter faciunt prædicta, ad quæstionem, quæ quotidie practicitur. Vxor alicuius in vita mariti, eo inscio adulterium commisit, vel postea vidua existens: quapropter perdit lucra, cōstante matrimonio acquisita: vt suprà dictum est. Pone, quod communes filii, quibus ista lucra applicantur, mortui sunt in pupillari ætate, vel maiores facti: ab intestato concurrunt ad petendū bona filiorum mater adultera, & soror patris: quæ erit potior, præsertim in bonis superlucratis cōstante matrimonio, quæ vxor adultera vel incontinens perdidit. Similis quæstio est de vxore maritum occidente, ex qua habuit filios: mortuo patre, mortui filius: mater petit bona filii, soror patris mortui similiter petit. quæ erit præferenda? Dicas, quod vxor præfertur, argu. cap. cum inter. P. de renunt. cum ibi not. vbi exclusus fā beneficio propter eius renunciationem, admittitur ex alio titulo superueniente. faciunt ad hoc multa, quæ cumulat Georgius Natta, in repetitione cap. quamuis patrum, de pat. l. 6. Quamuis ergo propter adulterium, vel mariti occisionem, illa bona perdidit, propter superuenientem titulum ex testamento, vel ab intestato, succedit in bonis filii. Ex istis etiam potest inferri, quod si vxor maritum occidit, præueniens illum volentem eam occidere, propter adulterii suspicionem: an per hoc perdat lucra cōstante matrimonio habita? Videtur quod per l. si ab hostium. cum ibi not. ff. solut. ma. & per ea quæ cumulantur infra §. 70. vbi de hoc dicemus. dic vt vbi. Sed in contrarium facit, quod dixi supra §. li. prope fin. ver. ex his ergo, & §. 57. in fin. ver. ex quo inferitur:

ADDITIONE II.

§. Quia ista doctrina singularis est, & pluribus ardua videtur. & Alexan. in l. fororem, C. de his qui. vt indig. contrarium tenet. Ego huic opi. assentienti, colligere studui auditoribus semel declaraturus hunc passum. Ideo adde vltra eum, quod hanc opi. tenet Paul. in l. fideicom. C. de fidei. vbi ait, quod vidua ita perdit dotem propter stuprum, sicut perderet, propter adulterium viuentis mariti. quod sequitur, & dicit cordi tenendum lasen in l. 2. colum. 2. ff. solut. matr. qui refert eundem Paul. consil. 111. idem latius tenentem, & respondentem fundamentis Alexan. in d. l. fororem, sicut si ipsum videret: hoc etiam dicit egregius Felin. in cap. pastor de iur. col. pe. idem commendando sequitur Hipp. in sing. 234. incip. paria delicta in nobis. idem Pet. Ferrarius de Petra Sanc. in sing. 48. incip. scias, quod si mulier. sequitur etiam Ioan. de Neuenis, fidus Modernorum rellator, in sua filina nuptialis. fol. 7. column. 1. in princip. vbi refert alios hoc sequentes. licet lasen in d. l. fideicommissum. cum Alex. videatur resistere. & vide Vincent. in d. l. 2. ff. solut. matr. Not. hoc de commissario. vide Paul. in l. fideicommissum, C. de fin. col. supra alleg.

§ Adde

B* ¶ Adde generaliter, quod vidua inhonestè vivens, non gaudet privilegio concessi viduis. ita firmat Felin. post alios per eum relatos, in *ca. significatib. de offic. deleg. p. col.*

IOANN. BERNARDVS.

A ¶ Perdit omnia bona, quæ sibi obenerunt ex luccis constante matrimonio. [Vide autorem in *inf. §. 7. num. 19. & §. 83. num. 6. & Cifuentes num. 2. aliosque in l. 14. Taur. & Aniles in cap. pratorum in procmio, vers. l. 1. num. 39. Ant. Gomez l. 53. Taur. ad fin. Minch libro 1. quæst. frequent. cap. 8. num. 13. & Ant. Gomez l. 15. Taur. num. 17. Couarr. de sponsal. p. 2. cap. 7. §. 6. num. 12. & Did. Perez l. 6. tit. 2. lib. 4. Ord. super gloss. vers. l. castidad.] Quorum opinionem confirmabis ex traditionibus eorum, quos adiungam inferius, circa dotis, & aliorum amissionem, quam adultera vidua incurrit. & pulcherrime de his omnibus scribentem vide Menes in l. fideicommissum, C. de fideicommissis.*

B ¶ Idem est si maritus. [Vide Cifuent. d. l. 14. Taur. num. 3. & Ant. Gom. ibi. num. 17. & Did. Perez in l. 7. vers. restit. por. late. tit. 1. lib. 1. Ord. & autorem in *inf. §. 83. Villalobos inter communes sententias vers. Bimbihi num. 21. Ioann. Neuzean in syn. syn. nuptial. part. 2. num. 24. & Aniles vbi sup. num. 37. & num. 40. Couarr. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 9. n. 10. & sequent.*

C ¶ Si vidua committat stuprum durante viduitate debet perdere dotem. [Hæc est admodum controuersa conclusio inter nostros, de qua per autorem in *inf. §. 83. num. 6. vbi quam plurimos eius memores adiungam, à quibus attendit lectis, colliges communis & tanquam benignius receptum esse, ne adultera vidua dotē amittat stupro post mortem mariti facto, licet contraria opinio sit multos, eosque graves auctores habeat, de quo vide Menes in l. fideicommissum num. 3. C. de fideicommissis.*

D ¶ Et factus quidam nibal. [Vide Barr. sing. 88. Mart. Mantuan. singul. 155. las. in l. rogasti, §. si fugitiuum, n. 3. si fieri per. Fel. in cap. ex part. nu. 23. de reser. & pulchre declarantem Alciat. reg. 2. presump. 16. & Cast. l. 33. Taur. numer. 4. & Bonacut de mercator. tit. de decedentib. p. 3. n. 50. & Minch. art. 5. q. freq. capit. 21.

E ¶ Si transeat ad secundas nuptias, repelli debet à tutela. [Vide autorem sup. §. 55. numer. 6. vers. fient mater. vbi plures adiungi, quorum scripta huc sepe citant, addeque Rom. singul. 122. & Guid. Papa sing. 682. Ioann. Neuzean in syn. nuptiali, nu. 50. & num. 61. & text. l. 5. tit. 16. p. 6. & Ant. Gom. l. 14. Taur. num. 10. & 18. nunquid autem filios educare & penes se habere possit? vide d. l. 5. vers. [e de su poster] & Bald. in rab. C. vbi pupili educ. debeat. & Guidonem d. sing. 682. & Gomez Arias in l. 14. Taur. n. 1.

F ¶ Ex istis aliqui audent dicere. [Vide autorem in l. 31. Taur. num. 38. & ibi Cifuent. numer. 4. atque confirmabis ex his quod sup. dixit aut. num. 7. vers. ex ipso infero ad vnum. quod non repetio in specie tactum & vide quæ dicam in fine veridem

dicendum & Ant. Gom. l. 14. Taur. n. 17.]

¶ Item perdit tutelam filiorum. [Adiunge quos sup. retuli pen. additione. & vide Anil. in cap. pratorum in procm. ver. l. num. 41. & num. 42. vbi tradit etiam nunquid hoc casu amittat tutelam filiorum & super utroque lege Ant. Gom. l. 14. Taur. n. 13.]

¶ Idem dicendum. [Vide las. in l. rogasti, §. si fugitiuum, n. 3. si fieri per. & autorem nostrum in l. 31. Taur. num. 38. & Cifuent. num. 4. & Cast. in l. 33. nu. 4. in eisdem l. Taur. & Aniles in cap. pratorum in procm. vers. l. num. 42. & 44. vbi in indiuiduo tradit, pariter priuari facultate testandi pro marito, de qua in d. l. 31. Taur. si turpiter viuat mortuo eo. & vide Cifuent. vbi sup. pro aut. sup. num. 7. ac pro æquiparatione tutoris & executoris testamentarii cum autore nostro hic vide Baet. plures allegantem de decimis tutorum, cap. 19. num. 22. & Anton. de Menes l. eam quam numer. 71. C. de fideicommissis. Per al. l. omnia num. 19. de leg. 2. vers. & de vna ad aliam.]

¶ Non perdit quamvis transeat ad secundas nuptias. [De hoc dixi sup. §. 50. numer. 35. ver. ex his ego alias dicebam. & præter multos quos ibi adiunxi vide Decim. conf. 451. numer. 7. Alciat. de verb. significat. lib. 1. vers. sed quid si lucro ex ea lege factio. autorem & alios Taurist. in l. 14. Taur. vide Ant. Gom. in numer. 3. & rursus in l. 53. numer. 7. 4. Chaff. in consuet. Burg. rub. 6. §. 1. & multis allegat. Arium Pinel l. fin. C. de bon. mater. numer. 2. & 3. vbi dicit communem auctoritatem nostram sententiam, quæ profuit ad leg. 14. Tauri quam habes hodie in l. 6. tit. 9. lib. 5.]

D. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERVM.

1. Fideiherem non potest mulier, postquam tradita est ad domum viri, nisi ipse vir conceat.
2. Sponsa de presenti mandum cognita, nec tradita, an & quando teneatur requirere consensum sponsi.
3. Mulieres habent consilium inualidum, & ad malum sunt fortes.
4. Contractus mulieris factus sine marito, est ipso iure nullus.
5. Consensus propinquorum, si in testamento mulieris necessarius requiratur, si sine eorum consensu testatur, testamentum est nullum.
6. Alimonia præstare tenetur maritus uxori, & eius heritoribus.
7. Actus gestus ab uxore, sine licentia viri, si fuerit filii profectum, tenet in ipso principio actus per aduersari paritè opponitur: quia talis oppositio reddit actum nullum, nisi virique coniugii sit vitium.
8. Contrahens appellatum, venit quasi contrahens latè sumptu vocabulo.
9. Adire hereditatem, est quasi contrahere.
10. Statutum prohibens mulierem contrahere sine consensu consanguineorum, habet locum in districtionibus, de hoc vide n. 13.
11. Distractus siue renunciatio, propriè non est contrahens.
12. Inventarij beneficium releuat ab incommodo additionis.
13. Donatio non est propriè contractus.
14. Uxor an possit stare in iudicio sine marito, & numero 20.

13. Adultera sicut perdit dotem, ita & paraphernalia.
16. Vxor non potest per procuratorem ligatur sine licentia mariti.
17. Res ecclesia debent dari in emphyteusim presentibus monachis, & choralibus: qui choralibus, nec monachi, non poterant per se, vel per interpositas personas eas accipere in emphyteusim.
18. Sparium instituire non potest quis per se, nec per interpositam personam.
19. Consequitur videtur maritum, si presens erat, & tacet, quando ipsius vxor procuratorem constituit.
20. Inter autorari videtur, si erat presens, & sciebat quod fiebat, & tacuit.
21. Ratum habere, & non contradicere, paria sunt.
22. Societas contrahitur cum patre, intelligitur cum filio remunerata, si potentia tutoris interueniat.
23. Procurator generaliter constitutus, non censetur habere mandatum ad delinquendum, nec obligandum dominum ad pacem. Si tamen dominus sciat & patitur eum delinquere in iudicio, male gestum à procuratore redditur validum.
24. Vasallus si presens domino & tacente de re feudali testatur, praeiudicat domino.
25. Licentia quando in actu requiritur, an sufficiat tacita licentia.
26. Confiteri si quis voluerit alieno sacerdoti peccata sua, iniusta de causa licentiam prius postulare debet.
27. Religio non potest exequi vicinorum voluntates, nisi habita superiorum licentia expressa.
28. Vasallus si alienauit feudum sine consensu domini, potest dominus ex ipso facto consentire.

§. LXVIII

OPERA TVR alium & sextum effectum traductio: quia postquam est traducta ad domum viri, non potest sine eius licentia fideiubere, nec aliquod debitum contrahere, nisi talis vxor consueuerit per se emere, & vendere: vt *For. legum lib. 3. tit. fin. l. 1. 4.* & quod plus est, nullum pactum potest vxor facere sine marito: vt *eo. For. legum lib. 1. tit. 11. l. fin.* Oportet ergo, quod vxor fuerit traducta: vnde sequitur, quod sponsa de presenti non potest cognita, nec traducta, non tenetur in praedictis requirere sponsum consensum, nisi per copulam transierit in eius potestatem: vt dicit Bald. in *cap. inuenerit, de probat. dixi sup. §. 53.* & plenius in *proallog. lege regni, col. 2. vers. ego tenes contrarium.* Ratio huius est, ne per fraudem & circumventionem mulieres defraudentur, & vt ex praesentia & licentia maritorum cesset omnis sinistra suspicio, & per consequens maritus non damniatur: vt est text. valde singul. secundum Bertol. Bald. & alios in *l. transactionem, C. de transact. idem voluit Bal. in l. 2. C. de adopt. Alexand. & Imol. in l. apud Iulianum, §. si pupillus, ff. ex quib. cau. in pos. ceatur, facit text. in l. 2. §. verba, ff. ad Velleia, & in l. fin. C. de iur. & fac.igno. vbi dicitur, quod legislator considerauit fragilitatem sexus, & imbecillitatem consilij mulierum. Mulieres tamen habent consilium inuailidum: vt dicit Bald. in l. 1. col. 2. vers. super quarto art. Capi. accf. non poss. & propterea vt plurimum laborant aduersus propria commodata: vt dicit text. in l. 3. in fin. C. de sponsa, & vt Iuuenal. inquit: Fortem animum praestant rebus, quas turpiter agant: maxime in actibus Veneris. vt dicit Cy. quem refert ibi Saly. in l. quisquis, §. ad filias, C. ad l. l. mai. mulieres enim sunt fortes ad malum:*

vt ait Chrysostomus super Ioan. 9. homil. 61. & Valensius in communilogio p. 3. d. 1. c. 4. Ne igitur per imbecillitatem mulierum, earum mariti damnicaretur: fauore ipsorum principaliter emanarunt dictae leges regni, vt not. voluit Bald. in l. 1. in princip. C. vnde vir & vxor. vbi dicit: Si statutus dicat, quod vxor non possit contrahere sine consensu viri: & vxor vult instituire virum: vir renunciet iuri consentiendi: quod potest, cum sit introductum in fauorem viri, quod dictum tenet semper menti. refert & sequitur And. Sic in c. possessiones prope fin. de rebus eccles. non alien. Hoc idem in effectu visus est sentire Angel. de Pernio frater Bald. in consil. 88. in fin. dicens, quod si statutum dicat, quod mulier non possit testari sine praesentia mariti, seu filiorum: istud statutum cedit in fauorem mariti, & filiorum, quamuis secundario cedat in fauorem publicum. Si ergo vxor tamen marito faciat obligationem, siue pactum sibi praediuiciale fideiubendo, emendo, vendendo, seu quouis alio modo: nihil valet, quia ex quo non interuenit consensus mariti requisitus per dictas leges regni, eius omisio vitiat actum ipso iure: per text. in cap. cum in veteri, de elect. & in c. cum olim, de arbit. & facit text. & quod ibi not. in *l. non dubium, C. de legi.* Et in terminis nostris decidit Bald. in *l. duobus, ff. de vulg. & pupil. subtit. vbi* dicit, quod si mulier tamen potest facere testamentum sine consensu propinquorum, faciat, omisso eorum consensu, est nullum ipso iure. hoc idem voluit Angel. consil. 170. in fi. dicens, quod stante statuto, quod mulier non possit contrahere sine consensu duorum propinquorum: si fiat contractus sine eorum consensu, est nullus ipso iure: non tamen erit adeo nullus, quin maritus, in cuius fauore emanarunt leges praedictae, possit illum ratificare: vt infr. subiiciam. Ex istis inferitur ad dubium quotidianum, quod vidi in practica. Vxor cuiusdam accepit puellam ad seruitutem, infans marito, postea vero approbante: quae aliquot annis seruauit in domo mortuo marito, puella petit salariu ab vxore: quae se excusat, eo quod sine marito contractum fecerit: item quod maritus tenebatur eam alere, & alimentorum appellatione veniebant seruitores, quos maritus tamen alere tenebatur: vt voluit gloss. in *authentic. de non eligend. secundo nu.* dico in cap. per vestras in 3. not. post princip. Vnde cum non essent lucra, de quibus salariu puellae solueretur, videbatur soluendum ab haereditibus mariti, non de dote vxoris, quae erat sibi praecipua remansura l. 3. ff. sol. mar. cogita. Si tamen contractus vxoris sit ei, & marito utilis, valebit, etiam absque mariti licentia vel consensu. argum. l. non eo minus, C. de procurat. facit gloss. in l. 1. c. qui legi. person. & in l. si ruter. C. in quib. casib. an integ. resit. non est necessaria, vbi acta facta cum minore, sine autoritate tutoris, vel curatoris ad eius fauorem tendentia, valentia expresse disponit lex Styl. libro 44. incipit, [Cito si, en el titulo de las donas.] Sic etiam in l. 2. tit. 2. intelligo legem Tauri 45. quae indistincte videtur lib. 5. repet.

repellere vxorem in iudicio litigantem, abque
 7 matris licentia vel consensu: nisi ꝑ actus ab ea
 gestus fuerit sibi proficius. Quod aliqui volūt
 C intelligere, quando ꝑ principio dum actus ge-
 rebatur, non fuit oppositum per partem ad-
 uersam. secus si statim opponeretur: nam talis
 oppositio reddit actum nullum, etiam si fuerit
 marito & vxori utilis. ita not. tenet Bald. in cap.
 n.º 26. 1. de rescript. sic intelligens & limitans d. l. non eo
 min. nam & index ex officio suo potest ꝑ prin-
 cipio illam non admittere, & ꝑ iudicio repelle-
 re, ne iudicium suum reddatur illusorium cum
 causam de iudic. & ibi notat Abb. ad idem l. amplio-
 rem, §. 2. c. de app. & in l. 2. §. fin. c. de tempor. appell.
 gloss. in l. filiusfam. §. veterani, ver. pretermisum ff. de
 procur. & in l. ista demum, c. 2. od. & in cap. examina-
 ta, de iudic. & in cap. 1. in versicul. impugnat, de elect.
 libr. 6.

¶ Et procedunt ista non solum in contracti-
 bus, prout disponunt leges prædictæ: sed etiam
 in quasi contractibus. Vnde si vxor quasi contra-
 hendo sine marito faciat actum præiudicialē, seu
 obligatiuū: non valet actus ipso iure: per l. Tauri
 54. & 55. quia appellatio ꝑ contractus venit
 quasi contractus: vt voluit glo. in §. animum, in ver.
 alij. Institut. de alt. est bonus text. in Lex contracti-
 bus, ff. de alt. & oblig. vbi text. actionem tutelæ
 appellat contractum: cum in veritate actio tute-
 læ sit quasi contractus. Item negotiorum ges-
 tor quasi contrahit: vt Institut. de ob. quæ ex quasi
 contractu, in princip. & tamen lex appellat illum
 cōtractum: vt l. sed cum aliquis ff. de neg. gest. Idem
 9 ꝑ adire hereditatem est quasi contrahere: vt l.
 ex malefici, ff. de alt. & ob. & Institut. de oblig. quæ
 ex quasi contractu §. heres quoque. & tamen lex
 appellat additionem hereditatis contractum: vt
 l. apud Iulianum, §. fin. ff. ex quib. cau. in p. act. ¶ Nec
 obstat si dicatur, quod appell. contractus com-
 prehenditur quasi contractus, late sumpto vo-
 cabulo, non autem proprie: vt voluit gloss. in ver.
 contractum in cap. fin. sup. de fo. compet. & gloss. fin. in
 l. omnes, ff. de iudic. quia vbiq. que duo ita se ha-
 bent. quod vnum late sumpto vocabulo venit
 appellatio alterius, & est eadem ratio in v-
 troque: vt loquens de vno, habet locum in re-
 liquo: vt sentit gloss. in cle. 1. de rescript. & in cleu.
 auditor in ver. beneficio, cod. titul. & in cle. 1. de elect.
 quas ad hoc reputat sing. Andr. Sicul. in cap. sedes,
 de rescript. & in cap. suspiciōis 10. column. de offi. de-
 leg. & in multis aliis locis. Ratio autem prohi-
 bitionis dictarum legum non minus militat in
 quasi contractibus, quam in contractibus: cum
 etiam quasi contrahendo possit vxor grauiter
 damnificare maritum, in cuius fauorem ema-
 narunt dictæ leges: vt sup. dictum est: ergo per
 consequens videtur prohibere etiam quasi
 contractum. hoc tenuit expresse Ioann. Campet.
 in suo tractat. de dote §. parte question. 107. vbi di-
 cit, considerandum esse, an ratio statuti prohi-
 bens contractum, sit generalis ad quasi con-
 tractum, & tunc illum comprehendit. ¶ Et
 quamuis ille non dicat, hoc videtur fuisse de

mente Bald. in rubric. c. de pact. vbi dixit, quod si
 si per statutum mulier prohibetur contrahere sine
 consensu propinquorum, etiam prohibetur
 omnis conuentio ad liberandum: & tamen li-
 beratio non est proprie contractus: vt l. Labeo, §.
 contractum, ff. de ver. sig. Sed Bal. attendens identi-
 tatem rationis, extendit illud statutum de con-
 tractu proprio ad contractum improprium. Si
 ergo vxor velit liberare debitorem suum sine
 licentia mariti, non potest secundum eū. ¶ Hoc
 etiam videtur sentire idem Bald. in l. pactum quod
 dotalis, c. de collat. in 21. question. vbi dicit quod ꝑ
 statutum prohibens mulieri contrahere sine
 consensu consanguineorum, habet locum in
 distrahibus, & consequenter in renunciationi-
 bus: quia cum illud statutum prouideat imbeci-
 lilitati mulierum, quæ ratio habet locum in
 renunciationibus: ergo idemius. tamen con-
 stat, quod ꝑ distrahis, siue renunciatio, non
 sunt proprie contractus. vt l. fin. & quod ibi not.
 Bald. c. de inter. mat. & d. l. Labeo, §. contractum.
 ¶ Vnde si vxor facit contractum cum aliquo A*
 ante matrimonium, vel post sibi vtile, valet:
 argum. l. non eo minus, c. de procurat. cum concord.
 ab isto contractu non potest sine mariti licen-
 tia discedere, nec iuri quæsito renunciare. ¶ Et
 hinc est, quod stante statuto, quod mulier non
 possit contrahere sine propinquorum consen-
 su, non poterit adire hereditatem sine eorum
 consensu, & sic quasi contrahere: quia pro cō-
 tractu accipitur omnis obligatio: vt d. l. animum,
 ff. de iudic. ita tenet martol. quem alii comuni-
 ter sequuntur in l. more, ff. de acquir. hered. Paul.
 Ludouic. & alij in l. multum, eo. titul. Ludouic. consil.
 394. in princip. de quo per Abb. & alios in cap. quæ
 fronte supra de app. & per Iason in §. animum, Institut.
 de alt. 11. colum. cum seq. & in l. siue apud alt. 1. colum.
 c. de transact. qui per hoc adducit aliqua, quæ
 per te videas alia adducit Signorolus consilio 163.
 ¶ Fateor tamen, quod si vxor velit heredita-
 tem adire cum beneficio inuentarii, bene po-
 terit, quia ꝑ cum beneficium inuentarii releuet
 ab additionis incommodo: vt l. scimus, & quasi
 per totum titul. c. de iure deli. & not. in cap. 1. sup.
 de test. additio talis non est damnosa, & potest
 esse utilis & proficiua. Secus tamen si adeat sine
 beneficio inuentarii, vt supra dictum est. ¶ Et
 istud teneo, quamuis contrarium senserit Bald.
 in dist. 1. siue apud alt. post princip. c. de transact. v-
 bi dixit, quod ꝑ statutum prohibens mulierem
 possē contrahere sine consensu propinquo-
 rum, non habet locum in muliere faciente pa-
 ctum de non petendo, & sic in muliere distra-
 hente. quamuis mulier obligetur ad non pe-
 tendum. nec habebit locum in muliere repudi-
 ante donationem sibi absenti factam: vt cō-
 suluit Paul. de Cast. consil. 11. quem refert & se-
 quitur Iason in l. beneficium, 9. colum. de consuet.
 princip. de quo sup. habita est mentio in l. limita-
 tione principalis 2. col.

¶ Ad idem Bald. in l. contractum 2. colum. c. de
 fid. instrument. vbi decidit, quod stante statuto,
 quod

14

quod de quolibet contractu soluatur gabella: non soluatur de contractu donationis, quæ non est proprie contractus: quia non est vltro citroque obligatorius *l. si quis emptioem, cum gloss. C. de prescript. 30. an. de quo per Franc. Aret. cons. 54. in princip. Idem fuit de mente eiusdem Bald. l. si donationis, C. quod me causa, & Ioan. de Imol. in l. stipulationum alia. in princ. ff. de ver. ob. vbi dicunt, quod statutum de contractu non habet locum in stipulatione, quæ non est proprie contractus: vt dicit gloss. in l. 2. C. de iure emphyt. quia obligatur tantum promissorem: vt d. l. stipulationum. vbi iureconsultus posuit ista tanquam similia, & nullum simile est. idem *l. quod Nerva ff. de positi. hoc expresse firmavit Signorolus d. consilio 165. incipit statuto ciuitatis.**

¶ Sed nihilominus teneo primum, quod est iuri magis consonum: quia cum dictæ leges regni non sunt fundatæ, nisi super ratione, de qua sup. nec alia ratio possit coniecturari: ex illa ratione possimus dictas leges extendere ac si illa ratio esset in eis expressa: vt *l. milites agrum in fin. princ. ff. de re mili. gloss. sing. in l. quamuis, C. de fideicommissi in gloss. fin. quam multum not. ibi nat. in princ. dicens, quod isto casu non erit interpretatio extensiva, sed intellectionis.* ¶ Idem sedit gloss. in d. cle. 1. de ele. in ver. eligitur, iunctis ibi not. maxime per Paulum. idem tenet Bald. in l. maximum vitium 4. column. sup. de liber. prate. vel exher. & in authentic. quas actiones. in 2. column. in 3. question. C. de sacrosanct. eccles. & in l. fin. C. de heret. institut. Abbas in cap. fin. 2. column. de rescript. & in c. cum inter vniuersas 3. column. de elect. Illa autem ratio non minus militat in quasi contractibus, quam in contractibus: vt supra dictum est. ergo, &c. Vno tamen casu forsitan potuisset vt sine marito contractum facere, si promitteret vt daret dotem filix, vt dixi supra §. 48. in fin. verticil. ex quo si verum est.

D

¶ Et ex istis inferatur ad vnum quotidianum, quod ego vidi in practica in cancellaria: quod cum in iudicio quasi contrahatur. vt l. 3. 9. idem scribit ff. de peculio. sola ¶ vxor sine marito non possit agere vt defendere in iudicio. quia sicut extra iudicium contrahendo posset vxor præiudicare marito: sic etiam in iudicio quasi contrahendo, modo illa bona super quibus litigatur, sint dotalia, in quibus vxor nullam penitus habet administrationem: quia dominium saltem vile & possessio transit ad maritum: vt *l. doce ancillam, C. de rei vend. cum ex eorum fructibus habet sustinere onera matrimonii: vt l. pro oneribus, C. de iure do. & capite salubriter, de vsuru infra.* Vnde in istis vxor non habet administrationem, nec de illis potest elemosynam facere. vt not. per gloss. & doc. in cap. quod Deo patri, 33. quest. 5. de quo per sanctum Thom. secunda secunda, quest. 32. artic. 3. ad secundum, & 4. sententiarum, dist. 15. articulo 1. question. 7. per totum, & opusculo 83. capite 17. per Abulensem Matthiæ 6. capite questione vigesima prima, de quo in Speculo conscientie libro 1. capite 83.

15

¶ Modo illa ¶ bona, super quibus litigatur, sint paraphernalia: vt sunt illa, quæ habet vxor vltra dotem, quæ tradidit marito, non tamen in dotem, & in istis censetur maritus procurator, & potest tanquam procurator super eis agere, nec tenetur cauere de rato. vt voluit narr. in l. maritus, C. de procurat. quia ista bona censentur quasi dotalia, & fortuitur naturam dotalium: vt sentit gloss. in cap. plerumque, infra isto titul. quæ dicit, quod sicut vxor perdit dotem propter adulterium, sic & bona paraphernalia. & ita iudicantur sicut dotalia, & idè sicut in dotalibus habet administrationem, sic in istis ex tacito mandato: vt *l. fin. C. de pact. conuen. ita not. Bald. in d. l. maritus, in fin. & per consequens vxor de illis non potest se intromittere litigando in iudicio, vel aliis.* Sunt & alia bona, quæ habet vxor penes se, quorum administrationem retinet sibi. Et in istis cum habeat vberiore potestatem disponendi super illis, videtur prima fronte valere iudicium per eam agitatum super eis, saltem de iuris rigore: quamuis de iure regni secus crederem, propter dictas leges regni, de quarum mente est, quod vxor sola sine marito non possit aliquid actum facere, per quem possit marito præiudicare, vel aliis. ita intelliguntur & practicantur dictæ leges.

¶ Et per hoc tollitur contrarium, quod posset formari de doctrina Bart. communiter approbata in d. l. apud Iulianum, §. fin. ff. ex quib. cau. in po. 2a. quem refert & sequitur Bald. Angel. Ioan. Imol. Cumanus, & Alexand. in l. iuratus, §. 1. ff. de acquir. heret. & Abb. in cap. qua fronte, supr. de ap. vbi dixit, quod si dictat statutum ciuitatis, quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, bene poterit esse in iudicio, & aliquid confiteri, & procuratorem ad iudicium constituere. ¶ Nam illud procedit, quando simpliciter est prohibitus contractus: secus tamen quando prohiberetur (prout leges regni prohibent) vxor obligari sine marito: quo casu omnes fatentur in locis sup. alleg. & Bal. & Ang. in l. si vnus, §. paltus ne peteret ff. de pactis. quod nec tunc poterit vxor quasi contrahere: præsertim cum ista prohibitio fiat per iura ciuilia, prout sunt leges huius regni: sicut dixi supra in princ. Vnde non debet fieri ista stricta interpretatio, sicut si fieret per statuta: vt l. 3. §. hoc autem verba, ff. de negot. gest. & capite in nostra, infra de iur. iur.

¶ Et intelligo prædicta non solum, quando vxor ¶ per se litigat in iudicio: sed etiam, si per procuratorem per eam solam constitutum: quia ex quo procurator nomine vxoris litigat, ipsa effectualiter videtur litigare: quoniam qui per alium facit, per seipsum facere videtur: vt regula, qui per alium. de regula iuris libro sexto, cum concord. & est bonus textus in dicta l. apud Iulianum, §. contractum. vbi contractus factus cum tutore videtur in effectu celebratus cum pupillo.

16

17

¶ Si

¶ Si enim aliud diceremus, leges regni prædictæ essent ludibrio: quia quotidie heret eis fraus, supponendo procuratorem, qui sub nomine vxoris contraheret, vel alios actus obligatorios faceret: & sic fieret fraus de pectore ad personam, quod esse non debet: *vt l. hæc ratio § fin. ff. de iur. iur. & cap. sicut non suo 46 di. & capit. quanto de privilegio traditur per gloss. in cap. plerique 14. quest. 3.* Ille enim, qui non potest actum facere per se stante prohibitione, nec poterit per alium. *vt regula, potest quis per alium, de regul. in lib. 6. cum concord.* & propterea dicebat Bald. quem alii sequuntur in *l. non dubium 6. col. vers. 2. modo, C. de legibus.* quod si nobilis in ciuitate non potest emere immobilia, non poterit per se, nec per famulum suum ad hoc suppositum.

¶ Bene facit ad hoc text. in *authentic. de alienat. & emphyt. § æconomus, collat. 9.* vbi dicitur, quod res ecclesiæ debent dari in emphyteosim presentibus æconomis & chartulariis ecclesiæ, & postea subdit, quod æconomus, nec ipsorum parietes, nec chartularii, per se vel per interpositas personas accipere possunt in emphyteosim. Ex quo dicebat ibi Angel. de Peru. quod si dicitur statutum, quod gabellæ communes debeant vendi per officiales ad hoc deputatos, presentibus conseruatoribus monetæ, conseruatoribus monetæ, vel ipsorum parentes per se, vel per subiectas personas non possunt emere dictas gabellas. Idem dicit, si statutum dicitur, quod mulier non possit testari sine presentia sui viri: quia non poterit institui ipsum virum presentem, vel consanguineum viri, vel alium recipientem pro viro, cum presentia viri.

¶ Faciunt ad hæc not. per Bart. & alios in *l. fin. ff. de hered. instit.* vbi dicunt, quod eo modo, quo non potest quis institui hæredem filium suum spurium: *vt in authentic. quib. iur. natural. off. sui, § pen. & in auth. ex complexu. C. de incestu nupt. & authentic. licet in fi. C. de natura liber. eodem modo non poterit per interpositam personam, instituendo eam, vel legando ei, cum hoc, quod restituit spatio promittendo hoc publicè, vel accommodando tacitam fidem, adeo quod dicebat ibi not. Bartol.* quod hæres tenebitur respondere positioni, an fuerit rogatus à testatore de restituendo spurio, vel incapaci. Sicut ergo vxor ÷ sine marito non potest contrahere, vel quali contrahere, vel in iudicio esse per se: sic nec per procuratorem, vel interpositam personam. Nam & tunc ipsa in effectu videtur agere: *vt in simili dicebat Angel. post Dyn. in § alio autem in fin. Instit. de aut. vbi dicit, quod licet agat administrator vel procurator alicuius, in effectu videtur agere dominus argum. Lata autem, § gessisse ff. de admin. tut. cum aliis, de quibus ibi per Angel.* aliis sequeretur absurdum: quia quod vna via prohiberetur, per aliam viam esset concessum, quod esse non debet: *vt in l. fin. C. de reb. alien. & cap. sua, de procurat. & cap. vnico, de cler. coniugat. libro 6. & regula, cum quid vna via, de regul. iur. in co. lib. cum concord.* Et fraudarentur

leges prædictæ amplectendo potius verba, quam mentem, quod non est faciendum: *vt l. si am. ff. de legi. & cap. intelligentia, de verb. sign.* Et istud teneo, quamuis Bartol. quem multi sequuntur in *d. l. apud iulianum, § fin. ff. ex quib. cau. in po. ear.* contrarium velit, dicens, quod si dicitur statutum ciuitatis, quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum: bene poterit esse in iudicio, & aliquid confiteri, & procuratorem ad iudicia constituere, sine propinquorum consensu: quia tunc non proprie contrahit. Ipse tamen hoc non firmat, sed cogitandum relinquit, cum qua decisione transeunt Bald. Angel. & Imol. in *l. matrium, § tam cui, & in l. mare cod. tit. & Abbas in d. cap. qua fronte idem tenet Angel. consil. vltimo. de quo vide latius in simili signorolum, dicto consil. 155. incipiente statuto ciuitatis.*

¶ Sed reuera hoc dictum Bartoli nunquam mihi placuit per prædicta. & illud in specie reprehendit Ioan. Campanus in suo tractatu de dote 7. parte, question. 108. Fatetur tamen ipse, quod si in constitutione procuratoris specialis ad contrahendum, vel ad iudicia interuenisset solennitas statuti: valuisse contraclus, vel iudicium postea per procuratorem solum, quamuis non interueniret alia solennitas. Et secundum prædicta vidi aliis iudicari in magna causa, in cancellaria agitata per procuratorem à sola vxore constitutum. Crederem tamen, quod si tempore, quo vxor procuratorem constituit, maritus erat presentis, & tacuit, vel saltem quando iudicium agebatur, non contradixit: per hoc visus fuit consentire: *¶ vt expresse voluit Bald. in l. 2. § voluntate, in princip. ff. solut. matr. dicens, quod si lex disponit, quod mulier non possit testari sine consensu consanguineorum, sufficit eorum presentia, sine contradictione, licet nō interueniat eorum expressus consensus: quia vbi lex facit mentionem de voluntate, sufficit voluntas non solum vera & expressa, sed etiam tacita præsumpta, vel ficta: vt d. § voluntate. quod dictum sequitur Angel. & alij ibi, & bene facit text. ad hoc, secundum Bald. ibi in l. 1. fin. ff. de aut. tut.* ¶ Sed melius facit text. cum gloss. in l. 3. cod. tit. vbi gloss. dicit, quod si tutor erat presentis, & sciebat, quod fiebat, & tacuit: videtur autorari. argum. text. in *l. impuberes, & l. non nullum, cod. tit.* ¶ Ad idem text. cum gloss. in *l. quo enim ff. rem ra. hab. in § 1. vbi gloss. dicit, ¶ non contradicere rati habitationi par est.* ¶ Ad idem facit not. dictum Bald. in *l. mandatum, C. mandati in 2. colli.* vbi dicit, quod si societas contracta cum patre, intelligitur cum filio renouata, si interueniat patientia tutoris. ¶ Ad idem facit not. dictum Bald. in *l. paruit, C. de iure delib. vbi dicit, quod si pupillus maior infante, vna cum tutore, ingressus est possessionem: per hoc hæreditas est legitime apprehensa: quamuis aliter autoritas vel consensus non exprimitur.* ¶ Ad idem facit, quod voluit Innocent. in cap. ex parte decani, supra, de rescript. vbi dicit, quod si dominus videt

det causam suam suo nomine agi per falsum procuratorem, & non contradicere, sic sibi praeiudicium. ^{B*} Nam ex voluntate sua creditur agere, cum possit eum prohibere, & non prohibet: vt *l. sepe, ff. de re iudic.* & contra eum mandabitur sententia executioni, cum credatur ex mandato agere. *vt l. 4. ff. de iudic.* debuit enim protestari, quod factum procuratoris suo nomine ageris, cum primo sciuit, sibi displicebat. *argum. l. 1. c. de filiofam. ista sunt verba Innoc.* Idem sentit ipse in *cap. cum in iure* *supra, de offic. deleg. in 2. col. ibi:* vel domino sciente procuratorem nomine eius agere. Sentit etiam ille in *ca. cum olim abbas, eod. titul. in c. in nostra, de procur. & in c. cum super, de re iudic.* in quibus locis videtur velle Innocent. & sic eum allegat totus mundus, quod ex illa taciturnitate videtur sibi dare mandatum. quod dictum pro singulari extollit *Abb. in d. ca. ex parte decani, 2. col. & in cap. cum in iure, fin. column. de offic. deleg. & firmat Bart. in l. si mater, §. hoc iure, ff. de except. rei iudic. Bald. in l. licet, c. de procur. & in l. 2. ad fin. c. si ex sal. institut. & in d. §. voluntate.* & plenè not. in *l. tutor. C. in quibus caus. in integ. restit. non est ne. & tu l. licet, ff. de re iudic. & in d. l. sepe per Ludau. consilio 170. per Andream Sicul. in repet. rubric. de si. de instrum. 57. column. dicentem, quod licet istud dictum Innocent. per quosdam non leuis auctoritatis doctores reprobetur: pro eo tamen est casus secundum eum in *cap. fin. de iur. iur. and. lib.**

25 6. vbi licet ↑ procurator generaliter constituitur, non censetur habere mandatum ad delinquendum, nec obligatum dominum ad penam: vt *l. 3. §. si procurator, ff. quod quisque iur. & l. 1. §. si procurator, ff. si quis ius di. non obtemper. cum similibus.* si tamen dominus sciat, & patiamur procuratorem suum delinquere in iudicio, ex quo venit pena inferenda ipsi male gestum a procuratore redditur validum: vt est ibi casus singularis secundum eum. ¶ Sic ergo videtur in proposito, quod ex quo maritus sciuit vxorem suam constituere procuratorem, & ipsum litigare per se, vel per dictum procuratorem, & non prohibuit eum possit, imò tacuit: videtur consentire, & tacite approbare constitutionem procuratoris, & ipsum processum: de quo videtur mihi casus in terminis in *d. l. sepe, ff. de re iudic.* ex qua sumpta fuit *lex regni 3. part. titul. 22. l. 10.* vbi dicitur, quod si maritus sciuit vxorem agere vel defendere in iudicio, super rebus sibi in dotem datis, & non contradixit: sententia super hoc lata, praeiudicat marito: quia iudicium videtur ex sua voluntate agitatum, ex quo potuit prohibere, & non prohibuit. de quo vide *Bald. in l. si sine, ad fin. c. ad Vellian. Adde praedictis,*

22 quod si ↑ valialis testatur de re feudali praesente domino, & tacente, sibi praeiudicat: secundum *Bald. in cap. 1. §. donare, qualiter olim feudum po. alien. per l. licet, §. venditionis, ff. quibus mod. pignu. vel hypothec. fol.* Sequitur *Iacobinus de sancto Georgio in tractatu feudorum, in parte, & cum patito, quod de ipso feudo possint ipsi vasalli, ver. sed quid si vasallum.*

26 ¶ Maxime si vna cum taciturnitate interuenit

aliquis actus factus per maritum, qui potius videatur declinare in consensum, quam in dissensum. Nam tunc indistincte videtur maritus consentire: vt puta si maritus duceret aduocatium, vel instituat causam, vel aliud simile. ita dixit *notat. Bald. in l. fin. §. necessitate, pen. colum. c. de bon. qua. libe. motus argum. text. in d. l. 2. §. voluntate, ff. sol. mat. & ff. de regul. iur. vbi non voce. & ff. de adopt. l. si pater naturalis, & ff. de procur. l. mutui, & ff. ad Trebell. l. sermo inuito, §. si populo.* ¶ Et bene facit text. iuxta *gloss. fin. in clem. 3. de procurato. vbi dicitur, quod si ego constitui te procuratorem, & literas procuratoris ad te misi, & tu eas recepisti, & tacuisti: per hoc visus es approbare & consentire.* quem text. ad hoc multum commendat *do. Abb. ibi in re collectis, & in cap. pendu. 2. column. eo. titul. & in cap. nonne, de presump. & in quodam suo consil. 89. 8. columna.* ¶ Ad idem est bonus text. in *cap. ex ore de hi. qua. sunt à mai. par. c. facit etiam tex. not. in l. filiofam. ff. ad Maced. vbi est casus, quod si filiofam. mutauit pecuniam, & postea direxi patri suo literas, in quibus dicebam, quomodo ego mutauit filio suo pecuniam, rogans eum, vt ille mihi soluere. Ille autem literas suscepit, & penes se retinuit, & tacuit: per hoc videtur approbare mutuum, & tenebitur mihi soluere, per illum text. quem ad hoc multum commendauit *Bartol. in d. l. quia enim, ff. rem. ra. hab.* ¶ Et propterea dicebat *notat. Ioan. Angel. in regula, qui tacer. in Mercurialibus.* & refert & sequitur *Abbas in cap. nonne de presump. in 4. columna.* quod si constitutio episcopi prohibet alienationem fieri sine sua licentia, si fiat alienatio in eum videtur consentire, & licentiam dare: quia ultra scientiam & patientiam interuenit actus declinans in consensum, scilicet receptio rei alienatae. Et sic vult *Ioan. Angel.* quod vbi requiritur ↑ licentia in actu, sufficit tacita: 27 F quamuis contrarium sentiat *Innocent. in cap. cum consuetudini de consuetud. Angel. & Imol. in l. si quis mihi bona, §. iussu, ff. de acquir. hered. & Ioan. Andr. in clem. 1. de test. & in cap. si abbatem, de elec. libr. 6.* quem refert & sequitur *Lud. in d. l. 2. ff. sol. matr. & Andr. Sicul. in c. possessiones de reb. eccl. non alien.* Ad ista bene facit quod *not. Bart. in l. cum pater, §. libertu. per illum text. ff. de leg. 2. vbi vult, quod licet filiofam. non possit in iudicio agere, vel conueniri sine licentia patris. l. si, §. necessitatem, de bon. qua. lib.* tamen si pater & filius simul agere, valet iudicium ex parte filii: quamuis non appareat aliter de patris licentia. hoc sequuntur *Bald. Angel. & Moderni, praesertim Alexand. in l. qui heres, §. fin. ff. de acquir. hered. Bald. in l. si filius, in fin. ff. de iudic. Ioan. de Imol. & Moderni in l. si cum dotem in fin. ff. solut. mat. cum concordantibus ibi signatis.* Ang. in §. populum. Insuper de iure. l. si. lason in l. quoties, la. c. de fidei commissis. Abbas in cap. dilectum, in 1. notabili, de consuetudine. hinc est, quod si filius alienat rem inmobilem simul cum patre, vel econtra non requiritur alius consensus, vel alia patris auctoritas: iuxta *l. fin. §. filij autem, c. de bo. qua. lib. ita dicit Angel. in d. l. quoties, per illum text.* &*

& sequitur ibi *leson*. Hinc est etiam, quod stante statuto, quod filius non possit se ligare sine licentia patris: si in eodem instrumento repe- riantur obligati pater & filius, non requiritur alia licentia patris, secundum Bald. in l. final. 2. colum. C. ad Maced. ¶ Et procedunt ista, siue intel- ligamus, quod illud verbum, [Orogamien- to,] positum in dictis legibus regni, importet consensum. Nam tunc licet a principio non interuenierit, satis est quod ex post facto præ- stetur: vt in e. quod fuit, de elect. & in e. cum vos, de his que sunt a prel. & e. cura, de iure pat. & l. fin. au- tem, cum ibi not. Bart. ff. de aqua plu. arcen. & gloss. in e. prudentiam in ver. nihil de offic. deleg. & in e. quod fuit, in ver. consentire, de elect. Ad idem quod vo- luit Ioan. And. in e. indemnitate, in ver. a minori. de elect. lib. 6. Siue illud verbum, [Orogamien- to,] importet auctoritatem, prout aliqui fir- mant. nam licet de iuris subtilitate auctoritas debeat a principio interuenire: vt l. obligari, ff. de arbit. tut. & tenet Bald. in l. 1. ad fin. C. qui admitt. ad ho. po. & in l. si vxorem, 1. colum. C. de con- dit. infer. Abb. in d. e. cum vos, vide Ioan. And. in e. de rebus eccl. non alienat. lib. 6. ¶ Inspecta tamen mente legum regni prædictarum, satis est, quod ex post facto interueniat: cum ratificatio actus præcedentis dependeat a sola voluntate & ra- tificatione mariti, quod apparet ex eo, quod in suum fauorem emanant dictæ leges. vt dicebat Bald. in l. 1. C. vnde vir & vxor. & dictum est in præcedentibus. Si ergo in terminis legis nostræ maritus potest renunciare iuri consen- tiendi: vt dicebat ibi Bald. & sic renunciando valeret contractus, vel actus per vxorem, vel eius procuratorem gestus, sine consensu ma- riti: multo ergo fortius valeret, si ipse ratifica- ret expresse, vel tacite. ¶ Ad hoc ego allego text. singul. in §. pen. inst. de milit. testam. vbi traditur singularis doctrina, quod ita deum potest quis ratum habere, quod ab initio iure non subsistit, si nullam solemnitatem deside- rat, sed solum ex voluntate ratificantis depen- dat. Sic debent intelligi not. per Bart. in dict. l. si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acquir. hered. & per doct. in dictis iuribus. ¶ Ad idem facit text. in cap. quam sit, de elect. lib. 6. & in l. licet, de iudiciis. vide gloss. & Bart. in l. 1. §. inchoare, C. vbi de crim. agi oport. Bald. in l. quicunque, 2. col. ver. si autem pro cau- sa, C. de ven. que lib. & Alexand. in dict. §. iussum, 4. col. ver. item in quantum Bart. & in §. col. ver. secun- do dic. ¶ Idem dico, si teneamus, quod dictum verbum, [Orogamien,] importet licentiam, prout est veritas, per l. regni, 1. par. tit. 4. l. 32. in princip. cuius verba sunt hæc, [Licentia en la- tin, y orogamiento en Romance, todo es vna cosa.] De hoc verbo, [Orogamiento,] vide legem regni, 2. par. tit. 1. l. 1. Et ex hoc forte inole- uit consuetudo in his regnis, quando vxor ali- cuius contrahit, semper dicitur, quod illud fa- cit de licentia mariti: quæ quidem licentia de iuris subtilitate debuisset precedere, aliis non valeret: vt ex text. qui ad hoc quotidie allega-

Palacios Ru.

tur in e. licet, de regula. vbi dicitur, quod si reli- giosus vult transire ad strictiorem religionem, hoc faciat petita prius licentia a suo prelatu. ¶ Ad idem text. in e. annu vtriusque sexus, infra §. de panit. & rem. in §. si quis, vbi littera dicit: Si quis alieno sacerdoti §. voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet. idem dicit d. legni, 32. ad idem text. in l. 1. C. de sacrosanct. eccl. col. in fin. C. qui admi. ad bon. poss. po. ¶ Ad idem facit l. certa forma, C. de iure fidei. & C. non licet metropol. in rubro & in negro, & in l. vna, C. de commu. lib. 12. & quod not. in l. fin. §. ne- cessitatem, C. de bon. que lib. præsertim per Bald. notat Bart. in l. si autem plures, ff. de aqua plu. arc. & in l. si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acquir. hered. & firmat Campanius in suo tractatu, de dote, in §. parte, quæst. 84. imo de iuris subtilitate debuisset li- centia expresse concedi: vt not. voluit Ioannes Andr. post Archi. in e. si abbat, de elect. & idem Ioan. And. in regula, qui tacet, de regul. iur. lib. 6. in 4. qn. & Lap. allegatione 86. & Bald. in l. abseruare, §. pro- piciis, ff. de offic. procu. & legat. Ludou. & Alexand. in d. l. 2. §. voluntate, 2. colum. ff. soluti matrim. est gloss. quam ipsi non allegant, iuncto text. in cler. 1. de testam. vbi text. dicit, quod quod religio- sus non potest exequi vicinas voluntates, nisi habita superioris licentia. Dicit ibi gloss. quod non sufficit tacita: quæ ad hoc allegat & com- mendat Campanius in d. tractatu de dote, §. par. q. 81. ¶ Attento tamen, quod ista licentia & validi- tas actus per vxorem gestus, dependet a volun- tate mariti, in cuius fauorem emanant leges regni, quæ in contractu mulieris licentiam mariti requirunt: mihi videtur, quod ex post facto potest ratificare tacite, vel expresse gesta per vxorem, absque eius licentia in iudicio, vel extra iudiciu: per ea quæ supra dicta sunt, signanter per text. in d. §. pen. inst. de milit. testa. & ita vidi pronunciar in cancellaria. Ad præ- dictorum confirmationem facit quod notan- ter voluit Andreas de Isernia, & sequitur ibi Alua- rous in e. imperialem, de prohib. seu alien. per Freder. vbi dicit, quod si vasallus §. alienauit feudum sine consensu domini, potest dominus ex post facto consentire, secundum eum, quem refert & sequitur Iacobinus de sancto Georg. in tractatu feudorum, in parte, cum patet de non alienando, col. 9. versus quæro quando vasallus. & vide ibi an suffi- ciat tacitus consensus hodie per legem Tauri- nam §. 6. & §. 8. Limita prædicta, vt vxor non possit contrahere, vel actum obligatum fa- cere sine licentia mariti, nisi hoc cum iuramen- to fecerit: nam tunc tenetur iuramentum ser- uare, vt notanter voluit Ancharanus in cap. 1. de consus. in repetitione col. 76. versus, prædictu applica- tionem, & ver. pro confirmatione prædictu, &c. & faciunt rationes plures, quas ipse recitat vers. quid dicit in materia iuramenti. Idem expresse firmat Franchus Arret. conf. §. 4. ad hoc bonus text. in e. cum cōtingat de iure iur. & e. licet, cod. tit. lib. 6. & e. quæmuis pactum, de pactis, cod. lib. 6. & quæ in illu-

S

iurum

iuribus notantur. videas multa, quae scripti supra §. 13. in fine, de alienatione dotis facta à muliere cum iuramento. Limita secundò, nisi maritus tempore contractus vel actus sit absens à provincia in partibus remotis. nam tunc eius absentiam supplet iudex, ut per *Ancher in d.c. 1. de constit. versiculo, transio ad statuta.* ubi alia ponit ad materiam prædictae legis regni, quae ego super eadem lege in meo commento latius prosequor. videas per te. & bene facit textus in *leg. pen. ff. de bonorum possessionibus, & in l. bonorum, C. qui admi. ad bonorum pos. po.* & in *l. si infans, in fine, C. de iure deliberandi.* ubi aliquando iudex præstat authoritatem supplendo defectum tutoris, vel curatoris, hoc est hodie ita prouisum per *le-*

l. 6. tit. 3. leg. Tauri, §. 6. incipit, [quando el marido.] Idem faciet iudex, quando maritus est praesens, & requisitus non vult præstare licentiam vel consensum sine iusta causa. nam tunc cogitur præstare, vel saltem iudex præstabit pro eo. argum.

l. 4. tit. 3. lib. 5. casullus, de iure patronatus. ita disponit *lex Tauri, l. 7.* quam tene menti. item limita & intellige prædictam legem regni, prout continetur in curius

l. 3. & 9. tit. 4. l. 1. tit. 3. lib. 5.

Taurinis, l. 56. & 61. quae per te vide. *Ista sunt factis, quo ad istum quantum effectum, omissis multis, quae potuissent adduci ad intellectum, ampliationem, & limitationem dictarum legum regni: quia non erat hic locus accommodatus.* Et per ista sum expeditus de ista septima & vltima limitatione.

ADDITIONES.

A* *Adde tamen doctrinam notabilem subtilis Arerini in l. si quis cui aliter, col. 6. ff. de verb. oblig. ubi* firmat, quod quaecumque dispositio, quantumque exorbitans, seu correpitua, loquens in contractu, habet locum in distractu: mouetur per gloss. not. in *l. 3. §. 1. in verbo, liberatorum, ff. de contrario iudic. tutel.*

B* *Adde Felin. in d.c. ex parte decani, col. 3. post Alex. and. in l. sepe, col. 1. cum pluribus sequent. de re iudic. & quod not. Iason in l. si procurator, ver. septimo limite. C. de procurat.*

C* *Adde Paulum in l. in concedendo, num. 6. ff. de aqua plu. arce.*

A *Non potest sine eius licentia.* Vide *Conar. de sponsal. parte 2. §. 7. §. 1. num. 1. & sequent. & text. l. 35. Tauri.* ibique doctores. & amplissimam repetitionem *Roderic. Suarez in l. 13. tit. fin. lib. 3. fori, Bernard. Diaz regula 455. Duenas, regula 151. plenissime Minch. lib. 1. quest. frequentum, §. 10. per totum, cum tribus capitulis sequentibus, Baccium de doctibus, §. 11. n. 48. cum sequent. Chassanenum in consuet. Burg. rub. 4. §. 1. Tiraque. multorum casuum collectione, & more suo multis citatis, in legibus consuetudinal. gloss. 2. per totum cum sequent. qui doctores, eo ingenio, studioque huius §. questionibus, aliisque innumeris prosequuntur, ut eorum lectione contentus, ne dicam, repletus, nihil amplius, in materia desideres. Quo fit excusatum, super questionibus huius §. sigillatim nostram operâ repetere, cum in qualibet earum*

far sit tibi consulere, ut prædictos consulas scribentes, ac maxime *Suarez, Minchas, & Tiraque.* qui abundantius ceteris locuti sunt. Nunquid verò, in foro poluit, tuto retinere possit, quod ab vxore obtentum sit, per contrahentem cum ea sine licentia mariti, quia hic de periculo animae agitur, vide nominatim *Conar. in regul. peccatum, parte 2. §. 3. n. 10. & vltra Tiraque. d. gloss. 2. n. 21.* vide quae scribit doctissimus *Dominus. Soto lib. 4. de iustit. & iur. q. 8. art. 3.* & per eundem *Tiraque. & Conar. & peries, nunquid etiam mulieri liceat in foro conscientiae ab huiusmodi contractu resilire, & vide Minchacum d.c. 10. n. 15. & 19. cum aliis.*

B *Appellatione alimentorum, veniebant feruiores.* Vide *Gratum in consil. 86. vol. 2.* & quae dicunt *Auendani in respons. 8. nu. 1. & Tello, in l. 20. Taur. n. 10. & anteborem infra, super text. 3. not. in princ. num. 1.*

C *Quando à principio dum actus gerebatur non fuit oppositum.* Vide *Chassan. in consuetud. Burgun. rubric. 4. §. 1. nu. 27. Tiraque. in consuetud. gloss. 8. quest. 10. nu. 88.* & quae tradunt *Iason in l. non eo minus, C. de procurat. Felinus in c. canan, n. 9. de iudic. & pulchra scripta Pinelli in l. 1. parte 3. nu. 32. & sequent. C. de bon. matern.*

D *Vno tamen casu.* Vide *author. supra, §. 48. ad fin. & quos ibi adiunxi, ver. ex quo inferetur.*

E *Quod vult limoc in c. ex parte decani.* Vide *Alexand. in l. sepe, ff. de re iudic. Felin. in c. 1. ut lite non contest. n. 12. & allegatiōne magna Tiraque. de retract. lignag. §. 9. gloss. fin. nu. 11. cum sequent. & pulchre, lat etiam multis allegatis Pinel. in l. 2. part. 2. c. 1. n. 18. C. de rescind. vendit. & n. 19. & Felin. in d.c. ex parte hic allegato.*

F *Vbi requiritur licentia in actu sufficit tacita.* Faciunt scripta doctorum, quos retuli additione proxima, ac magis in specie præter *Tiraque. & alios, qui sup. in 1. additione adscripsi sunt.* vide *Didac. Perez in l. 8. gloss. penult. tit. 2. lib. 3. ord.* quid autem iuris si contractus fiat inter ipsos coniuges. Adde quae scribit *Aliciat. regul. 1. praesumpt. 2. nu. 7. Gomez. Arias in l. 15. Tauri, num. 81. & turtius eundem, & Castillo, in d. l. 55. & Meneses in l. transactione qua dominus, C. de transact. num. 15. & Didac. de Segura, vna cum Didac. Perez additionatore in §. vir vxori, nu. 111. cum sequent. ff. de acquirend. posses. ubi multa dicuntur, quae nominatim sequitur *bernard. in fallent. d. reg. 455.* quos adiunges ad scribentes, quos supra retuli addit. 1.*

G *Sine intelligamus quod illud verbū [otorgamiento.] De huius vocis significatione vide Auendani in suo dictionario, versic. [otorgamiento] & Grigor. l. 32. bis alleg. tit. 4. parte 1.*

H *Cogitur præstare vel saltem iudex præstabit pro eo.* Vltra *Taurisias in l. 17. Taur. quae hic allegatur, vide Corserum in singul. suis, versic. consensui, & Chassan. in consuet. Burgund. rubric. 6. §. 1. entre gens nobles, versic. [du consentement.] & Iason in l. 1. nam. 20. C. qui admittit. & Felin. in c. cum accepissent, n. 20. de constit.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVM.

SVMME RERVM.

1. Donatio inter coniuges morte donatoris confirmatur.
2. Et idem est in donatione facta ante matrimonium, relata tamen in tempus matrimonij.
3. Donatio causa mortis ad sui validitatem non requirit ultionem.
4. Donatio inter coniuges de iure communis non valet.
5. Legatum non revocatur per generalem donationem in dotem.
6. Legatum revocare an videatur testator, alienando in specie rem legatam.
7. Legatum an & quando per alienationem rei legata revocetur.
8. Pignus rem pro tanto, quanti valet, censetur totale alienatio.
9. Creditor licet fundum pignori datum, ut onus satisfaciendi, emat, non censetur possidere: saltem tamen, nisi esset sibi per tanto obligatus, quantum ferè valet.
10. Statutum prohibens ferebim acquirere immobilia, intelligitur etiam prohibere capere pignori pro tanto, quanti rei valet.
11. Donatio in dubio non presumitur revocata.
12. Revocatio tribuitur reo, qui ad fructum perceptus.
13. Donatio revocatoria non est proprie donatio, & revocari, siue modificari non potest.
14. Donatio vel concessio ab aliquo facta, potest per principem modificari.
15. Vasallus si sine filio decedat, an rei feudalis ad dominum revocatur.
16. Privilegium suo causa revocare an possit princeps.
17. Principi in contrahibus consideratur ut privatus.
18. Cardinales si ante creationem Papa aliquid statuant, & quilibet promissum illud observare, si fuerit electus, non tenetur electus observare, si est in principium dignatus fuit.
19. Promissio principum in principia sue creationis, si sint preiudicialia, non debent observari.
20. Heredes appellati, an & quando intelligatur de primogenito de omnibus.
21. Testator si simpliciter reliquit eleum fiam tali commentum in fello sancti Laurency, intelligitur scilicet de primo fello post mortem testatoris.
22. Privilegium principis debet esse perpetuum.
23. Privilegium datum prelate, quod clerici quatuor fecum residentes percipiant fructus in absentia, intelligitur de presentibus & de futuris, loco illorum solvatur.
24. Donatoris si decedat non relicto filio mafculo, reliquas tamen filiam feminam legitimam, an ad illam transeat bona donata.
25. Masculinum in concessionibus & donationibus favorabilibus recipit feminam.
26. Filia in iure primogenitura an admittatur, filio legitimo deficiente.
27. Femina succedit in fundo, etiam si feudum sit nobile.
28. Invenire filiam vasalli antea inquit dominus, non existitibus masculis, an vero possit aliam querimus invenire.
29. Donatio principis latissime interpretanda est in ius preiudicium.
30. Filij nomen, in materia feudali, patitur pro quolibet descendente ex linea masculina.
31. Conditione defecta res manet apud gravatum.
32. Per additionem defuit hereditas esse patri, & incipit esse filij ademptio.
33. Vendam pignus transiit ad feminam, non potest ab ea remaneri propter superiorem masculinum.
34. Secundo pignus si a principio fuit eximium, an sit pignus ademptum.
35. Alius in dubio videtur perpetuus non temporali.
36. Exclusio fenei, perpetua est exclusio in materia feudali.
37. Pignus, per quod quis se obligavit, ut pro observantia contrahat possit capi personaliter, non transiit ad heredem facientem.

Palacios Ruy.

EXTA casus predictos donatio inter **S. I. IX.**
 coniuges est prohibita: vt in superiori-
 bus dictum est. non tamen est omnino nulla,
 quod apparet ex eo, quia morte a donatoris
 confirmatur: vt **l. 1. & 3. l. si maritus, l. 2. & 1.**
Papinianus, & l. cum his status, in prime ff. affo tit. & 4.
2. de don. prale. & l. 2. de par. dotal. & l. donationis
quas in parentes, C. ff. tit. & c. fin. infra, eodem, & 4.
part. tit. 1. l. 4. vide Ludov. Tuffanum in l. si inter
virum, de reb. dub. qui plura dicit circa hoc.
 Ratio potest esse, qui in eadem voluntate
 presumitur quis esse, nisi venientem ad mor-
 tem appareat contrarium voluisse: vt **dist. 1. cum**
his status, cum aliis, de quibus supra, & cap. maiores,
de baptismo, & l. sancimus, C. de testam. Vnde per-
inde est, ac si donatio esset testamentum confir-
mata, & sic de ea detrahatur Falcidia, sicut de
aliis legatis testamento relictis, secundum
Bart. in d. l. cum his status. Quod procedit, non
 solum in donationibus factis inter coniuges
 constante matrimonio, sed etiam in factis ante
 matrimonium, relatis tamen in tempus matrimo-
 nij: vnde si sponsus aliquid donat sponse
 ante matrimonium, vel conficitur dotem recepisse,
 & se refert in tempus matrimonij, secuto
 postea matrimonio, morte ipsius confir-
 matur donatio per iura predicta: non quidem
 ex verbis legis, quia non videtur verè facta donatio
 marito, cum ante matrimonium fiat: sed
 ex sententia legis, quia collata in tempus
 matrimonij fide videtur facta marito. Casus
 est not. in **l. cum his status, §. si sponsus ff. ff. i. tit.**
 quam ad hoc ponderat Franciscus de Arret. in **l. si**
infortis, circa fin. ff. de verbor. obligat. Ex quo in-
 fertur ipse vnum, quod reputat valde not. quod
 ubicumque ad privilegium consequendum
 apponitur certa qualitas in persona contrahentium:
 si illa qualitas inest fide, & non verè,
 non comprehenditur sub verbis legis. Nam
 sponsus, qui donat, vt donatio post matrimo-
 nium habeat effectum: verè quidem non est
 maritus, ex quo confert donationem in tem-
 pus, quo erit maritus: & hoc refert & sequitur
 Securus in **l. 1. l. 4. col. in fin. ff. soluto matrim. Item**
 confirmatur donatio inter coniuges morte
 donatoris, etiam si donator post talem dona-
 tionem fecerit testamentum, in quo nullum
 heredem instituit: vel si instituit, hereditas
 non fuit adita. nam per tale testamentum, vel
 heredis institutionem, non videtur revocata
 donatio: vt est text. & ibi not. **Bart. & Bald. in**
l. 1. C. ff. tit. est text. not. in l. sequens, ff. de leg. 2.
secundum Bart. ibi, quare etiam allegavit Bald. in
d. l. 1. C. ff. i. tit. licet dicimus in donatione,
 quam facit pater filio: quia similiter illa ad sui
 confirmationem non requirit additionem hereditatis.
 vt voluit gloss. not. in **l. filia cuius, in**
ver. 1. in fin. C. famil. heres. quam ad hoc pro not.
allegat. Angel. in l. 2. de leg. 1. Illa enim don-
 atio inter coniuges videtur quodammodo
 donatio causa mortis: cum per mortem con-
 firmetur, vt dictum est: quare quidem donatio

S. 2 tiones

tiones causa mortis etiam ad sui validitatem non requirunt additionem hereditatis: vt expresse dixit Angel. in d. l. 1. C. isto titul. quamvis Bart. ibi dubitauerit. idem tenet Bart. in l. in mortis in fine ff. de don. caus. mort. & in l. qui Roma. §. Flavius in fin. ff. de verb. obligat. qui ad hoc allegat text. in l. 1. qui sine manu. ad liber. per. po. ad idem est bonus textus cum glossa in ver. qui mortis in l. post legatum. §. per. ff. de his quibus vt indig. ¶ Ad idem est glossa in l. etiam ff. de inoffic. testam. in ver. infirmari. quam ad hoc allegat Bald. in l. 1. & si non mortis in princ. C. ad l. Falcid. idem sequitur Bald. in l. 2. C. quibus res in. non no. & in l. cum quis ff. de condit. ob. caus. Saly. in l. fin. C. de pact. Angel. in sua disputatione. incip. Hastensi miles. charta 3. Bald. in legi. cum virum. C. de fideicom. Ioan. de Imol. in d. l. si quis de leg. 2. & in l. fin. ff. de donation. causa mortis. vbi hoc sentit Baldus & Alexand. in dist. 1. 2. de legat. 1. Francisc. de Aretio. consil. 74. penult. colum. Valebunt ergo donationes inter coniuges. quamvis donator fecerit testamentum. & heredes instituerit. & nolit adire: vt supra dictum est. ¶ Intellige. quando fecit generalem institutionem. vel dispositionem bonorum. secus si specialem de illis bonis: nam tunc bene esset reuocata donatio. & per consequens non confirmaretur. casus est not. cum glossa in l. si maritus. la. 2. C. isto tit. & l. cum hic status. §. si maritus. & §. qui quasdam ff. de. vbi dicitur. quod si maritus rem quam vxori donauit. alteri legauit. vel pignori obligauit. videtur donationem reuocare: adeo quod morte mariti non intelligitur donatio confirmata. ¶ Ratio huius est. quia ¶ donatio inter coniuges de iure communi non valet. licet iure singulari confirmetur morte: vt dist. 1. Papinianus. cum aliis de quibus supra ff. isto tit. Illud autem quod valet iure singulari. facilius tollitur. quam illud. quod valet iure communi: vt l. cum militis. §. militis missus ff. de testament. milit. ¶ Intellige tamen. quando maritus specialiter pignorallet. vel obligasset rem. quam vxori donauit. secus: si maritus obligaret generaliter omnia bona sua: nam tunc non videtur reuocata donatio. quia non videtur ea mente obligatum: vt d. §. si maritus. Ratio diuersitatis est. quia plus operatur pignoratio vel obligatio specialis. quam generalis: quia generalis non afficit ita rem. sicut specialis. argum. ex differentia. ff. ex quibus causis pign. vel hypot. contra. ra. haec est decisio elegans Bart. in l. rem legatam. in fin. ff. de adit. legat. idem tenet Bald. licet de Bart. non fecerit mentionem. in l. si non verum. C. isto titul. quos sequitur lasen in l. 3. in 2. col. vers. 2. notanter limitat. C. de legat. ¶ Ex quo inferit ipse ibi in fin. col. ad vnum valde singulare: quod si mulier testatrix. quae ¶ legauit domum vel fundum alicui. & post testamentum nupsit. & dedit omnia bona sua in dotem viro: per istam donationem generalem in dotem. non intelligitur reuocatur legatum. ita notabiliter conluluit Alexander consil. 31. incipiens. ponderatibus. in 3. volumine. quod miro modo extollit. tanquam

nouum. & ab alio non tactum. lasen vbi supra. & illud confirmat ratione praedicta. Nam per alienationem voluntariam ita demum reuocatur legatum. si alienatio est facta in specie de illare legata: secus quando fit alienatio in genere omnium bonorum. ¶ Sicut in simili dicebat Bartolus in donatione facta inter coniuges. Ita ergo in proposito. licet testator alienando in specie rem legatam. intelligitur ¶ legatum reuocasse: tamen dando omnia bona in dotem. & sic alienando generaliter. non intelligitur legatum reuocasse rei in specie legata: imo mens testatoris fit. vt illi generi per speciem derogetur. vt in iuribus vulgaribus. ¶ Si tamen bene ponderentur motus Alexandri. probant aliud. quod est singularius. quod etiam si mulier dedisset in specie in dotem illam rem. quam prius legauerat: adhuc non reuocatur legatum. quod si est verum. est multum notabile: de quo vide latius lasenem vt supra. An ¶ autem. & quomodo per alienationem rei legate reuocetur legatum: vide textum. & ibi notat. in praedicta l. rem legatam ff. de adit. legat. & in d. l. 3. C. de legat. & leg. regim. in 6. partia. tit. 9. l. 17. quam tene menti: Quid autem. si rem legatam a testatore alienatam. testator redemit. an redintegratur legatum: vide textum notabilem in l. cum seruus. ff. de adit. leg. & Bald. in l. qui post testamentum. in princip. C. de leg. vbi vide Alexandr. & consil. 31. colum. fin. 3. volum. ¶ Praedicta sunt sane intelligenda. quando ista generalis obligatio. vel pignoris datio esset facta pro minori pretio. quam valeret bona ipsius pignoratans. seu donatoris. Secus si pro tanto pretio. quod non est verisimile ipsum velle luere. Nam tunc ista pignoratio habetur loco alienationis: vt l. antepenult. in princ. de leg. 3. & l. legata. in fin. ff. de sup. leg. & ibi Bart. ita tenet Bart. in dist. 1. rem legatam. in fin. de adit. leg. Cyn. Fulg. Paul. Alexand. & lasen in dist. 1. 3. C. de leg. Ioan. Faber in §. idem rescipserunt. Insistit de legat. ¶ pignorare enim rem pro tanto. quanti valet. censetur totalis alienatio: iuxta not. per Bart. in l. in quarum. in fine. ff. de pignor. ¶ Et facit quod voluit Baldus in l. voluntas. C. de fideicommiss. & in l. finali. C. de reb. alienis non alienand. & in cap. 2. §. aut libellario. quib. mod. feud. amitt. in verbo. dola versatus est. & in l. manumissiones ff. de iustit. & iure. & ibi lasen & in dist. 1. sciendum. §. possessor. in fin. ff. qui satisfacere coguntur. Saly. in dist. 1. fin. vbi dicit. quod si trado tibi rem. cum pacto. ne exeat manus tuas. & tu pignoralis pro aequali pretio: diceris cotrauenisse conventioni: quia non est verisimile quod eam amplius redimes. Idem est. si locares personae adeo potius. quod non esset verisimiliter spes recuperationis: vt voluit Bal. quae sequitur Fulg. & lasen in l. manum. pe. col. ff. de iust. & iur. arg. d. l. qui habebat. ff. de leg. 3. facit quod in simili voluit Bart. in l. legata. in fin. ff. de sup. le. lac. de Ar. Ang. Imo Fran. de Aret. & Moder. in l. 1. §. per seruum corporalem. ff. de acqui. poss. vbi dicunt. quod quando res est pignorata pro

6

7 D

E

1

tanto pretio, quod non est verisimile eam debere sui per debitorem: tunc acquireret creditor possessionem per seruum, tanquam verus dominus. quod est valde notabile pro ampliacione l. qui habebat, de leg. 3. quamvis aliter sentiat Bart. Socin. in d. §. per seruum. Per rationes & fundamenta satis videntur, quibus non facile responderi potest. & in parte iuris illud videtur verius, nisi communis opinio esset in contrarium. ad cuius confirmationem facit quod voluit Albericus Bald. Ioan. de Imol. Alexan. Iason & alij Moderni in d. §. possessor. vbi dicitur, quod licet creditor tunc dicatur possidere, quod ad multa, de quibus per gloss. non tamen quantum ad hoc, ut releuet ab onere satisfaciendi, nisi fundus esset pro tanto ei obligatus, vel pignorat, quantum fere valet. Nam tunc censetur tanquam proprius & releuet ab onere satisfaciendi per text. in l. legata, in fin. ff. de sup. leg. cum alijs, de quibus per Iason. vbi supra, quando ex his inferitur, quod tunc statum prohibens forenssem acquirere immobilia, intelligitur etiam prohibere capere pignori pro tanto, quanti res valet, secundum Iason. ibi. ¶ Si ergo maritus, qui fecit donationem, pignora-tuit generaliter omnia bona sua, pro tanto pretio, quantum valebant etiam cum re donata: verisimile est, quod non voluerit ea luere, & per consequens presumitur habuisse animum reuocandi. Vnde per eius mortem postea fecutam, non confirmabatur dicta donatio: ut apparet ex praedictis. ¶ Quod intelligo, nisi forte ista res donata, quae fuit pignorat generaliter, vel specialiter, fuisset maiorum ipsius pignorantis: quia tunc propter affectum, quem ad eam habebat, quamvis eam pignoratit pro quanto valebat, tamen non est verisimile, quod eam non debeat redimere: vt in l. emptione, ff. de minoribus. & not. in l. addum, C. de contrahenda emptione, & in cap. constitutus, supra, de in integrum restitutio. Vnde hoc casu non videtur reuocata donatio: ita notabiliter sentit Paul. de Cast. quem refert & sequitur ibi Alexan. in fin. in dicta leg. tertia, C. de legatis & etiam Iason in l. colum. ¶ Ex quibus omnibus inferri potest ad decisionem questionis, quam meo tempore in cancellaria vidi agitari. Mulier nobilis, domina Maria de Gahete, quatuor habes filios, Petrum, Ioannem, Franciscum, & Ferdinandum: donationem fecit cuiusdam oppidi Petro & Ioanni inter viuos, vt ipsa dicebat, vt ipsi haberent post eius mortem, promittens non reuocare. Deinde in extremis posita condidit testamentum, in quo inter cetera eundem Ioannem in tertia parte omnium bonorum suorum meliorauit, siue domorum, siue reddituum, &c. de dicto tamen oppido donato nullam expressit fecit mentionem, sed de domibus, vt supra dixi, cum nullas alias haberet domos. Itaque in effectu (vt paucis perscringam) ipsa testatrix nulla fere alia bona habebat, nisi illa quae generaliter in testamento nominauit. Dubitatum fuit, vtrum per huiusmodi testamentum, & meliorationem,

Palacios RAN.

vifa fuerit reuocare donationem praedictam. Videtur dicendum quod sic, per ea quae superius diximus. ¶ In contrarium tamen fortiter facit textus notabilis in leg. quociens, C. familia hereticorum. vbi si testator inter suos haeredes bona sua diuisit, & cuiuslibet certa bona cum mancipijs, quae ibi erant, reliquit, non videtur voluntatem mutare: quamvis postea eadem mancipia vniuersa, non facta eorum discretionem, commendanda putauerit haeredibus. ¶ Ad hoc possunt adduci notata per Dyn. & alios in regula generi, de reg. iur. lib. 6. & per Modernos in c. 1. de rescriptis. Hinc est, quod si princeps donauit alicui castrum, quod erat in provincia: postea alteri donauit totam provinciam: intelligitur excepto castrum alteri donato. quia id facere intelligitur sine praedictio alterius. l. 2. §. si quis a principe, ff. ne quid in loco publico. ita dicit Hostiensis in cap. xiiii. de iur. iur. dixi in tractatu Insularum maris Oceani c. 5. §. 6. circa fin. ¶ Ad confirmationem praedictorum facit, quod quidam sumus in dubio, quod verum donatio sit reuocata, vel non, per penitenciam donatorum, in dubio praesumitur non reuocata: vt est textus valde not. in l. cum hic status, §. penitenciam, ad fin. ff. isto titulo. dum dicit: Vbi semel donatorem penituit, etiam heredi reuocandi potestatem tribuimus, si appareat defunctum euidenter reuocasse voluntatem: quod si in obscuro sit, procliuior esse debet iudex ad comprobendam donationem. ¶ Ex quo inferitur ad vnum valde not. quod si maritus confiteretur dotem recepisse ab vxore constante matrimonio, ex qua confessione resulter tacita donatio: vt supra dictum est: etiam si postea dicat confessionem illam falsam fuisse, non videtur reuocare tacitam donationem resultantem ex confessione: quia requirebatur expressa reuocatio viri dicentis, reuoco confessionem & donationem ex ea resultantem. Declarando autem, quod non habuerat dotem, vel quod confessio erat falsa, nisi aliud addat, non per hoc videtur donationem reuocasse. praesumitur enim potius voluisse, quod illa habeat vxor tanquam donata, quam vt debita: ita notanter determinauit Albericus Papiensis: vt refert & sequitur Ioan. And. in additionibus ad Speculas isto tituli in rubr. de qua deditione fecit solenne festum Ludovic. in singular. 616. incip. scilicet quod donatio. & ita practicaui in cancellaria isto anno 1300. ¶ Si tamen mulier expressit reuocasset donationem, quam filijs fecit, valerit reuocatio: quamvis & in donatione promitteret non reuocare: & sic videtur donare inter viuos. l. vbi ita donator ff. de donat. caus. mort. notat. in l. qua dotis, ff. soluto matrim. maxime per Alexan. ¶ Intellige tamen, quod mater potest reuocare donationem praedictam, quantum ad tertiam partem bonorum suorum, quae reperitur habere tempore reuocationis, vel mortis ipsius donatricis, computatis etiam bonis donatis. in qua quidem tertia parte potuit meliorare aliquem ex filijs, vt Foro legum lib. 3. tit. 5. l. 9. reuocabilit tamen, vt l. cum pater, §. a filijs, cum gloss.

S 3 de

de legat. 1. Quod aliqui dicunt procedere, nisi forsan processum sit ad traditionem, vel ad aliquid, quod loco traditionis habetur altero de modis, de quibus infra §. 7.6. verificat. aduertit nunc quo casu. & si de iuris subtilitate reuocari possit, vt d. l. cum pater. §. pater filia. cum aliis, de quibus infra §. 7.2. verificat. ampliabis prædicta, vt donatio inter coniuges, &c. æquitas tamen non patitur hanc reuocationem, & propterea iustum esset super hoc legē cōdere, quæ postea

l. 1. tit. 6. lib. 5. (me clamante) edita fuit in curiis Taurinis, l. 17. incip. [quando] Ine filij donatarij, quibus res donatæ traditæ sunt per viam donationis inter viuos, decipiantur, & cogatur rem cum fructibus restituere: quos forsan in alēdo se, vxōrem, filios, & familiam cōsumperunt, & tota eorum substantia non sufficeret ad fructuum restitutionem: quia ¶ reuocatio trahitur retro, etiā quo ad fructus perceptos, intellige naturales, non industriales, vt l. cum qui ff. de condit. ab caus. & l. videamus, §. idem quoque, ff. de vsur. tenet Bald. & sequitur ibi Paul. de Cass. in l. 1. C. de his qui. vt indigni. refert & sequitur Iacobinus in tractatu feudorum fol. 124. col. 1. in fin. dico infra §. 7.2. in princ. imō, quod deterius est, vt plerumq; fieri solet, filius donatarius, vtens re tibi donata, tanquam propria, ipsam vendidit, vel aliter alienauit, vel in alium transfuit, fortē titulo oneroso, & per multas transfuit manus: per talem autem reuocationem omnes possessores fraudarentur, & nonnunquam pretium perderet, cum filius esset mortuus abiens vel pauper, non valens pretium soluere. Sanctius ergo esset, quod tali casu pater vel mater donatam reuocare non posset, nisi ex causis, ex quibus perfecta donatio inter viuos reuocari potest, vt l. fin. C. de reuoc. don. & 5. partit. tit. 4. l. 10. Vnde iudicetur de tertia, quantum ad hoc, vt indicatur de quinta, quæ irrevocabilis est, quando donatur per viam donationis inter viuos alicui filiorum acceptanti: quoniam extraneo donare potest irrevocabiliter: vt latē scripsi super d. l. regni. & latius meo consilio, incip. Domina Maria de Gahete. super facto de quo supra feci mentionem. vbi inter cetera dicebam, illam donationem, quantum ad tertiam, fore irrevocabilem, sicut & quinta. quoniam dicebatur facta in remunerationem seruiciorū, quæ a filiis recepisse dicebatur: de quibus cōstaret, & res erat clara, & sine aliqua dubitatione, cum ¶ donatio remuneratoria ¶ non sit proprie donatio, sed potius permutatio: vt dixi supra col. 226. §. limita secundō, cum sequētibz. vide hodie legem Tauri, l. 17. & 44. quæ super hoc disponunt. Quo casu etiā rex vel princeps donationem ad se factam reuocare non potest, nec priuilegium, quod alicui concessit: vt dictum est supra col. 238. ver. ex istis infertur. imō nec modificare, vel conditionare donationem, quam fecit, potest: vt notanter voluit Bald. cons. 277. in princ. incipit. pridie consulti, in 3. part. sic intelligens & ampliāns l. perfecta donatio, C. de donat. quæ sub modo, vt habeat locū in prin-

cipe. quod tene menti, & alibi non legi. vide Abb. consil. 3. col. 19. 2. volumine, & Paulum de Castro consil. 172. col. 10. qui idem tenent. Intelligo tamen sanē respectu temporis præteriti: bene tamen pro tempore futuro. quia facta concessione ab imperatore, vel rege, & translatio dominiū rei concessa: potest a principe conditio imponi, non ex vi contractus, sed ex vi legis: quia omnis legum potestas est in pectore suo: vt l. qui fundos, C. de omni agro deserto, lib. 11. qui textus ad hoc est valde not. secundū Andr. de Bartolo. & Ioan. de Plat. ibi, & Bald. in l. nupta. ff. de senato. Andreā de Isernia in c. 1. §. fin. cō. antepenult. de capitā. qui curiam vendidit. vide Lucam de Penna in dicta lege, qui fundo. & Andream Sicul. in cap. final. ff. de offic. legat. col. 17. verificulo, & in quantam. vbi dicit Bald. idem tenere in l. fin. ff. de constitut. princip. ad hoc vide notabilem legem regni Ordinationum lib. 5. l. 15. tit. 10. tit. 9. lege 11. & Foro legum, lib. 3. tit. 12. l. 8. & ibi gloss. lib. 5. Quinimo potest ¶ princeps ¶ donationem, vel concessiōem ab alio factam, modificare: vt est textus mirabilis, & hæcenus non cogitatus ab aliquo, in cap. quanto, sup. de censibus. Vbi fundator cuiusdam monasterij per viam donationis prouidit, quatenus fratres eiusdem monasterij annuatim fratribz alterius monasterij procuratiōem præstarent: quo tempore vna marcha ad eorum procuratiōem sufficiebat. Numerus tamen fratrum adeo creuit ex post facto, quod marchæ quatuor vix sufficere poterant: cumque super hoc non leuis altercatio inter vtrosque religiosos extitisset, causa ad Romanū deuenit pontificem: qui auditis hinc inde propositis, per verbum, Indulgemus, & sic ex gratia secundum gloss. Imo. Ioan. Andr. Abb. & aliorum, donationem seu concessiōem prædictam modificauit, ad priorem statum eam reducēs, non obstante fratrū augmento: siquidē princeps alterius donationem modificare potest. vt ibi multo fortius a se factam modificare poterit. Adde quod textum in dist. c. quanto. ponderat Petrus de Anchar. ibi. cum allegat. Ioan. Andr. in cap. olim de verborum significationibus, & Petrus Antiochensis in tractatu de numeribus, fol. 17. col. 3. & Iacobinus in tractatu feudorum, in parte, & cum molendinis. per quam aliqui audent dicere, quod clausula regis Henrici, de qua statim dicemus, trahit non solum ad donationes quas fecit, postquam fuit rex, sed etiam ante: nam ex quo potest adiciere conditionem, vel modificatiōem donationi ab altero factæ, multo fortius donationi a se factæ: tene menti & cogita. ¶ Ex his iustificari & defendi potest illud, quod serenissimum dominum regem Henricum secundum olim fecisse legimus. Nam cum tempore schismatis inter se & rege dominum Petrum, plures & immensas donationes quibusdam regni magnatibus fecisset (pacatis regnis) modificare volens donationes prædictas, clausulam suo adiecit testamento, his verbis concepit. ¶ Por rason de los muchos grandes, y señalados seruicios, que nos hizieron en los nuestrs menesteres

- los prelados & duques, condes, & marqueses, maestres, ricos homes, & infançones, & los cauallos, escuderos, & ciudadanos, así de los naturales de nuestros reynos, como los de fuera dellos, y algunas ciudades, villas, y lugares, de los nuestros reynos, y otras personas singulares, de qualquier estado, & es condicion que sean por los quales ouimos hecho algunas gracias, y mercedes, porque lo nos auian bien seruido & merecido: y son tales, que lo serian & merecerian de aqui adelante. ¶ Por ende, nos mandamos a la reyna, & al infante, que les guarden, y cumplan, & mantengan las dichas gracias, y mercedes, que nos les hezimos y que ge las non quebranten, ni menguen, por ninguna razon, y nos gelas confirmamos, & tenemos por bien, que las ayan, segun que gelas nos dimos y confirmamos, & mandamos guardar en las cortes, que hezimos en Toro. ¶ Pero toda via, que las hayan por mayorazgo, y que finquen al su hijo mayor legitimo de cada vno dellos, y si muriere sin hijo legitimo: que se tornen los sus lugares, del que así muriere a la corona de nuestros reynos.] ¶ De ista clausula meminit Montanus in repertorio ordinationum, in verbo, primogeniti, & Foro legum, lib. 3. tit. 12. l. 8. in verbo, non pceda, & Lud. conf. 78. de qua diximus supra §. 50. post principium. alijs fol. 22. col. 2. An autem mortuo ¶ vasallo sine filiis, res feudalis reuertatur ad dominum, videas pulchre per Raphaelem Fulgiosum consil. 21. incipiente, Petrus. ¶ Quam quidem modificationem adiciere potuit regia maiestas, vt ex prædictis apparet, & fiat in terminis domini Ludouici Romanus consil. 98. incipiente, quo ad id, quod de quo queritur, in secundo dubio. vbi de clausula & modificatione prædicta mentionem facit pro constanti, firmans ipsius conditionis vel modificationis validitatem: requisitus de consilio super hoc ibi. alibi non legi in specie tractum. Ideo tene memorie, quia quotidie videbis in practica. ¶ Et istud tenes, quamuis aliqui hoc impugnare nitantur: tum quia donationes prædictæ fuerunt perfectæ, quibus condicio adici non potuit: vt dicit l. perfecta donatio, & per Baldum in dicto consilio, in l. finali, ff. de senatoribus. ¶ Tum etiam, quia fuerunt remuneratorie, & per consequens irrevocabiles: vt sentit Bald. in lege, qui se patri, 9. col. C. unde liberi. dum dicit, quod speciale est in principe, vt possit ¶ reuocare suum privilegium sine causa: vt dicta lege, qui fundos. Conuentionem autem seu donationem reuocare non potest, nisi secundum ipsius rei naturam, quando iam translatum erat dominium: secundum Bald. ibi, si intelligentem dictam legem, qui fundos. Cum autem de natura donationis perfectæ, per quam translatus est dominium, sit, vt non possit reuocari, vel modificari, vt prædixi: ergo, &c. Cuius ratio est, quia ¶ princeps in contractibus consideratur, vt priuatus. iuxta l. 2. §. 1. ff. ne quid in loco publico. & quod per eam dicit Barr. in l. in fraudem, §. neque,
- ff. de iure fisci. & Cardinalis consil. 147. incipiente, Dominus noster Papa. quorum meminit Felinus in c. 1. de probat. colum. 2. & 3. quem rogo videas, vbi etiam commemorat dicta Abb. de quibus statim fit mentio in ver. & istis adde. ¶ Ad ista faciunt, quæ dicit Abb. in c. nonit. 11. colum. de iudic. & in cap. suggestum, de decimis, & Cardinalis in repetitione capituli perpendimus, de sententis excommunicatorum. dum de reuocatione priuilegiorum loquuntur. Ista & multa alia adduci possunt (quæ breuitatis causa omitto) per quæ modificatio prædicta impugnari posset, de quibus hodie superflua esset disceptatio: eò, quod rex & regina domini nostri, eam vt legem merito seruari iubent, quia donationes & concessionnes prædictæ fuerunt adeo immoderate, & immenses, ac regno nociuæ, quod de earum validitate non abs re poterat dubitari. iuxta not. in cap. intellecto, de iurcurand. præsertim cum tantæ angustie, tantæque tribulationis in schismatis tempore factæ fuerint. Facta autem per principem schismatis tempore in regno, vel promissa per eum, non sunt implenda: vt sentit dominus Abbas in c. sicut, in primo, in tertio not. per illum textum supra de iurcurand. cum dicit, quod si ¶ Cardinales ante creationem Pape aliquid statuerint, & promittit quilibet illud obseruare, si fuerit electus: si est in præiudicium dignitatis sue, non teneat electus obseruare. Idem not. Cal. in tit. de iurcurand. consil. 3. facit etiam venisit, ver. ipse vero timens, sup. de iurcurand. Et hoc bene not. ad infringendas ¶ promissiones factas per principes in principio creationis suæ: quia si sunt præiudiciales, non tenentur obseruari, secundum Felinum in cap. 1. de probation. col. 5. versu. sexto declaratione. & ita dicit alijs diffuse consuluisse. cuius consilium libenter viderem, quia pulchrum deciderit casum, & quotidianum. ¶ Sunt tamen aliqui, qui plus quam oportet, verbis illius clausulæ inhaerent, dicentes per eam, quod omnia bona ab ipso rege donata, hodie regno deferenda, imò delata sunt: eo quod solis donatoriis, eorumque primis filiis maioribus legitimis, non autem nepotibus, rebus donatis vt, & frui liceret: quia si appellatione hæreditatis solidilij intelliguntur, vt est textus cum glossa in l. ex facto, §. fin. ff. ad Trebel. idem fortius dicendum est, quando de filiis mentio fit. ¶ Præcipue, quia dominus rex de filio in singulari numero mentionem fecit, dicendo, [E que finque a su hijo mayor legitimo de cada vno dellos.] quod dicunt intelligendum de primo filio maiore, & non vltiore. argum. l. bonæ, §. hoc sermone, de verb. signific. & l. antiquitas, C. de usufructu. ¶ Potiussem allegare ferè in terminis nostris Albericum de Rosate, post Petrum in l. beneficium, penult. col. versu. si autem in privilegio, ff. de consil. principum. vbi dicit, quod si in privilegio fiat mentio de hærede in singulari, dicendo, tibi & hæredi tuo concedo privilegium: tunc de primo hærede intelligendum est. Adde Barr. in l. qui liberi, §. hæc verba ff. de vulgar. & pupill. & in l. Lucius, §. Sempronio,*

Pronio, de legat. 3. Cymu & Bald. in l. annalibus, & in l. fin. 8. appof. & 21. 22. 26. q. C. de hered. infituend. & in l. in caufe, §. Papinianus, ff. de minor. & in c. 1. de marim. ad Morgan. con. & quæ ibi addo. Salyet. in l. voluntas, C. de fideicommiss. Ioan. de Imol. in l. si quis filium, §. fin. ff. de acquirend. hered. & in l. filiusfamil. §. diui. de legat. 1. Alexand. in l. Gallus, §. etiam, in fin. ff. de liber. & posthu. vbi latè tradunt prædicti doctores, & an & quando appellatione hæredis intelligatur de primo, an de omnibus in infinitum. Ad cuius cõfirmationem facit in summi Bart. in l. penult. ff. de annu. legat. dicens, quod si & testator relinquit simpliciter elemosinam tali conuentui in festo S. Laurentij: intelligitur solum de primo festo post mortem testatoris. Idem ergo erit in casu nostro dictum, de primo filio maiore ipsius donatarij. Ad hoc possent adduci multa similia, quæ cumulat Felin. in c. 2. supra, de tregua & pace, 2. col. versic. tene etiam menti. quæ videas per te. Sed meo iudicio veritas est in contrarium. Imo quod bona transeunt in filiũ, & nepotem, & pronepotem, & deinceps maiores & legitimos, eò quod mens regis hæc videtur fuisse à principio, quando fecit donationem, dum dixit, quod donabat eis pro se, suisq; hæredibus, & successoribus. Item quando adiecit modificationè sæpè dictã, dum dixit, [Pero toda via, que los hayan por mayorazgo, & que finquen al su fijo mayor legitimo de cada vno dellos.] Voluit ergo, quod ista donata deferantur iure primogeniture in primogenitos in infinitum. aliàs autè frustra diceret, [Que los hayan por mayorazgo:] si concessio in primum filium expiraret: præsertim, quia concessio & & privilegium principis sua natura debet esse perpetuum: vt d. beneficium, & regula, decet, de regul. iur. lib. 6. Si autem intelligeretur de primo filio, solummodo esset temporalis, & contra naturam privilegij principis, quod esse non debet: vt notanter voluit Ioan. Andreas, Dominicus & alij in cap. licet, §. 1. de privileg. lib. 6. dicentes, quod privilegium dans alicui facultatem ingrediendi ecclesiam, tempore interdicti, cum familiaribus; intelligitur non solum de familiaribus, quos tunc temporis habet, sed etiam de omnibus alijs, primis vel secundis, & vterioribus, quos habiturus est. Idem fuit de mente Ioan. Andr. Dominici & aliorum, in c. fin. 5. col. ver. sed pone quod episcopus, de verb. sign. 2. lib. vbi dicitur, quod & licentia data prelato, vt quatuor clerici secum residentes percipiant fructus in absentia: non intelligitur tantum de clericis quos tunc habet, vel primis, quos habebit: sed etiam de futuris, loco illorum subrogatis. attenta concedentis mente, & natura concessionis, quæ debet esse perpetua. Cõcludo igitur, vt supra. Ad de præterea textũ, in c. fin. 5. item opponitur, 22. q. 2. & c. nam & ego, infra, de verb. sig. vbi colligit, quod cedente vel decedente filio primogenito, filius secundogenitus, potest dici primogenitus: & quicumque alius, etiam vsque ad mille gradus,

secundum Bald. in c. 1. de feudo Guardia, lib. feudorũ. Natura ergo donationis principis seu beneficij operabitur, vt nõ finiat in primo hærede, sed transeat ad alios: vt supra dictum est. licet secus esset in contrahibus, per textum, in c. dilecti, de don. vbi Henricus, & alij. Imo, quod plus est, videtur mihi de iure dicendum, salua decisione melius sentientis, quod & si donatarius, vel eius filius primogenitus, vel nepos, vel pronepos, decedat, non relicto filio masculo: relinquit tamen filiam feminam legitimam: ad illam transeunt bona donata. quoniam in istis concessionibus & donationibus fauorabilibus, & masculinum concipit femininum: vt l. si ita scriptum, de leg. 2. & l. qui duos mulos, de leg. 3. & per glossam in c. an generalis, de elec. lib. 6. & ibi doctores nostri, per Bart. in l. 1. ff. de ver. signis, per Cyn. Bald. & alios, in l. quicumque, C. de seru. fug. Archi. in c. si quis suadente, 17. q. 4. per And. Siculum, post alios, in c. si quis presbyterorum, sup. de reb. eccles. non alien. per Iason. in l. si quis id quod ff. de iur. omni. iud. melius quàm alibi. Præsertim, quia tam de iure communi, quàm etiam de lege regni, ac consuetudine regni, mulieres succedunt in bonis parentum: vt l. maximum vitium, C. de liberis præteritis. Lex etiam regni, quæ de successionè filiorum loquitur, æqualiter deest paternã hereditatem filiabus, sicut filijs: vt 6. par. tit. 13. l. 3. Idem in bonis maioratus: vt 1. part. tit. 15. l. 2. in fin. & ita consuevit fieri in his regnis. Deficiente ergo filio legitimo, admittetur & filia in iure primogenitura: vt notanter decidit Petrus de Bellapertica in l. par. 5. quindem, de legat. 3. vbi per illum text. dicitur: Si consuetudo est, quod in baronijs non succedat filia, & aliquis habet filium vnum secundogenitum, & ex primogenito habet filia: filia debet habere baroniam. hoc idem voluit Bald. in l. in multis, in princ. ff. de statu ho. licet de Petro non fuerit memor, dicens, quod si consuetudo regni dicit, quod primogenitus succedat: non intelligitur femina, si stat masculus. aliàs intelligitur de femina, quia succedit in naturali dignitate secundum eum, quem refert & sequitur Lud. in cons. 1. & in d. cons. 98. in 2. dub. decidens per hoc in terminis nostris, & bonis à rege Henrico donatis, non stantibus filiis, filiam feminã succedere. quod tene menti. Ad hoc faciunt not. per Bart. in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Treb. vbi in fideicommissio succedit femina in defectũ masculorum. Bene facit tex. not. in c. dilecti, sup. de arbitrio. & ibi notant doct. & ibi dixi in meis recollectis. Ad idem facit illud quod scribitur Num. c. 27. Homo cum mortuus fuerit absque filio, & filiam eius transibit hereditas. Hinc fortè Gorthi tempore Pelagij, qui Hispaniam à manibus Arabum recuperare cepit, per lege sanxerũt (vt refert Lucas Tardensius, cum de eodem Pelagio agit) quod filius regis, cuiuscunque ætatis relictus, si modò catholicus fuerit, succedat in regno: filio autè masculino deficiente, filia femina succedat in regno: vt ibi latius dicitur. bene facit

- est ad hoc. c. 1. de beneficiis femina. & c. 1. an maritus
 27 succedat vxori. vbi ¶ femina succedit in feudo,
 etiam si feudū sit nobile. vt per Raphael. Fulcon.
 220. inc. nobilit. ¶ Vbi etiam tangit, an cōfectus do
 inducat ex vno actu, vt solū ad masculos tran
 feat: & que requiruntur ad istam consuetudinē
 inducendam. de quo etiam per Io. Fab. & Angel.
 in §. ex non scripto, inquit de iure nar. bonus text. in
 28 cū de beneficiis de prob. l. 6. An autem dominus ¶
 teneatur inuestire femina filiam vasalli sui, non
 existētibz masculis: an verò possit aliū quem
 cūque inuestire: vide eundem Raphaelen Fulg.
 consil. 222. incip. nobilit. ¶ Et istud teneas: quam
 uis aliqui audent dicere cōtrarium. imò quòd
 filia femina non succedat in istis bonis: quia vi
 detur fuisse de mente regis illam excludere, ex
 quo de filio in genere masculino solum men
 tionem fecit, volens per hoc feminam exclu
 dere. ¶ Quod tamen falsum est, vt apparet ex
 29 prædictis: præsertim quia ¶ donatio principis
 latissime interpretanda est, in eius præiudicium:
 vt c. cū dilecti, de donat. cum concordant. ¶ Dicūt
 etiam isti, quòd prædicta cōcessio, seu donatio
 regis, magis accedit feudo, quam simplici do
 nationi: quod apparet ex clausula prædicta, dū
 dicit text. E son tales, que lo seruīran, ē merece
 ran de aqui adelante. ¶ Propter seruitium ergo,
 quod facturi sunt, iste donationes fiunt: ergo
 feudum censetur, & per cōsequens non trahit
 in feminas: vt c. vno in primis de alien. feud. pater fe
 cundum Henricum in d. c. cū dilecti, fm. col. post Pet.
 de Bellapertica, & lac. de Ra. in d. l. ex facto, §. fm. ff. ad
 Trebel. & l. in conventionibus, ff. de verb. sign. melius
 hoc probat text. in cap. 1. §. filia, de successione fe
 udi. vbi dicitur, quod filia non succedit in feudo,
 nisi inuestitura fuerit in patre, vt filij & filia suc
 cedāt. In materia enim feudali, verbū, sine hæ
 rede, intelligitur. i. sine filio masculino, & nomē
 30 ¶ filij ponitur pro quolibet descendente ex ma
 sculina linea. c. 1. ver. & siculiculus, de alienatione
 feudis. l. feud. & ibi not. Bald. in octauo notabili, de
 quo facit scilicet Alexander in l. Gallus, §. in statuens,
 in ff. de liber. & posthu. vide Raphaelen Fulg. consil.
 218. & Jacobinum in tract. feudorum, in verb. & qui
 buscūque hereditas. vbi plura cumulatim intelli
 ge, nisi in inuestitura dicatur, quod veniat ad fe
 minam: nam tunc ad feminam transit. & sic lo
 quuntur superius dicta. Et an femina sit feudi
 capax, vide c. 1. de feudo femina, & c. 1. §. hoc autem,
 qui feudum dare pos. & Lud. consil. 1. ¶ Ad hoc facile
 est responsum, primo, quod certē istud non est
 feudū, imò donatio remuneratoria, vt ex ver
 bis donationis, & modificationis prædictis, li
 quidō cōstat. dicit enim, quòd propter merita
 & seruitia rex donauit. Item donatarius nul
 lam fidelitatem fecit, nec pro illa seruitium ali
 quod fuit sibi iniunctum, & ita nō est feudum.
 Sed præsupposito sine veritatis præiudicio,
 quòd sit feudum: non est tale, quod feminas
 excludat, cum nō habeat seruitiū virile, quod
 non possit per feminam expediti per aliū: quo
 casu femina capax est feudi: vt c. 1. de feudo femi

ne, lib. feudorum. Concludo igitur vt sup. ¶ De
 vno tamen sepiusimè dubitauit, si habena res
 donatas à rege domino Henrico: qui est vlti
 mus possessor, filius, nepos, vel pronepos do
 natarius, ab hac vita migravit, non relicto filio
 legitimo masculino, nec femina: reliquit tamen
 fratrem legitimū: nunquid bona prædicta ve
 niant ad fratrem, an redibūt ad regnū? In quo
 dubio multa se offerunt hinc inde. ¶ Dubium
 facit, quoniā ex quo præsupponimus primum
 donatarium filium reliquisse legitimū: iam
 videtur defecisse reuerſionis conditio: per tex
 tum singularem, vbi multa cumulat Iason in leg.
 pater Severianus, §. ita fideicom. ff. de consil. & de.
 vbi littera dicit, Ita fideicom. dato, volo resti
 tuas, si sine liberis de cedas: conditio deficit ex
 voluntate, vel vno filio relicto superfluo. imò
 solus nepos ex filia relicta, facit conditionem
 deficere: vt l. 1. C. de condit. insti. quāuis filius
 vel nepos postea moriatur: vt l. pater, §. quide
 cim, ff. de legat. 3. & l. si quis ita, ff. de verb. oblig. & l.
 cum vxori, C. quando dies legat. cedat, in l. si quis ha
 redem, C. de insti. & subit. sub cond. facti. Ad idem
 l. 1. §. sin. autem sub conditioe, C. de cad. tollent. vbi
 defecta ¶ conditioe res penes grauātū manet.
 Vnde in successione bonorum solum attendi
 tur vltimus possessor. l. sed si plures, §. filio, ff. de vul
 gari & pupillari. vbi per ¶ padionem deficit esse
 hereditas patris, & incipit esse filij aduentis. fa
 ciunt not. in l. si cognati, de rebz dubis. præsertim
 per Soc. ad fin. in de est, quod prohibitio facta fi
 lio, non intelligitur facta nepoti vltimo pos
 sidenti, sicut quando est facta expressio nomine
 proprio: vt not. in authent. de resist. fideicommissi,
 §. manifestum, tenet Bald. in l. voluntas, 3. col. C. de
 fideicom. Bart. in l. filiusfam. §. dñi Severus, de lega.
 1. & in l. ceteris, col. 20. ff. de vulgari & pupill. Con
 cessio ergo & modificatio prædicta, intelli
 gitur de primo filio, & descendētibz ab eo, non
 de alijs. ¶ Ad idem facit text. not. in aurb. sed si
 quis, C. de secū. nup. vbi probatur, quòd si primū
 pactū cōmittitur filiis existentibus, vt vxor ac
 quirat certa bona, & deinde filij moriantur,
 committitur secundū pactū, quia non existunt
 filij: & illud est speciale illo casu. Ergo in con
 trariū est regula iuris, vt postquā ex donatario
 relicto est filius maior, legitimus, quāuis post
 ea ipse moriatur sine filio, nam de hic cōditio,
 vt bona deferantur fratri. Ita in terminis nostris
 per illum text. decidit ibi in fine Cynus, post alios
 antiquos, quos ipse refert. Idem ad litteram re
 fert ibi Albericus, & latus saluēt in fin. & Bald. 2.
 col. ver. quāda rex. vbi dicunt doctores. præallegati
 Quidā rex de dicit cuiādam militi castrū, sic dices,
 Do tibi castrū illud, ita quod habeas tu, & mi
 hæredes, de tuo corpore descendētes: & si de
 das sine hæredibz, de tuo corpore descendētibz.
 castrū illud ad me reuertatur. Deinde decedit
 miles relicto filio herede, postea decedit iste fi
 lius, nō relicto hærede de corpore suo: quære
 batur, nunquid castrū debet reuerti ad regē?
 Decidunt quod nō, quia satis est deficere con
 ditio.

didonem, ex quo miles relinquit heredem ex suo corpore natum: quamuis filius similis heredem non reliquerit. Idem tenet Bald. in l. fin. 25. quæst. C. de hereditibus instituend. per text. in d. §. quidem. & sic sufficit in negatua propositione excludenda primus & vnicus hæres illius qualitatibus, secundum eum, dicentem hoc fore nota. Idem voluit ipse in e. §. decedente, 4. col. vers. & nota, quod si quis, qui feudum dare possit, dicens, quod sufficit primus hæres ad restitutionem fideicommissi, ad exclusionem restitutionis, in auctor. de restitutione fideicommissi, §. manifestum, per Accursium, secundum Bald. vbi sup. Vnde sic dicitur statutum, quod si quis habuerit filiam dotatam, ei succedat masculus, & alij filij descendentes ex ipso filio masculo: filius decessit relicto filio: postea decessit iste filius sine prole: tunc succellio non reuertitur ad forem: quia ex quo semel est exclusus, perpetuo est exclusus, nisi statutum loqueretur verbis temporalibus, dicendo, Quo ad existant masculi, &c. ita tenet Bald. in d. auctor. sed si quis, ver. & per hoc inferior. Sed idem tenet ipse in e. §. qui etiam, ad finem, in tit. apicopum vel abbatem, lib. feudorum, versic. 2. not. facit, quod in simili terminis voluit Oldrad. consil. 21. incipiente, schema tale est: testator, &c. de quo meminit Alexand. in d. l. fin. C. de hereditibus instit. 3. colum. Adde Bartan. l. fin. ff. ad Verul. Bald. in l. Gallus, §. & quid si tantum ff. de liberis & posth. & in l. si Pontionilla, quando dies legat. cedat. Quinimo etiam si statutum excludens diceret, quousque, vel donec, nihilominus semel exclusus, vt sentit Innocent. in c. cum bene, de etate & qual. tenet expresse Bart. colum. 2. incipiente, statum sic se habet: quidem Dominus Iacobus, &c. vide Bald. in cap. 1. 2. col. de eo qui filii & hereditibus suis. vbi concludit, quod postquam feudum transiit ad feminam, non potest ab ea remoueri, propter superuenientem masculum: quia natura dominiorum est perpetua. l. sine possidetis, C. de probationibus. Ex istis dicebat Bald. in tit. 1. de filiis natu ex matrimonio ad Morganicam contractis. & referant & sequuntur alij Moderniores, quod si per pactum primogenitus ad maiorum vocatur, & primogenitus mortuus sine liberis, nunquam admittitur secundogenitus, quia ex quo a principio & secundogenitus fuit exclusus, non est postea admittendus: quia semel exclusus, semper censetur exclusus. Ita potest induci ista decisio Bald. Aliqui tamen deducunt in contrarium, ad excludendum filium secundogenitum. Ad cuius confirmationem facit, quod vult Bart. & alij referunt in l. liberorum, 7. col. ff. de verb. significat. vbi dicunt, quod si feudum vel maiorum defertur masculis, intelligitur de descendentibus per lineam masculinam: vnde nepos ex femina cum procedat a radice infesta, vel exclusus, non admittitur etiam deficientibus omnibus masculis, facit cap. 1. §. hoc autem, qui feudum dare possunt, libro feudorum. Item enim exclusus femina, & eius familia, per-

petuo censetur exclusus, vt supra dictum est. Sic ergo videtur in casu nostro, ex quo rex fuit exclusus per defectum conditionis, quia donatarius relinquit filium legitimum, perpetuo erit exclusus: etiam si eius filius sine filio moriatur. Veniet ergo ad prædicta bona eius frater. Si dicatur, quod istud est feudum, quo casu omnes prædicti doctores fatentur, quod reuertatur ad dominum: quia natura feudi est, vt mortuis hæreditibus sanguinis, feudum reuertatur ad dominum, & non transeat ad hæredes extraneos: vt not. in d. l. ex falso, §. fin. ff. ad Trebell. per Dynum, & alios. & per Henricum in d. c. cum dilecti. ad fin. de don. Dico, quod non est feudum, vt prædixi, nec habet requisita in feudo. Sed positum, sine veritatis præiudicio, quod feudum esset, adhuc succederet frater in feudo: quia erat paternum: vt e. 1. de natura successionis feudi, & e. 1. de successione feudi, & in c. ab tit. Imperator Letharum Eugenio Papa, & e. 1. de beneficio fratris, & e. 1. de gradibus succedendi, cum infans in similibus lib. feudorum. Facit præterea text. ad propositum accommodatus, cum gloss. in e. de eo qui filii & hereditibus suis, l. feudorum. vbi dicitur, quod si quis fuit de feudo inuestitus pro se, & filijs suis masculis, etiam deficientibus pro feminis, quamdiu extiterint masculus, etiam remotior, descendens ab eo qui de feudo fuerit inuestitus, qui sine filijs masculis decessit, femina etiam proximior non est admittenda. De hoc vide Iacobum de sancto Georgio, in tract. feudorum in parte, & feminis, col. 3. ver. sed ponamus, & ver. item si quis. Et propterea dicit ibi gloss. not. quam alij reprobat nititur, quod filius ex filia præmorsus, quamuis remotior sit a primo inuestito, excludit amitam, quæ iam successerit in feudo, quod est valde notandum, quam gloss. approbant ibi Andreas de Isernia, & Propositus Alexandrinus, per rationem, de qua ibi per eum. quamuis contrarium sentiant ibi Bald. & Aluer. Cum autem in casu, de quo agitur, res donata redeunt ad regnum, tunc demum quando non superest filius legitimus donatarii, sed negari non potest, quin filius secundogenitus sit filius maior ipsius mortuo primogenito, cum iuris fictione mortuus fingatur, non natus. vt e. nam & ego infra, de verb. sign. ergo ille est admittendus. Repetio tamen, quod Bald. in loco factis extraneo tenet in terminis nostris sententiam contrariam, imo quod bona taliter donata rodere debet ad regnum. Dicit enim, quod si regnum Siciliæ, quod ex pacto reuertitur primogenito, quia secundogenitus non succedit, etiam primo mortuo sine hærede: quia de primogenito loquitur pactum, non de secundogenito: vt e. ad Trebell. l. iubemus, §. fin. & in prim. consil. Digestorum: & sic ad Papam libera redeat dispositio regni. Ista sunt aurea verba Bald. in c. 1. de filiis natu ex matrim. ad Morganicam contractis, quem simpliciter refert ibi Propositus Alexan. & Nicolaus de Phaldis in tractatu de successionibus ab intestato, col. 37. per. vnum dicit Bald. bene aduertendum. Hanc decisionem Bald. refert Georgius in repetitione

c. quoniam pactum de pactis lib. 6. colum. 61. ver. 27. queri, & lafon in lege, quoniam, C. de rei vend. col. 2. ver. illud etiam perpetuo not. vide gloss. notat. secundum Bald. in lege, in quibus casibus, de secundis nupt. cum dicit, quod in perpetuum discessit ab aliis, quod ad vnu pervenit: quia res semel extincta, amplius non reituitur. I. qua res, §. arcam ff. de sol. c. qua res, de consecratione. di. 4. in dubio enim actus iudicatur perpetuus, non temporalis. I. sufficit ff. de cond. indec. gloss. in verb. perpetuus, in c. final. de rescriptis, lib. 6. facit corruptionem, C. de visus fuit. I. si quis heredes, C. de condition. inferius §. 2. circa medium ff. de excusat. tutor. in quibus iuribus probatur, quod quando ad aliquem actum requiritur certa qualitas, vel causa: sufficit quod semel existat. Vnde licet postea deficiat, habet perpetuum effectum. Tene menti ad multa. Fundamentum istorum est, illa regula generali, semel exclusus, perpetuo est exclusus. de qua in d. c. 1. & in c. 1. §. quoniam, & in tit. episcopum vel abbatem, per Bald. in c. 1. 2. col. ver. quapropter, de eo, qui fuit & hereditis suis lib. feudorum, & in l. fin. 2. 4. C. de heredibus infus. & per plures alios, de quibus per Alexandrum in l. 2. C. de liberis præter. per Ancher. consil. 222. & per Georgium in repetitione c. quoniam pactum, de pactis, li. 6. col. 61. 4. 2. 6. Vnde cum frater secundus genitus fuerit exclusus per primogenitum, perpetuo erit exclusus, & per consequens bona prædicta redeunt ad regnum. Ita aliis fuit iudicatum in cancellaria, istis, & forsan aliis fortioribus fundamentis, quam sententia impugnare fas non est. Cogitabis: quoniam satis ardua & dubia videtur, & Caesaris decisionem merito exposcens. § Sed quatenus Bald. loquitur de successione regni Sicilie, idem Bald. in l. cum antiquioribus, C. de iure deli. col. 6. ver. sicne ad partem. Sentit contrarium. dicit enim, quod mortuo primogenito regis, fuit pronunciatum pro Roberto secundogenito, quæ decisio fuit postea approbata per Ecclesiam, ut habetur in Clem. pastoralis, de re ind. § Considera etiam, si illa regula, semel exclusus, quæ habet locum in materia feudali, possit trahi ad alias materias. Nam textus in d. c. 1. de filiis natis ex matrimonio ad Morganicam contracto. videtur probare quod non: quoniam in aliis bonis, quam feudalibus filiis secundi matrimonij semel exclusus, postea admittitur, quod etiam sentit Bald. si bene aduertatur, in d. l. cum antiquioribus, in novo argumento, pro parte nepotis. Idem tenet Propositum Alexandrinus in c. 1. de secundo matrimonio, in 17. argumenta, pro parte nepotis. § Considera etiam quod Bald. in d. c. 1. loquitur, quando pactum fit, quod primogenitus succedat in regno, vel in feudali: quo casu est exclusus secundogenitus: quia secundogenitus proprie non potest dici primogenitus: ideo non receditur a pacto partium, quoniam pactum non egreditur personas pacificetium: ut traditur in l. si decesserit ff. qui satisfere coguntur, & in l. post Leuic ff. ad Trebellianum, & in l. tale pactum, §. si ff. de pactis, & Bald. in rub. de pactis in de-

cretalibus. Hinc est, quod pactum, per quod quis se obligavit, ut possit capi personaliter pro obedientia contra dictum non egreditur personam pacificentis. vnde eius hæres capi non poterit. ita not. dicit Bart. in d. l. postulare, in princ. refert & sequitur Abbas in c. fin. in princ. sup. de arbitrio. § In casu autem nostro non est pactum, sed modificatio imposta a solo rege, super sua donatione: quæ latissime interpretanda est, non faciens mentionem de primogenito filio: sed de maiore. Mortuo autem primogenito, cui dubium, quin secundogenitus sit maior alius superstantibus: & per consequens, ei tanquam maiori deferantur bona iure maiortatus in aliis maiortis: ut sentit Per de Bellaperna in d. l. pater, §. quindexim ff. de legat. 3. & Bald. in d. l. in multis ff. de statu hom. & Ludovic. in d. consil. 98. & lex regni, 2. part. tit. 15 §. 2. Cogitabis.

ADDITIONES.

§ Adde quæ posui in meis regulis & fallentis in regula 141. incipien. donatio. in versic. sexto fallit. A*
 § Hæc clausula ortum habuit secundum aliquos à c. 1. de feudo Guardie, vel Castaldie, lib. feudo. vbi videas Baldum & alios. B*
 § Adde, quod idem tenet Segur in repet. leg. si ex legati causa, fol. 15. col. 2. ff. de verb. oblig. vbi & col. seq. multa similia cumulat. C*
 § Not. ista, & vide lafon. in d. l. si quis, C. de instit. & subseq. sub. com. fac. col. 1. ver. item facit prædicta regul. vbi multa accumulata ad hoc propositum deferunt, quæ omnia rogo videas. D*

IOAN. BERN.

§ Donatoris morte consumitur. Præter ordinariam loca, quæ hic allegantur, habes repetitionem Petri de Bellap. in l. donationes, C. de donat. inter vir. & uxorem, vide etiam Franc. Crenens. sing. 178. Hippol. de Marfil. singul. 262. & Marian. Sin. l. sciendum, nu. 101. & 102. de leg. 1. Stephan. Bertran. in l. hæc edita, m. 60. C. de secund. nupt. Suarez. allegatione 20. versic. forte aduocatur, Ant. Gomez. de donat. m. 231. & rursus in l. 55. Tauri, n. 61. Et obiter Segur in suo tractatu de bon. lucrat. consil. met. nu. 2. & Michas. de succ. creat. & progre. parte 2. lib. 1. §. 1. n. 138. & Corrasium in l. qui liberos dicit nupt. num. 66. Ant. de Petris. l. 1. m. 45. de iureur. Cepol. censil. 312. Covar. lib. 2. §. fol. 6. 7.

§ Videtur quodammodo donatio causa mortis, vide Roderic. Suarez. allegat. 20. ver. forte aduocatur, & Ioan. Annibal. in l. post contractum, de donat. m. 207. & 210. & 216. & Tiraguel. in l. si nupt. quam, versic. liberti, num. 119. act. magis, nu. 122. & num. 123. C. de reuocand. donat.

§ Secus si maritus obligasset generaliter omnia bona sua. § Vide lafon l. 3. C. de legat. Fann. de pign. parte 2. membro 1. m. 4. & Covar. in rubric. de testam. parte 3. m. 19. versic. quibus illud sic fragatur.

§ Quomodo per alienationem rei legatæ reuocetur legatum. Huius questionis examine sunt repleta volumina nostrorum, vide text. l. 17. & l. 40. tit. 9. parte 6. & vtrique vtramque glossam, & Hippolyt. de Marfil. singul. 136.

Ioan.

Ioan. de Trigon. singul. 100. Suarez in l. Quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. quest. 9. super legere regia, Covarr. in rubr. de testam. 3. part. ver. 19. & Menes in l. pradia, C. de fidei commissis. Didac. Perez in l. 16. tit. 11. lib. 4. ordina. Cifuentes in l. 19. Tauri. & ibi Anton. Gomez, & Alendañ. rursus de legatū, num. 56. Bernard. Diaz in salent. regul. 738. Peral. l. Lucum Titium, num. 27. de leg. 2. & pulchrè Tello in l. 17. Tauri. num. 117. cum multis sequent. licet is magis de donationis reuocatione agat.

E [Secus si pro tanto pretio.] Circa hæc vide multis allegatis Tiraquel. de retract. municipali in prefatione, num. 36. & Anton. Gomez. de legatū, num. 59. versic. quod tamen limita. & Menes in l. pradia, num. 8. C. de fidei commissis.

F [Ad decissionē questionis quam meo tempore.] Huc addenda sunt, quæ scribit Suarez in l. Quoniam in prioribus, super lege Regia, qu. 9. & Cifuentes, & Anton. Gomez. in l. 19. Tauri. Covarr. in rubric. de testam. 3. par. num. 19. & Gregor. in l. 40. titul. 9. part. 6. fed quia hi patres non omnino questionis huius definitionem tractant nec exhibent, licet in consimilibus loquantur, tu indiudivo huius conclusionis, & aliarū eiusdem generis, vide exactam diligentiam, & utilem profectū operam Telli Fernandez viri quidem eruditissimi, ac perspicacissimi ingenij, in l. 17. Tauri. num. 117. cum sequent. & Cifuent. num. 4. & super singul. Roma. quod hic allegatur 616. alias, 599. vide Ioan. Crutium in l. si constante, in princip. ff. soluto matrim. num. 151. & Covarr. lib. 2. resol. 7. num. 5. versic. cuius meminuit. adiungeque tradita per Minchas. lib. 3. controuers. frequent. 4. 46.

G [Quamuis in donatione promitteret non reuocare.] Hæc verba hodie sunt periculi plena extra casum de quo sermonē auctor habet, filij nempe meliorandi, ubi seruabis Taurinas leges, quibus specifice ius constituitur, & parentibus præscribitur, quando possint, vel ne huiusmodi meliorationes reuocare, quod ius certus habet, easque iustas causas de quibus nihil hic nos; alias verò vide text. l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinat. quam habes hodie in l. 2. tit. 16. lib. 5. & addde Gregor. gloss. d. l. 4. tit. 4. part. 5. & Didac. Perez in d. l. 3. tit. 8. & Covarr. in rubric. de testam. 3. parte, num. 13. & l. 4. lib. 3. resol. 1. 4. num. 12. & Alendañ. part. 2. c. 29. num. 11. & Villalpan in l. 72. tit. 3. part. 7. parte 3. §. 60. num. 12. & §. 61. num. 7. Minchas de success. progress. par. 1. lib. 3. §. 21. nu. 42. cum sequent.

H [Renocare non potest.] Vide auctorem supra, §. 7. m. 3. & §. 50. num. 5. & in l. 7. Tauri. n. 62. & Barr. in l. quod semel de decret. ab ordin. faciend. & Alendañ. apud eundem in addit. in l. coram ferro, §. qui maximas, de pub. & rest. Tiraquel. in l. si vnamquam, versic. donatione largitur, C. de reuoc. don. Hippolyt. de Marfi. singul. 105. & Pinel. C. de bon. mater. part. 3. num. 61. versic. inferitur decimo sexto.

I [Potest princeps.] Adde quos adiunxi supra in introductione rubricæ, nu. 7. & plenissimè scribentem vide Burgos de Paz, qui non mita- tim loquitur de quæst. authoris in proœmio.

l. Tauri. nu. 331. cum multis sequent. & Lud. Molin. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 8. n. 28. cum sequent.

[Ex his iustificari potest.] Iustus clausula memores ad multa, vide Suarez in l. Quoniam in prioribus. 6. limit. ad l. regiam de inoffic. testam. & Mantal. in suo repet. vers. primogeniis, & auctorem sup. §. 50. n. 6. Pinel. l. 1. part. 3. n. 61. C. de bon. mat. vers. inferitur text. & Burg. de Paz in proœm. l. Tauri. n. 455. & rursus Suarez in diss. maioratus n. 22.

[Imo quod plus est.] De admittenda femina, vel excludenda propter matrem in successione primogenij, vide Covarr. l. 3. resol. 5. nu. 5. & pract. quest. 1. 8. & post Tiraquel. de primogen. qu. 10. cum aliis. Adde doctissimè lateque Burgos de Paz in proœm. l. Tauri, n. 37. & sequent. & Gregor. gloss. e. in l. 3. tit. 11. part. 6. & Molineum in consuet. Parisiens. part. 1. §. 16. & latissimè Lud. Molinam, de Hispan. primogen. lib. 3. part. 2. c. 4.

[Masculinum concipit femininum.] Vide Hippol. sing. 20. & 191. & latissimè Decium in l. femina de reg. iur. & Tiraquel. de retract. municip. §. 1. gl. 9. n. 177. cum seq. Segura & Didac. Perez in additionibus ad eum in l. 3. §. fin. n. 51. de lib. & posthū.

[Non potest ab ea remoueri.] Vide auctorem infra n. 35. Ioan. Cier de prim. lib. 1. q. 21. Suarez alleg. 27. vers. Terro quia tempore, Didac. Perez in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordin. col. 195. optimè Lud. Molinam de Hispan. primogen. lib. 3. c. 10. n. 13. cum seq. & Pelaez à Merces in tract. maior. & melior. Hispan. in 4. part. quest. 1. num. 66.

[Vide nepos ex femina.] Vide multis citatis Tiraquel. de primogen. q. 12. Cremen. singul. 21. Maribeyl. singul. 129. Carol. Molin. in consuet. Paris. p. 1. §. 16. Chassan. in consuet. Burg. rub. 3. §. 5. n. 71. & ex nostris Anton. Gomez. in l. 40. Tauri. n. 61. & Barr. de dote c. 7. m. 31. Pinel. de bon. mater. l. 3. n. 19. qui multos citat: latissimè Ludou. Molinam de Hispan. primogen. lib. 1. c. 11. n. 9.

[Tanquam maiori deferuntur bona.] Adde Gregor. gloss. d. l. 3. tit. 15. par. 2. Suarez in l. Quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. ampl. 10. §. 26. & super l. regia limitatione 11. & in 2. & 3. dubio, n. 3. & 7. & 8. & Anton. Gomez. in 4. Tauri, n. 12. & 59. Peral. in l. vnum ex famul. §. sed si fundum, n. 19. de leg. 2. & Menes in l. cum quidam, num. 24. cod. tit. & Indou. Molinam de Hispan. primogen. lib. 3. c. 5. n. 41. cum sequent.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERVM.

1. Donatio facta inter coniuges, confirmatur morte donantis, etiam si sui violenta, & non naturalis.
2. Nisi cumque donator mortem sibi consciuerit, ob erimur conscientiam, vel se damnata eius memoria post mortem.
3. Occidere suipsum ab sceleris conscientiam, grauissimum crimen est, & detestabile.
4. Tormenti omnino metu facta crimina contra se conscientem, graniter peccant.
5. Affligentes corpus ieiunio, vel aliis, in tantum quod moriantur, decedunt in peccato mortali.
6. Accusatus ad penam mortis, cum esset innocens, si voluit se defendere, vel exceptionem, quæ sibi compertant, allegare, peccat mortaliter.

7. Sepul-

7. Sepultura ecclesiastica denegatur occidentibus sc.
8. Donatio facta a marito se occidente ob scelus conscientiam, non confirmatur eius morte.
9. Occidens uxorem propter adulterium, an lucratur datam.
10. In generali cogitatione non venit id, quod quis in specie non esset verisimiliter concepit.
11. Vestes quotidianae & alia, sine quibus vivere quis non potest, saltem honeste, non veniunt in generali hypotheca bonorum.
12. Libri, sine quibus scholaris esse non potest, nisi cum de decore & maximo damno, non veniunt in generali hypotheca, vel obligatione.
13. Haereticus si occidit testatorem, efficitur indignus & hereticus defertor fidei.
14. Occidens uxorem, perdit iura iure succedendi ei.
15. Et quid in eo, qui iure sanguinis succedere debet.
16. Frater si fratrem suum interficiat, priuatur feudo & defertur agnati sequentibus. si est paternum, quia tunc non applicatur fidei.
17. Substitutus per fideicommissum sub conditione mortis, non conseqvitur fideicommissum, si institutum interficienda, facit conditionem mortis exilire.
18. Verba generalia legi confirmantur donationem inter coniuges, morte donatoris, non extenduntur ad donatarium homicidam, sine occidente donatorem.
19. Alius adiuuor non sinit in potestate dispositio.
20. Occidens maritum, an debeat habere medietatem bonorum lucrativum communi matrimonii.
21. Procurator adulterium uxoris, si postea eam occidat, non habebit lucrum dotis, nec donationem sibi ab uxore factam.
22. Negligentia inferiorum data, non denoluitur potestas ad superiores, quando ipse superior illam negligentiam dolose procuravit.
23. Procurator bonum alienum, ut ipsum occidere possit, non gaudet privilegio, quod quis impuni possit occidere damnatum.
24. Alimenta denegant, necare videtur.
25. Donatarium alimenta denegant donatori, efficitur ingratus, ut possit donationem rescire maxime quando donatio constituit in magnare, vel quantitate.
26. Medicum uxori infirma non adhiberi, cum potuit, ipsam occidere videtur. & per consequens priuatur lucro dotis, & non. 29.
27. Vulneratus, si non adhibuit medicum, praesumitur sui culpa decessisse, quando vulnus iudicio medicorum potest si habere ad vitam & ad mortem, & sic vulneratus non tenetur de occiso.
28. Vulneratus lethaliter, si quis sit ab uno, postea ab alio totaliter occidatur, prius vulneratus non tenetur de morte, sed de vulnere solum.
29. Inhabilem esse, vel non esse, paria sunt.
30. Denarius falsus, non est denarius.
31. Pecunia reprobata, non liberas solentem.

§. LXX.

CESSANTE autem reuocatione tacita vel expressa, morte & coniugis donantis confirmatur donatio ab eo facta: ut dictum est in precedentibus. Intellige de morte naturali, etiam violenta per gladium. ut est text. in l. si tri- bi, C. de donat. ante nup. & in l. rei uxoris, & ibi gloss. C. isto iur. & utrobique not. Bald.

Ad idem est bonus textus in l. qui duos, §. i. ff. de reb. dubi. & text. in l. i. C. de his qui ante aper. s. a. in ver. fortuitas ob causas vel casus humanos. per quem dicit Bald. ibi idem iuris esse de morte, secundum naturam, & de morte praeter naturam. quod dicit esse notari dignum. Homicidium enim appellatur mors. ut voluit gloss. communiter approbata. Institut. de cap. dam. in princip. & facit

Palacios Ruy.

text. in l. Cornelia, §. i. ver. causam mortis praebuisse, & in l. nihil interest virum occidat quis, an causam mortis praebat, ff. ad l. Cornel. de fidei. & l. si foris, ver. mortis, C. eod. §. Ad idem text. in t. si perfodiens, & in c. si cut dignum, & c. significasti, & c. aua. c. loannes infra, de homic. & c. fin. de paren. qui filios occid. §. Et hinc est, quod si stipularis sum a Titio centum, cum Caius moriatur: si Caius fuerit occisus, debentur centum: quia nihil refert, quid ex aequipollentibus fiat: ut in l. si mater, C. de insti. & subist. sub condi. fac. & c. licet ex quadam, de testi. ita terminavit Pilem, quem refert & sequitur Anchar. in Cle. i. de pen. & remiss. in fin. reallumit Andreas Sicul. in cap. Reynaldus 12. col. lam. supra de testa. qui dicit idem in ultima voluntate in materia substitutionum: ut ibi per eum. §. Quod procedit, nisi & donator mortem sibi ob scelus conscientiam conseruit, vel etiam post mortem memoria eius damnata sit. Nam tunc reuocabitur donatio. ut est text. in dicta lege, cum hic statum, §. si maritus uxori, ff. isto titulo. §. Est enim grauissimum, & detestabile crimen, seipsum & occidere ob scelus conscientiam, vel alius: ut tradit Augustinus, l. lib. de ciuitate Dei. & habetur in cap. si non licet 23. questione 5. quod per singulari commendat Abb. in cap. i. sup. de testi. cogen. secunda columna, & in capite, ex parte secunda, in principio supra de sepulch. qui subdit idem esse, cum quis falsum dixerit testimonium contra se.

§. Ex quo infer, quod si ista, & qui timore tormentorum falsa confitentur crimina contra se, grauius peccant, ita quod si mortem patiuntur, ob illam confessionem, quam saltem in extremo non reuocant, decedunt in peccato mortali: & sic sunt damnati per illum text. not. & eius rationem. idem sentit Antonius in dicto capitulo primo, de test. cogenus.

Idem crederem, si & afflictione corporis, ut ieiunio, vel oratione, vel aliis se occideret, nam & tunc peccaret, & diceretur decedere in peccato mortali: ut capite. non medio cruce, de consecrat. dist. 5. tenet Abb. in cap. cum infirmis, infra, de penit. & re. §. Ex quo infero vnum quotidianum, & satis notabile, quod si quis & accusatur in iudicio ad penam mortis, cum esset innoxens, noluit se defendere, forte ut vitam finiret, nec exceptiones, quae sibi competebant, allegauit, cum posset: peccat mortaliter, & nisi poeniteat, videtur seipsum occidere, & in peccato mortali decedere, quia non erat dominus membrorum suorum: ut l. liber homo, ff. ad l. Aquil. & propterea non poterat renunciare exceptionibus sibi competentibus. gloss. notabilis in lege, pactum, §. inter heredes, ff. de pactis, & ibi Moderni, & Ancharanus, in clementina vnde exceptionibus.

Ad quod bene facit textus, & quod ibi not. in cap. contingit, de sententiis excommunicatorum, Ioann. Fa. & Ioann. de Plat. Institutionum de iure naturali, §. iuris praeccepta. praefertur quia si negligentia in alio imputatur alicui, multo for-

T
tius

rius in seipso, cum plus debeat se diligere, quā proximum, cum charitas ordinata à seipso incipiat. *capit. nisi specialis, de auctor. & vsu pa. capit. si noluit 13. quest. 5. l. pater, C. de seruitutibus.*

7 Ex quo inferitur, quod totaliter † se occidendi, tanquam decedendi in peccato mortali, denegatur ecclesiastica sepultura, in *c. non estimamus, decima quarta. quest. secunda.* Intellige, quando ecclesie de hoc constat. aliis secus, vt traditur in *capit. fin. supra, de sepultura, & in capit. à nobis infra, de sentent. excommunicat.*

Tales ergo in detestationem criminis ad montana & loca horribilia deferuntur, vt videmus quotidie fieri in his, qui sponte se occidunt, vt vitam perdant: aliquando timore acrioris mortis, gladio se ingulant, aut laqueo se suspendunt: vt pridie fecit quidam frater Alfonso Henric ordinis Trinitatis, quem noui, qui propter crimen hæresis Segobie per inquisitores captus, & carceratus, multa falsa dixit testimonia: ex quibus multi forsan innocentes passi fuerūt, putans per hunc modum penam euadere, vel saltem disferre, finaliter laqueo se suspendit, & igni traditus fuit: quod forte custodis culpa accidit. Debent enim custodes aduertere, quando habent aliquem derentum, maximè pro graui maleficio, quod non introducatur in carcerem gladius, vel aliud, ex quo verisimiliter aliquid prædictorum sequi possit vel fieri: vt notanter dicit Florianus in *l. quemadmodum, §. magistratus, ff. ad legem Aquilam.*

Fateor tamen, quod si quis mori cōstituit, prohiberi non potest. Nam Porcia Catonis filia, mortuo Bruto, cum ferrum sibi subtrahum esset, carbones ardentes ebibit. Si ergo officialis fecit quod potuit, & nihilominus captus se vulneret, vel occidat, vel laqueo se suspendat, (vt pluries actualiter esse repperim) nil potest imputari ipsi officiali: vt probat text. in *d. §. magistratus, secundum Florianum ibi.*

8 Ex quibus omnibus concludo † donationem factam à marito, ob sceleris conscientiam se occidente, non confirmari eius morte, quæ sunt notabilia pro *l. 9. ritual. [de his homicidiosis.] lib. 4. For. legum.* & per supradicta potest dicta lex ampliari, vt habeat locum in dictis casibus. Idem si donator interficiatur à donatario, quo casu irritaretur donatio: quia non videtur de hoc cogitatum. argum. text. & quod ibi not. in *l. si ab hostibus, §. si vir ff. solut. ma. ita dixit Bald. in d. l. res vxoris, quem reuert & sequitur Ioan. de Ana. in c. 2. colum. inf. de homicidio.*

9 Et videtur de mente Cyni, quem multi sequuntur, in *d. l. si ab hostibus.* vbi dixit, quod licet vir, qui † vxorem occidit propter adulterium, lucretur dotem, quando a lege defertur sibi lucrum dotis vxoris præmorientis. Secus tamen † si ex pacto, vel conuentione, quia cum tale lucrum acquiritur secundum tacitam mentem partium: argum. *leg. non omnis, in princip. ff. si cer. pet. & non est verisimile, quod vxor de tali casu cogitasset.* Ergo etiam si lege permitte vxorem occidat, non

lucrabitur dotem. hoc etiam tenuerunt Bald. Angel. & Alexand. in *d. l. si ab hostibus, & alij Moderniores.* Et Christophorus de Nicetia in *dict. §. si vir.* quem refert & sequitur ibi Lancelotus, ponderans ad hoc illum textum, satis subtiliter. Ad idem facit *lex, inter dum §. qui finem, ff. de furtis.* vide Bald. in *l. maritus, C. de Carbo. editio. & in lib. 1. versicul. extra quæro. C. unde vir & vxor.* qui idem tenet.

Cum autem in casu nostro morte vxoris donatrici, confirmetur donatio, propter præsumptam voluntatem, quæ durat, nisi reuocatio probetur: vt *c. maiores, de baptis. & supra dictum est.* quæ tamen voluntas hoc casu non præsumitur durare: quia non est verisimile, quod vxor de hoc casu cogitauerit: ergo per consequens non confirmabitur vxoris morte.

Non obstat, si dicatur, vt dicebat Raphael in *d. l. si ab hostibus.* quod imo videtur vxor saltem in genere de hoc cogitare, cum poterit accidere, quod si maritus eam adulteranter inuenisset, occideret, maximè lege vel statuto permittente. Ergo perinde haberi debet, ac si specialiter & expresse de hoc cogitasset. argum. *leg. sub pretextu, la. 2. & ibi doctores, C. de transact. & in l. qui iure militari, ff. de testam. mili.* quoniam ad hoc respondet Alexand. in *d. leg. si ab hostibus.* dicens, quod in † generali concessione non venit illud, quod quis in specie non esset verisimiliter concessurus: vt *d. l. obligatione generali, ff. de pigno. & c. final. de offic. vica. lib. 6. & in regula, in generali. de reg. iur. lib. 6. cum concur. & traditur in §. item Seruiana. Instit. de actio.*

Ex quo dicebat ibi Angel. in princip. quod † vestes quodiāz, & alia, sine quibus viuere quis non potest, saltem honestè, non veniunt in generali hypotheca bonorum: quia de illis non est verisimiliter cogitatum. Et per hoc inferitur, quod † libri, line quibus scholasticis sine dedecore & maximo damno viuere nō potest, non veniunt in generali hypotheca, vel obligatione quod est not. Vnde ad propositū, si hoc in specie cogitasset mulier, non est verisimile, quod consensisset hoc casu maritū dotem vel donationem lucrari: ergo, &c. Et quanquam hodie secundum leges regni, ista inuestigatio non videatur necessaria primo aspectu, eò quod vxor propter adulterium perdit omnia bona sua. tu dicas, imò necessaria est, & utilis ista consideratio: quia si dicimus donationem factam ab vxore, confirmatam per mortem vxoris, res donatz efficiuntur propriæ ipsius mariti, & potest ad libitum de illis disponere, etiam si filios habeat, quod non potuisset, quando illa acquirit propter vxoris adulterium, stantibus filiis: vt dicte leges disponunt.

Tene ergo menti conclusionem prædictā, pro qua facit, quod voluit Bald. in *l. hereditas, in fin. C. de his quibus vt indig.* vbi dixit, quod si † hæres occidit testatorem, efficitur indignus, & hæreditas defertur fisco. iuxta not. in *l. his confuenter ff. familia hereditunda.* Si sunt duo fratres, &c.

Se vnus occidit fratrem, sua portio confiscatur: vt d. l. his consequenter. §. i. secundum Bald. in d. l. ha-
reditas, qui reprehendit Bartol. contrarium te-
nentem in d. l. his consequenter, idem tenet Bald.
in l. eam quam §. col. ver. hoc faciunt ad questionem.
C. de fideicommissis. ¶ Et propterea dicebat not.
idem Bald. in l. i. verbi extra quero, C. vnde vir & v-
xor. quod maritus ꝑ occidens vxorem, perdit
mero iure ius succedendi ei. Vnde ab eo, velut
ab indigno, auferetur hereditas: quia nullo
modo ei succedit per distam l. si ab hostibus, §. si
vir, qui enim occidit, videtur diuertile sua cul-
pa: vt l. confensu, C. de repa. & in hoc omnes se-
quuntur eum. Subdit tamen ille, ꝑ secus esse
in eo, qui occidit eum, qui succedere debet in-
ter sanguinis: quia non priuatur successione ip-
so iure, imò sibi acquiritur, & postea fisco ap-
plicatur, vt leg. cum ratio, §. fin. ff. de bonis damna-
torum. & cum hac decisione transeunt ibi Paul. &
Rom. Sed Salys. tenet contrarium, quem sequi-
tur ibi Alexand. final. co. & in d. leg. si ab hostibus, 2.
colun. vt ibi latius per eum: & per Franciscum
Arezzum in d. §. si vir, in §. col. qui allegat. gloss.
quam reputat singularem, approbatam per
Bald. in c. i. §. similiter, quibus mod. seu amit. li. ser-
dorum. vbi dicitur, quod ꝑ si frater interfecit
fratrem suum, priuatur feudo, & deferatur ag-
natis sequentibus, si est paternum: quia non
applicatur fisco, vel domino, quia iam erat ei
ius quæsitum per inuestituram. vt ibi latius per
eum. ¶ Imò si frater occidit fratrem liberos
non habentem, & interitum, etiam filij in-
terficiunt non succedunt ei, per l. fin. in fin. ff. de
bonis damnat. Ita not. dicit fuisse determinatum
Iohann. Andr. in additionibus ad Specul. in rub. de suc-
cessio. ab intesta. in princip. Ergo per consequens
idem erit in marito occidente vxorem, vt ap-
paret ex prædictis, de quo videas singularem
Camperium in suo tractatu, de dote §. parte. 2. quæst.
cum tribus sequentibus. ¶ Facit quod in simili
dicit Bald. consil. 50. 4. parte. incipit super eo. quod
frater ꝑ substitutus per fideicommissum sub
conditione mortis, non consequitur fidei-
commissum, si frater interficiendo faciat
conditionem mortis existere, ne dolus ei pro-
fit: vt d. leg. si hostibus, §. si vir. quia non videtur
testator honorem ei dedisse hoc casu. at. de leg.
2. l. adiciuntur Cui. §. pen. & sic homicida perdit
substitutionem de eo factam per mortem fra-
tris ab eo occisi, secundum eum. idem tenet
Anchar. in elem. i. in fin. de parat. & remiss. quem re-
fert & sequitur Andreas Sicul. in d. l. Raynaldus 13.
colun. verbi. & hoc da. Pe. sup. de test. in repetitione.
Ex quo inferitur, quod si maritus alicuius mu-
lieris occidit fratrem, mulieris maioratus ha-
bentem, ad quam post fratrem absque filiis de-
cedentem erat vocata: probabiliter dubitari
potest, an succedat foror, cuius maritus idem
que occisor, vterus vultu illius maioratus,
vel alterius rei, in qua frater succedit viuente
vxore. & an ea mortua succedat eius filius, eius-
demque occisoris. Videtur per iam dicta, quod

maritus occisor non debeat habere commo-
dum ex bonis quæ a fratre vxoris occiso proue-
nere. Cogitabis. Soror vero, & filius, qui non
fuerunt delicti participes, bene succedent, maxi-
mè in bonis maioratus, quæ non proueniunt
a fratre vxoris occiso, sed a primo instituitæ,
vt sunt iura vulgaria. l. cum pater, de lega. 2. l. qhe-
redi. ff. de vulg. & pup. cum similibus. ad prædicta
vide quæ dixi supra §. 67. in fin. in additione.
Ratio prædictorum potest esse, quia ꝑ verba
generalia legis confirmantis donationem in-
ter coniuges morte donatoris, non debent ex-
tendi ad donatium homicidam, seu donato-
rem occidentem: quia verba generalia debent
reserui ad merentes, non autem ad indignos,
vel odiosos, etiam in materia mere fauorabili:
vt in vltimis voluntatibus. est text. not. in l. Lu-
cius. §. Lucius Titius damnatus ff. de leg. 2. per quam l.
dicebat Bal. in c. fin. 1. col. de presumpcio. quod Papa
non præsumit velle prouidere indignis
quia odiosi non comprehenduntur in gratis. l.
testamento centurio. ff. de manumiss. testi. Acus ꝑ e-
nim actinorum sunt in patiente bene disposito
secundum Philosophum 2. de anima. probatur in
c. venerabilem, de electione, & Luc. 10. Matthe. 10.
Mart. 6. ¶ Ex quo videtur inferendum, quod
lex regni quæ concedit vtori medietatem lu-
ctorum habitorum constante matrimonio, de
qua late in præcedentibus dictum est: debet
intelligi de vxore, quæ caste vixit, non de ea,
quæ in vita mariti, eo forte infcio, vel post eius
mortem incontinentem vixit: vt dictum est su-
pra §. 67. in princip. vbi plura addidi in fin. il-
lius §. quæ per te videas. vbi inter cætera dico
de ꝑ vxore maritum occidente, an debeat ha-
bere medietatem bonorum constante matri-
monio luctatorum. Et videtur quod non, per
iam dicta. Sed in contrarium facit quod ibi
scripsi, ver. ex quo inferitur. & in additione vl-
tima incipiente, ista facit. Cogitabis. ¶ Et hoc
maximè procedit, si maritus ꝑ procurasset, vel
fuisse causa immediata, quod vxor adulteriū
commisisset: nam tunc etiam si lege permittit
vxorem occideret, indistincte non habet
lucrum dotis, nec donationem sibi ab vxore
factam, arg. text. & quod ibi not. Abb. in c. po-
sultus, de concessi. preben. vbi probatur, quod ex
ꝑ negligentia inferiorum non deuoluitur ad
superiorem potestas, quando superior dolose
procurauit illam negligentiam: quia nõ debet
dolosus sibi prodelle, nec repputare commo-
dum pro suo dolo, vt l. ex tunc, & c. solus, de re-
script. habentur plura in l. sed si bac, §. presuturam,
ff. de in ius vocat. ¶ Ex quo dicebat Abb. vbi supra,
quod si in certo delicto per aliquem commissio,
bona debent ad certam personam pertineri
si illa persona dolose procurauit illius deli-
ctum non debet casu delicti consequi bona.
¶ Idem dicit, si ex statuto liceat occidere im-
punè bannitum, quod dolose ꝑcurans bannum
alterius, vt ipsum possit occidere, non gaudet
priuilegio impunitatis: idem dicit in similibus. * A *

Si ergo maritus præbuit causam adulterij vxoris, quamuis postea ipsam occidat, non confirmabitur donatio sibi facta per mortem vxoris.

¶ Facit in simili dictum *Spe.* de quo per *Dominicum* in cap. 1. in princip. de *recept. l. 6.* quod vide. Ista dicta *Abbas* commemorat *Lancelotus* in l. *fi. ab hostibus*, §. *fi. vir*, ff. *solut. matrim.* in princip. dicens, quod si habiturus lucrum ex banno alicuius, dat operam, ut banniat, non habebit lucrum. Idem si datur alicui commoditas, si ostendat seruum fugitiuum, & fuit causa fugæ. & per hoc limitabis quod dico infra, in cap. per *vestras*, in princip. §. 2. *ver. quod tene menti.* pro edictis vide quæ ibi addo, & commenda memorie quia facit ad multa similia.

¶ Amplia prædicta, ut procedant in marito non promidente vxori de alimentis, vel aliis necessariis, ita quod vxor moriatur. nam tunc non debet aliquid lucrari ex donatione, pacto, statuto, vel alia dispositione. ita tenent *Bald.* & *Rapla.* in d. §. *fi. vir*. & dicit ibi *Paul.* de *Casus*, quod ita habuit de facto in ciuitate Florentie. idem voluit *Bald.* in l. *quod in vxore*. C. de *neg. gest.*

24 ¶ Necare ¶ enim videtur, qui tenetur alimentare, & non alimentari: ut *Lancelotus* ff. de *lib. agno.* & in *authen. si captiui*. C. de *quisq. & cler.*

25 ¶ Facit ad hoc gloss. not. in l. *fin.* C. de *re donatio.* que dicit, quod si donatus non alimentauit donatorem, efficitur donatori ingratus, ut possit donatione reuocare, præsertim quando donatio consistit in magna re, vel quantitate: quia faciens alteri magnam donationem, assimilatur parenti: ut *leg. si patrum*, ff. de *confirm. tutor.* Et ideo sicut filius tenetur alere patrem inopem: ut l. *si quis a liberis*, & l. *alimenta*, ff. de *liber. agno.* ita donatarius tenetur alere donatorem. Ita tenent *Cyn.* & alij in dicta l. *fin.* *Ancher.* *Ioann.* de *Imol.* *Abb.* & *Andreas Siculus* in c. *fin.* supra, de *donatio.* & est bene notabile, secundum *Abbatem*, pro istis mulierculis, quæ donarunt penè omnia bona sua, & donatarij negligunt eas alimentare: de quo latius per *Andream Siculum* in dicto cap. final. 4. colum.

26 ¶ Idem ergo dicendum erit in marito ¶ denegante vxori alimenta. Et inde est, quod si maritus non adhibuit medicum vxori infirmæ, cum potuit, videtur ipsam occidere, & per consequens priuari lucro dotis. Istud est, quod sentit gloss. not. in d. §. *fi. vir*, quæ *Bald.* ibi dicit esse autem, & præstare argumentum, quod si ¶ vulneratus non adhibuerit medicum, præsumitur sua culpa decessisse: quando vulnus iudicio medicorum poterat se habere ad vitam & mortem, & sic vulnerans non tenebitur de occiso. quod est notatu dignum, secundum *Bald.* & *Ioann.* de *Imol.* & *Paul.* & *Raphael*. 4. *

B * ¶ Idem tenet *Tancredus* in sua compendiosa, in 2. rubr. in 9. questione, *Bald.* in l. qui occidit, §. *final.* vbi bonus text. ff. ad *legem Aquiliam*, per eum, in c. 1. in princip. quibus modis sententia amittatur, notant Doctores nostri in cap. 2. de clericis, per eum. ¶ Bene facit text. in l. *huius* scripture, §. 1. & in l. item *Mela*, §. *Celsus*, ff. ad *legem Aquiliam*, quæ iura

28 volunt, ¶ quod si quis etiam lethaliter ab vno sic vulneratus, si tamen postea ab alio totaliter occidatur, primus ¶ vulnerans solum de vulnerato, non autem de occiso tenetur. * ¶ Et C * propterea *Bald.* in dicto §. *Celsus*, not. mirabilem modum defendendi vulnerantem mortificare. Idem tenet *Ludovic.* in singulari 159. incipit, quidam fuit vulneratus. per quod dicit liberalis ciuem magnum, & diuitem, qui alium vulnerauit, quem prostratum in via publica, eius familiaris realiter occidit: & propter hoc dicit se lucratum fuisse vnam cappam de serico. Ex ista quidam aduocatus præstabat cautelam cuidam, qui mortificare vulnerauerat aliquem, & erat captus: consuluit consanguineis suis, ut illum occiderent totaliter, ad hoc ut primus percussor solum teneretur de vulnere. quod tamen reprehendit ibi *Bart.* & *Bald.* qui dicit, quod ille aduocatus pro premio salarij sui deberet suspèdi furca: quoniam certum est, quod pro primo vulnere tenetur quis de occiso, quando certum est vulnus esse mortale. v. test. text. cum gloss. in verbo, teneri, in l. ita vulneratus, ff. ad l. *Aqui.* vbi hoc firmat *Florianus*, idem tenet *Bartholomæus Veronen.* in cautela 22. incipiente, quidam tradunt mirabilem cautelam. qui latius loquitur, ut per te videre poteris, de quo meminit *Isaen* in d. §. *fi. vir*, pen. ca. ¶ Concludo ergo, quod si maritus cum potuit medicum adhibere vxori infirmæ, ¶ non adhibuit, perdit lucrum dotis, secundum gloss. *Bartol.* & alios, in d. §. *fi. vir*. & pari ratione morte vxoris donantis non confirmaretur donatio, quam marito antè fecerat: quia in effectu ipsam occidere videtur. cum à pari procedant, aliquem occidere, vel infirmum sine medico negligere. ut est text. valde singularis in *leg. si seruus*, in princip. §. de verbo obliq. ¶ Idem forte dicendum est, si medicum adhibuit, sed imperitum: cum paria sint nullum medicum adhibere, vel imperitum: ut sentit gloss. in d. §. *fi. vir*, in verbo, lucrificare. est text. not. & ibi notat *Angel.* in l. *quod si nolit*, §. *si mancipium*, ff. de *adili. edic.* idem tenet *Lucas de Penna* in *leg. fin.* colum. 2. in princip. C. de *imcolu.* libr. 10. idem enim est de non apparentibus, sicut de non existentibus, in *leg. reprehendenda*, C. de *instr.* & *substit.* sub condit. salu. & facit c. in nonnullis, supra de *Iudeis*. vbi Iudei debent discerni à Christianis in qualitate habitus, quem publice deferre debent. Vnde non est satisfactum iuri, si deferant occultè signum sub mantello, vel in plicatura mantelli, secundum *Abb. ibi*. ¶ Paria enim sunt aliquid non facere, vel vitiose, vel minus idoneè facere: ut l. *quoribus*, ff. qui *satiudare* cogant. ¶ Sic paria sunt non habere prælatum, vel inutilem habere: ut cap. inter corporalia, supra, de *translatio. pra.*

¶ Item paria sunt non habere maium, vel inutilem habere. gloss. nota. in l. final. C. de *plagi.* ¶ Quia ¶ paria sunt, non esse, vel inhabilem 30 esse: ut l. 1. §. *penult.* ff. quod cuiusque *vniuersitatis* po. & l. final. in *fin.* C. de *nat. lib.* & ibi *Bald.* & *Salv.* ¶ Et

¶ Et facit textus in *capitulo, tua. de cleric. non resid.* vbi paria sunt, studium non esse in loco, vel minus competens. ¶ Item falsus denarius, non est denarius, *glos. mor. in cap. vera institutio, 4. diffinitione. & glos. in l. 2. c. de hereticis. ex qua inferitur*, quod si in postea reperitur vnus denarius falsus, quo computato vincit vnus, non computato vincit alter: dicimus eum non computandum. ita decidit *Ioan. Andr. in addi. ad Spec. tit. de crimine falsi.* de quo meminit *Anani. in c. fina. cod. res. in fin.* allegant boni tex. in *l. eleganter. §. qui reprobus. ff. de pig. actio.* vbi dicitur, hoc tamen intelligitur, quando faciens postea, sciebat denarium esse falsum: alius secus: per id, quod habetur in *leg. Cornelia. in princ. ff. de fals.* Eodem modo forsan dici posset in casu nostro, in marito adhibente medicum imperitum scienter, secus si ignoranter. vt puta, si communi opinione reputabatur peritus, quoniam tunc sine culpa est. Vnde crederem confirmari donationem vxoris morte.

¶ Quid autem si maritus sine causa vxorem a se & domo sua expulset: an per hoc videatur falsè tacite reuocata donatio ab vxore facta marito, vt etiam morte vxoris non confirmetur? Non reperio in specie tactam. videtur tamen quod sic, per id quod notanter dixit *Bald. in l. 1. §. sed scimus. c. de lani. lib. 2. sol.* per illum textum dum dicit, quod maritus expellens vxorem de domo sine causa, priuatur lucro dotis, sicut si eam occidisset: de quo infra latius subiiciam super text. 3. not. ver. ampliarī possunt predicta, dic vt ibi. ¶ Ecce quomodo *Bald.* acquiparat expulsiōem factam a marito, & occisionem: sed si vxorem occidit, non confirmabitur. Ergo si a domo sine causa eam expellat, similiter non confirmabitur: mutatione enim morum donatarii in preiudicium donatoris sit tacita reuocatio: vt paulo infra subiiciam, cum de tacita reuocatione donationis tractabo. Igitur vxoris morte non confirmatur donatio iam reuocata. ¶ Idem forsan attentari potest, si maritus vxorem percussisset grauitur, & sine culpa, vel aliter ipsam offenderet: & per hoc iudicatur tacita reuocatio donationis, & per consequens morte donatricis non confirmatur.

¶ Ad quod bene faciunt quæ dixi supra, §. 67. ver. vnam demum. quicquid senserit *Bald.* in aliis terminis in *l. hereditas. ante finem. c. de his qui vt indig. vbi dicit*, quod dicta *l. si ab hostibus, & similis* quæ priuant aliquem dote, si vxorem occidit: non habent locum, si eam vulnerasset, & eodem modo, si eam a domo expulisset: vt firmat *Alexand. in d. l. si ab hostibus*, & sequitur *Ioan. Maynus.* Quia cum sumus in materia penali, non debet fieri talis extensio. In casu tamen nostro secus videtur, cum agatur de acquisitione lucri prouenientis ex donatione & voluntate donatoris: quæ voluntas præsumitur mutata ex mutatione morum donatarii: vt *leg. 3. ff. de adim. legat. & l. cum quis in fin. c. 1.*

Palacios Ruy.

si cum *Cornelio, ff. de solutio. de quo infra statim dicitur.*

ADDITIONES.

¶ Adde *Iason. in l. omnes populi. col. antepen. ff. de iust. & iur.* vbi ponit quinque casus, in quibus bannitus non potest occidi impunè: licet aliis statutum patiatur.

¶ Adde optimè *Seguram in rep. leg. si ex legati causa. de verbo. oblig. §. 12. colum. 4. & seq.* & vide *Cepo. consil. 28. col. pe. & not. per Felin. in c. presbyterum. de homici. col. 1.*

¶ Adde *Francisc. de Crema in singul. 55. incip. quidam malus.*

IOAN. BERNAR. ¶ Grauiissimum & detestabile crimen, seipsum occidere. ¶ Vide multa pluribus citatis scribentes, *Simancas de heret. c. 17. n. 18. sūm. præced. & seq. & Placam de delict. c. 23. & Con. lib. 2. refo. solat. c. 2. col. 1. & Anton. Gomez. de homici. n. 13.*

¶ Qui timore tormentorum falsa confitentur crimina contra se, grauitur peccant. ¶ Vide autorem in tract. de reg. *Nauarra 3. p. §. 2. col. 4. Silu. in summa. verb. detractio. n. 3. Con. qui rectè disput. lib. 3. refo. l. 2. m. 8. fratrem Dominum. Soto de ratione leg. & de reg. secret. membro 1. q. 3.*

¶ Ex quo infero vnum. ¶ Vide *Hippol. in prædict. criminali. §. examinanda, & ceterus in leg. 1. §. si quis vltro de quest. & sing. 388. & Carset. in sui singul. vers. defensorio, & Couar. super 4. de sponsal. c. 8. §. 32. numer. 16. & Minch.*

¶ Secus tamen si ex pacto, vel conuentione. ¶ Vide *Marth. Afflict. sing. 73. Boerum de decis. 25. n. 4. Ioan. Campet. de dot. §. de stat. dotul. qu. 5. Guiller. Benid. c. Ramatus. vers. mortuo itaque testatore, nu. 17. de test. Catell. in sui memorabil. vers. statuto Mediolan. ad fin. & satis abunde scribentem vide *Fanucium de lucro dotis. glos. 14. nu. 5. & 6. vbi per totā glossam prosequitur diffule satis omnes casus & quæstiones, quæ per autorem in præsentī §. referuntur, de quibus vide etiam scribentes *Taurisias in l. 81. Tauri, & Pet. Foller. in prædict. criminal. vers. quid suffocauit vxorem n. 59. & seq. & Camper. vbi supra quest. 2. & seq.***

¶ Primus vulnerans solum de vulnerato nō de occiso tenetur. ¶ Adde *Cremenssingul. 56. Capolla. cautel. §. 1. n. d. Carrer. de homici. q. 4. §. 1. Camper. de stat. dot. q. 3. Segur. si ex legati causa, nu. 146. de verb. oblig. & confirmant atque confirmantur quæ tradunt *Anton. Gomez. de homici. num. 51. ad fin. & Placam de delict. c. 10. num. 22.**

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV M:

1. Donatio inter coniuges confirmatur morte civilis.
2. Mors civilis & naturalis æquiparantur.
3. Testamentum an per ingressum religionis confirmetur.
4. Mors est triplex.
5. Donatio facta a patre filio in potestate, confirmatur per emancipationem filij.
6. Patria potestas morte patris finitur.

T 3

Con-

S. LXXI.

A C onfirmatur etiam † donatio inter coniuges morte = ciuili ipsius donatoris. Vnde si maritus, qui fecit donationem, fuit relegatus, ita quod perdidit ciuitatem, statim confirmatur donatio: vt est text. in l. *sed si mors ff. isto tit. & in d.l. res vxoris. C. eod.* Illud tenet, quauis glossa in *clinet rubricque, de officio deleg.* contrarium sentiat, per textum, in l. *cum hic statim, §. donatur, ff. isto tit. de celebratio. nupt. §. cum inter, & §. certum.* ¶ Ex quo dicebat not. Bald. in l. *executorum, §. col. C. de exec. rei iudic.* quod si maritus timens, ne fiscus sua bona inuaderet: fecit donationem causa mortis sue vxori. Demum contingit, quod imaginatio fecit casum: quia positus est in baino aris & persone: cum ille bannitus, quo ad ciuitatem suam, vnde exulat, patitur tale exilium, quo maius non reperitur: ideo tanquam morte donatio confirmatur: & propterea vxor potest talia bona defendere à fisco, & de hoc est text. singularis secundum eum, in d.l. *sed si mors.* Fateretur tamen ipse, quod hoc casu potuisset adhuc maritus reuocare dictam donationem: quia nondum solum fuit matrimonium: vt est text. not. in d.l. *sed si mors.* & ibi not. Bartol. Tenet etiam ille in *authen. si qua mulier, C. de sacrosanct. eccle. de quo dixi supra, colum. 363. vers. quauis ergo.* ¶ Ex istis infertur, quod si maritus donator ingrediatur religionem approbatam, & ibi faciat professionem, statim confirmatur donatio ita dicit text. singularis, & ibi not. Bald. in l. *Deo nobis, C. de epis. & cler. est glossa in c. placuit, el. 2. 16. quass. 1. in ver. mortuus, tenet Ioan. Andr. Car. & communiter omnes, in c. fin. infra eod. adde Dynum in l. ex ea parte ff. de verb. oblig. & Andrean. Siculem in c. ad petitionem, de accusationibus col. 3. ver. an autem, in recollectis. vbi meminit de glossa in praallegato cap. placuit. & infert ad vnum satis notabile, quod per te videas. ¶ Ratio huius est, secundum Bald. vbi supra, quia mors † ciuilis & naturalis æquiparantur, quando ex vtraque idem resultat effectus, circa rem, de qua agitur. vt est glossa not. in clem. 2. in ver. morte, de electis. quam ad hoc commendat Abb. in cap. nisi essent, in fin. supra, de preben. similis glo. in clem. 1. in ver. mori, vt sine pendente, & in c. si episcopus, in ver. mortem, de supplen. neg. prala. est bonus text. in l. 1. §. penult. ff. de contrah. tenet Cyn. & communiter omnes in d.l. *Deo nobis.* sentit Bartol. & alij in Lex ea parte, §. insulam, ff. de verbo. obligat. tenet Angel. Auerimus in §. 2. in 2. col. ver. in glossa, in ver. si mortuus. Insistit, quibus modis in pa. po. sol. & est bonus text. in c. beneficiu, de reg. iur. lib. 6. ¶ Et secundum ista debes intelligere glossa & quæ ibi notant Dominici & alij, in c. susceptum in ver. non morte, de rescript. lib. 6. de quo vide glossa & Card. ibi, in 14. quass. in clem. ff. de procurat. Ioan. de Plat. in l. si in fi. C. quam, & quibus quarta pars heredi debeat. lib. 10. & Ludovic. in singulari 424. & Bald. in *authen. si qua mulier* 4. colum. ver. & prædicta sunt vera, C. de epis. & cler. dicens † testamentum confirmari per ingressum religionis: quæ dicitur mors ciuilis: quæ tan-*

tum operatur, quantum naturalis, & hoc in fratribus minoribus, vt ibi per eum. Triplex † est enim mors, scilicet naturalis, ciuilis per deportationem, & plusquam ciuilis. & hoc dupliciter: vel mala, vt quia damnatus in metallum: vel bona, vt quia frater minor: & isti nō coguntur adire, quia non habent nomen heredis, nec aliquod principium essendi heredes, ac si esset institutus homo mortuus: vnde institutio est pro non scripta: vt ff. de iure codicillorum l. quidam referunt. & nemo cogitur ad impossibile de iure: vt l. post mortem, C. de fideicommissis. Ista sunt notanda verba Bald. in l. eam quam eod. titul. colum. 5. vers. final. triplex est enim mors.

¶ Cum autem in casu nostro per ingressum religionis post professionem cēleatur mortuus: vt d. l. *Deo nobis, & c. monachi 16. qu. 1.* adeo quod non potest legere literas sine licentia prelati vt c. non dicatur, 12. quass. 1. secundum Abbatem in c. cum nuncius, in fin. supra, de testi. & per consequens matrimonium soluitur, saltem in effectu, quia non possunt coniuges se inuicem repositre: vt capit. & accedens c. significauit, de conuersio. coniug. Ergo per talem ingressum consummata erit donatio facta inter coniuges. & hoc tenent communiter omnes scribentes in c. fin. infra, eo.

¶ Quod ego intelligerem verum, quando donator sponte intraret religionem. Secus tamen, si propter delictum detruderetur in monasterium: nam tunc non confirmaretur donatio ab eo facta, per text. not. cum glossa in *authen. sed cum hodie, in verb. habitum, C. de adult.*

¶ Ad confirmationem prædictorum facit, quod in simili dicimus de † donazione facta à parte filio in potestate: nam illa emancipatione filij confirmatur, sicut morte patris: quia sicut per mortem finitur † patria potestas, quæ est causa donationem impediens: sic per emancipationem. Ille est textus not. in leg. donationes in consuetudin. §. pater. ff. de donat. & in l. siue emancipatus, C. cod. titul. ¶ Ex quo infertur, quod si pater filiofamilias aliquid dedit, vt haberet in peculio, quod postea emancipauit, confirmatur donatio, si emancipatione non fuit ademptum peculium: vt est casus in d. §. pater. & d. l. siue emancipatus, quasi non adimendo tunc videatur donare, sicut dicimus in peculio seruo concesso, & tempore emancipationis non adempto, quia videtur donatum: vt l. 2. C. de peculio eius, qui liber me. & Instit. quod cū eo. §. peculium autem, & ff. de peculio legat. l. Stricho.

¶ Confirmatur ergo donatio emancipatione, quod est singulariter notandum, secundum Rapha. & Ludovic. in d. l. si donatione 3. colum. & Baptisiam in repetitione l. frater ff. de condi. inde. 15. q. 1. in fin. qui reputant hoc mirabile, eo quod plus operatur emancipatio filij, quantum ad confirmationem peculij, quam patris mors: quia per mortem patris non confirmatur donatio facta filio in potestate, vt habeat in peculium profectitium ad solum vsum a quo aequaliter diuiditur inter patris hæredes: vt d. l. si donatione in

2. *responsio* & in l. filia licet, eod. titul. confirmatur tamen per emancipationem, vt supra dictum est. Et an talis donatio, facta filiofam. confirmetur per contractum matrimonij, sicut per emancipationem. cum per illud, quoad omnia, videatur emancipatus, vt voluit l. 47.

18. tit. 1. de Tor. videtur quod sic, per ea quae dico in §. 73. infra.

ADDITIO.

A ¶ *Morte civili.* Vide Did. Perez, ad Seguram in l. coheredi, §. cum filia, num. 54. de vulg. & pup. & Carol. Rinium in l. Gallus, §. quid sit tantum, num. 12. de liber. & posth. Chassen. in consuet. Burg. rubric. 4. §. 6. num. 3. & sequent. Suarez allegat. 20. atque plenissime omnium multis subiectis casibus consimilibus vide Fannicum de lucro dotis, §. post mortem, num. 1. cum sequent. per totum, & adde rursus Segur. & Did. Per. si ex legatis causa, de ver. oblig. m. 193. & Mich. de succel. progress. p. 3. lib. 3. §. 21. num. 172. & Tirag. si inquam, versu. libert. n. 122. versu. octauo.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M A R I V M.

1. Donatio inter coniuges morte firmatur, & retrahitur, quando fructus ante percepti.
2. Consecratione bonorum ipso iure veniunt fructus à tempore consecrationis percepti: sed si per sententiam: nam tunc à tempore sententiae, non à tempore commissi delicti.
3. Donatio inter coniuges celebrata, obita confirmata, quoad fructus, non trahitur retro, quando donarius sciuit donationem esse nullam.

§. LXXII.

A ¶ *AMPLIABIS* praedicta, vt donatio inter coniuges confirmetur morte donatoris, non solum quoad fructus percipiendos, sed etiam quoad fructus perceptos antea. Vnde etiam illi pertinebunt ad donatarium. ita tenet Bar. in l. nec vtilem 2. col. ad fin. in ver. item video quod donatio, ff. ex quib. cap. maio. & Angel. in l. si. C. isto titul. post gloss. ubi, de quo est casus cum gloss. in l. cum pater, §. pater filiae de leg. 2. & in l. si in seruus, ff. isto titul. & in l. si res, & l. donationes, C. ad Sal. in l. de fructibus, ff. eo tit. 1. 2. C. de inoff. do. quae dicit, quod trahitur retro, quoad fructus, non tamen quoad dominium: licet contrarium dixerit, & male gloss. in l. sequens questio. de legatis, 2. & in l. sub condicione ff. de solut. & ita intelligas, quod voluit Bar. in l. 2. §. si vxor ff. isto titul. dum dixit, quod donatio inter virum & uxorem non trahitur retro, sed confirmatur à tempore mortis, intellige quoad dominium, secus quoad fructus perceptos. Ibi enim debentur donatio possessori ratione possessionis: vt dico infra, §. 76. in fin. intellige secundum distinctionem l. fructus ff. de vsu. Item intellige, nisi donator reuocasset donationem: nam tunc reuocatio trahitur retro, etiam quoad fructus perceptos.

A ¶ *Idem dicas, si donatio confirmetur expressè à donatore.* puta si dicat in suo testamento, Confirmo donationem quam feci vxori meae, vel habeat sibi quod donauit. Nam & tunc donatio remanet firma, sequuta morte donatoris: & trahitur retro, quoad fructus, vt est bonus text. cum gloss. in l. ex verbis, & l. donationes, in fin. C. isto tit. Idem dicas, si fuerit confirmata vt legatum, vel fideicommissum: quod contingit, quando testator in suo testamento dixit, illud quod vxori meae donauit, lego, vel fideicommitto: nam tunc valet vt legatum, vel fideicommissum: vt l. si quando de legatis 1. quia videtur recedere à donatione: vt l. lib. ff. de acquir. heredi. Idem est in eo quod non est confirmatum morte: vt si excedat legitimam summam: nam tunc si dicat, Confirmo talem donationem, quam feci vxori meae, in eo, quod excedebat: valebit vt legatum, vel fideicommissum, vt dista l. donationes. & istis casibus trahetur retro, quoad fructus, vt sentit gloss. in dicta lege, ex verbis, quam sic declarat Barol. in d. l. si quando.

¶ *Idem dicas, si donatio confirmetur expressè à donatore.* puta si dicat in suo testamento, Confirmo donationem quam feci vxori meae, vel habeat sibi quod donauit. Nam & tunc donatio remanet firma, sequuta morte donatoris: & trahitur retro, quoad fructus, vt est bonus text. cum gloss. in l. ex verbis, & l. donationes, in fin. C. isto tit. Idem dicas, si fuerit confirmata vt legatum, vel fideicommissum: quod contingit, quando testator in suo testamento dixit, illud quod vxori meae donauit, lego, vel fideicommitto: nam tunc valet vt legatum, vel fideicommissum: vt l. si quando de legatis 1. quia videtur recedere à donatione: vt l. lib. ff. de acquir. heredi. Idem est in eo quod non est confirmatum morte: vt si excedat legitimam summam: nam tunc si dicat, Confirmo talem donationem, quam feci vxori meae, in eo, quod excedebat: valebit vt legatum, vel fideicommissum, vt dista l. donationes. & istis casibus trahetur retro, quoad fructus, vt sentit gloss. in dicta lege, ex verbis, quam sic declarat Barol. in d. l. si quando.

¶ *Idem dicas, si donatio confirmetur expressè à donatore.* puta si dicat in suo testamento, Confirmo donationem quam feci vxori meae, vel habeat sibi quod donauit. Nam & tunc donatio remanet firma, sequuta morte donatoris: & trahitur retro, quoad fructus, vt est bonus text. cum gloss. in l. ex verbis, & l. donationes, in fin. C. isto tit. Idem dicas, si fuerit confirmata vt legatum, vel fideicommissum: quod contingit, quando testator in suo testamento dixit, illud quod vxori meae donauit, lego, vel fideicommitto: nam tunc valet vt legatum, vel fideicommissum: vt l. si quando de legatis 1. quia videtur recedere à donatione: vt l. lib. ff. de acquir. heredi. Idem est in eo quod non est confirmatum morte: vt si excedat legitimam summam: nam tunc si dicat, Confirmo talem donationem, quam feci vxori meae, in eo, quod excedebat: valebit vt legatum, vel fideicommissum, vt dista l. donationes. & istis casibus trahetur retro, quoad fructus, vt sentit gloss. in dicta lege, ex verbis, quam sic declarat Barol. in d. l. si quando.

¶ *Quod est vtile scire, quando valeat vt legatum, vel vt donatio:* quia inter haec maxima est differentia, vt traditur in d. l. res vxoris, C. isto titul. Item in donatione non requiritur aditio, ad hoc, vt valeat. sed secus in legato: & donatio non venit in fideicommissum generali, sicut legatum: vt d. l. sequens de legat. 2. de quo

suprà paulò antè dicebam. ¶ Vno tamen casu † donatio non traheretur retro, etiam quo ad fructus rei donatæ, si quando donatarius sciuit donationem esse nullam: nam tunc fructus rei donatæ restituntur donatori: vt leg. si vxor filio, & l. de fructibus, ff. isto titul. & l. fructus, ff. de vsuris.

ADDITIONES.

A ¶ Trahitur retro quo ad fructus, non tamen quoad dominium. Vide Tirag. l. si vnuquam, ver. libert. num. 122. vers. septimo quia, C. de reuoc. donat. & Coua. in rubric. de test. 3. par. num. 5. & Ioan. Hannibal. in l. post contractum, num. 205. ff. de donat. & diligenter ac doctè Ioan. Crot. in l. si in quo pro emptore, n. 43. cum multis sequent. ff. de vsucapio. & Menes. l. cum virum, num. 18. C. de fideicommissis.

B ¶ Reuocatio trahitur retro etiam quoad fructus. Adde Tiraguel. in d. l. si vnuquam vers. reuertatur, C. de reuoc. donat. & vide quæ scribunt in simili Catell. Cott. in suæ memorabil. vers. legatum factum à testatore, & Pinel. in l. 2. p. 2. c. 4. num. 11. cum alijs, C. de re. vendit.

D. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERVM.

1. Donatio inter coniuges, morte donatoris confirmatur, licet donator eam fecerit cum auctoritate alterius: vt si filiusfam. donauerit patræ permittente, quia tunc eius morte etiam patræ superiorem confirmatur.
2. A patria potestate an liboretur filiusfam. in hoc viginti quinque annis, per contractum matrimonij.

§. LXXIII

A MPLIABIS etiam prædicta, vt donatio inter coniuges † confirmetur morte donatoris, etiam si donator donationem fecisset cum alterius auctoritate: vt puta, si filiusfamil. donat patræ permittente (quod potest: vt leg. tam in. §. filius ff. de donat. causa mortis.) morte filij tantum, superstitie patræ, confirmabitur donatio: arg. text. in leg. nec fratru, C. de donatio. causa mort. vbi hoc tenet gloss. & in l. qui pretio, in fin. ff. eo. vbi etiam not. Bart. idem tenet gloss. in l. cum hic status, §. ratio autem, in verb. volente, ff. isto titul. est bonus tex. & ibi tenet Angel. in l. 3. C. isto titul. quamuis gloss. ibi aliud sentiat, & male, secundum Angel. & Salys. & alios.

¶ Quod procedit, etiam si filius donauerit rem patræ: quia tunc patræ consensus operatur duo, vnum in rei suæ alienatione, aliud in auctoritate præstatum necessaria huic donationi. Respectu huius secundi, scilicet, auctoritatis, mors patræ non est necessaria, sicut nec in re filij. Respectu autem primi, licet magis possit dubitari, tamen idem videtur dicendum: quia eo momento, quo filius moritur, donatio etiam respectu patræ confirmatur, cum ipse potuisset illi donare in casu mortis filij: vt d. l. nec fratru. & bene facit d. l. 3. C. isto titul. imo per talem consensum videtur pater donatario suæ vxori filij donare: vt l. in editis, §. quod si-

lius, ff. de donat. non enim fit ista donatio, vt pater filium remaneat, sed potius vt res ipsa in vxorem filij transferatur: & sic filius incapax capit, vt capaci re situitur: arg. l. 1. §. sed si legatum, ff. si quis emissit causa re. & l. cum ei qui de leg. 2. & l. cogit. §. bi qui solidum, & l. Marcell. §. fin. ff. ad Trebell. ita firmat Salys. in d. l. nec fratru, quantum aliqui contra. ¶ Nec obstat text. in l. si vnu proponis, C. isto titul. vbi dicitur, quod donatio facta genero à socero, non confirmatur eius morte, sed etiam requiritur mors vxoris. & ita videtur requirere mortem vtriusque. Sed illud est, quia mortuo socero, filia viua, ad huc durat matrimonium. sed donatio ante mortem filij, eius morte confirmatur, etiam si socer superuiuat: ita tenet Cyn. in additionibus, quem sequitur Sal. in d. l. 3. C. isto tit. ¶ Sed in casu, quo filius donat ex voluntate patræ, cuius eorum penitentia reuocatur donatio: ponunt omnes in d. l. nec fratru, C. de don. causa mortis. vide ibi per eos, & in d. l. in editis, §. quod filius, ff. eodem, & in d. l. qui pretio, eod. titul. & Anchar. consilio 75. incipit, per modum consilij. qui consuluit in casu singulari: filius rem patræ consentiens donat vxori suæ causa mortis, & pater per stipulationem promissit bona donata tradere post mortem filij, dicitur eius vxori: vtrum pater mortuo filio posset per penitentiam reuocare, siue fuerit processum ad traditionem, siue non? Et in casu, quo donatio valuerit, an pater consentiens teneatur de euictione, vel vltra quam facere possit: vide late per eum. ¶ Considera etiam tamen, quod cum hodie secundum † consuetudinem regni, filiusfamil. etiam minor viginti quinque annis, per contractum matrimonij eripitur à patræ potestate, & efficitur sui iuris: vt in superioribus dictum est, col. 186. §. sed quauis non erit opus in donatione, quam de rebus suis voluerit facere vxori suæ, quod interueniat patræ consensus. Proderunt tamen prædicta, quando filius donaret rem patræ cum eius consensu. adde hic prædictam l. Taur. 47. & vide quæ dixi sup. §. 71. in fi.

ADDITIONO.

¶ Considera tamen. ¶ Hæc eatenus fortè veta sunt, quatenus vile sit ipsi filio, quo ad hunc articulum haberi pro emancipato. Est enim inter nostros maxime controuersum, an decisione l. Taur. 47. quam hodie habes in l. 8. tit. 1. lib. 5. filius sit in his tantum censendus emancipatus, quæ sibi vilia sunt. non etiam in damnohis: vt constabit ex lectione multorum, quos adiunxi sup. in §. 43. n. 2. vers. quo ad omnia. In hæc tamen questione, cum filiusfam. qui coniugi donat, habeat potestatem reuocandi donationem, nec ea secus valuerit sit, quam si donator persequeretur in eadem voluntate vsque ad mortem, forte dices ei vile fore posse suam exequi voluntatem.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SYM.

SVMMÆRERV.M.

1. Donatio inter coniuges adeo donatoria obitu confirmatur, quod procedit, etiam si ambo pariter moriantur. Et si non appareat, quid simul sint mortui, nec quis eorum prior decesserit, tunc possidentur melior est conditio.
2. Verba legis confirmantis donationem inter coniuges per mortem donatorum, verificantur ambobus simul morientibus.

§. LXXIV.

ET quæ dicta sunt procedunt, quando constat clare, quod † donator præmoriatur superflite donatario coniuge. Idem est, si ambo pariter moriantur naufragio, ruina, incendio, vel simul ab hostibus capiantur, & nec sciatur quis eorum præmortuus fuerit: nam & tunc valet donatio: vt leg. cum hic statum, §. si ambo, ff. de iur. tit. l. i. c. fin. infra 10. & ff. de reb. dub. l. si inter virum, cum l. sequent. vbi vide Landoni, Lufitanum, & Lucam de Penna, in l. 1. c. de principibus agentibus in rebus si. 12. rer. 44. Ratio huius est, quia † verba legis confirmantis donationem inter coniuges per mortem donatoris, verificantur, ambobus simul morientibus: quia in matrimonio decedunt, & per consequens deficiunt verba legis prohibentis donationem inter coniuges: quia cessant rationes, propter quas probatur donatio inter coniuges, scilicet, ne mutuo amore se spolient, & alix de quibus sup. dictum est. Ita dicit gloss. in d. l. si inter virum, quam Bartol. & alij communiter sequuntur.

¶ Ex hoc inferitur ad vnum valde singulare, quod si ante statuto, vel pacto, quod si vxor moriatur ante, quam maritus, & filios non relinquit: maritus lucretur dotem, & si maritus decedat ante quam vxor, vxor lucretur donationem propter nuptias. Contingit, quod ambo, videlicet maritus, & vxor, perierunt simul ruina cuiusdam domus, ita quod non apparet quis eorum primò discesserit: an heredes vxoris possint petere dotem marito? Quilibet diceret quod non, per prædicta. ¶ Sed contrarium est veritas, & ita in contingencia facti consulti do. Siguerolus de Homo. consil. 60. incipit in nomine domini amen. questio præsupponitur, &c. quod ad literam refert & sequitur Præpositus Alexand. in c. fin. 4. transfr. ad cod. Mouentur ipsi, quia cūsto casu ex præmorte vnus, & superexistencia alterius, occurrat, & purificari debet conditio lucris: quod non potest dici hic vnum præmortuum alteri, ex quo simul discesserunt: ideo nō occurrat, nec purificatur conditio lucris. vt est text. quicquid debet intelligi, in leg. quod de pariter, cum l. sequenti ff. de reb. dub. & innuit gloss. in l. si duo, §. si maritus, eodem tit. & lacob de Arenis, in l. si hi, ff. de donat. causa mer. quia ex præmorte vxoris, & ex superexistencia mariti debet maritus lucrari dotem, vt dicitur statutum, ergo, &c. quia cum isti simul mortui fuerint, vt dictum est, ista multas impedit ordinem prioris, & possessio-

ris vt l. Archidia. ff. de statu hominum, & l. pluribus, ff. de procurat. & l. si debitor, & l. si fundus, §. si duo, ff. de pignus, & l. quid duos, ff. de vulga. & pu. & l. si fuerit, ff. de reb. du. Ergo in casu nostro impeditur prioritas, & posterioritas, & per consequens conditio non est purificata. vt per eos latius, vbi sup.

¶ Ex hoc inferitur ad aliud non minus singulare, quod si stante dicto statuto vel pacto, maritus & vxor eodem tempore intrent religionem, & professionem faciant: neuter eorum habebit lucrum ex dicto pacto, vel statuto, nec hæredes vxoris: vt probatur secundum vnum intellectum, in antien. de sancti episcop. §. si verò constante. collat. 8. & traditur per Cyn. & alios in leg. Deo nobis, C. de sacrosanctis eccles. & licet in contingencia facti consulti Ancha. consil. incipit, in Dei nomine amen, an viroque, &c. quod refert & sequitur Præpositus in d. c. fin. infra c. 5. colum. versicul. venit quoque. quem latius per te videas, adde prædictis legem regni 7. parti. tit. fin. l. 12. quæ dispositio, quod si maritus & vxor simul perierunt, nec apparet quis prior: mulier quia naturaliter imbecillior, præsumitur prius decessisse. quod prodest ad ea, quæ vnus per alterius mortem erat lucraturus. hæc ibi. Et secundum hoc si maritus donauit vxori, inualidatur donatio, si vxor marito, confirmatur. idem dicit prædicta lex, de patre & filio impubere: quia filius præsumitur prius decessisse: secus si pubes: quod prodest ad successione.

ADDITIONES.

¶ Idem si ambo pariter.] Circa tradita in hoc §. per tot. vide Tiraguel. in conuul. leg. 1. numer. 56. cum præced. & sequent. & rursus de primogenitura. quest. 17. & quæ tradunt Alciar. de præsump. regula 1. præsumpt. 49. & Fannicum de lucro dotis, gloss. 4. & pulcherrime Crenar. lib. 2. resolut. c. 7. per totum. apud quos multis allegatis plura dicuntur in omnibus articulis quos autor hic profequitur quæ profunt ad textum leg. 12. tit. pen. par. 7. quæ hic allegantur, & lege Hippolyt. in rubric. de probat. num. 435. & Crenens. singul. 53.

¶ Ex hoc inferitur aliud non minus singulare.] Hoc Ancha. confirmat c. 458. & rursus reperies aliud eiusdem Ancha. ann. 273. de quibus vide latius per Fann. de lucro dotis, vers. per mortem numer. 38. & sequent.

D. IOAN. BARAHONA.

SVMMÆRERV.M.

1. Possidentur melior est conditio.
2. Neuficiatus si multa acquisierit: & signatur, an intus ecclesia acquisierit, an consanguineorum, vel intus persona sua, indicabitur pro ecclesia, si in possessione reperiatur.

ISTA

§.LXXV.

A **I**sta procedunt, quando apparet, quod simul mortui fuerunt coniuges. Si tamen non apparet, quod simul vel separatim aliquo ordine successisse: puta quia vnus hic, aliter in Francia: & sic non apparet, quis prius discesserit. hoc casu melior est conditio possidentis: nam si quidem hæres viri vendicat, ipse debet probare vxorem prædecessisse: si verò hæres vxoris, ipse debet probare virum prædecessisse: quod cum non faciat, in pari causa melior erit conditio possidentis. vt l. fin. C. de rei vend. & in l. in pari causa. de regul. iur. & c. in pari. eodem tit. lib. 6. nec aliqua est præsumptio pro auctore, vt quod semel vixit, vsque ad certum tempus vixit: vt l. si aduocem. §. qui absolutus, ff. de excusationibus tutorum. Ista est singularis decisio Bart. in d. l. si inter virum, ff. de rebus dub. in fine. quā dicit esse tenendam memorie. de qua meminuit Alexand. consil. 140. §. volum. & exclamat Franciscus de Curte in repertorio aduocandi ff. de iuribus. charta 29. versicul. quarto mouet. Idem tenet Ioan. de Imol. & Raphael in Lex sacro, §. si quis autem ff. ad Trebell. Facit quod voluit idem Bart. in l. qui duos, §. cum in bello, ff. de rebus dub. vbi patre & filio simul morientibus in nauis, si nescitur quis eorum prius decesserit, iudicabitur in fauorem eius, qui erit in possessione hereditatis.

¶ Ad idem facit, quod voluit idem Bartol. in leg. 1. §. 1. ff. de bonor. pos. secundum tab. & Baldus, in proem. C. vbi dicunt, quod si appareant duo testamenta eiusdem tenoris & testatoris eadem die confecta, & nescitur quod fuerit posterius, præfertur ille hæres, qui repetitur in possessione hereditatis. ¶ Ad idem facit quod voluit Angel. in l. si cum ambo, ff. de iudic. vbi dicit, quod si duo impetant præbendam in eadem ecclesia cathedrali, & inter eos est æqualitas, impediunt se per concursum, nec forte dirimetur, sed locus erit gratificationi, cum tractetur de præiudicio capituli. ita dicit tenere Ioan. And. in l. duobus, de re script. §. 6. qui allegat pro casu l. in finem, ff. de lega. 1. tamen hoc casu præfertur possidens: vt not. voluit Bald. in c. capitulum sancta crucis supra, de re script. 1. col. in fin. & videas ibi Felsum. ¶ Ad idem facit gloss. in c. nulli, 12. quæst. 5. quæ voluit, quod si beneficiarius mul-
2
ta acquirit, & ignoratur an intuitu ecclesie acquirat, an consanguineis, seu intuitu sue persone iudicabitur pro ecclesia, si illa repertur in possessione, de quo vide Ioan. & alios, in cap. cum in officio supra, de testam. Bald. & alios in authen. licentiam, C. de episc. & cleric.

¶ Ex istis, & aliis, quæ diligens indagator repetere potest, satis corroboratur decisio Bart. de qua supra, quamvis Alexand. in d. Lex sacro, §. si quis autem, ff. ad Trebell. ipsam impugnet: motus principaliter, quia si hæres mariti agat rei vendicatione, & probet dominium, & hæres vxoris excipiat de donatione: ex quo donatio est nulla, de iure probare debet, quod est confirmata, & sic quod maritus non superuixit. aliis eius exceptio esset dubia, & sic non rele-

uaret fundata contra fundatam intentionem hæredis mariti: vt l. matrem, C. de probat. & in cap. in presentia, eodem tit. & per Bart. in l. non sciam, §. sed non probari, ff. de no. ap. nunciat. 2. col. præsertim quia si mulier est in possessione, & donatio nõ præsumitur reuocata, nisi probetur, quia in dubio præsumitur donatio confirmata: vt d. l. si inter virum. Et propter ea si dubitetur, an penitentia fuerit reuocata: censeri debet potius non reuocata. Alleganti ergo reuocantem esse donationem, incumbit onus probandi: vt l. et qui, ff. de probatio. & l. auctor. C. ad.

¶ Ad ista tamen facilius potest responderi, quod intentio auctoris non fundatur in reuocatione, quia donatio est nulla: sed in dominio. igitur reo incumbit onus probandi donationem esse validam. ita respondet Bartholomæus Socin. in d. l. si inter virum, ad finem.

¶ Et subdit forsan posse teneri tertiam opinionem in totum contrariam opinionem Alexand. Nam licet donatio rei nulla, confirmatur silentio donatoris vsque ad mortem, vt supra dictum est. Probata ergo morte mariti, probatur confirmatio: ergo hæres donatoris, qui dicit non confirmatam morte, quia donator superuixerit, probare debet, quia fundata est intentio confirmationis per mortem. ¶ Et pro hac opinione est bonus text. in leg. cum hic statutus, §. si ambo, in versicul. sed si non apparet, ff. si inter. vbi dicitur donationem confirmatam per mortem mariti, si apparet quis prior decesserit. & dum text. dicit, quando plures simul moriuntur, &c. gloss. exponit, non quia eodem tempore moriantur, sed quia non constat, quis prior decesserit: quæ ratio considerata à text. cum gloss. militat in casu Bartoli.

¶ Pro decisione adducit etiam pro casu leg. qui liberu, in princip. ff. de bonor. pos. secundum tab. in d. l. qui duos, in princip. ff. de rebus dub. Nam illud quod dicitur in d. l. qui duos, quando simul moriuntur eodem naufragio, illud idem disponitur in d. l. qui liberu, in princip. quando duo in diuersis locis moriuntur, & ignoratur de proprietate mortis. quæ inductio est valde nota, contra decisionem Bartol. de qua supra, secundum Socinum in d. l. si inter, qui allegat Bald. consil. 145. in §. volum.

ADDITIONES.

A ¶ Si tamen non apparet quod simul vel separatim. [Repete hic quos a diuini, §. proximo additione prima.

B ¶ Melior est conditio possidentis.] Hanc eandem opinionem sequitur Conar. lib. 2. resol. c. 7. num. 5. ad finem pro Bartol. contra Alexand. in Lex sacro, §. si quis autem, ff. ad Trebell. sed cum traditio rei donatæ necessaria sit, vt dicemus in §. prox. ad confirmandam donationem morte coniugis donantis; obtinebit semper præsumptionem hanc coniux donataris: & ita sensie Molinæ ad Alexand. hic allegatum consil. 140. vol. 5. ideo

ideo si forte cecidit à possessione expedit ei illam possessorio iudicio prius recuperare, quam agat petitorio.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio inter coniuges confirmatur morte donatoris, quando processit rei donata traditio.
2. Vel si donator constituit se donatarij nomine possidere.
3. Vel si maritus fateatur se ab uxore dotem recepisse, quia illa confessio loco traditionis habetur.
4. Vel si donator reservauit sibi usufructum rei donatae.
5. Vel si donans tradidit instrumentum, mediante quo, ipse habuit rem donatam.
6. Vel si maritus fecit uxori instrumentum donationis: quia per hoc videtur tradere possessionem.
7. Traditio nulla non operatur effectum confirmationis.
8. Possessio quam habet uxor in rebus à marito donatis, non dicitur civilis, nec naturalis, nec corporalis, sed possessio apta producere civiles effectus, & acquisitionem hereditatis, si donatio morte confirmetur.
9. Et ista possessio operatur acquisitionem fructuum.

§. LXXVI.

ADVERTE nunc circa praedicta, ne decipiaris, in quantum dictum est, quod donatio inter coniuges firmatur morte donatoris: intellige, quod dummodo interveniat traditio rei donatae: ut est text. cum gloss. in leg. Papinianum, ff. de rei vind. ubi notant omnes, signanter Alexand. tenet etiam Bald. in l. 1. C. de donat. ante nup. & in c. 1. de fundo dato in vim legis communi. li. feudorum. Et ista est veritas, quicquid dixerint Azor & Hostiens. in summa huius tituli. §. qualiter inutiles, in fine. ¶ Nec refert, utrum ista traditio fiat tempore donationis, vel postea, viro donante. ita dicit Bald. in capit. 1. §. si quis, in fine, de fundo dato in vim legis communi. lib. feud. argum. text. in l. 2. C. si quis alteri, vel sibi, & leg. donationes in concubinam. §. pater, ff. de donat. ubi in donatione, quam pater facit filio emancipato, est necessaria traditio, & statim valet. fortius est necessaria, quando fit filio in potestate, ad hoc, quod morte patris confirmetur: sicut in donatione inter coniuges dicimus: intellige, quando donat pater filiofamil. inter vivos: secus si donet causa mortis: quia tunc morte confirmatur paternam donationem, etiam non secuta traditione. ita not. dicit Bald. in leg. si mortis, C. ad l. Falc. quia donatio causa mortis aequiparatur magis legato, quam contrahit: ut leg. final. C. de donat. causa mortis. & l. istud, ff. cod. tituli. & l. 2. ff. de dote prelegat. in gloss. Sed legatum confirmatur morte testatoris absque traditione: ergo & ipsa donatio causa mortis. ita dicit Ludovicus in l. si donatione, C. de collat. 4. col. quod not. est text. in l. 1. ff. de Publicia, de quo infra, §. 77.

¶ Idem quod dicas tu, si interveniat, aliud quod loco traditionis habeatur: ut puta, si donator constituat se nomine donatarij possidere. ita tenet Bald. in dicto §. si quis, in finalibus verbis. & facit secundum eum, quod not. Bartol. in l. si in qui pro emptore, ad fin. ff. de resca. & consil. incipiente, Martinus de Engubio, & l. quod de suo, C. de dote cau. non numer. & hoc mihi satis placet. Hæc enim clausula constituti habetur pro traditione: quoniam per eam traditur ficta possessio: ut not. in l. quod meo, ff. de acquir. pos. & liquet mulier, ff. de rei ven. & datur parti facultas occupandi rem propria auctoritate. ut est gloss. singularis in l. cum traditor, ff. de fur. de qua facit magnum festum Vitalis in libr. clausularum, in clausula, constituit se precario nomine possidere, C. tenet etiam Bart. in l. 3. C. de pignor. quem refert Andreas Siculus in capit. final. 4. colum. in fin. supra, de preca. Intellige, quando constitutus tempore constituti possidebat, gloss. in l. si duo, C. de dote ante. tenet magister Ioan. in viatorio suo intro, sub ista rubrica, colum. 3. vide gloss. & doctores in l. quamvis, ff. de acquir. po. Bald. in capit. 1. §. si quis, in fine, de fundo dato in vim legis communi.

¶ Idem quod dicas, si tu maritus constituitur, & recepit dotem ab uxore, quam non recepit. Nam ista confessio loco traditionis habetur: & per consequens, donatio quæ resultat ex ista confessione, morte consentiens seu donantis confirmatur. ista est gloss. aurea, & singularis, in leg. 2. C. de dote cau. non nu. quam ad hoc multum commendat Bartol. in d. l. Papinianum, ff. de rei vind. & Angel. in autent. de immens. donat. 1. colum. in fin. 7. collat. Bart. in l. cum quis decedens, §. Titio, de leg. 3. Bald. in l. 2. §. creditum, ff. si certum per. & in l. 1. C. de donat. ante nup. qui dicit hoc procedere, si fuit facta confessio animo donandi. Nam tunc bene confirmatur morte consentiens. ¶ Secus tamen dicit, si simulata causa honoris: quia tunc non confirmatur morte consentiens, secundum eum, post Iacobum de Arenis, quod dicit esse menti tenendum. Idem etiam voluit Salp. in d. l. 2. C. de dote cau. non numer. ibi intelligit gloss. ibi: quando confessio est facta animo donandi. ¶ Secus si spe futuri numerationis, quod not. In dubio autem dicit ipse, quod præsumitur facta spe futuri numerationis, non animo donandi: quia quando potest capialia coniectura, quæ donationis, nunquam donatio præsumitur: ut in leg. si cum aurum, ff. de solut. & hanc dicit esse verioris opinionem Iason in §. fuerat ante. 31. colum. in fin. de action. quamvis Angel. de actioni ibi, charta §. versicul. & quod primum, tenet contrarium: quæ opinionem tenent multi doctores, quos ipse refert. de quo articulo videas per doctores, quos ibi allegat Iason: quia non est iste locus accommodatus, videas etiam per Socinum in l. 1. 15. col. ff. solut. matrim. & ibi etiam Bulgarium in sua repetitione 40. colum. & remissionem quæ feci supra, §. 33. per expeditum, Felin. in c. si causio, de fide instrum. 27. colum. versicul. fallit tertio.

¶ Ex

4 ¶ Ex prædictis ¶ infertur, quod si donator reservauit sibi vsumfructum rei donatæ (cùm talis reservatio habeat vim traditionis: vt lege quisquis, & l. si quis argentum, C. de donat.) morte ipsius donatoris confirmata erit donatio.

5 ¶ Idem dico, si ¶ maritus donauit vxori aliquam rem, & tradidit sibi instrumentum: per quod ipse eam habuit: videtur rem vxori tradere: vt l. i. C. de donat. & 3. partit. tit. 3. l. 8. sicut legando vel vendendo instrumentum: videtur debitum vel rem instrumento cõtentam legare, vel vendere: vt l. seruum filij, §. cum, de leg. 1. & hoc verum, si dominium erat penes tradentem: vt ff. de regul. iur. l. nemo, cùm concordantij. Eodem modo dicendum est in traditione possessionis, vt tunc demum videatur translata per donationem instrumentorum. si donator possidebat: alias non arg. l. quadam, ff. de rei ven. & facit l. crediticem, ff. de remp. pign.

6 ¶ Idem dicere, si ¶ maritus faciens vxori donationem alicuius rei, fecit sibi inde instrumentum donationis: nam per hoc videtur etiam sibi tradere possessionem: vt 3. partit. tit. 3. l. 8. & Fore legum lib. 3. tit. 12. l. 2. quod tene menti. Si ergo his casibus maritus præmoriatur, confirmabitur donatio. ¶ Idem videtur dicendum, si maritus per se, vel per alium suum annuum debitum fecit transferri & describi in personam vxoris, in libro communi, vbi describuntur nomina singulorum. Nam per talem descriptionem videtur maritus donare & tradere vxori, & per consequens morte mariti est confirmata donatio. de quo vide latè & singulariter per Ancha. consilio 31. incipiente, in Christi, &c. subtiliter ac copiose. ¶ Nec obstat prædictis, si quispiam subtiliter obiciat dicendo, quod ex quo contractus donationis inter virum & vxorem est nullus: quia à lege reprobatus, vt supra dictum est: per consequens non transferretur possessio per actum constituti, vel precarij appositi in contractu: quia constitutum, vel precarium, sunt immediata causa translationis possessionis. & clausula cõstituti vel precarij sunt à nullo, existente principali nullo: vt voluit Bald. in terminis, in l. ex testamento, C. de fideicom. text. in l. fin. ff. de constit. per. quem per singularem allegat Bald. in l. si ab sentio, C. si certum pe. gloss. in l. si patronus, §. patronum, ff. de hie qui in frau. patr. ¶ Facit quod voluit Bart. in l. quod meo, in princ. ff. de acquir. posses. Bald. in c. 2. de fundo dato in vim legis commissoria.

D ¶ Item si possessio fuit translata virtute cause validæ, licet illa causa efficiatur inualida, tamen possessio non transferretur: vt sentit gloss. & Bart. ibi (si bene aduertatur) in l. ab emptione, ff. de pælli. Multo fortius idem erit, quando causa erat nulla à principio: quia potentius ius operatur nullitas à principio ad impediendum, quàm ex post facto ad resolouendum. argum. l. unica, C. de vsu capi. transfer. & l. pater furioso, ff. de hie qui sunt sui, vel alieni iuri. Bene facit text. in l. si filius qui in potestate, ff. de liber. & posthumis,

iuncta l. posthumus, in princip. ff. de iussu testamento. ¶ Ex quibus omnibus videtur concludendum, quod vbicumque in cõtractu donationis prohibetur (vt est donatio inter coniuges) traditur possessio per actum fictum: puta per constitutum, vel aliis: ex quo actus est nullus, non transferretur possessio. quod etiam videtur probari in d. l. si. si vir vxori, ff. de acquir. poss. à contrario sensu. vbi ideo possessio transferretur: quia traditio quæ est facti, iure ciuili impugnari non potest: ergo à contrario sensu si traditio esset iuris, prout est illa ficta, quæ fit per constitutum, tunc esset impugnata lege: & per consequens possessio non transferretur. ita per illum text. tenet dominus Argentinus, filius domini Raynerij de Fortino, in d. §. si vir vxori. quem refert & sequitur Paul. de Castro libi.

7 ¶ Ex quo infertur, quod per ¶ talem traditionem, vel quasi traditionem, non confirmaretur donatio facta inter coniuges: quia si traditio est nulla, non potest effectum aliquem operari, per id quod habetur in l. cum pater, §. cuiusdã, de leg. 2. & in l. non putauit, §. nõ quæuis, ff. de bon. poss. contrata. ¶ Ista dudum me fecerunt dubitare de veritate opinionis: quæ postea tacta reperi per dominum Bartholomeum Soc. in d. §. si vir vxori. qui defendendo communem opinionem, dixit ea procedere, quando contractus est omnino nullus, sine aliqua spe reconstituentis: vnde tunc ficta traditio nihil operatur. Secus tamen est, quando licet contractus est nullus, tamen speratur reconstitutio: & quia contractus nõ videtur omnino nullus, sed quodammodo pendere à futuro euentu reconstituentis: tunc operetur ficta traditio, licet nulla, eo quod principalis contractus reconstituit, & per consequens traditio ita videtur probare text. recte intelligenti in l. cum hic statum, §. si sp̃sui, ff. isto tit. quod est subtile. Cogita tamen secundum eum. ¶ Istud idem videtur tenere Iaf. Maynu in d. §. si vir 2. col. dicēs, quod si vir tradit rem vxori ex donatione inualida, tamen transferretur possessio, quia acquisitio possessionis in facto consistit: & ea, quæ sunt facta, lex secundum veritatem non potest inflecta facere: nec hoc potest induci à lege per fictionem, quia non suadet æquitas, ex quo nulla esset utilitas: vt dicit ibi text. in vtr. & quid attinet. Et ita licet in constituto, & sic in actu ciuili esset prima ratio assignata in textu, quia possessio est quid facti: tamen militat secunda ratio assignata in versiculo & quid attinet. Quando autem in aliqua dispositione assignantur duæ rationes, licet vna cesset (si tamen militat alia) habet locum dispositio: vt in §. affinitatis, Instit. de nup. & leg. si venire, cum similis, ff. de priuileg. cred. ita quieuit ibi Iafon.

¶ Adde etiam, quod ista ¶ possessio, vel quasi possessio, quam habet vxor in rebus à marito donatis, non potest dici ciuilis, quia non producit effectus ciuiles, scilicet prescriptionis, vtiucapionis, & acquisitionis fructuum: vt l. si

l. si cum qui. in ver. iure civilis non possidet. ff. de iur. nec potest dici possessio naturalis formaliter sumpta, cum non sit acquisitio alicuius iuris: dicta l. cum qui. notant doctores in d. §. si vir. Nec potest dici corporalis possessio, ex quo non est clandestina, aut violententer habitata: l. clam possidere. §. si. ff. de acqu. poss. est tamen possessio aptitudine apta producere civiles effectus, & acquisitionem domini, cum talis donatio sit confirmabilis morte, ex eo quod in ea processit traditio, vel aliud, quod loco traditionis habeatur. ut sup. dictum est. & sufficit, quod adit sola aptitudo, & sola potentia: ut declarat Bart. in dict. §. si vir in 2. q. principali. ¶ Quamvis ergo possessio, quam habet vxor, non producat effectus iuris, respectu prescriptionis: tamen ¶ producit effectum, respectu acquisitionis fructuum: ut l. de fructibus, ff. de iur. & fructu percipiendis. ff. de usufructu. gl. notabilis secundum Bald. in l. 2. §. si quis. ita dicit lason solum in d. §. si vir. pen. col. vide quæ scripsi supra §. 7.

ADDITIONES.

A * ¶ Aduerte, quod in quantum iste dominus facit mentionem de corporali possessione, videtur assentiri opi. Bart. qui voluit, quod sit tertia species possessionis, scilicet, corporalis, in qua opin. Bart. communiter damnatur, ut firmat Alexand. in l. 1. in princip. col. 16. vers. sed dubium est, ff. de acqu. poss. & ibi lason solum. 13. ver. circa tertiam.

IOAN. BERNAR.

A ¶ Dummodo interueniat traditio rei donatæ. [Vide Tirac. l. si inquam C. reuoc. don. vers. libert. nu. 122. & quæ traduntur per eundem de iure constitut. p. 1. nu. 48. & Bertrand. in hac edicti nu. 60. C. de secund. nupt. Villalobi inter communes sententias vers. donatio nu. 123. Ant. Gomez. l. 53. Tauri num. 65. & Minhas lib. 1. de success. progres. p. 1. §. 1. nu. 138. & rursus quæsi. frequent. cap. 46. num. fin.]

B ¶ Hæc enim clausula constituti habetur pro traditione. [Habet locupletissimum tractatum de iure constit. doctissimi Tirac. & multa circa idipsum, tum doctæ tum subtiliter tradita, vide apud Telleum Fernandez l. 17. Tauri, vbi reliqui quoque Taurisæ scribunt, & Ant. Gomez l. 45. Tauri nu. 81. & 82. Couar. in rubric. de testamen. 3. p. num. 13. Greg. gloss. fin. l. 9. tit. 30. part. 3.]

C ¶ Idem dicas, si maritus confitetur se recepisse dotem. [Huc addendus est Romanus sing. 559. de quo per autorem sup. §. 69. nu. 11. & Coulib. 2. resolut. c. 7. n. 5. ver. aliud præterea. & videndus Minch. qui latius loquitur lib. 3. quæsi. frequent. c. 46. nu. 10.]

D ¶ Sunt nullæ existente principali nullo. [Vide latissimum casu hoc examinem, per Anton. Gomez l. 45. Tauri, num. 30. qui nominatim cum autore nostro loquitur, de constituto appposito super donatione inter virum & uxorem, & simul multa congerit de nullitate accessorii eius principalis quod nullum est, in quo communis omnium reuersus est ad glo. celebrem quæ hic

Palacios Ruy.

allegatur in l. si patronus §. patronum. ff. si quid in fraud. patroni. & vide Dñ. Perez, multis allegat. in l. 4. titu. 8. lib. 3. Ordin. ver. exceptio nullitatis, addeque plures quos ego adiunxi supra §. 2. circa fin. ver. & conseqüenter.

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M E R E R V M.

1. Donatio facta vxori per virum de domo, in qua simul habitant, nulla traditione vera vel ficta interueniente, non confirmatur morte viri.
2. Nisi donauerit cum tali clausula, quod si heres ei non soluerit, domum ex tunc ei legatur.
3. Donatio facta marito ab vxore de amicis bonis suis, cum pacto, quod non liceat remuere, nisi maritus promeruerit (cum ista dicatur mortis causa donatio) vxori morte confirmatur, etsi aliud traditio non interueniat.

EX prædictis inferitur, quod si maritus donauit ¶ vxori domum, id quæ viuentes communiter habitabant, vel rem domi existentem: nec alia interuenit traditio vera vel ficta, ista donatio per mortem viri non confirmabitur: quia viuentis marito vxor non possidebat domum donatam, nec res domi existentes: sed ipsa vxor detinebatur in ea à marito: ut l. habebat cum ibi not. ff. de pret. ar. & in l. 1. §. pe. ff. de huius qui deie. vel effu. & l. si mulieri ff. quib. mo. y. usufruct. ann. & l. qui iure familiaritatis, ff. de acqu. poss. ita consilium Pauli de Cast. consilio 160. incipit in Christi, & dicta donatione. & ibi latius per eum. * ¶ Ad cuius

§. lxxvii.

A

A *

confirmationem facit quod voluit Bald. in l. piguorū, C. de pig. ar. & in l. penult. 1. nu. C. de non nu. pecu. & in l. cum tibi, C. qui po. in pig. ha. vbi dixit, quod vxor, quæ habebat bona mariti obligata pro dote, mortuo marito potest propria autoritate remanere in detentione domus, quam cum marito viuentis habebat iure familiaritatis, tanquam vxor, non quidem ratione possessionis, quia non possidebat, sed ratione solius detentionis, secundum eum, de quo exclamat lason in §. item Seruiana 17. column. Instit. de ac. Si ergo vxor non possidebat domum, quamvis maritus eam sibi donaret. eius morte non confirmaretur donatio: ut supra dictum est. ¶ Dicebat tamen Pan. in d. consi. quod si maritus ¶ donaret vxori prædictam domum, cum clausula, quod si heres non soluerit, ex nunc legat: tunc (quamuis nulla interueniat traditio) vxor debet habere domum donatam post mortem viri, non quidem vi donationis, sed vi legati: quia in legato transfertur dominium sine traditione: ¶

B

vide l. Titio. ff. de furti. quod bene no. ¶ Idem b dicas, si maritus donaret vxori dictam domum causa mortis: quæ quidem donatio inter coniuges bene valet: ut l. si cui §. si. cum l. sequen. ff. de iur. ad cuius confirmationem sufficit mors donatoris: quamvis traditio non interueniat, ut colligitur ex notatis per Bart. & alios in l. 2. ff. de do. an. mor. & tenet Bal. in l. & si mortis, C. ad l. Falid. cum quo transit Romanus in l. si donatione, C. de collatio. & Franciscus de Arct. cons. 74. pen. col. ¶

V. vers.